

956.015
Osm
2003
T.C.
(F)

OSMANLI MALÎ İSTATİSTİKLERİ BÜTÇELER 1841-1918

OTTOMAN FINANCIAL STATISTICS BUDGETS

Tarihi İstatistikler Dizisi Cilt 7
Historical Statistics Series Volume 7

Hazırlayan Prepared by Prof. Tevfik Güran

D.N: 0014865

DEVLET İSTATİSTİK ENSTİTÜSÜ

NO 1

12018

18 Aralık 2003

T.C. BAŞBAKANLIK DEVLET İSTATİSTİK ENSTİTÜSÜ
STATE INSTITUTE OF STATISTICS PRIME MINISTRY REPUBLIC OF TURKEY

Bu yayının 5846 Sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanununa göre her hakkı Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü Başkanlığına aittir. Gerçek veya tüzel kişiler tarafından izinsiz çoğaltılamaz ve dağıtılamaz.

State Institute of Statistics, Prime Ministry reserves all the rights of this publication. Unauthorised duplication or distribution of this publication is prohibited under Law No: 5846.

Yayın içinde yer alan görüş ve yorumlar yazarına aittir.

Opinions and interpretations in this publication belong to author.

ISBN 975 - 19 - 3503 - 2

Yayın Numarası
Publication Number 2878

İLGİLİ ŞUBELER - RELATED DIVISIONS

Yayın istekleri için(*)
For publication order

Döner Sermaye İşletmesi Müdürlüğü
Revolving Fund Administration

+ (312) 425 34 23
+ (312) 417 64 40 / 319 - 323

+ (312) 417 58 86

İstatistiki veri ve bilgi istekleri için
For requests of statistical data and information

Bilgi Dağıtım Şubesi Müdürlüğü
Data Dissemination Division

+ (312) 418 50 27
+ (312) 417 64 40 / 213 - 244

+ (312) 417 04 32
+ (312) 425 68 41

(*) Genel Bütçeli Kamu Kurumları, Ulusal İstatistik Enstitüleri ve Uluslararası Organizasyonlar, yayın isteklerini ücretsiz olarak karşılaması için Bilgi Dağıtım Şubesi Müdürlüğü'ne resmi yazı ile başvurabilir.
Domestic General Budgeted State Institutions, National Statistical Institutions and International Organizations should apply officially to Data Dissemination Division to obtain publications without paying dissemination and/or production costs.

T.C. Başbakanlık
Devlet İstatistik Enstitüsü
Necatibey Cad. No: 114
06100 ANKARA / TÜRKİYE

E-posta - E-mail : yayin@die.gov.tr
İnternet - Internet : <http://www.die.gov.tr>

Devlet İstatistik Enstitüsü Matbaası - Ankara, Eylül 2003 - State Institute of Statistics, Printing Division - Ankara, September 2003
MTB: 2003 - 1455 - 750 Adet - Copies

ÖNSÖZ

Devlet İstatistik Enstitüsü, ülkemizin ekonomik, sosyal ve kültürel alanlardaki faaliyetlerini düzenli olarak izleyen, ürettiği istatistiklerle bilgiye dayalı politikalara yön veren, ülkenin istatistik bilgi altyapısını oluşturmada sorumlu bir kuruluştur.

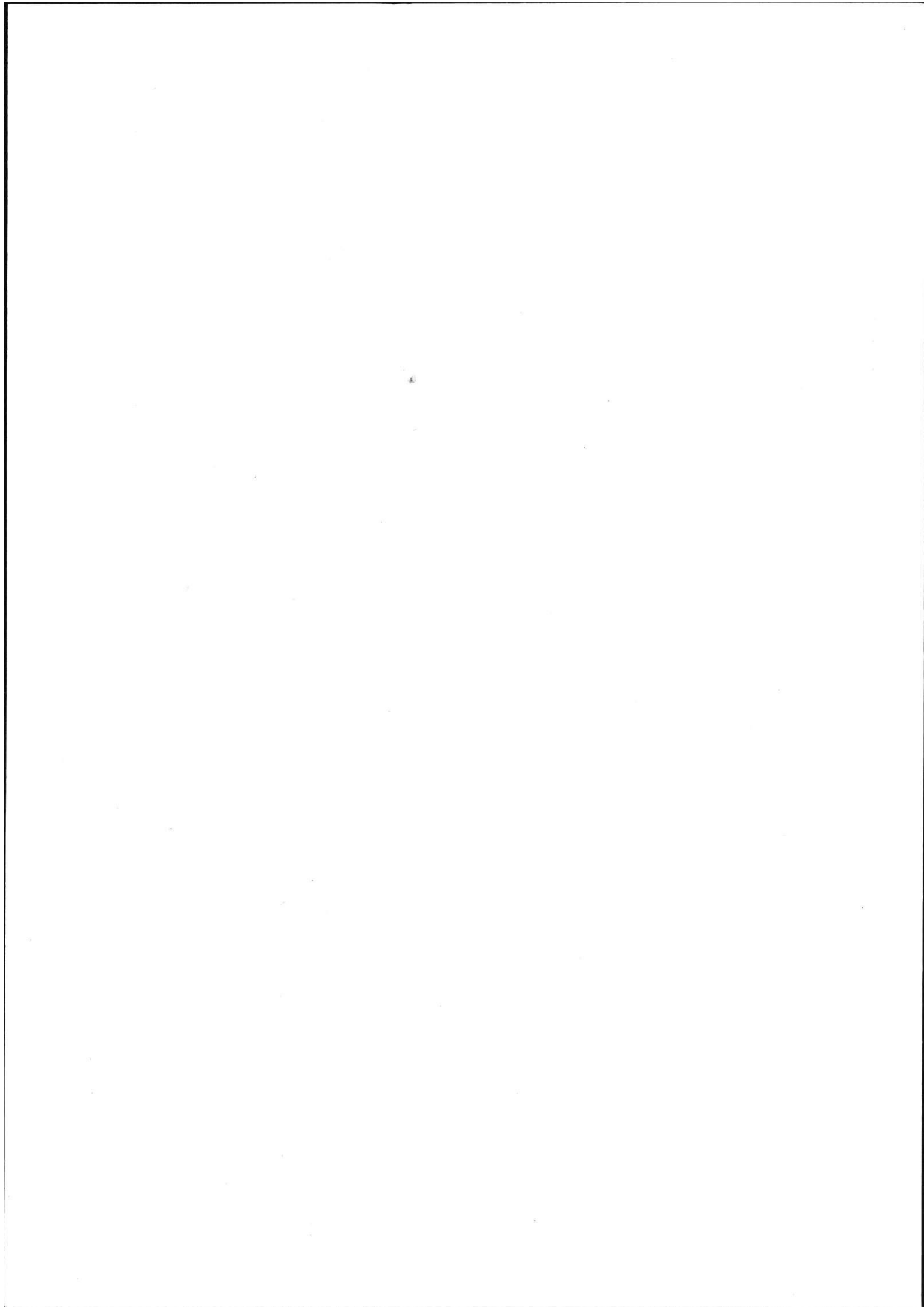
Üretilen güncel bilgilerin yanı sıra, tarihi süreç içerisinde yapılan istatistik faaliyetlerini gün yüzüne çıkarmak ve kullanıcının istifadesine sunmak da kurumumuzun büyük önem verdiği bir konudur. Bu kapsamda Tarihi İstatistikler Dizisi 1994 ile 2001 yılları arasında Prof. Dr. Şevket PAMUK'un koordinasyonunda tamamlanmıştır.

Tarihi İstatistikler Dizisi içerisinde Osmanlı Dönemi Tarım İstatistikleri, 1909, 1913 ve 1914 ile Osmanlı Devleti'nin İlk İstatistik Yıllığı, 1897 adlı eserlere de sahip olan Prof. Dr. Tevfik GÜRAN'ın hazırladığı Osmanlı Mali İstatistikleri kapsam itibarıyla Tarihi İstatistik niteliği nedeniyle Kurumumuz tarafından basılması uygun görülmüştür. Tarihsel kayıtları gün ışığına çıkarmaya yönelik bu tür çabalar övgüye layıktır. Kurumumuzun bu tür çalışmalara katkısı devam edecektir.

Bu çalışma ile Tanzimat'ı izleyen yıllardan başlayarak 1918 yılına kadar Osmanlı mali idare sistemi ele alınmaktadır. Eserde, Tanzimat dönemine ait 29, II. Abdülhamit dönemine ait 28 ve İttihat Terakki dönemine ait 9 olmak üzere toplam 66 mali yıla ait bütçe verileri orijinal yapısına bağlı kalınarak sunulmaktadır.

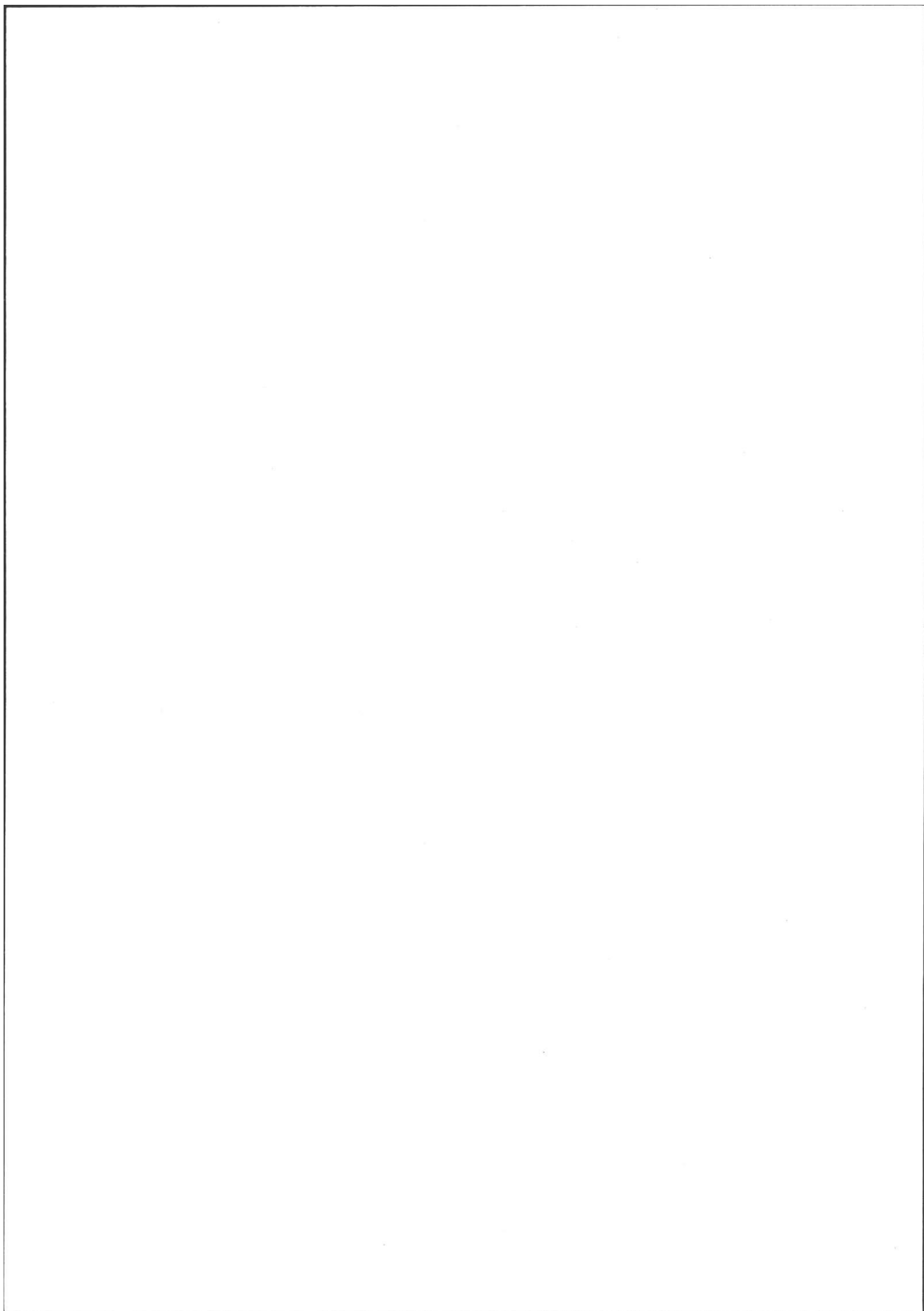
Tüm emeği geçenlere teşekkürlerimi iletmek isterim.

Doç. Dr. Ömer DEMİR
Başkan
Devlet İstatistik Enstitüsü

İÇİNDEKİLER**CONTENTS**

	Sayfa		Page
Önsöz.....	III	Preface.....	III
Tablo Listesi.....	VII	List of Tables.....	VII
Sunuşlar		Introduction	
Prof. Dr. Orhan GÜVENEN.....	XI	Professor Orhan GÜVENEN.....	XI
Prof. Dr. Halil İNALCIK.....	XIII	Professor Halil İNALCIK.....	XIII
Prof. Dr. Şevket PAMUK.....	XV	Professor Şevket PAMUK.....	XV
Önsöz.....	XIX	Preface.....	XIX
İngilizce Özet.....	XXI	Summary in English.....	XXI
Bölüm I		Part I	
Osmanlı Kamu Maliyesi, 1839-1918.....	1	Ottoman Public Finance, 1839-1918.....	1
Bölüm II		Part II	
Tanzimat Dönemi Bütçeleri, (1257) 1841/'42- (1291) 1875/'76.....	17	Budgets of the Tanzimat Era, (1257) 1841/'42 -(1291) 1875/'76.....	17
Bölüm III		Part III	
II. Abdülhamit Dönemi Bütçeleri, (1292) 1876/'77- (1324) 1908/'09.....	93	Budgets of the Abdülhamit II Era, (1292) 1876/'77- (1324) 1908/'09.....	93
Bölüm IV		Part IV	
İttihat ve Terakki Dönemi Bütçeleri, (1325) 1909/'10- (1334) 1918/'19.....	153	Budgets of the Young Turk Era, (1325) 1909/10- (1334) 1918/'19).....	153
Ekler		Appendix	
Kuruşun Türk Lirası Olarak Eşdeğerleri, 1841-1918.....	179	Monetary Magnitudes of Kuruş Expressed in Turkish Liras, 1841-1918.....	179
Sözlük.....	181	Glossary.....	181
Kaynakların Listesi.....	187	List of Sources.....	187
Bibliyografya.....	191	Bibliography.....	191

TABLO LİSTESİ**Sayfa****LIST OF TABLES****Page****BÖLÜM I****PART I****OSMANLI KAMU MALİYESİ
1839 - 1918****OTTOMAN PUBLIC FINANCE, 1839 - 1918**

1.1 Bütçelere göre devlet gelirleri, giderleri ve bütçe açıkları, 1841/'42-1918/'19	8	1.1 Government revenues, expenditures and deficits in the budgets, 1841/'42-1918/'19....	8
1.2 Gelirlerin türlerine göre dağılımı, 1849/'50, 1861/'62 ve 1875/'76.....	12	1.2 Distribution of revenues by types, 1849/'50 1861/'62 and 1875/'76.....	12
1.3 Gelirlerin türlerine göre dağılımı , 1887/'88, 1905/'06 ve 1916/'17.....	13	1.3 Distribution of revenues by types , 1887/'88, 1905/'06 and 1916/'17.....	13
1.4 Giderlerin türlerine göre dağılımı, 1846/'47, 1861/'62 ve 1875/'76.....	14	1.4 Distribution of expenditures by types 1846/'47, 1861/'62 and 1875/'76.....	14
1.5 Giderlerin türlerine göre dağılımı, 1887/'88, 1905/'06 ve 1916/'17.....	15	1.5 Distribution of expenditures by types 1887/'88, 1905/'06 and 1916/'17.....	15

BÖLÜM II**PART II****TANZİMAT DÖNEMİ BÜTÇELERİ
(1257)1841/'42 - (1291)1875/'76****BUDGETS OF THE TANZİMAT ERA
(1257)1841/'42 - (1291)1875/'76**

2.1 (1257) 1841/42 malî yılı bütçesi.....	19	2.1 Budget for the fiscal year (1257) 1841/'42....	19
2.2 (1262) 1846/'47 malî yılı bütçesi.....	20	2.2 Budget for the fiscal year (1262) 1846/'47....	20
2.3 (1262) 1846/'47 malî yılı giderleri...	21	2.3 Expenditures for the fiscal year (1262) 1846/'47.....	21
2.4 (1263) 1847/'48 malî yılı bütçesi.....	22	2.4 Budget for the fiscal year (1263) 1847/'48.	22
2.5 (1263) 1847/'48 malî yılı giderleri...	24	2.5 Expenditures for the fiscal year (1263) 1847/'48.....	24
2.6 (1264) 1848/'49 malî yılı bütçesi.....	25	2.6 Budget for the fiscal year (1264) 1848/'49.	25
2.7 (1264) 1848/'49 malî yılı giderleri...	27	2.7 Expenditures for the fiscal year (1264) 1848/'49.....	27
2.8 (1265) 1849/'50 malî yılı gelirleri...	28	2.8 Revenues for the fiscal year (1265) 1849/'50.....	28
2.9 (1265) 1849/'50 malî yılı giderleri...	30	2.9 Expenditures for the fiscal year (1265) 1849/'50.....	30
2.10 (1266) 1850/'51 malî yılı bütçesi...	31	2.10 Budget for the fiscal year (1266) 1850/'51	31
2.11 (1266) 1850/'51 malî yılı giderleri.	34	2.11 Expenditures for the fiscal year (1266)1850/'51.....	34
2.12 (1267) 1851/'52 malî yılı giderleri.	35	2.12 Expenditures for the fiscal year (1267)1851/'52.....	35
2.13 (1268)1852/'53 malî yılı bütçesi....	36	2.13 Budget for the fiscal year (1268) 1852/'53	36
2.14 (1269) 1853/'54 malî yılı bütçesi...	38	2.14 Budget for the fiscal year (1269) 1853/'54	38
2.15 (1270) 1854/'55 malî yılı giderleri.	40	2.15 Expenditures for the fiscal year (1270)1854/'55.....	40
2.16 (1272) 1856/'57 malî yılı bütçesi...	41	2.16 Budget for the fiscal year (1272) 1856/'57..	41

Tablo	Sayfa	Table	Page
2.17 (1273) 1857/'58 malî yılı gelirleri..	42	2.17 Revenues for the fiscal year (1273)1857/'58.....	42
2.18 (1274) 1858/'59 malî yılı bütçesi ..	44	2.18 Budget for the fiscal year (1274) 1858/'59..	44
2.19 (1275) 1859/'60 malî yılı bütçesi ..	47	2.19 Budget for the fiscal year (1275) 1859/'60..	47
2.20 (1275) 1859/'60 malî yılı bütçesi ..	50	2.20 Budget for the fiscal year (1275) 1859/'60..	50
2.21 (1276) 1860/'61 malî yılı bütçesi ..	52	2.21 Budget for the fiscal year (1276) 1860/'61..	52
2.22 (1277) 1861/'62 malî yılı bütçesi ..	54	2.22 Budget for the fiscal year (1277) 1861/'62..	54
2.23 (1278) 1862/'63 malî yılı bütçesi ..	56	2.23 Budget for the fiscal year (1278) 1862/'63..	56
2.24 (1279) 1863/'64 malî yılı bütçesi ..	58	2.24 Budget for the fiscal year (1279) 1863/'64..	58
2.25 (1280) 1864/'65 malî yılı bütçesi ..	60	2.25 Budget for the fiscal year (1280)1864/'65...	60
2.26 (1281) 1865/'66 malî yılı gelirleri..	62	2.26 Revenues for the fiscal year (1281)1865/'66	62
2.27 (1282) 1866/'67 malî yılı bütçesi...	63	2.27 Budget for the fiscal year (1282)1866/'67...	63
2.28 (1283) 1867/'68 malî yılı bütçesi...	65	2.28 Budget for the fiscal year (1283)1867/'68...	65
2.29 (1284) 1868/'69 malî yılı bütçesi...	68	2.29 Budget for the fiscal year (1284)1868/'69...	68
2.30 (1285) 1869/'70 malî yılı bütçesi...	71	2.30 Budget for the fiscal year (1285)1869/'70...	71
2.31 (1286) 1870/'71 malî yılı bütçesi...	74	2.31 Budget for the fiscal year (1286)1870/71....	74
2.32 (1287) 1871/'72 malî yılı bütçesi...	77	2.32 Budget for the fiscal year (1287)1871/'72...	77
2.33 (1288) 1872/'73 malî yılı bütçesi...	80	2.33 Budget for the fiscal year (1288)1872/'73...	80
2.34 (1289) 1873/'74 malî yılı bütçesi...	83	2.34 Budget for the fiscal year (1289)1873/'74...	83
2.35 (1290) 1874/'75 malî yılı bütçesi...	86	2.35 Budget for the fiscal year (1290)1874/'75...	86
2.36 (1291) 1875/'76 malî yılı bütçesi...	89	2.36 Budget for the fiscal year (1291)1875/'76...	89

BÖLÜM III
II. ABDÜLHAMİT DÖNEMİ
BÜTÇELERİ
(1292)1876/'77 – (1324)1908/'09

PART III
BUDGETS OF THE ABDULHAMIT II ERA
(1292)1876/'77 - (1324)1908/'09

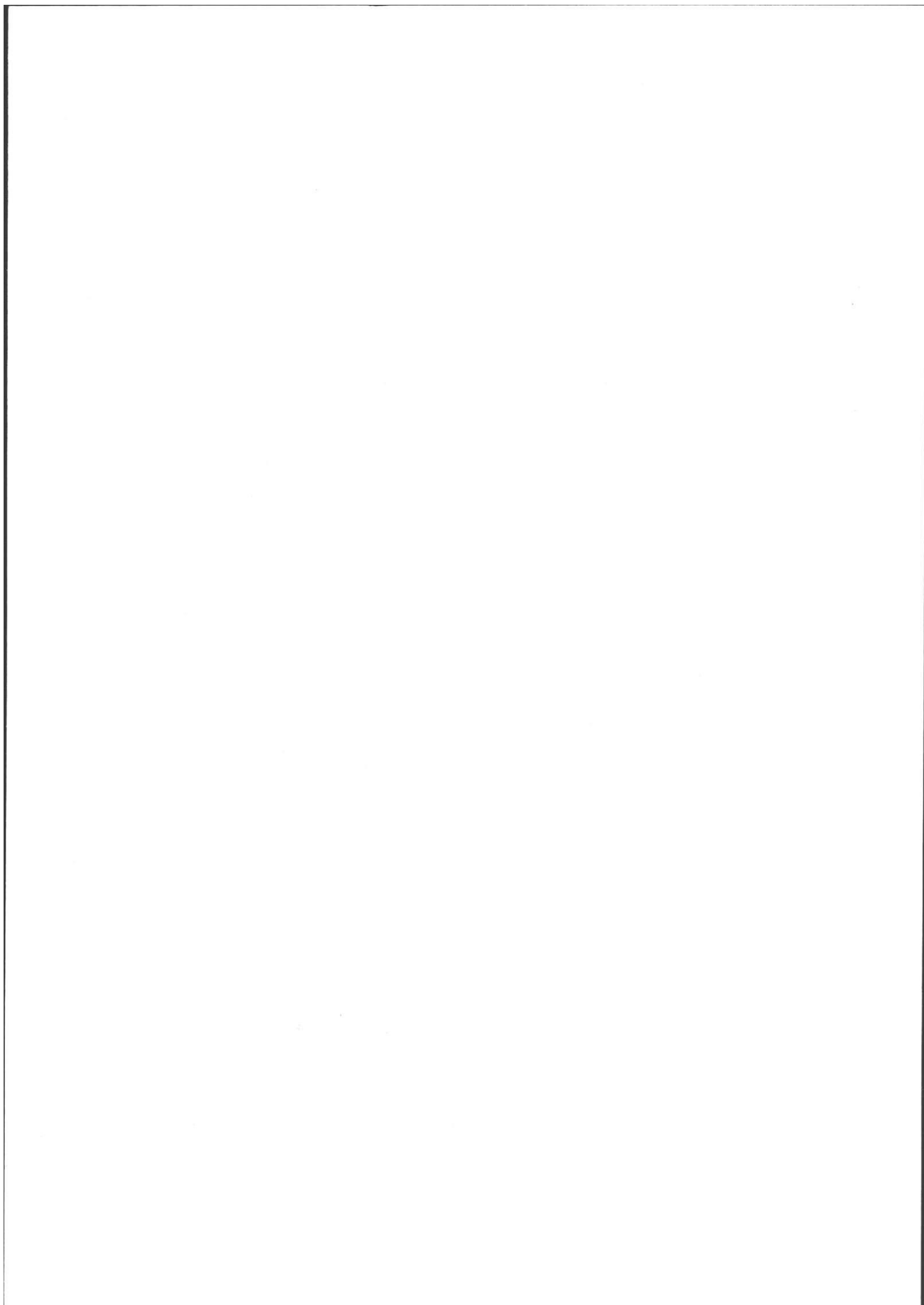
3.1 (1292) 1876/'77 malî yılı bütçesi.....	95	3.1 Budget for the fiscal year (1292)1876/'77.....	95
3.2 (1293) 1877/'78 malî yılı bütçesi.....	97	3.2 Budget for the fiscal year (1293)1877/'78.....	97
3.3 (1295) 1879/'80 malî yılı bütçesi.....	99	3.3 Budget for the fiscal year (1295)1879/'80.....	99
3.4 (1296) 1880/'81 malî yılı bütçesi.....	101	3.4 Budget for the fiscal year (1296)1880/'81.....	101
3.5 (1297) 1881/'82 malî yılı bütçesi.....	103	3.5 Budget for the fiscal year (1297)1881/'82.....	103
3.6 (1298) 1882/'83 malî yılı bütçesi.....	105	3.6 Budget for the fiscal year (1298)1882/'83.....	105
3.7 (1299) 1883/'84 malî yılı bütçesi.....	107	3.7 Budget for the fiscal year (1299)1883/'84.....	107
3.8 (1300) 1884/'85 malî yılı gelirleri....	109	3.8 Revenues for the fiscal year (1300)1884/'85.	109
3.9 (1303)1887/'88 malî yılı bütçesi.....	111	3.9 Budget for the fiscal year (1303)1887/'88....	111

Tablo	Sayfa	Table	Page
3.10 (1304) 1888/'89 malî yılı bütçesi...	113	3.10 Budget for the fiscal year (1304)1888/'89...	113
3.11 (1305) 1889/'90 malî yılı bütçesi...	115	3.11 Budget for the fiscal year (1305)1889/'90...	115
3.12 (1306) 1890/'91 malî yılı bütçesi...	117	3.12 Budget for the fiscal year (1306)1890/'91...	117
3.13 (1307) 1891/'92 malî yılı bütçesi...	119	3.13 Budget for the fiscal year (1307)1891/'92...	119
3.14 (1308) 1892/'93 malî yılı bütçesi...	121	3.14 Budget for the fiscal year (1308)1892/'93...	121
3.15 (1309) 1893/'94 malî yılı bütçesi...	123	3.15 Budget for the fiscal year (1309)1893/'94...	123
3.16 (1310) 1894/'95 malî yılı bütçesi...	125	3.16 Budget for the fiscal year (1310)1894/'95...	125
3.17 (1311) 1895/'96 malî yılı bütçesi...	127	3.17 Budget for the fiscal year (1311)1895/'96...	127
3.18 (1312) 1896/'97 malî yılı bütçesi...	129	3.18 Budget for the fiscal year (1312)1896/'97...	129
3.19 (1313) 1897/'98 malî yılı bütçesi...	131	3.19 Budget for the fiscal year (1313)1897/'98...	131
3.20 (1314) 1898/'99 malî yılı bütçesi...	133	3.20 Budget for the fiscal year (1314)1898/'99...	133
3.21 (1315) 1899/'190 malî yılı bütçesi...	135	3.21 Budget for the fiscal year (1315)1899/1900.	135
3.22 (1316) 1900/'01 malî yılı bütçesi...	137	3.22 Budget for the fiscal year (1316)1900/'01...	137
3.23 (1317) 1901/'02 malî yılı bütçesi...	139	3.23 Budget for the fiscal year (1317)1901/'02...	139
3.24 (1318) 1902/'03 malî yılı bütçesi...	141	3.24 Budget for the fiscal year (1318)1902/'03...	141
3.25 (1320) 1904/'05 malî yılı bütçesi...	143	3.25 Budget for the fiscal year (1320)1904/'05...	143
3.26 (1321) 1905/'06 malî yılı bütçesi...	146	3.26 Budget for the fiscal year (1321)1905/'06...	146
3.27 (1322) 1906/'07 malî yılı bütçesi...	149	3.27 Budget for the fiscal year (1322)1906/'07...	149
3.28 (1324) 1908/'09 malî yılı bütçesi...	152	3.28 Budget for the fiscal year (1324)1908/'09...	152

BÖLÜM IV
İTTİHAT VE TERAKKİ DÖNEMİ
BÜTÇELERİ
(1325)1909/'10 - (1334)1918/'19

PART IV
BUDGETS OF THE YOUNG TURK ERA
(1325)1909/'10 – (1334)1918/'19

4.1 (1325) 1909/'10 malî yılı bütçesi.....	155	4.1 Budget for the fiscal year (1325)1909/'10.....	155
4.2 (1326) 1910/'11 malî yılı bütçesi.....	157	4.2 Budget for the fiscal year (1326)1910/'11.....	157
4.3 (1327) 1911/'12 malî yılı bütçesi.....	159	4.3 Budget for the fiscal year (1327)1911/'12.....	159
4.4 (1328) 1912/'13 malî yılı bütçesi.....	161	4.4 Budget for the fiscal year (1328)1912/'13.....	161
4.5 (1330) 1914/'15 malî yılı bütçesi.....	163	4.5 Budget for the fiscal year (1330)1914/'15.....	163
4.6 (1331) 1915/'16 malî yılı bütçesi.....	166	4.6 Budget for the fiscal year (1331)1915/'16.....	166
4.7 (1332) 1916/'17 malî yılı bütçesi.....	168	4.7 Budget for the fiscal year (1332)1916/'17.....	168
4.8 (1333) 1917/'18 malî yılı bütçesi.....	171	4.8 Budget for the fiscal year (1333)1917/'18.....	171
4.9 (1334) 1918/'19 malî yılı bütçesi.....	174	4.9 Budget for the fiscal year (1334)1918/'19.....	174

SUNUŞ

“ Sorsan günlere adımın

Ne olduğunu bilmezler,

Ve bilmezler yerim yurdum neresi? ”

Anadolu Selçukluları

XII. YY.

- Anonim -

Sözlerin dünyası insanlara binlerce yıl bilgi ve duygu taşıdı. Sayıların dünyasını algılamakta zorlanıyoruz. Sayılar, matematik anlamda kaotik, karmaşık ve belirsizliğin yüksek olduğu yapılarda sözlerin tamamlayıcısı oldu hep. Sözlerin dünyasını sayıların dünyası ile tamamladığımızda bilim de, evren de, insanın öyküsü de kendi görecektekilerinde daha tutarlı bir algılamayı ve anlatımı getirirler.

İstatistik, uygulaması bilgi mühendisliği olan bir temel bilimdir ve istatistik üretmek karanlığa ışık götürmek kadar onurlu bir görevdir. Zaman ve mekan dinamiğinde tarihler, büyük olasılıkla, yeniden yazılacak ve çok farklı boyutlar, değerlendirmeler olacaktır. Olayların tarihinde zihniyetlerin tarihine ve çoğulcu bir zaman, mekan, insan dinamiği, yorumlamasına yönelmek, kültür ve uygarlıkların değerlendirilmesinde farklı boyutlar getirecektir. Tarihi istatistiklerin en büyük katkısı, geçmişini daha iyi anlamaya çalışırken, bugünü daha sağlıklı yorumlamak, geleceği daha az hatalı düşünmek ve bilinç uygarlığına getireceği katma değer olacaktır.

Bu düşünce ve hasretle, Devlet İstatistik Enstitüsü çalışmalarının 1988 yılında, öncelik taşıyan üç projesi: üç aylık milli gelir hesapları, çevre istatistikleri, uzun zaman serileri ve tarihi istatistikler olmuştur. Uzun zaman serileri ve tarihi istatistikler projesinin ilk ürünü Cumhuriyet dönemini kapsayan ve 400 sayfayı aşan “İstatistik Göstergeler: 1923-1990 “ yayınının matbu ve elektronik ortamda kullanıma sunulmasıyla gerçekleşti. Bu çalışma, her yıl güncelleştirilerek ve yeni seriler eklenerek matbu ve elektronik ortamda yayınlanmaktadır. 20. yüzyıl Türkiye İstatistikleri ile başlayan bu çalışmaların devamı 19. yüzyıl ve diğer yüzyılları kapsayan istatistik ve nicel bilgi teşkil eden araştırmaların yayınlanması şeklinde tasarlanmıştır.

Türkiye’de kayıt sistemleri ve istatistik önemli bir yer tutar; Kuzey Hindistan’da, İran’da Selçuk döneminde, Osmanlı imparatorluğunda kayıt sistemlerinin, özellikle nüfus ve ziraatta oluşturulduğunu ve büyük önem taşıdığını biliyoruz. Osmanlı “Nüfus ve Arazi Tahrir Defterleri” çok değerli kayıt ve bilgiler vermektedir. Macaristan’ın yada Musul’un küçük bir köyünde kaç hane olduğu, ne kadar toprakta ne ekildiği, gelirin ve ülkemiz arşivlerinde mevcut bu defterlerden öğreniyoruz. DİE’nin bu kapsamda da yapılacak araştırmalara ve yayınlanmalarına göstereceği katkı büyük bir hizmet olacaktır.

Devlet İstatistik Enstitüsü'nün zaman dinamiğinde atası olan "Defterhane" 1389'da kurulmuştur. Bu nedenle Enstitü girişinde, "Devlet İstatistik Enstitüsü Kuruluş Tarihi 1926", Defterhane Kuruluş Tarihi: 1389" yazılıdır. Mustafa Kemal'in armağanı ve emaneti olan Devlet İstatistik Enstitüsü mensubu olmaktan ve onun zaman içinde kaynağı olan Defterhane'nin mensubu olmaktan onur duyduk hep. DİE "Harzemli Bilgisayar Merkezi", "Piri Reis Coğrafi Bilgi Sistemi Merkezi", "Uluğ Bey Bilgi Sistemleri Merkezi" adlarının kaynağı bu düşünce, bilgi ve tarih bilinci hasretidir.

Çok değerli tavsiyeleriyle çalışmalarımıza güç veren, hocamız Sayın Prof. Dr. Halil İNALCIK'a, lütfedip Tarihi İstatistikler Dizisi Yöneticiliğini kabul eden ve tüm çalışmada büyük emeği geçen Sayın Prof. Dr. Şevket PAMUK'a, araştırmalarıyla projeye katılan Sayın Prof. Dr. Cem BEHAR, Sayın Prof. Dr. Tefik GÜRAN'a, bu araştırmaların devamında kurumsal desteğini esirgemeyen Devlet İstatistik Enstitüsü Başkanı Sayın Doç. Dr. Ömer DEMİR'e ayrıca Teknik İşler Dairesi Başkanı, Yayın İnceleme Şubesi Müdürü ve şube elemanları ile emeği geçen tüm Enstitü mensuplarına saygıyla minnet duygularımı iletmek isterim.

Prof. Dr. Orhan GÜVENEN

SUNUŞ

İnsan hayatı gibi milletlerin hayatı da bir deneyimler birikimidir. Bir toplumun temel yapısını ve gelişme potansiyelini bu birikim belirler. Bir milletin nesnel varlığı, yani üzerinde yaşadığı belli toprak parçası, nüfusu ve etnik yapısı, belli bir tarih süreci içinde meydana gelmiştir. Çevrenin toplum üzerinde ve toplumun çevre üzerinde etkileri bakımından her toplum belli bir yapı ve belli gelişme eğilimleri kazanır. Bu tarihi maddi koşullarla birlikte bir milletin kültür yapısı da bir tarihi sürecin ürünüdür. Yani bir milletin paylaştığı inanç sistemi, ortak davranış biçimleri onun nereye yöneleceğini belirler. Keza her toplum, sürekli değişim içindedir, fakat genel değişim içinde değişmeyen, direnç gösteren, yavaş değişen belli biçimde yapılar ve kalıplar vardır. Değişimi bilinçle yönlendirmek isteyen dinamik toplumlarda geçmişteki bütün bu faktörleri, kalıp ve yapıları, rakama dönüştürülen objektif ölçülerle saptamak hayati önem taşır.

Meselâ Anadolu'daki patriyarkal-patrilinial (ataerkil), toplum yapısı Osmanlı İmparatorluğu'nun dikkatle izlediği aile tarımına dayanan çift hane sistemi dediğimiz belli bir tarım sisteminin sonucudur. Bugün Türkiye'de insan ve toprak ilişkilerindeki yönlendirme politikalarında, bu sistemin özellikleri hakkında bilindiği zaman isabetli kararlar alınabilir. Kısaca söylemek gerekirse, bugün tarih ilmi, toplum hayatını bir bütün olarak ele almakta ve toplum hayatıyla ilgili incelemeler üzerinde yoğunlaşmış bulunmaktadır. Bugünü anlamak, tarihi süreci anlamakla mümkündür. Bu sadece ilmi merak konusu olarak anlaşılmamalıdır. Toplumumuzun ilerleme politikalarında bu bilginin pragmatik bakımdan önemi açıktır. Bilinmeyene erişebilmenin en emin yolu bilinenden hareket etmektir, bu da tarihin ve istatistik ilminin birlikte incelenmesiyle mümkündür. Doğal olarak sorun, Türk toplumunun geçmişi üzerinde rakamlara dayanan açık ve objektif bir bilgiye varmanın olasılık derecesidir.

Gerçekte, Osmanlılar geniş bölgelere yayılmış imparatorluklarını sıkı bir merkezi idare ve kontrol altında tutabilmek için oldukça karmaşık sayım usulleri geliştirmişlerdir. Her görevlinin görev yaptığı yeri, maaşını ve görevini saptamak ve değişiklikleri izlemek için merkez arşivlerinde saklanan ayrıntılı listeler ve defterler düzenlemişlerdir. Binlerce tımarlının durumunu saptayan **Mücmel Defter-i Hakani** denilen defterler bu sistemin en belirgin bir örneğidir. Öbür yandan kırsal bölümde, vergi yükümlülükleri için de **Mufassal Defter-i Hakani**'ler meydana getirilmiştir. Bu defterlerde her vergi yükümlüsünün tasarrufu altındaki toprak miktarını saptayan ve çeşitli vergi oranlarını belirleyen bilgiler sistematik bir biçimde verilmiştir. Mufassal defterler aynı dönemde Avrupa'da ve Çin'de vergi ve askerlik için düzenlenen istatistik listelerinden bazı bakımlardan daha ileri ve ayrıntılıdır. Bugün arşivlerimizde sayısı üçbine yaklaşan **sancak mufassal defterleri** nüfus ve ekonomi bakımından en ayrıntılı, güvenilir kaynaklarımızdır. Bize kadar erişebilen en eski örnekleri 15. yüzyıl ortalarına kadar inmektedir. Bununla birlikte, bu çeşit defterlerin 14. yüzyıl sonlarında Yıldırım Beyazid (1389-1402) döneminde düzenlendiğine dair belgesel kanıtlar vardır. Bu defterleri meydana getirmek için her sancakta yerinde sayımlar yapılmakta idi. Her sancak için atanan bir **yazıcı** veya **emin**, yerinde doğrudan doğruya vergi yükümlülerini ve görevlileri, eski defterler ve yerel belgelere göre teker teker denetler, sonra bu verileri yanındaki katip belli bir sistem içinde defter haline getirirdi. Sayımdan kaçmaları önlemek, vergi miktarını en sağlıklı biçimde saptamak için belli yöntemler izlenmekteydi; örneğin, bir ürünün yıllık miktarını belirlemek için üç yılın ortalaması alınırdı. Köylünün sayımdan kaçmasına sebep olan sipahinin tımarı elinden alınırdı.

Böylece en kapsamlı ve güvenilir sonuçlara varmaya çalışılırdı ki, bu **kapsamlılık ve doğruluk** prensipleri bugün de istatistik ilminin temel prensipleridir. Ancak bu sayımları, gerçek

anlamda bugünkü istatistiklerle özdeş saymak yanlıştır. Çünkü o dönemlerde, dünyanın öbür bölgelerinde olduğu gibi, Osmanlı İmparatorluğu'nda da bu gibi sayımlar belli amaçla, özellikle vergileme amacı ile yapılırdı. Bununla beraber, bu tarihi sayımlardan bugünkü istatistik verilerine en yakın sonuçlar elde etmek için bazı yöntemleri uygulamak olasıdır.

Osmanlı sayım defterlerinde en önemli problemlerden biri şudur: Burada, genellikle, **kişi** yerine **hane**, yani geniş aile birimi esas tutulur. **Tahrir defterlerinde** vergi yükümlüsü esas olarak **hanedir**. Vergi yükümlüsü olarak evlenmemiş erkekler ve dul kadınlar da sayım içine alınır. Modern demografi biliminin metodları kullanılarak bu sayımlardan gerçek nüfusu hesaplama girişimleri yapılmıştır. Yine nüfus için **cizye defterleri** önemlidir; fakat burada da yalnız belli yaşa erişmiş erkekler listeye alınmıştır; kadınlar, çocuklar, hiç kazancı olmayan yaşlılar ve özel vergi bağışıklığı olanlar sayıma alınmamıştır. Nüfus için olduğu gibi, ekonomik veriler için de özellikle **mufassal tahrir defterleri** son derece önemli kaynaklardır.

Ticari trafik ve öteki veriler söz konusu olduğunda, özellikle **gümrük ruznamçe defterleri**, en ayrıntılı istatistik kaynaklarımız arasındadır. Bu defterlerde gümrüğe tabi eşyayı getiren gemi kaptanları, tüccarlar, getirdikleri malların menşei, miktar ve değerleri kayıtlıdır. En alta, alınan gümrük miktarı belirtir. Kuşkusuz, kaçakçılığın geniş boyutlara eriştiği o dönemler için bu istatistik verilerinin de hayli noksan olduğu meydandadır. Dükkanlardan alınan ihtisab resmini saptamak için şehir ve kasabalarda yapılan dükkan sayımlarında ekonomi tarihi için kapsamlı ve önemli kaynaklarımız arasındadır. Böylece mesela, İstanbul ve Bağdat'ta her esnafın dükkan sayısını oldukça doğru biçimde bilmekteyiz. Osmanlı bürokrasisi zaman zaman belli bir idari ihtiyacı karşılamak için özel sayımlar da yapmıştır. Mesela, 1640 tarihinde akçadaki enflasyon ve aşırı fiyat artışları karşısında, pazardaki bütün malları kalite ve ölçüleriyle fiyatlandıran **narh defteri** çok önemli bir ekonomik belgedir. Bu arada çok önemli başka bir dizi, **Temettüat defterleri** istatistik araştırmaları için olağanüstü bir önem taşımaktadır. Sayısı onbinleri aşan bu defterler, Tanzimat sonrası dönemde imparatorluğun büyük bir bölümünde vergi matrahı olarak köylünün elindeki bütün malların sayımını içermektedir.

Devlet İstatistik Enstitüsü olağanüstü bir önem taşıyan bu tarihi verilerin sistematik biçimde yayınlanmasını ele almakla, yalnız sosyo - ekonomik tarihimiz üzerinde birinci elden kaynak malzemesini ilmin hizmetine sunmakla kalmamakta, aynı zamanda bu verileri bugünkü istatistik verileri ile karşılaştırarak Türk toplumunun uzun bir süreç için gelişim çizgisini araştırma imkanını sağlamaktadır.

1988-1994 yılları arasında Devlet İstatistik Enstitüsü Başkanı olarak görev yapan değerli bilim adamı Sayın Prof. Dr. Orhan GÜVENEN'i bu önemli etkinlik alanını açtığı için içtenlikle tebrik etmek ödevimizdir. Enstitü Başkanı Sayın Doç. Dr. Ömer DEMİR destekleriyle çalışmaların devamını ve gelişmesini sağlamıştır. Tarihi İstatistikler Dizisi'nin yöneticiliğine değerli iktisat tarihçisi Sayın Prof. Dr. Şevket PAMUK'un seçilmiş olmasının bu etkinliğin başarıya ulaşması için bir garanti sayılması gerektiğini de özellikle belirtmek isterim.

Prof. Dr. Halil İNALCIK

Yapısal Dönüşümler ve Tarihi İstatistikler

Türkiye içinde bulunduğumuz yüzyılda çok hızlı demografik, iktisadi ve toplumsal gelişmelere sahne olmuştur. Birkaç temel gösterge ile örnekleyecek olursak, ülke nüfusu 1920'lerin ortalarında yaklaşık 13 milyondan 60 milyona ulaşmıştır. Nüfus artışları yüzyılın ikinci yarısında hızlı bir iç göç ve kentleşmeyi de beraberinde getirmiştir. Kentli nüfusun toplam içindeki payı yüzde 20'lerden yüzde 60'lara çıkmıştır. Son yıllarda nüfusun artış oranı ve özellikle doğurganlık oranında görülen düşüşler, Türkiye'nin demografik geçiş sürecini de yine hızlı biçimde yaşadığını göstermektedir.

Türkiye ekonomisi de yüzyıl boyunca kırsal alanlarda tarımın ağır bastığı yapılardan kentlerde sanayi ve hizmetlerin öne geçtiği yapılara geçişi yaşamış, tarımın ekonomi içindeki payı yüzyılın başlarında yüzde 50'lerden 1990'larda yüzde 15'e kadar gerilemiştir. 1930'ların Dünya Bunalımı koşullarında devlet desteğiyle başlayan ve 1960'larda karma ekonomi çerçevesinde yeni bir hamle yapan sanayileşme süreci, iktisadi büyümeyi hızlandırmış, ancak hızla artan kentli nüfusa yeterli istihdam olanaklarını yaratamamıştır.

Türkiye'nin dünya ekonomisi içindeki yeri de yüzyıl boyunca önemli değişiklikler göstermiştir. Yüzyılın başlarında serbest ticaret koşullarında tarımsal mallar ihraç eden ve mamul mallar ithal eden ekonomi modeli, 1930'lardan itibaren yerini iç pazara yönelik sanayileşme stratejisine terk etmiştir. 1960'lı ve 1970'li yıllarda sanayi üretimi hızla artarken, Türkiye bu üretim kapasitesini dış pazarlara yöneltmekte gecikmiştir. 1980'lerden itibaren sanayi ürünleri ihracatı ön plana çıkarken, Avrupa'dan Ortadoğu, Karadeniz Bölgesi ve Orta Asya'ya kadar bölgesel pazarlarla daha fazla bütünleşme hedeflenmektedir. Türkiye 21. Yüzyıla işte bu hızlı dönüşümlerin derin sancılılarıyla ve iktisadi, toplumsal, siyasal istikrar arayışları içinde girmektedir.

Demografik ve iktisadi dönüşümler toplumsal yapılarda da önemli gelişmeleri beraberinde getirmiştir. Yüzyılın başında nüfusun yüzde 80'inin kırlarda yaşadığı, tarım ağırlıklı bir toplumdan, bugünün farklılaşmış ve uzmanlaşmış yapılarına geçiş süreci, toplumsal ve siyasal yapılarda da önemli değişikliklere yol açmıştır. Devletin içeriğinden toplumsal yapılara, eğitimden sağlık hizmetlerine, sosyal güvenlikle kültürel etkinliklere kadar pek çok alanda hem nitel hem de nicel olarak önemli gelişmeler, çeşitlilikler ve zenginlikler görülmektedir. Bu gelişmelerin önemli bir bölümünü istatistiksel diziler aracılığıyla izlemek ve ölçmek mümkündür.

Cumhuriyetin ilk yıllarında, 1926'da kurulan Devlet İstatistik Enstitüsü, o tarihten bu yana sözünü ettiğimiz dönüşümleri daha iyi anlayabilmek amacıyla daha nitelikli ve daha geniş kapsamlı istatistiksel verilerin toplanmasına büyük önem vermiştir. Bir nesil öncesiyle karşılaştırıldığında bugün nüfus, tarım, işgücü, ekonomi gibi temel konuların yanı sıra eğitim, sağlık, kültür, çevre, adalet, sosyal güvenlik, enerji ve turizm gibi pek çok alanlarda toplanan ve yayınlanan istatistikler kapsam, çeşitlilik ve güvenilirlik bakımından önemli gelişmeler göstermiştir.

Buna karşılık, Cumhuriyetin erken dönemlerine ve özellikle de Cumhuriyet Türkiye'sinin devraldığı demografik, iktisadi ve toplumsal yapılara ilişkin bilgilerimiz ve istatistiksel veri tabanımız son derece sınırlı kalmaktadır. Bu konularda yayınlanmış verilerin de çeşitli sorunları bulunmaktadır. Bugün araştırmacılar ve genel okurlar bu tarihi verileri kapsamlarını ve sakıncalarını yeterince anlayamadan ve değerlendirmeden kullanmak durumundadırlar. Bu

nedenle de özellikle Cumhuriyetin erken dönemlerinde ve 20. Yüzyıl öncesine ilişkin değerlendirme ve yorumlarımız eksik ve yetersiz kalmaktadır.

Oysa toplumun ve ekonominin zaman ve mekan içinde sürekliliği vardır. Dünkü yapılar bugünküleri belirlemektedir. Günümüze ışık tutabilmek, 19. Yüzyılın ve hatta daha öncesinin yapılarını daha iyi anlayabilmek ve onları daha geniş bir çerçevede tartışabilmekle mümkün olacaktır. Cumhuriyet döneminin devraldığı mirası daha serinkanlı olarak değerlendirebilmek için, 19. Yüzyılda Tanzimatla başlatılan reform dalgalarının sonuçlarını ve ulaştığı noktayı, ekonomide, toplumda ve devlet yapısında ortaya çıkan gelişmeleri, nicel ve nitel olarak daha iyi ölçebilmek ve anlayabilmek gerekmektedir.

Böylece hem tarihi süreklilikler hem de kırılma ya da dönüm noktaları daha sağlıklı bir biçimde yorumlanabilecektir. Ayrıca Türkiye'nin uzun dönemli gelişme çizgisini başka ülkelerle birlikte karşılaştırmalı bir çerçevede incelemek mümkün olacaktır.

Tarihi istatistiklerin derlenerek yayınlanması ve böylece hem günümüzün dönüşümlerinin daha iyi anlaşılabilmesi hem de uluslar arası karşılaştırmalı çalışmalara zemin hazırlaması yalnızca Türkiye'ye özgü bir gereksinim değildir. Özellikle son 30 yıl içinde Batı Avrupa ve Kuzey Amerika'dan Latin Amerika ve Asya'ya kadar pek çok ülkede, hem resmi istatistik kurumlarının hem de özel araştırmacıların girişimleri sonucu, tarihi istatistikler derlenerek yayınlanmaya başlamıştır.

Bu yayınlar Amerika Birleşik Devletlerinde, Kanada'da, Avrupa ve Latin Amerika'nın çeşitli ülkelerinde resmi istatistik kurumlarının yayınladıkları çalışmalarla başlamıştır. Daha sonra, 1960'lardan itibaren, İngiliz tarihçi B. R. Mitchell'in önce İngiltere, daha sonra Avrupa ve nihayet Afrika ve Asya ülkelerinin tarihi istatistikleri üzerine yayınladığı ciltler, bilim dünyasında büyük yankılar uyandırmış ve karşılaştırmalı tarihi çalışmalar için çok önemli bir olanak yaratmıştır.

Türkiye'de de tarihi istatistiklerin derlenmesine yönelik uzun dönemli çalışmaların başlatılması, hem günümüzdeki hem de yakın geçmişteki gelişmeleri anlamaya çalışan bilimsel çabalara yeni bir soluk kazandıracaktır. Kaldı ki, 20. yüzyıl öncesinde çeşitli konularda veri dizilerinin oluşturulması ve saklanması sürecinde Osmanlı Devletinin çok istisnai bir yeri vardır. Yüzyıllar boyu geniş bir coğrafyayı yöneten merkezîyetçi Osmanlı bürokrasisinin, 16. yüzyıldan ve hatta daha öncesinden başlayarak kayıt tutmaya ve saymaya büyük önem verdiği bilinmektedir. Toplanan verilerin bir bölümünü bugün Osmanlı arşivlerinden sağlamak mümkündür. Ayrıca, 19. yüzyılda yapılan sayımların ve derlenen istatistiklerin bir bölümü de eski harflerle yayınlanmış olarak çeşitli kütüphanelerde bulunmaktadır. Bu verilerin gözden geçirildikten sonra Osmanlı uzmanları dışındaki araştırmacıların kullanımına sunulması büyük yararlar sağlayacaktır.

İşte bu nedenlerle Devlet İstatistik Enstitüsü, "Tarihi İstatistikler Dizisi" adı altında yeni bir yayın dizisi başlatarak, yakın geçmişimize ilişkin istatistiksel verileri araştırmacıların ve genel okurların kullanımına sunmaya karar vermiştir.

Dizinin ilk aşamasında Cumhuriyet Türkiye'si'nin devraldığı toplumsal ve iktisadi yapılarla ilişkin istatistiksel tablonun daha ayrıntılı ve yeterli bir biçimde ortaya konulması hedeflenmektedir. Bu amaçla 19. yüzyıldaki toplumsal ve iktisadi tablonun en önemli temel taşlarını oluşturan nüfus, tarım, maliye ve dış ticaret istatistikleri, hem genel okurların hem de araştırmacıların yararlanabilecekleri biçimde derlenmektedir. Her biri kendi konusunun uzmanı bir araştırmacının yönetiminde ve disiplinler arası bir yaklaşımla yürütülmekte olan bu çalışmalar, ayrı ciltler halinde yayınlanacaktır.

Tarihi Verilerin Sorunları

Tarihi dizilerin toplanmış ve hatta resmi kurumlar tarafından yayınlanmış olması, ne yazık ki, bu verilerin kolaylıkla ve güvenle kullanabilecekleri anlamına gelmiyor. B. R. Mitchell'in ısrarla vurguladığı gibi, devletlerin 20. yüzyıl öncesinde topladıkları veriler çağdaş anlayış ve yöntemlerle değil, esas olarak vergi toplama ve askere alma amaçlarıyla toplanmaktaydı. Bu dar yaklaşım, hem toplanan verilerin kapsamını hem de veri toplama tekniklerini kaçınılmaz olarak etkilemiştir.

Ayrıca, 20. yüzyıl öncesinde teknolojik ve idari etkinliğin çok sınırlı olduğunu, devletlerin veri toplama sürecinde büyük sorunlarla ve yetersizliklerle karşı karşıya kaldıklarını da hatırlamak gerekmektedir. Bunların yanı sıra, siyasal kaygılar da 20. yüzyıl öncesinde yayınlanan resmi istatistikleri etkileyebilmekte, bunların güvenilirliklerine gölge düşürebilmekteydi. Sınırlı amaçlar ve yetersiz tekniklerle toplanan bu verileri çağdaş anlamda istatistikler olarak kabul etmek mümkün değildir.

Osmanlı Devletinin topladığı ve yayınladığı istatistiksel dizilerin, bu eğilimlerin dışında kaldığını söyleyebilmek zordur. Nitekim, son yıllarda yayınlanan pek çok araştırma ve monografıta nüfus sayılarından bütçelere, tarımsal üretim verilerinden dış ticaret ve eğitime kadar elimizdeki Osmanlı verilerinin çeşitli sorunları, eksiklikleri ve sakıncaları ayrıntılı olarak tartışılmaktadır. Osmanlı verilerini kullanırken ortaya çıkan bir diğer sorun da hem ülke sınırlarının hem de ülke içindeki idari bölümlerin Cumhuriyet dönemindeki sınırlara göre önemli farklılıklar göstermesidir. Bu sorunlar Osmanlı verileriyle Cumhuriyet verilerini bir araya getirerek basit diziler oluşturma zorluklarına işaret etmektedir.

Çağdaş amaçlarla ve tekniklerle derlenen istatistiklerle karşılaştırıldığında, eldeki tarihi verilerin yetersiz kaldığı görülmektedir. Öte yandan, hatalı ve sorunlu verilerin bir kez yayımlandıktan sonra zaman içinde nasıl kalıcılık kazandıkları ve daha sonra tamiri çok zor ve hatta imkansız bazı yanlışlıklara yol açabildikleri de bilinmektedir. Bu durumda eldeki tarihi malzemeyi eleştirel bir süzgeçten geçirmeden yayınlamak, kabul edilebilir bir yaklaşım olmayacaktır.

Bu nedenle, "Tarihi İstatistikler Dizisi" çerçevesinde yayınlanacak çalışmalarda, eldeki verileri basit diziler halinde sunmak yerine, daha zor ancak bilimsel açıdan daha sağlıklı görülen bir yöntem kullanmaya karar verildi. Eldeki tarihi malzemeye mümkün olduğu kadar eleştirel yaklaşarak, bu malzeme, kendi iç tutarsızlıkları mümkün olduğu ölçüde ayıklandıktan sonra, verilerin kapsamı, toplama yöntemleri, sorunları ve güvenilirlik dereceleri tartışılarak yayınlanacaktır.

Diziyi yürüten uzmanlar olarak hedefimiz, eldeki tarihi malzemeyi dikkatle süzgeçten geçirdikten sonra, çağdaş anlayışa en yakın ve çağdaş istatistiklerle karşılaştırılabilir diziler oluşturmaktır. Ancak, göstereceğimiz tüm titizlik ve özene karşın, daha farklı amaçlarla ve anlayışlarla toplanan bu verileri, yüzyılımızın çağdaş anlayış ve yöntemleriyle derlenen dizileriyle karşılaştırmak ve onlarla birlikte kullanabilmek kolay olmayacaktır. Bu nedenle, sunduğumuz tarihi verileri kullanacak araştırmacıların, uzun dönemli karşılaştırmalar yaparken, iki tür veri arasındaki amaç, kapsam ve teknik farklarını dikkate almaları gerekecektir.

Yayınlanan verilerin bu konulardaki nicel malzemeyi tüketmediğini de özellikle belirtelim. Bu ciltlerdeki malzemenin ötesine geçerek daha farklı veya daha ayrıntılı diziler oluşturmak mümkündür. Örneğin; daha küçük idari birimler düzeyinde verilere ulaşmak isteyen araştırmacılar, yayınlanmamış arşiv malzemelerini veya eski harflerle yayınlanmış çalışmaları kullanabileceklerdir. Daha ayrıntılı çalışmalar yapmak isteyen araştırmacılar için, her cildin sonunda bir kaynakça yer almaktadır.

1988-1994 yılları arasında Devlet İstatistik Enstitüsü Başkanı olarak görev yapan Sayın Prof. Dr. Orhan GÜVENEN bu dizinin en erken aşamalarından itibaren bizleri cesaretlendirdi ve destekledi. Enstitü Başkanı Sayın Doç.Dr. Ömer DEMİR de yardımlarını esirgemeyerek dizinin devamını sağladı. 1994 yılının Nisan ayında Devlet İstatistik Enstitüsü'nde düzenlenen Tarihi İstatistikler Semineri'ne katılan Sayın Prof. Dr. Tuncer BULUTAY, Sayın Mehmet GENÇ, Sayın Prof. Dr. Halil INALCIK, Sayın Prof. Dr. İlber ORTAYLI, Sayın Prof. Dr. Halil SAHILLIOĞLU, Sayın Prof. Dr. Yalçın TUNCER ile DİE çalışanları değerli görüş ve eleştirileriyle bu diziye önemli katkılarda bulundular. Bu sunuşun yazılışı sırasında, Tarihi İstatistikler Dizisi için ayrı ayrı ciltler hazırlamakta olan çalışma arkadaşlarım Sayın Prof. Dr. Cem BEHAR, Sayın Prof. Dr. Yavuz CEZAR ve Sayın Prof. Dr. Tevfik GÜRAN'ın görüşlerinden de yararlandım. Kendilerine teşekkür ederim.

“Tarihi İstatistikler Dizisi” çerçevesinde yayınlanan/yayınlanacak ciltlerin bugünkü Türkiye'nin yapılarının ve dönüşümlerinin daha iyi anlaşılmasına katkıda bulunacağını umuyor, tüm okurlara ve araştırmacılara yararlı olmasını diliyoruz.

Prof. Dr. Şevket PAMUK
Tarihi İstatistikler Dizisi
Yöneticisi

ÖNSÖZ

Ondokuzuncu yüzyıl, gerek malî sistemde gerçekleşen reformlarla yepyeni bir malî yapı getirmesi ve gerekse önce iç ve daha sonra da dış borçlanmaların yol açtığı sonuçlar itibariyle Osmanlı malî tarihi içinde istisnâî ölçüde önemli bir dönemdir. Bütün bu önemine ve oldukça günümüze yakın bir geçmişi teşkil etmesine rağmen, dönemin malî tarihi hakkındaki bilgilerimiz oldukça sınırlıdır. Yakın zamanlarda imparatorluğun son dönem malî tarihi hakkında önemli yayınlar yapılmış olmakla birlikte bunların büyük bölümünde kantitatif veri yetersizliği gibi önemli bir eksiklik gözlenmektedir. Bu yetersizlik özellikle de malî tarihin temel verilerini teşkil eden ve hükümetlerin malî politika ve uygulamalarının istatistik ifadesi olan bütçeler ve bütçe uygulamalarıyla ilgilidir.

Bütçeler, temelde, devletlerin beklenen gelir ve planlanan giderlerinin seyrini ve bileşimini izlememize imkan veren belgelerdir. Ancak üretim, ticaret hacmi, millî gelirin düzeyi ve bileşimi gibi ekonominin genel performansındaki gelişme ve değişimlerin izlenmesine imkan verecek istatistik verilerin yetersiz olduğu ondokuzuncu yüzyıl Osmanlı ekonomisi gibi sanayi öncesi dönem ekonomilerde devlet gelir ve giderleri, ekonomideki makro değişimleri tespit edebileceğimiz en önemli, hatta belki de yegane göstergelerdir. Ayrıca bu ekonomilerde devlet sektörünün gücü ve genişliği bu verilerin önemini daha da artırmaktadır.

Sağlam bir bürokratik temele sahip olan Osmanlı malî idaresinin Tanzimat'la birlikte kazandığı yeni eğilim ve arayışların en belirgin sonuçlarından birisi de malî sistemin temelini oluşturan modern bir bütçe geleneğinin doğmuş olmasıydı. Nitekim bu gelişmenin bir sonucu olarak İmparatorluğun son dönemine kadar birkaç yıllık istisna dışında düzgün bir seri oluşturabilecek bir bütçe koleksiyonu ortaya çıkmıştır. Ancak farklı alt dönemlere ait bütçelerin bazılarının verileri yayınlanmış ve değerlendirilmiş olmakla birlikte bütün bir dönemi kapsayan bir çalışma yapılmamıştır.

Bu çalışmanın temel amacı Tanzimat'ı izleyen yıllardan başlayarak 1918 yılına kadar bir bölümü arşivlerde bulunan ve bir bölümü de o dönemde eski Türkçe harflerle yayınlanmış olan ulaşılabilen tüm bütçe verilerini tek bir eser halinde ve orijinal şekline bağlı kalmakla birlikte mümkün olduğu ölçüde aynı sistematik içinde günümüz araştırmacısının hizmetine sunmaktır. Ayrıca modern kavram ve yaklaşımlar çerçevesinde bu bütçe verilerinin özet bir teknik ve malî analizi yapılarak yakın dönem kamu finans tarihimize ışık tutulmaya da gayret edilmiştir.

Çalışmada Tanzimat dönemine ait 29, II. Abdülhamit dönemine ait 28 ve İttihat ve Terakki dönemine ait 9 olmak üzere toplam 66 malî yıla ait bütçe verileri yer almaktadır. Dönem içinde ilk bütçe benzeri veriler (1257)1841/'42 malî yılına aittir. Bu veriler devletin toplam gelir ve giderleriyle ilgili bir ön tahmin niteliğinde olup bir bütçe taslağı olarak değerlendirilebilir. Bütçe çerçevesinde öngörülen gelirlerin toplanmasına ve belirlenen tahsisatlara göre harcamaların yapılmasına önceden tasdik yolu ile izin veren bir doküman anlamında ilk modern bütçe (1262)1846/'47 malî yılı için hazırlanmıştır. Bu tarihten sonra Kırım savaşı dönemine rastlayan (1270)1854/'55 mali yılı gelir bütçesi ve (1271)1855/'56 malî yılı bütçesi ile (1281)1865/'66 malî yılı gider bütçesi dışında Tanzimat döneminin tüm bütçeleri çalışmada yer almaktadır.

II. Abdülhamit döneminde, Osmanlı-Rus savaşının hemen sonrasına rastlayan (1294)1878/'79 malî yılına ek olarak (1300)1884/'85 malî yılı gider bütçesi ile (1301)1885/'86, (1302)1886/'87, (1319)1903/'04 ve (1323)1907/'08 malî yıllarına ait bütçeler bulunamamıştır. II. Abdülhamit döneminde (1303)-(1318)/1897-1902 yılları arasında düzenli olarak yapılan yayınlarda bütçe uygulamalarının sonuçlarına da yer verilmiştir.

İttihat ve Terakki döneminde ise (1329)1913/'14 malî yılı için ayrı bir bütçe hazırlanmayarak bir önceki malî yıl bütçesinin bu yıl için de geçerli olmasına karar verilmiştir. Bu nedenle çalışmada 1329 yılı için ayrı bir bütçe yer almamaktadır.

Son olarak bu eserin ortaya çıkmasına yaptıkları çeşitli şekillerdeki katkılar nedeniyle özellikle minnettarlığımı ifade etmek istediğim kişiler bulunmaktadır. Tarihi istatistikler dizisini başlatan Devlet İstatistik Enstitüsü eski Başkanı Sayın Prof. Dr. Orhan GÜVENEN'e, dizinin bu eserinin yayınlanmasına büyük destek olan Enstitüsü Başkanı Sayın Doç. Dr. Ömer DEMİR'e, bu dizinin önsözünü yazan hocam Sayın Prof. Dr. Halil İNALCIK'a, bu diziye yöneten Sayın Prof. Dr. Şevket PAMUK'a ve yayın çalışmalarına yardımcı olan Teknik İşler Dairesi Başkanı, Yayın İnceleme Şubesi Müdürü ve şube elemanları ile emeği geçen tüm Enstitü mensuplarına teşekkürlerimi ifade ederim.

Prof. Dr. Tefvik GÜRAN

SUMMARY IN ENGLISH

OTTOMAN FINANCIAL STATISTICS, BUDGETS, 1841-1918

Very radical changes in the field of public finance make the nineteenth century the most significant period of the Ottoman financial history. Despite its importance, however, our knowledge of the late Ottoman public finance is very limited. Perhaps the most important reason of this deficiency has been the unavailability of satisfactory financial statistics, mainly the budget data. The study of nineteenth century public finance is greatly impeded by the reliable budget figures. The aim of the present volume is to compile the late Ottoman budget figures. So this volume covers data on expected revenues and planned expenditures of the central government for 66 fiscal years in the period between 1841 and 1918. The budgets were obtained from the published or unpublished documents, most of them from the Ottoman archives.

Tax system inherited by the nineteenth century was basically developed during the sixteenth century. Taxes on agriculture were the mainstay of government revenues. The urban population's burden was much lighter, consisting of market dues as well as customs duties. In addition, non-muslims paid a head tax in return for exemption from military service. An important part of these revenues was granted to religious foundations or private persons. Treasury's own revenues were assigned in financial units to collect by the means of tax-farming. Revenues accruing to the central government formed only a fraction of the total raised from taxes. State treasury was also supplemented by additional excise taxes, levied on households or land plots regardless of ability to pay and granted many exemptions to various groups.

Nineteenth century reforms radically transformed this traditional financial system. The main financial goal of nineteenth century statesmen was to increase the taxing power of the government and to appropriate a larger share of economic resources by imposing tax burden directly on income and wealth and by collecting state revenues by salaried agents of the state.

Effective reforms began at the Tanzimat era. The head tax was simplified and replaced by the military exemption tax in 1856. A new tax supplanted all excise taxes. Censuses and cadastral surveys of property values and income were taken to levy this new tax entirely according to the ability to pay. In the cities a profit tax replaced market and excise taxes. But it was delayed till 1860, when it was applied at the rate of 3 percent, raised to 4 in 1878 and 5 in 1886, at which date it was extended to salaries and wages, thus making it a true income tax. Besides, on the basis of cadastre an entirely new property tax imposed in 1861 at the rate of 0.4 per cent of the value of all cultivated land, urban plots, and buildings and of additional 0.4 per cent of rental income therefrom. More complicated rates, depending on the type of income, were introduced during the Young Turk period. These income and property taxes, levied and largely collected by salaried agents of the governments, raised a considerable amount of revenue and shifted the tax burden to the towns and cities.

As for agriculture, following the Tanzimat Edict in 1839, all land was subjected to a 10 percent tax and decided to collect the revenues by salaried state agents. But the sharp decrease of revenues forced the Treasury to reimpose the tax-farm system in 1842. Various methods of tax farming were tried to halt the over-taxation and abuses of short term tax-farming. Even in the early twentieth century, tax-farming accounted for more than 90 percent of all tithe revenues collected. Until 1859 the sheep tax was levied in kind one animal in ten being taken for the needs of the palace and the army. After that a tax of 1.5 to 4 piastres, depending on the locality, was imposed.

Revenues deriving from customs duties imposed on goods passing into and out of the Empire were another major source of government. The Commercial Convention of 1838 imposed duties of 3 percent on imports, 12 percent on exports, 3 percent on transit and another 2 percent in lieu of other internal duties paid by importers. In 1861/'62 new convention raised import duties from 3 to 8 percent, lowered export duties from 12 to 8 percent and provided the reduction of the latter by 1 percent a year until such time as they should fall to 1 percent, which took place in 1869. In 1914 import duty was raised to 15 percent.

Some of the traditional taxes were standardized, so that they provided considerably more revenue than before. Salt, tobacco and spirits taxes were quite significant in the 1860s and 1870's. But these lucrative sources of government revenues were handed over to Public Debt Administration in 1881. There were also other source of revenues such as stamp tax, property registration and court fees and mining tax.

The central government benefited from all these financial reforms and its revenues rose rapidly. In the fiscal year 1841/'42, the government revenue was 563 million piastres, in 1861/'62 1.2 billion piastres and in 1875/'76 2.4 billion piastres. But expenditures increased even faster. In the fiscal year 1841/'42, it was 567 million piastres, in 1861/'62 nearly 1.4 billion piastres and in 1875/'76 2.9 billion piastres. The imbalance between government revenues and expenditures caused gradually increasing public deficits at first met by issuing Treasury bonds and, after 1854, by contracting foreign loans, a process that led to the accumulation of a debt of more than 20 billion piastres, a declaration of bankruptcy in 1875, and the setting up of the Public Debt Administration.

Tithes and taxes on livestock and other agricultural produce formed one-thirds of government revenues in 1850s. Because of the increases in agricultural output, the receipts from tithes and animal taxes were at their peak in the early 1870s. They supplied about 45 percent of central government revenues. In 1850s the income and property taxes formed two-fifths of revenues. But their share fell to under one-fifths of revenues in 1870s. Customs duties accounted for a sixth of central government.

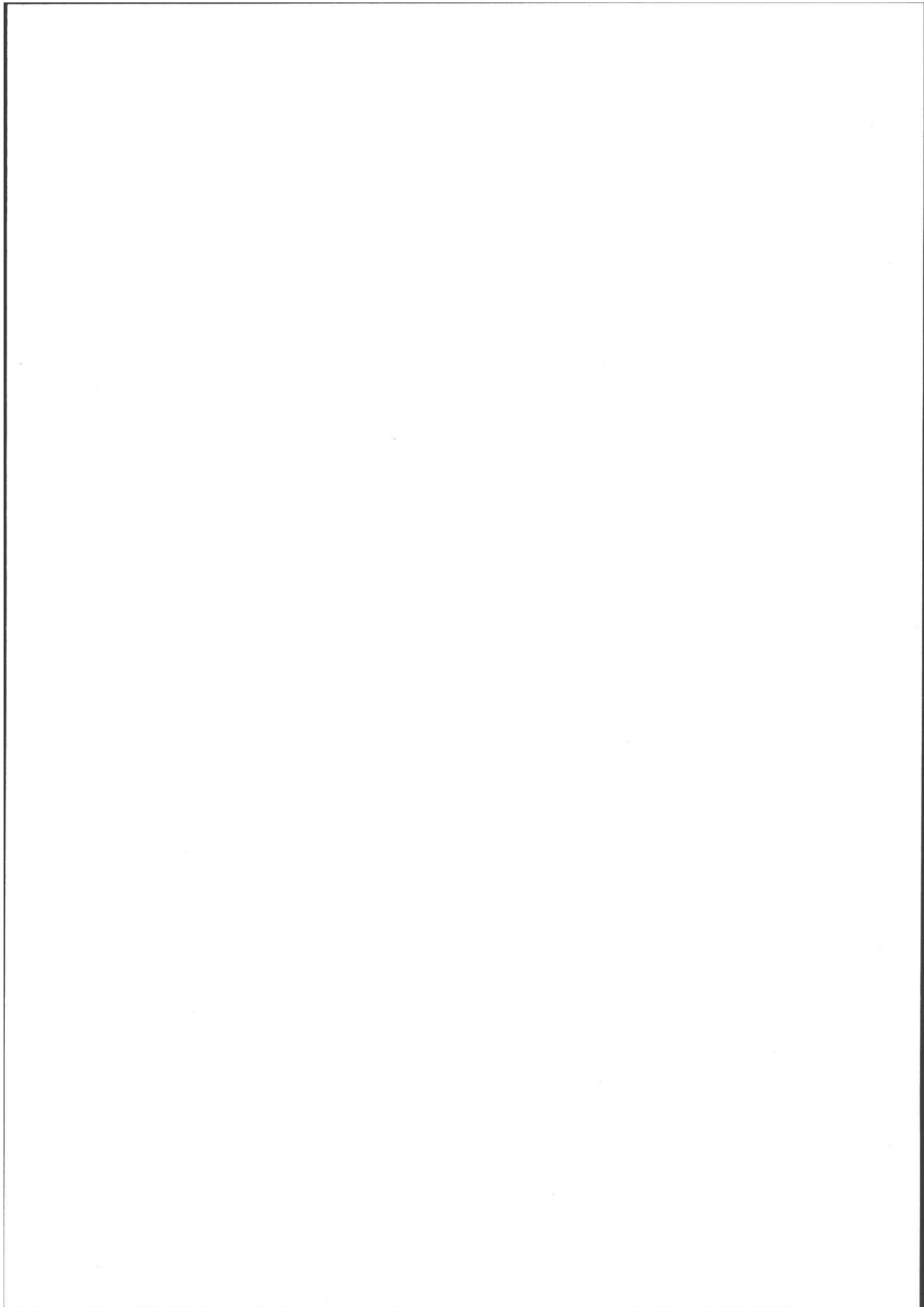
Even in peacetime, the bulk of expenditure was absorbed by armed forces, the bureaucracy, the court, and, increasingly, by debt servicing. Military expenditure formed nearly half of the government expenditures in 1840s. Beginning from 1860s, debt servicing constantly rose and began to form half of the planned government expenditures in 1870s.

At the end of 1870s, government revenues and expenditures severely decreased because of profound crisis of 1876/'78 and the catastrophic Russo-Turkish War. Before 1850, the European lands contained nearly one-half of all Ottoman population; by 1906, this share had fallen to one-fifth. The most direct financial result of these losses was that the government revenues fell from nearly 2.5 to under 1.5 billion piastres. Government expenditures did not decrease in the same proportion, and therefore the budget deficit greatly increased.

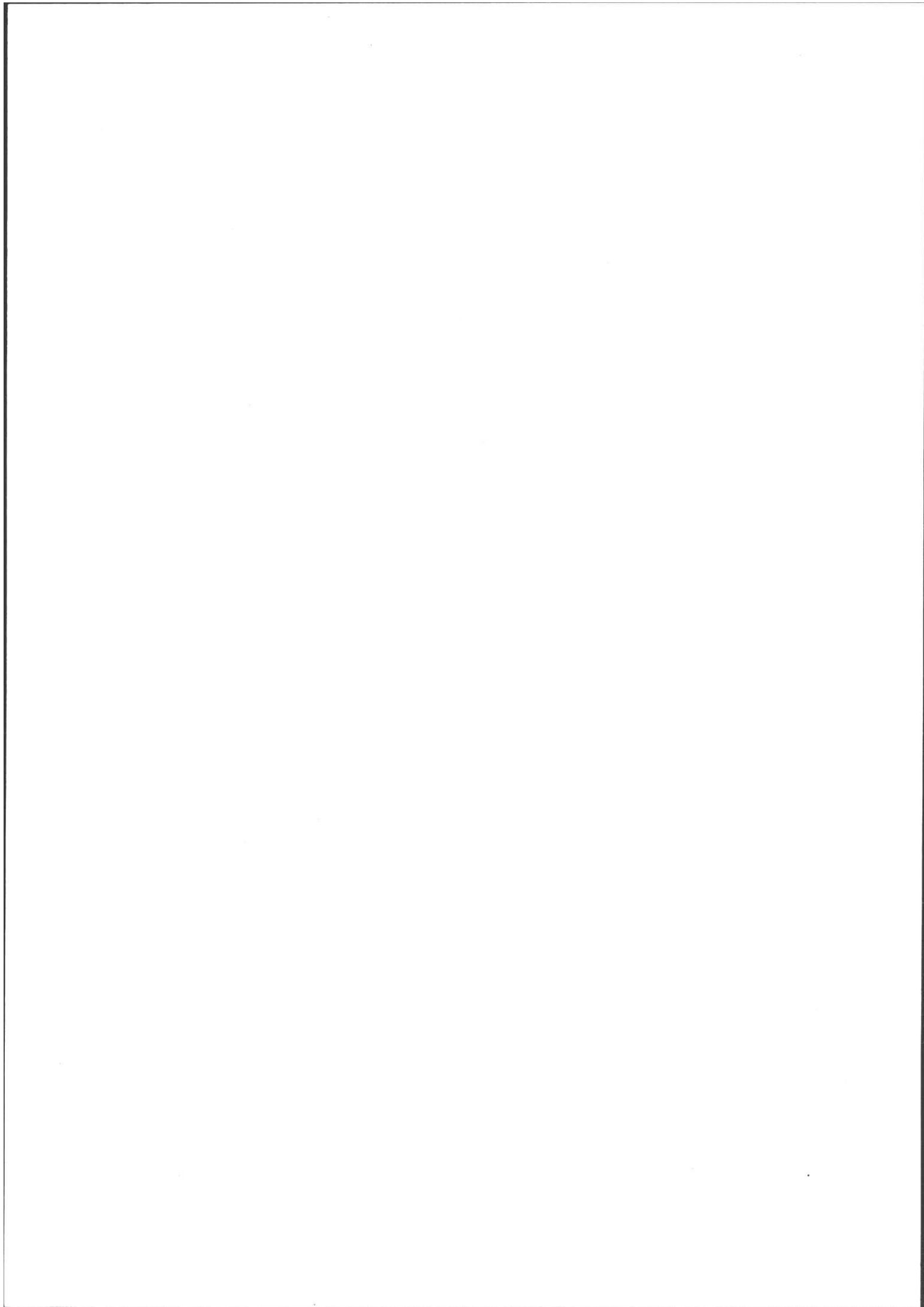
In the reign of Abdülhamit II and the Young Turk leadership, the government revenues continued to rise rapidly, after adjustment for territorial losses. In the fiscal year 1880/'81, it was 1.6 billion piastres, in 1903/'04 2 billion piastres, in 1908/'09 nearly 2.4 billion piastres and 4 billion piastres in 1916/'17. But expenditures increased faster because of large debt payments. In the fiscal year 1880/'81, it was 2.2 billion piastres, in 1903/'04 2.4 billion piastres, in 1908/'09 2.9 billion piastres and nearly 4 billion piastres in 1916/'17.

As a result of the losses of wealthy provinces in 1878, receipts from tithes and animal tax fell from nearly 1.2 billion piastres in 1875/'76 to 0.6 billion piastres in 1887/'88. The growth of customs and other revenues brought down the share of tithes and animal tax from 30.5 percent in 1887/'88 to 27.6 percent in 1916/'17 financial year.

The period between 1878 and 1911 was peaceful and, with the scaling down of the debt in 1881, matters gradually improved. The share of dept servicing fell from half of the total government expenditures in 1875/'76 to one-fourth in the fiscal year 1887/'88. While the share of military expenditures also declined, expenditures on hospitals, quarantine centers, schools, model farms and fields and agricultural schools, highways, telegraph lines and railroads considerably increased.

BÖLÜM I
OSMANLI KAMU MALİYESİ, 1839-1918

OSMANLI KAMU MALİYESİ, 1839-1918

Ondokuzuncu yüzyıl, Osmanlı malî tarihinin son derece önemli ve kritik bir dönemi olmasına karşın yeterince araştırılmamıştır. Tanzimat yönetimi tarafından başlatılan ve daha sonra II. Abdülhamit ile İttihat ve Terakki dönemlerinde de sürdürülen reformlar, modern bir malî yapının doğmasını sağlamıştır. Böylece istisna ve imtiyazların yaygın olduğu tesadüfî bir vergi düzenine dayalı olarak elde ettiği gelirlerini çeşitli kişi, kurum ve gruplarla paylaşmak zorunda kalan bir devletin yerini; ödeme gücü olan herkesi vergilendirmeye ve bu gelirlerin giderek daha büyük bir bölümünü kontrol etmeye çalışan merkezî bir devlet almıştır.

Klasik Osmanlı malî sisteminde devlet gelirlerinin büyük bölümü kırsal kesimde tarımsal üretimden alınan öşür'den sağlanıyordu. Şehirlerde yaşayanlar ise ihtisab resmi olarak adlandırılan pazar vergileri ile tüketimleri dolayısıyla gümrük vergileri öderlerdi. Devlete önemli gelir sağlayan bir başka vergi de gayri-müslimlerden alınan cizye vergisiydi. Devlet bu ana gelir kaynaklarının önemli bir bölümünü mülk veya dirlik olarak kişilere ya da vakıf olarak kurumlara tahsis etmişti.

Bu gelirlerden merkezî hazineye ayrılan kısımlar ise tahsilini sağlamak amacıyla kalabalık bir malî bürokrasiye ihtiyaç göstermeyecek şekilde mukataa olarak organize edilmişti. Ancak devlet bu şekilde gelirlerinin bir bölümünü mültezimlerle paylaşmak zorunda kalıyordu. Ayrıca ödeme gücünü dikkate almadan haneyi ya da tarımsal işletmeyi vergilendiren, bazı hizmetler karşılığında çeşitli topluluklara sağlanan yaygın bir muafiyet sistemini içeren ve pek çok türü ve tahsil şekli olan tekalif-i örfiyye adlı bir vergi grubundan da ihtiyaca göre merkezî hazineye destek sağlanıyordu.

Merkezî hazinenin bu sınırlı gelir kaynakları, harcamaların da sınırlı olması nedeniyle büyük bir problem oluşturmuyordu. En önemli harcama alanı, oldukça düşük maaşlar alan ve sayıları sınırlı olan yeniçeri ordusuna yapılan ödemelerdi. Ancak zaman içinde merkezî hazinenin malî ihtiyaçları sürekli artarken geleneksel gelir kaynakları yetersiz kalmaya başladı. En acil problem ise ülkenin savunma ihtiyaçlarına cevap verebilecek bir askeri gücün oluşturulmasıydı. Onyedinci ve onsekizinci yüzyıllarda savunma problemi, sürekli olarak yeniçeri ordusunun genişletilmesi yoluyla çözümlenmeye çalışıldı. Gelirlerini yükseltme gayreti içinde olan merkezî yönetimin tercihi, vergileme gücünü artırarak mevcut gelirlerin daha büyük bir bölümünü hazineye aktarmak ya da malikane ve esham gibi yöntemlerle gelecekteki gelirlerini önceden tahsil etmek oldu.

Ondokuzuncu yüzyıla gelindiğinde Osmanlı yönetimi giderek daha da büyüyen savunma problemlerinin çözümlenmesinde yeni arayışlara girdi. Yeni ve modern bir ordu kurma gayretleri merkezî hazinenin gelir ihtiyacını daha da artırdı. Acil gelir ihtiyacını geleneksel malî yapı içinde çözmeye çalışan yönetim; müsadere, taşşış, miri mubayaa ve ticarî tekeller oluşturma gibi kısa dönemde merkezî hazineye bol gelir sağlayabilecek, uygulaması kolay malî kaynak yaratma yöntemlerine başvurdu. Ancak bu uygulamalar uzun dönemde başta tarım olmak üzere ticaret ve sanayi ile ilgili grupları olumsuz etkileyerek üretim faaliyetlerinden büyük ölçüde kopardı.

Ondokuzuncu yüzyılın ilk yarısındaki uygulamaların olumsuz sonuçlarını gören ve daha köklü ve uzun dönemli bir reform programına olan ihtiyacı anlayan Tanzimat yönetimi, geleneksel malî sistemi değiştirerek hem eski gelir kaynaklarını yeniden düzenleme ve yeni gelir kaynakları oluşturma ve hem de bu gelirlerin daha büyük bir bölümünü kontrol ederek modern bir devlet olarak üstleneceği yeni fonksiyonlara uygun bir şekilde harcama gayreti içine girdi.

Bu çerçevede Tanzimat yöneticilerinin devlet gelirleriyle ilgili temel hedefi; ödeme gücünü dikkate almayan geleneksel vergi sistemi yerine doğrudan geliri ve serveti vergilendiren, istisna ve muafiyetlere yer vermeden ödeme gücü olan herkesi vergi yükümlüsü haline getiren ve bu gelirleri etkin bir malî bürokrasi kanalıyla doğrudan devlet adına toplayan bir malî sistem oluşturmaktır. Tanzimat yönetiminin başlattığı bu reform süreci daha sonra II. Abdülhamit ile İttihat ve Terakki

dönemlerinde de devam etmiş ve tüm hedeflere ulaşılmasa da geleneksel Osmanlı vergi sisteminde ciddi bir dönüşüm sağlamıştır.

Gelir ve Gider Düzeni

Tanzimat yönetiminin vergi düzeninde getirdiği bir yenilik, vergilerin oldukça basitleştirilmiş olmasıydı. Nitekim daha önce 'tekalif-i örfiye' adı altında haneye ya da toprağa dayalı olarak alınan ve pek çok türü ve tahsil şekli olan muhtelif vergiler birleştirilerek ödeme gücüne dayalı tek bir vergi alınması kararlaştırılmıştır. 'Vergi' olarak adlandırılan bu yeni verginin miktarı, Maliye nezareti tarafından yalnızca vilayetler düzeyinde belirlenmekteydi. Her vilayette bu miktar, önce kazalar ve daha sonra da mahalle ve köyler arasında bölüştürülmekteydi.

Mahalle ve köy düzeyinde belirlenen vergi yükünün haneler arasında iktisadi güce göre dağılımının sağlanabilmesi için hanelerin gelir ve servetlerinin bilinmesi gerekiyordu. Bu amaçla Tanzimat'ın ilk yıllarında yaygın bir gelir ve servet tahriri çalışması başlatılmıştır. Tanzimat yönetiminin taşradaki temel malî örgütlenme biriminin başında yer alan muhassıllara verilen bir görev de bölgelerinde nüfus, arazi ve emlak tahrirleri yaparak vergilerin hanelerin ödeme gücüne göre belirlenmesinin sağlanmasıydı. Ancak uygulama başarılı olamadı. 1844 yılında daha sistemli bir çabaya girişilerek imparatorluğun büyük bir bölümünde tamamlanan temettüat tahrirleri gerçekleştirilmiştir. Bu tahrirlerin sonuçları vergilerin gerek bölgeler ve gerekse kişiler arası dağılımının son derece adaletsiz olduğunu ortaya çıkarmıştır. Ancak bölgeler arası geniş çaplı bir ayarlama yapmanın ve özellikle de vergi yükü nisbî olarak daha düşük olan Rumeli bölgesinin vergilerini artırmanın yaratacağı problemler nedeniyle eski uygulamaların devamına göz yumulmuştur. Bu nedenle verginin haneler arası dağılımı Tanzimat'tan sonra da yirmi yıla yakın bir süre örfî vergilerde olduğu gibi hane, ocak, nüfus veya çift esasına göre yapılmıştır.

1858 yılında yeniden bir tahrir faaliyetine girişilmiştir. Yeni bir tahrir düzenlemesi yapılarak tahrir heyetleri kurulmuştur. Yanya ve Hüdavendigar vilayetlerinden başlanan bu kadastro çalışmasında tüm yerleşim merkezlerindeki arazi, arsa ve binaların ölçümleri yapılarak gelirleri ve değerleri saptanmıştır. Ayrıca bir nüfus sayımı da yapılarak bölgede yaşayan insanların meslekleri ve gelirleri belirlenmiş ve kendilerine vergi yükümlülüğünü de belirten bir nüfus kimliği verilmiştir. Yanya ve Hüdavendigar vilayetlerinde yapılan başarılı uygulamaların tecrübelerinden yararlanılarak 1860 yılında yeni bir düzenleme yapılarak tahrir faaliyetinin tüm vilayetlere teşmili kararlaştırılmıştır.

Yapılan bu tahrirlere dayalı olarak tamamıyla yeni bir servet vergisi getirilmiştir. Tüm arazi, arsa ve binalardan değerinin binde dördü oranında vergi alınmaya başlanmıştır. Eğer bina kira geliri getiriyorsa ayrıca bu gelirden binde dört oranında ek bir vergi daha alınacaktı ki bu tür bir gelir ilk kez vergi konusu oluyordu. Bu vergiler yirmi yıla yakın uygulanmış ve devlete önemli miktarda gelir sağlamıştır. 1880'de yeni bir düzenleme yapılarak arazi ve arsalarla sahibi tarafından mesken olarak kullanılan ve değeri 20.000 kuruşu aşmayan binalardan binde dört ve kira geliri getiren tüm binalarla değeri 20.000 kuruşu aşan binalardan ise binde sekiz oranında vergi alınması kararlaştırılmıştır. Daha sonra bütçe açıklarını kapatmak için yapılan ufak zamlar dışında bu vergi, varlığını son döneme kadar devam ettirmiştir.

1858 ve 1860'da yapılan tahrirlerde servet yanında ticaret ve sanayi faaliyetlerinden elde edilen kazançların da vergilendirilmesi amaçlanıyordu. İlk kez vergilendirilen bu tür gelirlere % 3 oranında bir vergi konuldu. 'Temettü' vergisinin oranı önce 1878'de % 4'e ve daha sonra 1886'da % 5'e yükseltildi. Bu tarihte ücret ve maaşlar da vergi kapsamına alınarak gerçek bir gelir vergisine dönüştürülen temettü vergisi İttihat ve Terakki yönetiminin ilk yıllarında gelirin türüne göre % 3 oranını geçmemek şartıyla sabit bir tarifeyle bağlı olarak tahsil edilmeye başlanmıştır.

Baştan itibaren tümüyle maliye bürokrasisi tarafından toplanan bu gelir ve servet vergileri bir yandan devlet için önemli bir yeni gelir kaynağı olurken bir yandan da vergi yükünün şehirli kesimlere doğru yaygınlaştırılmasını sağlamıştır.

Devletin diğer önemli bir gelir kalemi olan cizye, yetişkin erkek gayrimüslim nüfustan alınan bir baş vergisi niteliğindeydi. Cizye, yükümlünün malî gücüne göre üç sınıf halinde tahsil edilmekteydi. Tanzimat döneminde ilk olarak bu verginin, her cemaatin dinî reisi aracılığıyla toplanması kararlaştırılmıştır. 1856 tarihli Islahat Fermanı, gayri-müslim erkek nüfus için eşitlik ilkesinden hareketle askerlik yükümlülüğü getirmiştir. Ancak gayri-müslimlerin askere alınması uygun görülmediğinden bu tarihten sonra askerlik bedeli tahsili kararlaştırılmıştır. Mevcut nüfus oranlarına göre gayri-müslimlerden her yıl 16.666 kişinin askere alınması gerekiyordu. Ancak nüfus sayımı yapılarak gerçek rakamları belirleninceye kadar dörtte bir oranında bir indirim yapılarak askerlik yükümlüsü sayısı 12.500 olarak belirlenmiştir. Her askerlik yükümlüsü için 5. 000 kuruşluk bir bedel alınması öngörülmüştür. Buna göre 'bedel-i askeri' olarak gayri-müslim nüfusun 62.500.000 kuruş ödemesi gerekiyordu. Bu miktar cizye uygulamasından sağlanan gelirle aşağı yukarı aynıydı.

Askerlikle ilgili diğer bir vergi 'bedel-i nakdî-i askeri' idi. 1845 yılında yapılan bir düzenleme ile müslüman nüfusun askerlik yükümlüğünü bedel ödeyerek yerine getirmesi mümkün kılınmış ve 150 Osmanlı altını olarak belirlenen verginin miktarı sürekli düşürülerek 1871 yılında 50 liraya indirilmiştir.

Tarımsal ürünlerden toprağın verimliliği ve sulama kolaylığı dikkate alınarak üçte bir ile onda bir arasında değişen oranlarda alınan öşür, yeni sistemde de devletin en önemli gelir kaynağıydı. Tanzimat'la birlikte tüm ürünler ve bölgeler için vergi oranı onda bire indirilmiştir. Fakat vergi, girdi maliyetleri dikkate alınmaksızın gayri-safî üretim üzerinden hesaplandığından gerçek oran çok daha yüksekti. 1883'te vergi oranı, tarımsal kredi kurumlarına ve eğitime finansman desteği sağlamak amacıyla % 1.5 oranında yükseltilmiştir. 1897'de yapılan % 0.5 ve 1900'de yapılan % 0.63'lük zamlarla toplam vergi % 12.63'e ulaşmıştır. 1906 yılında uygulamada kolaylık sağlamak amacıyla vergi oranı % 12.5'e indirilmiştir.

Öte yandan Tanzimat'tan sonra iltizam sisteminin kaldırılması üzerine öşür gelirlerinin de her bölgeye tayin edilmiş olan muhassıllar aracılığıyla toplanması kararlaştırılmıştır. Bu uygulama öşür gelirlerinde düşmeye neden olduğundan daha sonra iltizam sistemine geri dönmüştür. Ancak kısa süreli iltizam uygulamasının tarım kesimi üzerindeki olumsuz etkileri dikkate alınarak daha uzun süreli ve farklı iltizam yöntemleri denenmiş, çiftçilerin üretim çabalarının desteklenmesine dönük çeşitli tedbirler alınmıştır. 1877 yılında 'Aşar ve Ağnam Emaneti' idaresi kurularak iltizam yöntemi terkedilmişse de 5 yıllık bir uygulamadan sonra iltizam yöntemine geri dönmüştür. Tüm ısrarlı çabalara rağmen Osmanlı malî yönetimi aşar gelirlerini doğrudan tahsil etme konusunda başarılı olamamış ve imparatorluğun son dönemine kadar iltizam sistemine bağımlı olmaya devam etmiştir.

Tarım sektörüyle ilgili diğer bir önemli gelir kaynağı da küçükbaş hayvanlardan alınan vergilerdi. Tanzimat'ın başlangıcında koyunlardan çeşitli vergiler alınmaktaydı. Bu alanda devletin önemli bir gelir kaynağı, Rumeli bölgesinde uygulanan "ondalık ağnâmi" idi. Buna göre İstanbul'a yakın bölgelerde mevcut küçükbaş hayvanların kuzu ve oğlakları dışında kalan onda biri, devlet tarafından tesbit olunan fiyatlarla satın alınıyordu. Aslında resmî bir satın alma niteliğinde olan bu uygulama, fiyatların piyasa fiyatlarının oldukça altında olması dolayısıyla aynı bir vergi niteliği arz ediyordu. Alınan küçükbaş hayvanlar İstanbul'a getirilerek askerlerin, sarayın, tekkelerin ve devlet memurlarının et tayinatlarının karşılanmasında kullanılıyordu. Buna karşılık İstanbul'a uzak bölgelerde bu aynı yükümlülük bedele çevrilerek nakden tahsil ediliyordu. Bu uygulama, verginin kaynağını tahrip edici bir etki yaptığından 1859 malî yılından itibaren ondalık ağnâmi uygulamasından vazgeçilerek küçükbaş hayvanların sağladığı hasılat üzerinden vergi alınması kararlaştırıldı. Buna göre Rumeli bölgesindeki küçükbaş hayvanlardan sağlanan hasılatın % 10'u dolaylarında (2 ila 4 kuruş arasında) bir vergi kondu. Anadolu ve Arabistan'da ise her küçükbaş hayvan için 1.5 kuruş ödenecekti.

Tanzimat döneminin başlangıcında ticaret anlaşmaları gereğince ithalat resmi, eşyanın değeri üzerinden iskeleye gelişinde % 3 ve satışında % 2 olmak üzere toplam % 5; ihracat resmi ise

iskeleyle naklinde % 9 ve yüklenmesi sırasında % 3 olarak toplam % 12 oranında belirlenen gümrük tarife cetvelleri çerçevesinde alınmaktaydı.

1838 ticaret anlaşmasının Osmanlı üreticilerinin aleyhine sonuçlar verdiğinin anlaşılması ve hükümetin gelir ihtiyacının artmış olması nedenleriyle gümrük vergisi oranlarının ayarlanması için çeşitli teşebbüslerde bulunulduysa da, Avrupa devletleri ve Amerika Birleşik Devletleri ile yeni bir anlaşma ancak 1861/’62’de imzalanabildi. Bu anlaşma ile ithalat vergileri % 3’ten % 8’e yükseltildi. İhracat vergileri ise % 12’den 8’e düşürüldü. Ayrıca ihracat vergileri her yıl % 1 oranında indirilerek 1869’dan itibaren % 1 olarak uygulanacaktı.

Bundan sonra da Osmanlı yönetimi sürekli olarak 1861/’62 anlaşmasında yeni ayarlamalar yapmak ve ithalat vergilerini yükseltmek için teşebbüste bulunduysa da Avrupa devletleri 1890’da anlaşmanın sona ermesinden sonra bile bu talepleri kabul etmediler. Nihayet 1907’de büyük ısrarlar üzerine İngiltere, ithalat vergisinin % 3 oranında artırılmasını, gelirinin Düyun-u Umumiye İdaresi’ne ait olması şartıyla kabul etti. 1914’te Avrupa devletleri ile genel bir uyuşma sağlanarak ithalat vergisi oranı %15’e yükseltildi. Aynı zamanda iç üretimi teşvik etmek için sanayi, tarım ve inşaat makinelerinin gümrüksüz ithaline izin verildi. Bu oranlar çerçevesinde yürütülen gümrük vergilerinin, diğer devlet gelirlerinde olduğu gibi Tanzimat’ın hemen sonrasında iltizam usûlünün kaldırılmasıyla gümrük emînleri, memurlar ve muhassıllar tarafından doğrudan hazine adına tahsili kararlaştırılmıştı. Ancak bunun vergi tahsili açısından istenen sonucu vermemesi üzerine İstanbul, Cidde ve Yemen gümrükleri dışında iltizam sistemine geri dönmüştür.

Devletin giderek önemli gelir kaynağı haline gelen bir diğer vergi kalemi tuz, tütün ve içki tüketiminden alınan vergilerdi. Tanzimat’tan sonra tüm tuzlalar devlet tekeli haline getirildi. Böylece tuz üretim ve satışı devlet için önemli bir gelir kaynağı haline geldi. 1860 yılında tütün ithali yasaklanarak ülke içinde tütünün perakende ticareti bir tekel haline getirilmiş ve tüketiminden vergi alınmaya başlanmıştır. Alkollü içkilerin satışı Tanzimat öncesinde % 20 oranında vergiye tabi idi. 1860 yılında yapılan bir düzenleme ile bu vergi % 10’a indirilmiştir. II. Abdülhamit’in saltanatının ilk yıllarında verginin oranı % 15’e çıkarılmıştır. 1881’de bu üç verginin gelirleri de Düyun-u Umumiye İdaresi’ne bırakılmıştır.

Tanzimat sonrasında devletin bir diğer önemli gelir kaynağı Mısır eyaletinden alınan maktu vergi idi. Tanzimat’ın ilk yıllarında 40 milyon kuruş olan bu vergi 1866/’67 malî yılından itibaren 75 milyon kuruşa yükseltilmiştir. Mısır yanında Eflak, Boğdan, Sırbistan, Sisam ve Aynaroz uzun bir dönem maktu vergi ödemişlerdir. 1880/’81 malî yılından itibaren Şarkî Rumeli 24 ve Kıbrıs 13 milyon kuruş maktu vergi ödemeye başlamışlardır.

Devlet bu ana gelir kalemleri dışında çeşitli mülklerinin kiralanmasından ve satışından, maden ve ormanlardan, balık avından, mahkeme harçlarından, çeşitli sözleşmelerin kaydedildiği kıymetli evraktan ve kendisine ait işletmelerden de önemli miktarda gelir sağlıyordu.

Devlet giderleri ise başlıca dört bölümde ele alınabilir. Bütçe giderlerinin önemli bir bölümünü savunma giderleri oluşturmaktaydı. Bu bölüm içinde kara ve deniz kuvvetlerinin harcamaları yer almaktaydı. Bütçe giderlerinin diğer bir önemli kalemi idarî harcamalardı. İç işleri, dış işleri, maliye ve vakıflar gibi idarî birimlerin memur maaşları ile diğer giderleri Tanzimat öncesinde olduğu gibi önemli harcama alanlarıydı. Bütçedeki geleneksel idarî giderlerin bir başka bölümünü sultanın ve sarayın harcamaları meydana getiriyordu.

Tanzimat reformlarının bir sonucu olarak artan ölçüde merkezîleşen imparatorluk yönetimi eğitim, sağlık, ulaşım, haberleşme, sosyal yardım ve güvenlik gibi alanlarda sorumluluk üstlendikçe yeni harcama alanları bütçeye girmeye ve önem kazanmaya başlamıştır. Yirminci yüzyılın devlet kurumları arasında geleneksel idarî ve askerî kuruluşlar yanında hastaneler, karantina merkezleri, modern eğitim kurumları, model çiftlikler, tarım okulları ile kara ve demir yolu, liman, posta ve telgraf işletmeleri yer alıyordu ve bu kuruluşlarda çok sayıda memur ve işçi istihdam ediliyordu.

Nihayet önemli bir diğer harcama grubu da dış borçlarla, esham ve evrâk-ı nakdiye şeklindeki iç borçlara ödenecek anapara ve faizleri ve devlet tarafından geri alınan tımar ve mukataaların sahiplerine ödenen tazminatları kapsıyordu.

Bütçelere Göre Devlet Gelir ve Giderlerinin Seyri

Bütçeler, bir ülkede devlet gelir ve giderlerinin seyrini ve bileşimini izlememize imkan veren belgelerdir. Tanzimat döneminin (1257)1841/'42 malî yılına ait ilk gelir ve gider tahminine göre devlet gelirleri 563 milyon, giderleri ise 567 milyon kuruş dolaylarındaydı (Bknz. Tablo 1.1). Dönemin ilk bütçesi olarak nitelendirilebilecek (1262) 1846/'47 malî yılına ait gelir ve giderleri 625 milyon kuruş dolaylarında bulunmaktaydı. Daha sonraki yıllarda devlet gelir ve giderleri istikrarlı bir şekilde artış trendini sürdürmüştür. Devletin gelir ve giderleri (1273)1857/'58 malî yılında 1 milyon kuruşun oldukça üzerine çıkmıştır. (1277)1861/'62 malî yılına gelindiğinde, devletin gelirleri 1.2 milyon kuruşu aşmış, giderleri ise 1.4 milyon kuruşa yaklaşmıştır. Bu son rakamlar (1257)1841/'42 malî yılına göre gelirlerde 2.17 ve giderlerde 2.46 katına varan bir artışa tekabül etmektedir. (1291)1875/'76 malî yılında devlet gelirleri 2.4 milyon, giderleri de 2.9 milyon kuruşa yaklaşmıştır. Bu miktarlar Tanzimat'ın başlangıç yıllarına göre devlet gelirlerinde 4.3 giderlerinde ise 5.1 katına varan bir artışı ifade etmektedir.

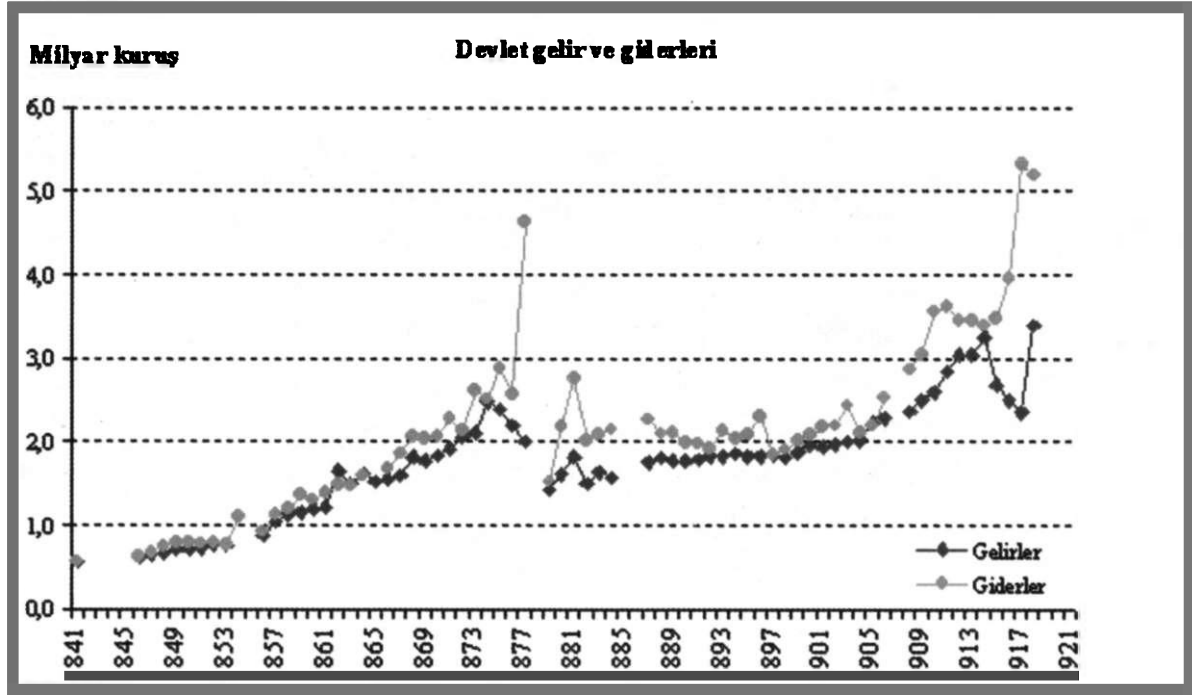
(1295)1879/'80 malî yılında devlet gelirleri, Osmanlı-Rus savaşının yol açtığı ciddi nüfus ve toprak kayıpları nedeniyle 1.5 milyon kuruşun altına indi. Bu tarihte devlet giderleri de önemli oranda düşmüştü. Bu tarihten sonra II. Abdülhamit'in iktidarı boyunca devlet gelir ve giderleri Tanzimat dönemindeki oranlarda olmasa da sürekli artış gösterdi. Nitekim (1322)1906/'07 malî yılına gelindiğinde devlet gelirleri yeniden II. Abdülhamit iktidarının başlangıç yıllarındaki düzeyine yükselmişti. Bu tarihte devlet gelirleri 2.5 ve giderleri ise 3 milyon kuruşa yaklaşmıştı.

1.1 Bütçelere göre devlet gelirleri, giderleri ve bütçe açıkları, (1841/'42) – (1918/'19)

Mali yıl	Gelir miktarı		Tahsisat miktarı		Bütçe açığı	Bütçe açığının(-) giderlere oranı (%)
	(Kuruş)	Endeks	(Kuruş)	Endeks		
(1257) 1841/'42	562 911 000	1,00	567 074 000	1,00	- 4 163 000	-0.7
(1262) 1846/'47	625 000 000	1,11	633 212 899	1,12	- 8 212 899	-1.3
(1263) 1847/'48	653 500 000	1,16	678 668 435	1,20	- 25 168 435	-3.7
(1264) 1848/'49	666 230 000	1,18	754 455 456	1,33	- 88 225 456	-11.7
(1265) 1849/'50	710 000 000	1,26	788 893 647	1,39	- 78 893 647	-10
(1266) 1850/'51	702 129 312	1,25	801 029 061	1,41	- 98 899 749	-12.3
(1267) 1851/'52	724 400 000	1,29	778 025 831	1,38	- 53 625 831	-6.9
(1268) 1852/'53	772 971 628	1,37	794 392 424	1,40	- 21 420 796	-2.7
(1269) 1853/'54	757 459 670	1,35	779 117 205	1,37	- 21 657 535	-2.8
(1270) 1854/'55	-	-	1 108 129 548	1,95	-	-
(1272) 1856/'57	888 053 500	1,58	929 362 500	1,64	- 41 309 000	-4.4
(1273) 1857/'58	1 042 945 000	1,85	1 131 590 000	2,00	- 88 645 000	-7.8
(1274) 1858/'59	1 133 301 500	2,01	1 200 665 500	2,12	- 67 364 000	-5.6
(1275) 1859/'60	1 161 376 000	2,06	1 367 198 204	2,41	- 205 822 204	-15.1
(1276) 1860/'61	1 200 067 485	2,13	1 311 636 964	2,31	- 111 569 479	-8.5
(1277) 1861/'62	1 221 184 160	2,17	1 393 407 544	2,46	- 172 223 384	-12.4
(1278) 1862/'63	1 661 021 246	2,95	1 490 693 048	2,63	170 328 198	11.4
(1279) 1863/'64	1 505 269 835	2,67	1 484 502 492	2,62	20 767 343	1.4
(1280) 1864/'65	1 621 110 059	2,88	1 602 836 185	2,83	18 273 874	1.1
(1281) 1865/'66	1 525 582 781	2,71	-	-	-	-
(1282) 1866/'67	1 558 566 500	2,77	1 679 593 840	2,96	- 121 027 340	-7.2
(1283) 1867/'68	1 597 993 883	2,84	1 868 318 076	3,29	- 270 324 193	-14.5
(1284) 1868/'69	1 825 868 500	3,24	2 072 870 500	3,66	- 247 002 000	-11.9
(1285) 1869/'70	1 775 144 500	3,15	2 036 084 000	3,59	- 260 939 500	-12.8
(1286) 1870/'71	1 839 481 000	3,27	2 070 929 500	3,65	- 231 448 500	-11.2
(1287) 1871/'72	1 920 081 500	3,41	2 276 533 500	4,01	- 356 452 000	-15.7
(1288) 1872/'73	2 063 721 000	3,67	2 140 445 000	3,77	- 76 724 000	-3.6
(1289) 1873/'74	2 109 927 500	3,75	2 618 661 500	4,62	- 508 734 000	-19.4
(1290) 1874/'75	2 480 742 000	4,41	2 513 458 000	4,43	- 32 716 000	-1.3
(1291) 1875/'76	2 388 294 000	4,24	2 892 909 500	5,10	- 504 615 500	-17.4
(1292) 1876/'77	2 202 747 000	3,91	2 572 624 000	4,54	- 369 877 000	-14.4
(1293) 1877/'78	2 007 096 500	3,57	4 628 324 000	8,16	-2 621 227 500	-56.6
(1295) 1879/'80	1 428 582 000	2,54	1 523 660 339	2,69	- 95 078 339	-6.2
(1296) 1880/'81	1 615 584 000	2,87	2 195 000 957	3,87	- 579 416 957	-42.20

1.1 Bütçelere göre devlet gelirleri, giderleri ve bütçe açıkları, (1841/'42) – (1918/'19) (devam)

Mali yıl	Gelir miktarı		Tahsisat miktarı		Bütçe açığı	Bütçe açığının(-) giderlere oranı (%)
	(Kuruş)	Endeks	(Kuruş)	Endeks		
(1297) 1881/'82	1 594 250 600	2,83	2 756 850 185	4,86	-1 162 599 585	-25.40
(1298) 1882/'83	1 505 904 000	2,68	2 019 787 663	3,56	- 513 883 663	-21.80
(1299) 1883/'84	1 635 498 500	2,91	2 090 992 142	3,69	- 455 493 642	-26.80
(1300) 1884/'85	1 576 903 000	2,80	2 153 426 600	3,80	- 576 523 600	-22.70
(1303) 1887/'88	1 757 382 152	3,12	2 272 113 405	4,01	- 514 731 248	-13.70
(1304) 1888/'89	1 813 759 759	3,22	2 101 709 550	3,71	- 287 949 791	-15.90
(1305) 1889/'90	1 779 545 700	3,16	2 115 399 124	3,73	- 335 853 424	-10.80
(1306) 1890/'91	1 776 742 432	3,16	1 992 728 626	3,51	- 215 986 194	-9.70
(1307) 1891/'92	1 792 235 939	3,18	1 984 208 222	3,50	- 191 972 283	-4.80
(1308) 1892/'93	1 837 183 691	3,26	1 929 092 173	3,40	- 91 908 482	-14.60
(1309) 1893/'94	1 829 989 845	3,25	2 142 220 051	3,78	- 312 230 206	-8.60
(1310) 1894/'95	1 865 663 127	3,31	2 041 096 591	3,60	- 175 433 464	-12.50
(1311) 1896/'97	1 832 588 445	3,26	2 095 262 926	3,69	- 262 674 481	-20.50
(1312) 1896/'97	1 829 105 250	3,25	2 301 039 735	4,06	- 471 934 485	0.30
(1313) 1897/'98	1 851 132 599	3,29	1 844 934 941	3,25	6 197 658	-5.00
(1314) 1898/'99	1 812 658 436	3,22	1 909 051 538	3,37	- 96 393 102	-6.70
(1315) 1899/'00	1 882 932 299	3,34	2 017 648 080	3,56	- 134 715 781	-6.10
(1316) 1900/'01	1 961 228 045	3,48	2 087 782 311	3,68	- 126 554 266	-11.10
(1317) 1901/'02	1 943 470 439	3,45	2 187 252 290	3,86	- 243 781 851	-10.10
(1318) 1902/'03	1 976 396 505	3,51	2 197 840 577	3,88	- 221 444 072	-17.80
(1319) 1903/'04	2 006 237 228	3,56	2 439 350 205	4,30	- 433 112 977	-4.60
(1320) 1904/'05	2 025 817 794	3,60	2 123 195 406	3,74	- 97 377 612	1.50
(1321) 1905/'06	2 229 131 079	3,96	2 196 223 279	3,87	32 907 800	-9.70
(1322) 1906/'07	2 290 492 108	4,07	2 536 456 561	4,47	- 245 964 253	-17.60
(1324) 1908/'09	2 364 954 844	4,20	2 868 712 914	5,06	- 503 758 070	-17.90
(1325) 1909/'10	2 507 896 200	4,46	3 053 954 572	5,39	- 546 058 372	-27.10
(1326) 1910/'11	2 601 510 100	4,62	3 569 378 397	6,29	- 967 868 297	-21.40
(1327) 1911/'12	2 847 739 100	5,06	3 623 318 487	6,39	- 775 579 387	-12.00
(1328) 1912/'13	3 051 415 854	5,42	3 467 667 170	6,12	- 416 251 316	-4.10
(1330) 1914/'15	3 260 699 078	5,79	3 401 200 396	6,00	- 140 501 318	-24.70
(1331) 1915/'16	2 683 643 808	4,77	3 565 754 557	6,29	- 882 110 749	-37.00
(1332) 1916/'17	2 501 257 228	4,44	3 972 472 045	7,01	-1 471 214 817	-55.80
(1333) 1917/'18	2 358 416 598	4,19	5 330 451 155	9,40	-2 972 034 557	-34.50
(1334) 1918/'19	3 402 869 800	6,05	5 196 971 199	9,16	-1 794 101 399	-42.20

Devlet gelir ve giderlerindeki artış İttihat ve Terakki iktidarı döneminde de devam etmiştir. Dönemin son malî yılı olan (1334)1918/'19'da devlet gelirleri 3.5 milyon kuruşa yaklaşırken, giderleri de savaşların etkisiyle 5 milyon kuruşu aşmıştı. Ancak 1917 ve 1918 yıllarında gerçekleşen yüksek oranlı fiyat artışları nedeniyle devlet gelir ve giderlerinde reel olarak ciddi düşüşler söz konusuydu.

Bütçe açıklarının gelişme eğilimi artış yönünde olmuştur. Tanzimat döneminin ilk bütçeleri denk bütçeler niteliği taşıırken, dönem ilerledikçe bütçe açıklarının miktarı ve devlet giderlerine oranı önemli bir artış göstermiştir. Nitekim (1262)1846/'47 malî yılının bütçesine göre devlet giderlerinin % 1'ine bile ulaşmayan cüz'i bir bütçe açığı söz konusuydu. Kırım savaşı öncesinde (1265)1849/'50 malî yılı dışında bütçe açıklarının gerek miktar olarak ve gerekse devlet giderlerine oranı itibarıyla önemsiz düzeyde kaldığı görülmektedir.

Kırım savaşı süresince yapılan 1.4 milyar kuruşa yakın savaş harcaması bütçe tertibi dışında tutulduğundan bütçe açıkları büyümemiştir. Ancak Kırım savaşıdan sonra savaşın etkisinin bütçelere yansması, borç ödemelerinin artışı şeklinde görülmüş ve bütçe açığı (1277)1861/'62 malî yılında devlet giderlerinin % 12.4'üne ulaşmıştır. Başka bir ifadeyle devlet gelirlerinin giderleri karşılama oranı % 87.6'ya inmiştir. Bu tarihten sonra bütçe açıkları dalgalı bir seyir izleyerek bazı yıllarda çok küçük miktarlara inmiş, ancak (1291)1875/'76 malî yılında bütçe giderlerinin % 17.4'üne yükselmiştir.

1877/'78 Osmanlı-Rus savaşı bütçe dengelerini alt üst etmiştir. (1293)1877/'78 malî yılında bütçe gelirlerinin giderleri karşılama oranı % 43.4'e inmiştir. Bu malî yılda devlet gelirlerinin 1.3 katına ulaşan bir bütçe açığı ortaya çıkmıştır. Daha sonra II. Abdülhamit iktidarının ilk yıllarında önemli miktarlara ulaşan borç ödemeleri nedeniyle ciddi bütçe açıkları devam etmiştir. Düyun-u Umumiye İdaresi'nin kurulduğu 1881/'82 malî yılında bütçe açığının devlet giderlerine oranı üçte birin üzerindeydi. (1303)1887/'88 malî yılına kadar bütçe açıklarının devlet giderlerine oranı daima % 20'lerin üzerinde kalmıştır. Bu tarihten sonra bütçe açıkları dalgalı bir seyir izlemekle beraber sürekli azalma eğilimi göstermiştir.

İttihat ve Terakki iktidarı döneminde Balkan savaşları ve I. Dünya Savaşı'nın etkisiyle bütçe açıkları yeniden artış sürecine girmiştir. (1333)1917/'18 malî yılında bütçe açığı, Osmanlı-Rus savaşına rastlayan 1877/'78 malî yılı ile aynı düzeydeydi.

Dönem içinde devlet gelir ve giderlerinde görülen artışın çeşitli nedenlerinden söz edilebilir. Devlet gelirlerindeki artışın önemli bir nedeni ekonomik gelişmedir. Özellikle tarım ürünleri üretiminin artışı ve buna paralel olarak 1838 sonrasının liberal dış ticaret rejimi altında ithalat ve ihracatın gösterdiği genişleme, devlet gelirlerindeki artışın önemli bir bölümünü açıklar. Bunun dışında devlet gelirlerindeki artışın bir diğer önemli sebebi ise malî gelişmelerdir. Bu gelişmeler arasında zaman içinde giderek malî bürokrasinin etkinliğinin artışı ve daha önce büyük ölçüde aynî yükümlülükler şeklinde düzenlenen bazı vergilerin Tanzimat döneminde nakdî yükümlülüklerle çevrilmiş olması sayılabilir.

Devlet giderlerindeki artışın temel sebebi ise devletin yeni fonksiyonlar üstlenmiş olmasıdır. Tanzimat döneminde bir yandan yeni hizmetler başlatan devlet, öte yandan da ekonomide daha etkin rol alarak iktisadî gelişme amacına dönük yatırımlara bütçeden pay ayırmaya başlamıştır. Devletin bazı mal ve hizmetleri resmî fiyatlar yerine piyasa fiyatları ile satın alma uygulamasına geçmesi, bütçe harcamalarının artmasına neden olmuştur.

Dönem içinde devlet gelir ve giderlerindeki düşme yönündeki değişmelerin temel nedeni ise savaşların yol açtığı ciddi toprak kayıplarıydı. 1856'da zengin Romanya toprakları Osmanlı denetim alanının dışına çıkmıştı. 1877/'78 Osmanlı-Rus savaşı sonucunda Bosna, Hersek, Bulgaristan, Kafkaslar, Kars, Ardahan ve Kıbrıs kaybedilmişti. 1850'de Avrupa'daki topraklar Osmanlı nüfusunun yarısını barındırıyordu. Ondokuzuncu yüzyılın ikinci yarısındaki toprak kayıpları ile imparatorluk, nüfusunun üçte birini yitirdi. Bu kayıpların malî ve ekonomik sonuçları daha da olumsuz oldu. Çünkü Avrupa'da kaybedilen bölgeler ekonomik standartları itibariyle imparatorluk ortalamasının oldukça üzerinde olan en gelişmiş bölgelerdi.

Toprak ve nüfus kayıpları yirminci yüzyılda da devam etti. 1911/'13 arasında Edirne ile İstanbul arasında kalan dar bir bölge dışında hemen hemen tüm Avrupa toprakları, Selanik de dahil olmak üzere elden çıktı. Bu son çekilişle toprakların onda biri ve nüfusun ise dörtte biri daha kaybedilmiş oldu.

Devlet Gelir ve Giderlerinin Bileşimi

Devlet gelirlerinin bileşiminde Tanzimat dönemi içinde önemli değişmeler ortaya çıkmıştır (Bknz. Tablo 1.2). Devlet gelirlerinin bileşimini de değerlendirmeye imkân veren ilk bütçe taslağı olan (1265)1849/'50 malî yılı bütçesinin verilerine göre devletin 710 milyon kuruş dolaylarında olan toplam gelirlerinin üçte birinden daha fazla bir bölümü 'vergi' gelirlerinden sağlanmaktaydı. Gayri-müslimlerden alınan cizyenin devlet gelirlerindeki payı % 6.5'ti. Devlet gelirlerinin % 5.3'ü Mısır, Bağdat ve Girit eyaletlerinin merkeze göndermek zorunda oldukları 'maktu' vergilerdi. Bu üç kalem bütçenin şahıslardan ya da bölgelerden doğrudan doğruya aldığı vergi gelirlerini meydana getirmekte ve bütçe gelirlerinin yaklaşık % 46'sını sağlamaktaydı.

Bütçe içinde ikinci önemli bir gelir grubu ise üretim ve ticaret üzerinden alınan vergilerdi. Bu grup içinde en önemlisi tarım ürünlerinden alınan öşür'dü. Aşar gelirleri bu tarihlerde devletin toplam gelirlerinin % 22'sini sağlamaktaydı. Bu grup içinde ikinci önemli kalemi oluşturan gümrük gelirleri; koyunlardan, tütünden, içkiden ve keresteden alınan iç gümrüklerle birlikte devlet gelirlerinin % 15.5'ini sağlarken, toplam devlet gelirlerinin geriye kalan % 16.5'lik bir bölümünü ise çeşitli vergi gelirleri ile devlet madenlerinin hasılatları meydana getiriyordu.

1.2 Gelirlerin türlerine göre dağılımı, 1849/'50, 1861/'62 ve 1875/'76

Gelir Türü	(1265)1849/'50		(1277)1861/'62		(1291)1875/'76	
	(Bin kuruş)	(%)	(Bin kuruş)	(%)	(Bin kuruş)	(%)
Toplam gelirler	710 000	100.00	1 221 184	100.00	2 388 294	100.00
Gelir ve servet vergileri	242 018	34.10	289 371	23.70	332 850	14.00
Askerlik bedeli (cizye)	46 658	6.60	59 609	4.90	80 000	3.30
Maktu vergiler	37 750	5.30	46 847	3.80	81 772	3.40
Aşar	155 867	22.00	361 355	29.50	875 500	36.70
Koyun, deve ve domuz	-	-	88 873	7.40	205 195	8.60
Tütün, tuz ve alkollü içkiler	-	-	41 461	3.40	285 000	11.90
Gümrükler	110 322	15.50	165 228	13.50	207 500	8.70
Diğer gelirler	117 385	16.50	168 440	13.80	320 477	13.40

(1277)1861/'62 malî yılına gelindiğinde en önemli değişme, 'vergi' ve 'cizye' gibi şahsi nitelikteki vergilerin payının büyük ölçüde düşmesine karşılık, üretim ve ticaret üzerinden alınan vergilerin önemli bir oranda yükselmiş olmasıdır. Nitekim bu malî yılda 'vergi' gelirlerinin toplam devlet gelirleri içindeki payı % 23.7'ye, cizye yerine tahsil edilmeye başlanan askerlik bedeli gelirlerinin payı % 4.9'a düşerken kişilerden ve bölgelerden doğrudan alınan vergi grubunun toplam payı da üçte bire inmiştir. Buna karşılık özellikle tarımsal üretime dayalı olarak alınan vergi gelirlerinde çarpıcı artışlar olmuştur. Öşür gelirleri aradan geçen 12 yıllık süre içinde hemen hemen ikiye katlanarak bütçe gelirlerinin % 30'a yaklaşan bir bölümünü sağlar hale gelmiştir. Gümrük gelirleri de yine aynı oranda artarak devlet gelirlerinin % 13.5'ini meydana getirmeye başlamıştır. Toplam olarak alındığında, ticaret ve üretimden sağlanan gelirlerin devlet gelirleri içindeki payı üçte ikiye yükselmiştir.

Aynı gelişme eğiliminin daha sonraki yıllarda da devam ettiği görülmektedir. (1291)1875/'76 malî yılında devlet gelirleri içinde vergi gelirlerinin payı % 14'e, askerlik bedelinin payı % 3.3'e inerken aşar gelirlerinin payı % 36.7'ye yükselmiştir. Gümrük gelirlerinin payı, yeni ticaret anlaşmasıyla ihracata uygulanan gümrük vergisi oranlarında yapılan indirim sonucu % 8.7'ye inmiştir. Tuz, tütün ve alkollü içkilerden alınan tüketim vergileri de önemli bir gelir kaynağı haline gelmiştir. Bir bütün olarak ticaret ve üretimden sağlanan vergi gelirlerinin devlet gelirleri içindeki payı, dönem başında yarıdan biraz fazla iken dönemin son malî yılında beşte dörde yükselmiştir. Bu değişmeler, dönem içindeki üretim ve dış ticaretin, nüfustan daha hızlı artmış olduğunun bir göstergesidir.

1.3 Gelirlerin türlerine göre dağılımı, 1887/'88, 1905/'06 ve 1916/'17

Gelir Türü	(1303)1887/'88		(1321)1905/'06		(1332)1916/'17	
	(Bin kuruş)	(%)	(Bin kuruş)	(%)	(Bin kuruş)	(%)
Toplam gelirler	1 757 382	100.00	2 229 131	100.00	2 501 257	100.00
Gelir ve servet vergileri	303 710	17.30	399 457	17.90	371 000	14.80
Askerlik bedeli	60 536	3.40	135 200	6.10	40 000	1.60
Maktu vergiler	106 372	6.10	113 632	5.10	89 015	3.60
Aşar	416 818	23.70	503 084	22.60	521 000	20.80
Koyun, deve ve domuz	190 449	10.80	192 594	8.60	171 050	6.80
Tütün, tuz ve alkollü içkiler	164 500	9.40	191 714	8.60	176 990	7.10
Gümrükler	201 424	11.50	274 000	12.30	311 500	12.50
Diğer gelirler	313 574	17.80	419 451	18.80	820 702	32.80

II. Abdülhamit döneminde gelirlerin miktar ve oranlarında küçük değişimler görülmüştür (Bknz Tablo 1.3). En önemli gelir artışları askerlik bedeli gelirleri ile tuz, tütün ve alkollü içkilerden elde edilen tekel gelirlerinde ortaya çıkmıştır. İttihat ve Terakki iktidarı döneminde gümrük gelirleri ile diğer gelir kalemlerinde önemli artışlar görülmüştür.

Tanzimat dönemi içinde devlet harcamalarının bileşiminde de önemli değişmeler olduğu gözlenmektedir (Bknz. Tablo 1.4). Tanzimat döneminin ilk gelir ve gider tahmini niteliğindeki bütçe taslağına göre (1257)1841/'42 malî yılında harcamaların % 46.4'ü askeri harcamalara, % 33.2'si başta maaş ödemeleri olmak üzere idarî harcamalara ayrılmıştı. Bütçenin % 10'luk bir bölümü sultanın harcamalarına tahsis olunurken % 10.1'i de devlet tarafından el konulan tımar ve mukataaların sahiplerine tazminat olarak ödenen maaşlara ve iç borç faiz ve anapara ödemelerine ayrılmıştı. Bundan sonra geçen 10 yıllık sürede bu ana harcama alanlarına ayrılan ödeneklerin miktarlarında önemli artışlar olmakla birlikte, toplam bütçe harcamaları içindeki paylarında belirgin bir değişme görülmemiştir.

(1277)1861/'62 malî yılına gelindiğinde devletin harcama yapısında Kırım savaşının yol açtığı borçlanma sürecinin etkisiyle ortaya çıkacak temel bir değişimin ilk işaretleri alınmaya başlanmıştır. Bu malî yıl bütçesinde askeri harcamalara ayrılan payın oranı % 37.7'ye, idari harcamaların payı % 29.5'e, sultana ayrılan ödeneklerin payı % 9.3'e inerken, yalnızca borç ödemelerinin payı önemli bir yükseliş göstererek bütçe giderlerinin % 23.5'ini meydana getirmeye başlamıştır. Bu harcamaların üçte birlik bir bölümü dış borçların anapara ve faiz ödemelerine ayrılırken, üçte ikilik bölümü de iç borçlanmalardan doğan ödemelere tahsis edilmiştir.

1.4 Giderlerin türlerine göre dağılımı, 1846/'47, 1861/'62 ve 1875/'76

Gider türü	(1262)1846/'47		(1277)1861/'62		(1291)1875/'76	
	(Bin kuruş)	(%)	(Bin kuruş)	(%)	Bin kuruş	(%)
Toplam giderler	633 212	100.00	1 393 407	100.00	2 892 909	100.00
Askerî harcamalar	294 408	46.40	525 383	37.70	550 291	19.00
İç işleri	123 290	19.50	207 699	14.90	293 377	10.10
Dış işleri	4 561	0.70	14 809	1.10	17 500	0.60
Sultanın harcamaları	62 500	9.90	129 864	9.30	133 776	4.60
Maliye	-	-	80 744	5.80	174 190	6.00
İç borç ödemeleri	64 017	10.10	222 257	16.00	766 605	26.50
Dış borç ödemeleri	-	-	104 750	7.50	720 320	24.90
Sağlık	-	-	-	-	8 539	0.30
Adalet	-	-	10 664	0.80	47 897	1.70
Bayındırlık, ulaştırma, ticaret, tarım, orman ve maden	18 844	3.00	4 609	0.30	101 443	3.50
Eğitim	4 253	0.70	2 468	0.20	12 706	0.40
Vakıflar ve kutsal yerler	18 739	3.00	60 960	4.40	3 500	0.10
Diğer	42 600	6.70	29 200	2.10	62 765	2.10

Özellikle dış borçlanma sürecine bağlı olarak borç ödemelerindeki artış eğiliminin daha sonraki yıllarda da devam ettiği, Tanzimat döneminin son malî yılı olan (1291)1875/'76 bütçesinin incelenmesinden anlaşılmaktadır. Bu malî yılın bütçe verilerine göre Osmanlı bütçeleri artık, sadece maaş ve iç ve dış borç ödeme bütçeleri haline gelmiş ve yalnızca borç ödemeleri, devletin toplam giderlerinin yarısını aşan bir orana ulaşmıştı. Borç ödemelerinin miktarı 1.5 milyon kuruşa yaklaşırken bunun yarısı dış borç ödemelerine ayrılmıştı. Bu malî yılda devletin borç ödemelerinin gelirlerine oranı % 62.7 gibi önemli bir seviyeye yükselmiştir. Başka bir ifadeyle devlet gelirlerinin üçte ikisi, sadece borç ödemelerini karşılayabiliyordu.

Ana harcama gruplarındaki artış seyrine başka bir açıdan baktığımızda ise dönem içinde borç ödemelerinde önemli bir artışın ortaya çıktığı görülmektedir. İdarî harcamalarla sultanın harcamalarındaki artış, sınırlı ölçüler içinde kalmıştır. Askerî harcamalarda asker sayısındaki artışlarla açıklanabilecek bir yükselme görülmüştür. Dönem içinde yaklaşık 23 katına yükselen borç ödemelerinin bileşiminde de önemli bir değişme ortaya çıkmıştır. Tanzimat döneminin ilk yıllarında bütçe içindeki payı oldukça küçük olan borç ödemelerinin önemli bir bölümünü, devlet tarafından geri alınan tımar ve mukataaların sahiplerine ödenen tazminat niteliğindeki maaşlar oluşturmaktaydı. Dönemin ilerleyen yıllarında ise bu tür kalemlerin borç ödemeleri içindeki payı çok küçük oranlara inerken, iç ve dış borçlanmalardan kaynaklanan borç ödemelerinin payı büyük ölçüde artmıştır.

Osmanlı maliyesinin dönem içinde giderek ağırlaşan temel problemi borç yönetimi idi. Tanzimat'ın başlangıç yıllarında yapılan tespite göre, devlet hazinesinin toplam borcu 350 milyon kuruş dolaylarındaydı. Hatta (1257)1841/'42 malî yılı içinde geçmiş yıllar alacaklarından yapılacak tahsilatlarla bu borçların bir bölümü ödenerek hazine borçlarının malî yıl sonunda 235 milyona ineceği tahmin edilmekteydi. Bu miktar, o yıllardaki devlet gelirlerinin yaklaşık beşte ikisi civarındaydı.

OSMANLI KAMU MALİYESİ

(1278)1862/'63 malî yılına gelindiğinde hazinenin muntazam (konsolide edilmiş) iç ve dış borçlarının toplam miktarı 4.5 milyar kuruşu bulmaktaydı. Hazinenin bu borç yükü, bir yıllık bütçe gelirlerinin 3.6 katına ulaşıyordu. Bunun dışında hazinenin anapara ve faiz ödemelerinin, zamanı ve şartları belirsiz, gayri-muntazam (konsolide edilmemiş) 2 milyar kuruş civarında ek bir borcu daha bulunmaktaydı. Bu borçların yarısını piyasadaki kağıt paralar, kalan kısmını ise çeşitli borçlarla bütçenin geçmiş yıl açığı teşkil ediyordu. Hazinenin 6.5 milyar kuruşu bulan toplam borç yükü, o tarihlerdeki bütçe gelirlerinin beş katı civarında bir orana ulaşıyordu.

Osmanlı malî yönetimi, borçların bütçe üzerindeki yükünü hafifletmek için giderek artan miktarda dış borçlanmaya başvurdu. 1854-1882 yılları arasında 20.4 milyar kuruş dış borç alınarak 11.6 milyar kuruş gelir elde edildi. Ancak elde edilen fonlardan daha fazlası borç ödemelerine gitti. 1854/'55 malî yılı ile 1881/82 malî yılları arasında 6.9 milyar kuruş iç ve 8 milyar kuruş dış olmak üzere toplam 14.9 milyar kuruş borç ödemesi yapılmıştı. Aynı dönemde ortalama yıllık bütçe açığı 344 milyon kuruş dolaylarında iken bunun iki katına varan bir gelirin borç ödemelerine ayrılması gerekmişti. Borç ödemelerinin bütçe üzerindeki baskısının hafifletilmesi, önemli oranda faiz dışı fazla verilmesine rağmen mümkün olmamıştı.

1874 yılında ise devletin yalnız dış borçları, bir yıllık bütçe gelirlerinin 10 katına yükselerek 22 milyar kuruşa yaklaştı. 1875 yılında Osmanlı devleti dış borç yükümlülüklerini yerine getiremeyeceğini açıklamak zorunda kaldı. Uzun görüşmelerden sonra alacaklı ülkelerin temsilcileri Düyun-u Umumiye İdaresi'ni kurdular. Dış borçların ödenmesi amacıyla başta ipek ve tütün öşürleri ile tuz, tütün ve alkollü içki tekellerinin gelirleri olmak üzere devlet gelirlerinin yaklaşık beşte birini yönetme ve tahsil yetkisi Düyun-u Umumiye İdaresi'ne bırakıldı.

II. Abdülhamit ve İttihat Terakki iktidarları dönemlerinde de harcamaların bileşiminde önemli değişimler ortaya çıkmıştır (Bknz. Tablo 1.5). (1303)1887/'88 malî yılı verilerine göre bütçe harcamalarının yarısı askerî giderlere, dörtte biri ise borç ödemelerine ayrılmıştı. Daha sonraki yıllarda askerî harcamaların payı sürekli düşme göstermiştir. İttihat ve Terakki döneminde en ciddi harcama artışı sosyal güvenlik alanında ortaya çıkmıştır.

1.5 Giderlerin türlerine göre dağılımı, 1887/'88, 1905/'06 ve 1916/'17

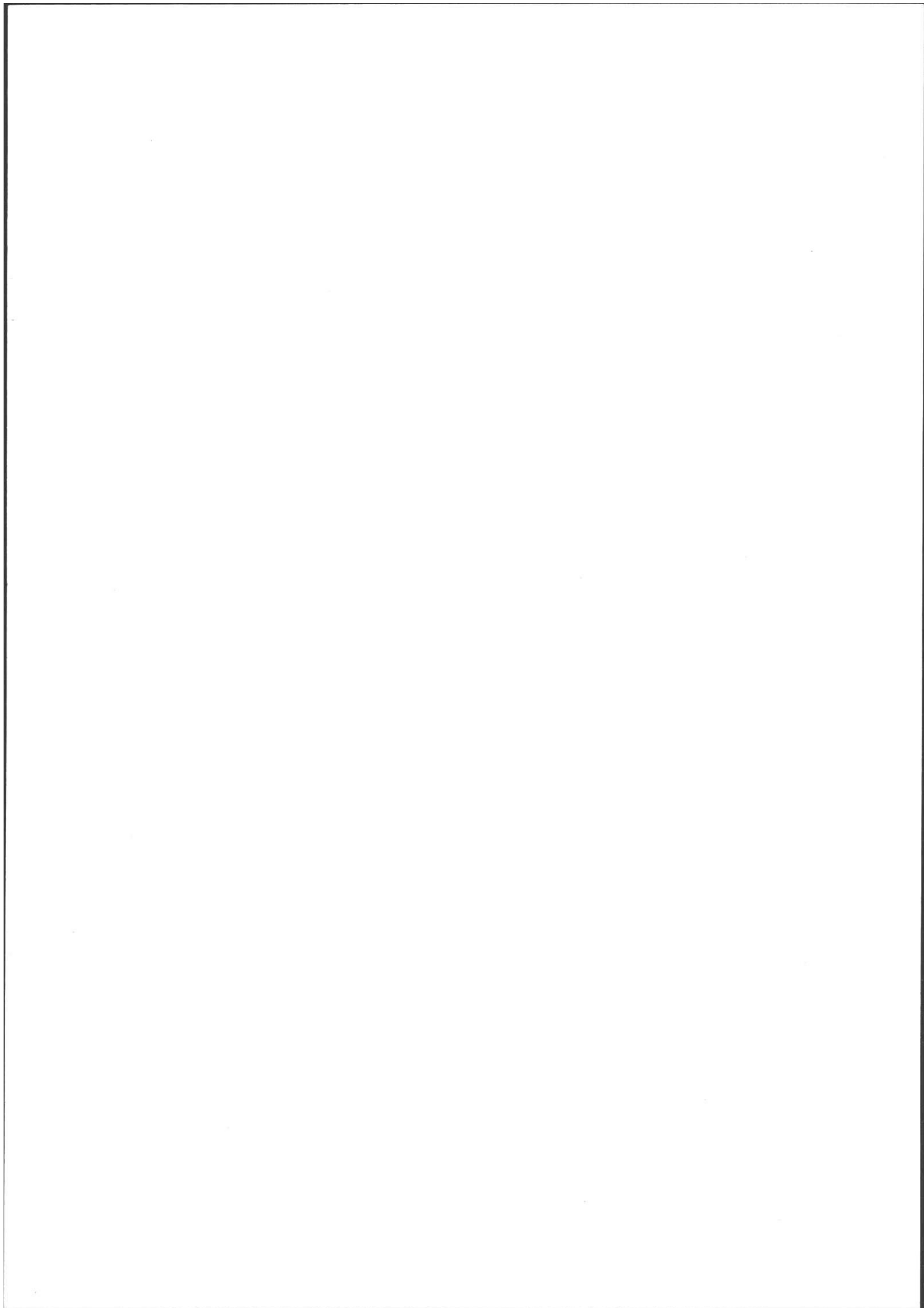
Gider türü	(1303)1887/'88		(1321)1905/'06		(1332)1916/'17	
	(Bin kuruş)	(%)	(Bin kuruş)	(%)	(Bin kuruş)	(%)
Toplam giderler	2 272 113	100.00	2 196 223	100.00	3 972 472	100.00
Askerî harcamalar	1 157 362	50.90	794 107	36.20	1 208 966	30.40
İç işleri	120 556	5.30	138 225	6.30	174 883	4.40
Dış işleri	16 298	0.70	25 040	1.10	36 409	0.90
Sultanın harcamaları	88 184	3.90	92 226	4.20	51 992	1.30
Maliye	103 034	4.50	135 033	6.10	446 472	11.20
Borç yönetimi	568 521	25.00	716 297	32.60	1 058 912	26.70
Sağlık	7 992	0.40	9 721	0.40	24 127	0.60
Adalet	67 398	3.00	79 514	3.60	112 774	2.80
Tarım, ticaret, orman, ulaştırma, bayındırlık ve maden	65 949	2.90	82 971	3.80	171 374	4.30
Eğitim	11 782	0.50	1 151	0.10	104 323	2.60
Vakıflar ve kutsal yerler	11 748	0.50	17 084	0.80	36 889	0.90
Sosyal güvenlik	20 027	0.90	75 449	3.40	529 553	13.30
Diğer	33 262	1.50	29 405	1.30	15 798	0.40

Düyun-u Umumiye İdaresi döneminde Osmanlı maliyesi daha elverişli şartlarla borçlanabilmekle birlikte borç ödemelerinin bütçe üzerindeki baskısı devam etmiştir. Bütçe verilerine göre 1882/’83 ile 1918/’19 malî yılları arasında ortalama olarak yılda yarım milyar kuruşluk bütçe açığına karşılık yaklaşık 750 milyon kuruş borç ödemelerine ayrıldı. Osmanlı maliyesi, borçlanma yoluyla elde ettiği fonlardan daha fazla borç ödeyerek diğer alanlara ve özellikle de ekonomik ve sosyal gelişmeyi sağlayacak yatırımlara ayırabileceği kaynakları önemli ölçüde kısmak zorunda kalmıştır.

Sonuç

Devlet gelirlerini önemli ölçüde artırma konusunda oldukça başarılı olan ondokuzuncu yüzyıl Osmanlı malî yönetiminin aynı başarıyı harcamaları disiplini altına alma konusunda gösterememesi nedeniyle önce iç ve daha sonra da dış borçlanmaya başvurmayı bir zorunluluk haline getirmiştir. Bu borçlanma gereği ve bu yolla elde edilen fonların, borçların geri ödenebilmesine imkan verecek şekilde üretimi artırmaya dönük olarak kullanılmaması, devleti bir malî kriz içine düşürmüş ve malî alandaki başarısızlığın temel nedenini oluşturmuştur.

BÖLÜM II
TANZİMAT DÖNEMİ BÜTÇELERİ
(1257) 1841/'42 - (1291) 1875/'76

TANZİMAT DÖNEMİ BÜTÇELERİ

2.1 (1257)1841/ ' 42 malî yılı bütçesi

	(Kuruş)
Elliyedi senesi müstesna olan ve Tanzimat-ı Hayriye icra buyurulan mahallerde kâin emvalin miktarı	Gelir miktarı
Tanzimat-ı Hayriye icra buyurulmayan ve müstesna kılınan mahaller ile Asitane'de kâin emvalin miktarı	129 683 000
Rumeli canibinde Tanzimat-ı Hayriye icra buyurulan mahallerde kâin emvalin miktarı	168 330 000
Anadolu canibinde Tanzimat-ı Hayriye icra buyurulan mahallerde kâin emvalin miktarı	194 178 000
Henüz mahallerinden defterleri gelmeyib kayden tesviye kılınan mebalîğin miktarı	29 220 000
Mısır, Kahire ve hıttâ-i Arabistan ve Adana ve Girit'te kâin emvalin tahminen ve takriben miktarı	91 500 000
	612 911 000
Ahali üzerinde bakayâ olarak kalması me'mûl olan	- 50 000 000
	562 911 000

	Tahsisat miktarı
Elliyedi senesi maliye hazine-i celilesinin Martı ve Muharremi itibariyle mesarifatı	
Selâtin-i izâm ve vukelây-ı fehâm hazerâtı ulemâ memûrîn kuttâb huddâm ve sâirenin maaş ve sâliyeleri	52 622 500
Eyâlât ve elviyeye memur müşirân-ı kiram ve defterdârân ve âsâkir ve memurîn-i sâire maaş ve masrafları (Bilcümle muhassıllıklar mesarifatı)	92 996 000
Darbhane-i âmire tertibi	75 000 000
Evkâf-ı hümâyûn hazinesi tertibi	13 500 000
Tersâne-i âmire hazinesi tertibi	23 034 500
Baruthâne-i mâmûre mesârifi	2 488 500
Harbiye ve hiyâmiye ve tüfenkhâne imal olunan mühimmat masrafı	2 859 500
Tophâne-i âmire mühimmatı ve Samakolar mesarifi	2 159 000
Asâkir-i muntazama-i şâhâne ve redif maaşıyla tayinât ve elbise bahaları	200 000 000
Mukâtaât bedelâtı ve esham faizleri	30 706 500

Zuhûrat mesarifinin miktarı	
İhsân-ı şâhâne olan nişan ve kutu ve sâire bahaları	3 205 000
Ebniye-i mîrî mesarifi	7 315 000
Bazı bendegân ve sâireye atıyye-i seniyeinin miktarı	2 650 000
Sefârethâne masrafları	5 031 500
Bazı memûrîn harcirahı	2 363 000
Asâkir-i şâhâne ve sâire navl-ı sefâyiniyle kumanya bahaları	4 505 500
Maâdin-i hümâyûn mesarifi	1 225 500
Duhan gümrüğü ve ağnam ve ihtisab ve karantina ve mekteb ve maliye hazinesi ve sâire masrafı	2 690 000
Dersaadet'e gelen misafirîn masrafları	326 500
İstanbul ve Gegbuze kirahaneleri mesarifi	260 000
Kağıt ve mühimmat-ı kırtasiye ve sakankur bahaları	630 000
Keff-i yed olan mukataât ve eshamın irad ve masraf-ı muaccelâtı ve red olunan tereke bahaları	591 500
Bab-ı Âlî, maliye, serasker ve mahâll-i sâirenin mefruşât bahası	324 000
Harik tulumbaları mesarifi	153 500
Bazı memurîn menzıl icârâtı	50 000
Mevâdd-ı müteferrika olarak verilmiş olan	2 705 000
Hıttâ-i Arabistan'da vukûu me'mul olan mesarifat	50 000 000
	579 392 500
Muhassıllıklar ile sâireden tahminen ve takriben tasarrufu me'mul olan	- 12 318 500
	567 074 000
Bâlâda muharrer gayri-ez bakayâ vâridât	- 562 911 000

Hesâb-ı mezkûre iktizâsınca görünen açık	4 163 000
---	------------------

Kaynak: BOA, I. MSM, nr. 419.

TANZİMAT DÖNEMİ BÜTÇELERİ

2.2 (1262)1846/ ' 47 malî yılı bütçesi

[Varidat ve mesarifat muhasebelerinden iki kıta defter natık olduğu üzere geçen altmış senesine kıyasen ber-vech-i tahmin maliye hazine-i celilesinin bir senelik gayri-ez mümteniat varidatıyla mesarifatının ve mesarif-i mezkureden dahi mukarrer ve gayri-mukarrerinin miktarını ve gayri-mukarrer için tertib olunan mebâliğin kemiyetini mübeyyin hulasa defteri]

	(Kuruş)
	Gelir miktarı
Varidat muhasebesinden terkim olunan defter mantukunca ber-vech-i tahmin gayri-ez mümteniat varidat-ı seneviyesi	625 000 000
Mesârifât muhasebesinden murakkam defterin cenâh-ı yemininde gösterildiği üzere mukarrer olan ve mukarrer hükmünde bulunan mesârif-i seneviyesinin kemmiyeti	Tahsisat miktarı
Darbhâne-i âmire tertibi	62 500 000
Nizâmiye hazinesi tertibi	250 000 000
Tersane hazinesi tertibi	25 215 376
Evkâf-ı hümâyûn hazinesi tertibi	12 972 252
Harbiye ve müteferriatı tertibi	10 000 000
Tophâne-i âmire mesârif-i tertibi	4 258 605
Dökümhâne mesârif-i tertibi	1 008 824
Maaş tertibi	57 095 341
Vükelây-ı izâm tayinât bahâsı tertibi	1 344 437
Surre-i hümâyûn ve kiler-i hacc ve cerde ve müteferriatı mesarifi	5 766 374
Süferây-ı Devlet-i Aliyye'nin maaşları	3 336 366
Mukâtâât ve sâirenin faizleri	41 496 861
Eshâm ve evrâk-ı nakdiye faizleri	21 298 872
Vezâif tertibi	1 221 497
Maâdin-i hümâyûn mesârif-i tertibi	5 919 238
Ağnam kışlakları mesârif-i	909 083
Mezkûr mesârifât muhasebesinden terkim olunan defterde münderic mesârif-i gayri-mukarrere için sinîn-i sâbıkasına kıyâsen tecdid ve tertib olunan mebâliğin cins ve miktarı	
Tophâne ve harbiye ve hiyamiye ve sâir kâffe-i mühimmâtın mesârif-i maktûasından maadâ ihtiyat tertibi	1 000 000
Süferây-ı Devlet-i Aliyye'nin harcirah ve atâyâ ve sâir zuhurâtı tertibi	1 500 000
Zuhûrât-ı atâyây-ı seniye tertibi	3 000 000
Navl-ı sefâyin tertibi	1 000 000
Harcirah tertibi	500 000
Nişan-ı zîşan ve süyûf ve kutu ve sâire bahâsı tertibi	1 500 000
Ebniye mesârif-i tertibi	11 250 000
Kaldırım mesârif-i tertibi	500 000
Mefrûşât mesârif-i tertibi	500 000
Ağnam ve bedel-i gûşt ve satırcılık mesârif-i tertibi	2 350 000
Bahar ve Selanik ve Yenişehir ve Samako ve İvraca ve Dobruca kolları mesârifinin tertibi	3 000 000
Bazı husûsun tahkiki zımnında taşra memur olanlara ve taşradan vürûd eden bazı misafirine muvakkaten tahsis olunan maaş ve me'kulât mesârif-i tertibi	500 000
Mabeyn-i hümâyûn ve Bâb-ı Âlî ve maliye ve mahâll-i sâirenin mesârif-i müteferrikasıyla ihbariye ve kisve baha ve tulumba ve kırtasiye ve sakankur ve sâire mesârifinin tertibi	2 750 000
Kalbzen taharrîsi ve revgân-i zeyd âşârı ve züyûf akçe men'i memurları ve sair müteferrik mesârifin tertibi	750 000
Altmış ve altmışbir senelerinden itibaren dâhil-i dâire-i Tanzimât olan Bağdad ve Erzurum ve Diyarbekir ve Üsküb ve Yanya eyaletlerinden maadâ mukaddemâ dâhil-i dâire-i mezkûr olan eyâlât memurlarının maaşlarıyla mesârif-i sâiresi tertibi	37 250 000

Kaynak: BOA, İ. MSM, nr. 451; MAD, nr. 10 557, ss.71-3.

TANZİMAT DÖNEMİ BÜTÇELERİ

2.2 (1262)1846/ ' 47 malî yılı bütçesi (devam)

[Varidat ve mesarifat muhasebelerinden iki kıta defter natık olduğu üzere geçen altmış senesine kıyasen ber-vech-i tahmin maliye hazine-i celilesinin bir senelik gayri-ez mümteniat varidatıyla mesarifatının ve mesarif-i mezkureden dahi mukarrer ve gayri-mukarrerinin miktarını ve gayri-mukarrer için tertib olunan mebalığın kemiyetini mübeyyin hulasa defteri]

	(Kuruş)
Köprüler mesârifi için müceddeden tertib olunan	1 250 000
Cidde ve Sayda ve Haleb ve Adana ve Şam-ı Şerif ve Girid eyâlât ve cezîresinin mesârifi tertibi	47 500 000
Sâir zuhûrât mesârifi tertibi	3 275 000
Ber-vech-i ihtiyat maaş zamâyimi tertibi	1 000 000
Yekun	624 718 145
Mizan	
Vâridât	625 000 000
Mesârife tertib olunan	- 624 718 145
Fazla-i vâridat kalmak lazım gelen	281 855

2.3 (1262)1846/ ' 47 malî yılı giderleri

	(Kuruş)
Maliye hazinesinin 1262 senesi mesarifatı	(Kuruş)
Tertibi	Tahsisat miktarı
Nizamiye hazinesi	250 000 000
Darbhane-i âmire	62 500 000
Tersane	28 715 371
Evkaf-ı hümayun	12 972 252
Mühimmat-ı harbiye	10 183 605
Tophane	4 500 000
Samako ve Praveşte dökümhaneleri	1 008 824
Vükela tayinatı	1 344 437
Surre-i hümayun	5 766 374
Sefaret memurlarının maaşı	3 336 366
Süfera harcirah mesarifi	1 225 000
Mukataat ve zeamet bedelatı	41 496 881
Esham faizi	17 106 497
Evrak-ı nakdiyye faizi	4 192 275
Vezaif	1 221 497
Maadin-i hümayun	5 919 338
Bedel-i gûşt ve satırcılık	2 250 000
Ondalık ağnam mesarifi	2 575 000
Atıyye-i şahane	7 520 500
Harcirah ve navl-ı sefayin	1 500 000
Ebniye	12 200 000
Kaldırım	725 000
Mefruşat	725 000
Me'külat	500 000
Müteferrika	5 350 000
Nişan-ı zîşan	1 500 000
Memurîn maaş	54 554 762
Taşrada bulunan bazı muhtacın	3 320 578
Dahil-i daire-i Tanzimat olan mahaller mesarifi	37 250 000
Darülfünun ebniyesi	4 253 341
Cidde, Sayda, Halep, Adana, Girid, Şam ve Trablusgarb mesarifi	47 500 001
Yekun	633 212 899

Kaynak: BOA, MAD, nr. 11 949, ss.188-191.

TANZİMAT DÖNEMİ BÜTÇELERİ

2.4 (1263)1847/ ' 48 malî yılı bütçesi

[Maliye hazine-i celilesinin işbu altmış üç senesi varidat-ı muhammenesiyle mezkur altmış üç senesine mahsuben tertib ve tecdidi lazım gelen mesarif-i mukarrere ve gayri-mukarrerinin miktarını mübeyyin ilmi haberdir]

	(Kuruş)
	Gelir miktarı
Varidat muhasebesinden terkim olunan defter mantukunca gayri-ez-mümteniât varidat-ı seneviyesi	668 145 563
Çürük ve mümteniât ve tenzilat ve saire olarak tenzili me'mul olan	- 24 645 563
Bu sene verilen karar-ı âli mucibince zam olunan	10 000 000
Yekûn	653 500 000

Mesârifât-ı seneviyesinin cins ve kemiyeti	Tahsisat miktarı
Mesarif-i mukarrerinin miktarı	
Darbhone-i âmire tertibi	68 500 000
Nizâmiye hazinesi tertibi	250 000 000
Tersâne hazinesi tertibi	34 215 376
Evkâf-ı hümâyûn ve haremeyn hazineleri tertibi	14 466 807
Harbiye ve müteferriâtı mesârifî tertibi	10 000 000
Tophâne-i âmire mesârifî tertibi	4 500 000
Dökümhaneler mesarîfî tertibi	1 007 324
Maaş ve sâliye ve atâyây-ı mütâde tertibi	59 008 570
Vükelây-ı izâm ve sâire tayinât bahası tertibi	1 782 703
Surre-i hümâyûn ve kiler-i hacc ve cerde ve müteferriâtı mesârifî tertibi	5 766 374
Maâdin-i hümâyûn mesârifî tertibi	6 622 529
Süferây-ı Devlet-i Aliyye maaşları ve sefarethâneler mâhiyesi tertibi	3 086 366
Mukâtaât ve zeâmet ve sâire mesârifleri tertibi	40 463 852
Esham ve evrâk-ı nakdiyye faizleri	20 308 636
Vezâif tertibi	1 218 367
Darülfünûn mesârifî tertibi	1 250 000
Hazine-i celileden tefrik olunan nâfia mesarîfî tertibi	4 000 000

Mesârifât-ı gayri-mukarreresi

Tophane ve harbiye ve hiyamiye ve sâir kâffe-i mühimmâtın mesârif-i maktualarından maadâ ihtiyat tertibi	500 000
Süferây-ı Devlet-i Aliyye'nin harcirah ve âtâya ve sâir zuhûratları tertibi	500 000
Nişan-ı zîşan ve süyûf ve kutu sâir bahâsı tertibi	1 500 000
Zuhurât-ı atâyây-ı seniye tertibi	5 000 000
Navl-ı sefâyin tertibi	500 000
Harcirah tertibi	1 000 000
Ebniye mesarîfî tertibi	10 000 000
Kaldırım mesarîfî tertibi	1 000 000
Mefrûşat mesarîfî tertibi	500 000
Ağnam ve bedel-i gûşt ve satırcılık mesârifî tertibi	2 000 000
Ağnam kollarıyla kışlakların mesârif tertibi	2 500 000
Mabeyn-i hümâyûn ve Bâb-ı Âli ve bâb-ı maliye ve mahâll-i sâirenin mesârif-i müteferrikasıyla ihbariye ve kisve baha ve tulumba ve kırtasiye ve sâire mesârifî	2 000 000
Bazı hususun tahkiki zımnında taşra memur olanlara muvakkaten tahsis kılınan maaş tertibi	250 000
Taşradan vürûd eden bazı misafirine muvakkaten tahsis kılınan me'külat mesârifî tertibi	250 000

Kaynak: BOA, MAD, nr. 10 560, ss.155-6.

TANZİMAT DÖNEMİ BÜTÇELERİ

2.4 (1263)1847/ ' 48 malî yılı bütçesi (devam)

[Maliye hazine-i celilesinin işbu altmış üç senesi varidat-ı muhammenesiyle mezkur altmış üç senesine mahsuben tertib ve tecdidi لازم gelen mesarif-i mukarrere ve gayri-mukarrerinin miktarını mübeyyin ilmühaberdir]

	(Kuruş)
Korular mesârifi ve revgân-ı zeyd aşarı tahsili ve zü'yûf akçe men'i memurları mesârifleriyle sâir müteferrik mesârifin tertibi	650 000
Fevkalâde zuhûr eden mesârif tertibi	5 000 000
Cidde eyaletiyle haremeyn-iş-şerefeyn mesârif tertibi	19 800 000
Altmış senesinden mukaddem dâhil-i dâire-i Tanzimat olan mahaller mesârif tertibi	80 866 500
Zabtiye mesârif tertibi	4 000 000
Kılâ topçuları nizâmında zuhûr edecek fazla mesârif tertibi	2 000 000
Asâkir-i nizâmiye tahsisatından hariç olarak kur'â ve istibdal ve emsâli mesârif tertibi	1 250 000
Redif-i cedid mesârif tertibi	1 500 000
Mesârif tertib olunan	668 763 404
Gayri-ez mümteniât mea-zamâyim varidât	- 653 500 000
Açık görünen	15 263 404

TANZİMAT DÖNEMİ BÜTÇELERİ
2.5 (1263)1847/ '48 malî yılı giderleri

Maliye hazinesinin 1263 senesi mesarifatı

(Kuruş)

Tertibi	Tahsisat miktarı
Nizamiye hazinesi	250 507 000
Hazine-i hassa	68 500 000
Tersane	39 715 376
Evkaf-ı hümayun	14 466 807
Mühimmat-ı harbiye	10 000 000
Tophane	4 500 000
Samako ve Praveşte dökümhaneleri	1 008 824
Vükela tayinatı	2 282 703
Surre-i hümayun	5 541 374
Süfera maaşı	2 911 366
Mukataat ve zeamet bedelatı	40 286 000
Esham ve evrak-ı nakdiyye faizi ve vezaif	20 565 406
Maadin-i hümayun	6 372 521
Ağnam ve bedel-i gûşt	1 750 000
Ağnam kolları mesarifi	2 200 000
Sefaret-i seniyyenin zuhurat mesarifi	500 000
Atiyye-i şahane	10 314 000
Harcirah ve navl-ı sefayin	1 734 000
Ebniye	15 180 000
Kaldırım	545 000
Mefruşat	500 000
Me'külat-ı misafirîn	375 000
Tahkik memurları maaş ve mesarifi	675 000
Müteferrika	2 000 000
Nişan-ı zîşan	1 500 000
Memurîn maaşı	59 713 570
Cidde eyaletinin mesarifi	19 800 000
Zuhurat mesarifi	1 750 000
Rumeli orduy-u hümayunu mesarifi	5 000 000
Zaptiye mesarifi	4 000 000
Nafia hazinesi	1 775 000
Gayri-ez tahsis nizamiye mesarifi	1 250 000
Dahil-i Tanzimat olan mahaller mesarifi	78 831 500
Sınıf-ı cedidin redif tertibi mesarifi	992 988
Yenibahçe hastanesi	375 000
Darülfünun mektebi	1 250 000
Yekun	678 668 435

Kaynak: BOA, MAD, nr. 11 949, ss.195-8.

TANZİMAT DÖNEMİ BÜTÇELERİ

2.6 (1264)1848/ ' 49 malî yılı bütçesi

[Maliye hazinesinin altmış dört senesi varidat-ı muhammenesiyle mesarifat-ı me'mulesinin ve mesarif-i mezkurenin dahi mukarrer ve gayri-mukarrerinin miktarı ve mesarif-i mezkure için tertib olunan mebalîğin kemiyetini mübeyyin ilmühaberdir]

	(Kuruş)
	Gelir miktarı
Gayri-ez mümteni'at varidat-ı seneviyyesi	675 772 398
Vergi ve sâireden tenzil buyurulan ve çürük ve mümteni' zuhûru me'mûl olan	- 13 862 942
	661 909 456
Hazine-i hâssanın matlûb-i atikasına mahsûben mâh-be-mâh itâsı karargir olan	- 9 000 000
	652 909 456
Altmış üç senesi ihâlâtının gayri-ez tenzilât fazla-i vâkıası	13 320 544
	666 230 000
Mesârifât-ı seneviye tertibinin kemiyeti	Tahsisat miktarı
Mesârif-i mukarrere tertibi	
Hazine-i hasa-i şâhâne tertibi	75 000 000
Nizâmiye hazinesi tertibi	252 750 000
Tersâne-i âmire hazinesi tertibi	37 215 376
Evkâf-ı hümâyûn ve haremeyn hazineleri tertibi	15 907 487
Harbiye ve müteferriâtı mesârfi tertibi	9 947 475
Tophâne-i âmire tertibi	4 475 250
Dökümhâneler mesârfi tertibi	762 500
Maâdin-i hümâyûn mesârfi tertibi	6 500 000
Maaş ve sâliye ve atâyâ-ı mûtâde tertibi	67 938 813
Vükelây-ı izâm hazerâtı ve sâirenin tâyinât bahâsı tertibi	3 228 401
Surre-i hümâyûn ve kiler-i hacc ve cerde ve müteferriâtı mesârfi tertibi	5 500 000
Süferay-ı Devlet-i Aliyye'nin maaşları ve sefârethâneler icârı	2 500 000
Mukâtaât ve maktûât ve zeâmet ve timârât tertibi	39 617 602
Gayri-ez harc-ı mûtâde esham ve evrâk-ı nakdiyye faizleri tertibi	19 999 636
Vezâif tertibi	939 548
Banka mesârfi tertibi	3 000 000
Dârülfünûn mesârfi tertibi	1 250 000
Mesârifât-ı gayri-mukarrere tertibi	
Cebe ve tophâne-i âmirenin ihtiyat tertibi	250 000
Süferânın harcirah ve atâyâ ve sâir zuhûrâtı tertibi	500 000
Zuhûrât-ı atâyâ tertibi	5 793 000
Nişan-ı zişân ve süyûf ve kutu ve sâire bahaları	1 000 000
Ebniye mesârfi tertibi	15 000 000
Kaldırım mesârfi tertibi	1 000 000
Mefrûşât mesârfi tertibi	500 000
Mâbeyn-i hümâyûn ve Bâb-ı Âlî ve maliye ve mahâll-i sâirenin mesârif-i müteferrikasıyla	
ihbârîye ve kisve bedeli ve tulumba ve kırtasiye ve sakankur ve sâire mesârfi tertibi	2 120 000
Navl-ı sefâyin tertibi	1 000 000
Harcirah tertibi	750 000
Ağnam ve bedel-i gûşt ve satırcılık mesârfi tertibi	3 998 500
Bazı husûsun tahkiki zımnında taşra memur olanlara muvakkaten tahsis olunan maaş tertibi	250 000
Taşradan vürûd eden misafirîne muvakkaten tahsis olunan me'kûlât mesârfi tertibi	375 000

Kaynak: BOA, MAD, nr. 10 561, ss.202-5.

TANZİMAT DÖNEMİ BÜTÇELERİ

2.6 (1264)1848/ ' 49 malî yılı bütçesi (devam)

[Maliye hazinesinin altmış dört senesi varidat-ı muhammenesıyla mesarifat-ı me'mulesinin ve mesarîf-i mezkurenin dahi mukarrer ve gayri-mukarrerinin miktarı ve mesarîf-i mezkure için tertib olunan mebalîğin kemiyetini mübeyyin ilmühaberdır]

	(Kuruş)
Cidde eyâletiyle haremeyn-iş-şerefeyn mesârîfi tertibi	19 800 000
Zuhûrât mesârîfi tertibi	5 000 000
Müstesna mahaller mesârîfi tertibi (Bosna Hersek Belgrad ve İşkodra)	3 500 000
Dâhil-i dâire-i Tanzimât olan mahaller mesârîfi tertibi	91 448 054
Tertib-i ihtiyâfî olarak tertib olunan	<u>6 000 000</u>
Yekun	704 816 642
Mizân	
Mesarife tertib olunan mebalîğ	704 816 642
Vâridât-ı seneviyenin miktarı	<u>- 666 230 000</u>
Açık görünen	38 586 642

TANZİMAT DÖNEMİ BÜTÇELERİ**2.7 (1264)1848/ ' 49 malî yılı giderleri**

Maliye hazinesinin 1264 senesi mesarifatı	(Kuruş)
	Tahsisat miktarı
<u>Tertibi</u>	
Nizamiye hazinesi	257 750 000
Hazine-i hassa	75 000 000
Tersane	44 941 253
Evkaf-ı hümayun	15 907 487
Mühimmat-ı harbiye	12 622 812
Tophane	18 977 750
Samako ve Praveşte dökümhaneleri	912 500
Maadin-i hümayun	6 500 000
Surre-i hümayun	5 375 000
Esham faizi	15 287 755
Süfera maaşı	2 832 017
Süfera harcirahıyla zuhurat mesarifi	1 087 277
Vükela tayinatı	1 971 251
Mukataat ve zeamet bedelatı	39 617 702
Evrak-ı nakdiyye faizi	6 594 381
Vezaif	939 557
Nafia hazinesi	1 445 667
Darülfünun mektebi	950 000
Muvakkat ve memurîn maaş	70 370 055
Atıyye-i şahane	6 417 700
Nişan-ı zişan	3 720 242
Ebniye-i mîriyye	17 966 545
Kaldırım	605 000
Mefruşat	1 012 919
Navl-ı sefayin	1 867 864
Harcirah mesarifi	1 250 000
Mesarifat-ı müteferrika	2 658 613
Ağnam ve bedel-i gûşt ve satırcıyan	523 500
Başkalık ve kollar mesarifi	2 750 000
Me'külât-ı misafirîn	375 000
Zuhurat mesarifi	18 800 123
Aktâr-ı Hicaziye mesarifi	19 800 000
Müstesna mahaller mesarifi	3 637 250
Dahil-i Tanzimat olan mahaller mesarifi	90 238 236
Eflak mesarifi	3 750 000
Yekun	754 455 456

Kaynak: BOA, MAD, nr. 11 942, ss.90-4.

TANZİMAT DÖNEMİ BÜTÇELERİ

2.8 (1265)1849/ ' 50 malî yılı gelirleri

[Rumeli ve Anadolu varidat muhasebeleri kuyudu mantuku ve sergi ve darbhane-i amire muhasebeleriyle emtia gümrüğü ve mahall-i saireden tahkik kılındığı vechile maliye hazine-i celilesinin geçen altmış dört senesine kıyasen bir senelik yani altmış beş senesi varidat-ı muhammenesi olan mebalîğin miktarı]

	(Kuruş)
	Gellr miktarı
Rumeli canibinde olan	
Vergi	75 145 508
Cizye	33 276 500
Aşar	95 708 530
Gümrük-ü emtia	10 049 027
Rüsumat-ı saire	<u>40 077 676</u>
	254 257 241
Gümrük ve aşardan yüzde yirmi hesabiyle tenzili me'mul olan	<u>- 21 151 057</u>
Kûsur varidat-ı muharrere	233 106 184
Anadolu canibinde olan	
Vergi	126 063 366
Cizye	7 772 623
Aşar	82 939 486
Gümrük-ü emtia	16 059 570
Rüsumat-ı saire	<u>29 840 273</u>
	262 675 318
Gümrük ve aşardan yüzde yirmi hesabiyle tenzili me'mul olan	<u>- 19 799 556</u>
Kûsur varidat-ı muharrere	242 875 762
Arabistan ülkesinde olan	
Vergi	47 501 772
Cizye	1 093 496
Aşar	10 960 887
Gümrük-ü emtia	20 073 522
Rûsumât-ı sâire	<u>21 374 027</u>
	101 003 704
Vergiden mümteni' add olunan	<u>- 12 001 500</u>
	89 002 204
Gümrük ve aşardan yüzde yirmi hesabıyla tenzili me'mûl olan	<u>- 6 206 910</u>
Kûsûr vâridât-ı muharrere	82 795 294
Kıbrıs ve cezâir-i sâire-i mâlumedde olan	
Vergi	5 781 495
Cizye	1 717 795
Âşar	5 225 245
Gümrük-ü emtia	2 119 063
Rûsumât-ı sâire	<u>1 403 474</u>
	16 247 072
Vergiden imhal olunan mea-mümteni'	<u>- 476 484</u>
	15 770 588
Gümrük ve aşardan yüzde yirmi hesâbıyla tenzili me'mûl olan	<u>- 1 468 808</u>
Kûsûr vâridât-ı muharreresi	14 301 780

Kaynak: BOA, MAD, nr. 8 987, s.4.

TANZİMAT DÖNEMİ BÜTÇELERİ

2.8 (1265)1849/ ' 50 malî yılı gelirleri (devam)

[Rumeli ve Anadolu varidat muhasebeleri kuyudu mantuku ve sergi ve darbhane-i amire muhasebeleriyle emtia gümrüğü ve mahall-i saireden tahkik kılındığı vechile maliye hazine-i celilesinin geçen altmış dört senesine kıyasen bir senelik yani altmış beş senesi varidat-ı muhammenesi olan mebalîğin miktarı]

	(Kuruş)
Asitane-i Saadet'te bulunan	
Cizye	2 797 485
Gümrük-ü emtia	31 385 888
Ağnam ve duhan ve kereste gümrükleri ve postahane ve zecriye ve sâir mâlûmu'l-esâmi vâridât	<u>55 465 479</u>
	89 648 852
Gümrükden yüzde yirmi hesâbiyle tenzili me'mûl olan	<u>- 4 077 388</u>
Küsûr vâridât-ı muharrere	85 571 464
Âtiyyüzzikr mahaller vâridatı	
Gayri-ez cizye ve gümrük Bosna eyâleti vâridât-ı sâiresi	3 049 517
Bağdad ve Gird fazlası ve Mısır vergisi	37 750 000
Maâdin-i hümâyûn hâsılatı	<u>10 550 000</u>
	51 349 517
Yekûn	775 181 700
Ber-vech-i bâlâ vergiden mümteni' görünen ve imhâl olunan	<u>- 12 477 983</u>
	762 703 717
Gümrük ve âşardan ber-mûcib-i bâlâ yüzde yirmi hesabıyla tenzili me'mûl olan	<u>- 52 703 717</u>
Küsûr vâridât-ı muharreresi	710 000 000

TANZİMAT DÖNEMİ BÜTÇELERİ**2.9 (1265)1849/ ' 50 malî yılı giderleri****Maliye hazinesinin 1265 senesi mesarifatı****(Kuruş)**

Tertibi	Tahsisat miktarı
Nizamiye hazinesi	252 750 000
Hazine-i hassa	75 000 000
Tersane	37 215 376
Evkaf-ı hümayun ve haremeyn-ş-şerefeyn hazinesi	16 092 045
Mühimmat-ı harbiye	10 757 810
Tophane	6 123 750
Mukataat ve zeamet ve timarat bedelatı	39 494 500
Atıyye-i şahane ve bedel-i tayinat	5 000 000
Maaş ve tayinat bahası	72 495 628
Harcirah	1 500 000
Mesarif-i müteferrika	3 000 000
Nafia hazinesi	2 500 000
Me'külat-ı misafirîn	785 000
Süfera harcirah ve mesarifi	1 000 000
Zuhurat mesarifi	8 250 000
Mekatib-i umumiye memurlarının maaş ve mesarifi	1 250 000
Ebniye-i mîriyye	24 000 000
Bazı hususun tahkikine memur bendegânın maaşı	625 000
Eflak mesarifi	3 750 000
Surre-i hümayun	5 375 000
Samako ve Praveşte dökümhaneleri	850 000
Maadin-i hümayun	6 500 000
Vükelanın nan-ı aziz tayinatları	1 750 000
Evrak-ı nakdiyye faizi	6 543 703
Esham faizi	17 786 246
Vezaif-i huddâm ve duaguyân	1 000 000
Nişan-ı zîşan	1 000 000
Navl-ı sefayin	1 965 000
Kaldırım tamiri	1 200 000
Mefruşat	1 000 000
Asakir-i bahriyenin tayinatı için gûşt bedelatı	560 000
Mesarif-i ehem ve zaruriye	3 000 000
Memalik-i mahrûsedeki memurîn maaş ve mesarifi	101 504 373
Süfera maaşları	3 000 000
Bosna eyaletindeki başı bozuk askerinin maaşı	750 000
İşkodra'da bulunan askerin maaş ve tayinat bedelleri	1 250 000
İnşa olunan demir fabrikasının mesarifi	12 000 000
Başkalık olarak	3 000 000
Aktar-ı Hicaziye mesarifi	25 000 000
Belgrad tertibi	1 600 000
Kambiyo mesarifi	30 670 216
Yekun	788 893 647

Kaynak: BOA, MAD, nr. 11 942, ss.176-81.

TANZİMAT DÖNEMİ BÜTÇELERİ

2.10 (1266)1850/ ' 51 malî yılı bütçesi

[Maliye hazine-i celilesinin altmış beş senesine kıyasen ve usul-ü maliyeye tevfikân işbu altmış altı iptidasından Şubatı intihasına kadar bir senelik varidat-ı mukarrere ve gayri-mukarrere-i muhammenesiyile kezalik mukarrer ve gayri mukarrer olan mesarif-i mahdudesinin ve açık görünen mebalîğin takriben miktarını mübeyyin hulasa defteridir]

	(Kuruş)
	Gelir
Varidat-ı mukarrere ve gayri-mukarrere-i muhammenesinin miktarı	miktarı
Vergi malı	229 292 430
Mea-cezâir Rumeli	75 954 738
Anadolu	127 574 587
Arabistan	52 899 378
	256 428 703
Mümteni' add olunan	- 27 136 273
Gebran ve kıptiyan cizyesi	44 132 870
Dersaadet	2 797 485
Mea-cezâir Rumeli	34 973 298
Anadolu	7 557 151
Arabistan	1 129 036
	46 456 970
Beher yüzde beş gurusu hesabıyla mümteni'	- 2 324 100
Aşârî varidatı	185 408 000
Mea-cezâir Rumeli	95 503 570
Anadolu	82 850 005
Arabistan	27 654 854
	206 008 429
Beher yüzde on gurusu hesabıyla tenzil	- 20 600 429
Emtia gümrüğü	73 855 623
Dersaadet	31 253 204
Mea-cezâir Rumeli	16 319 290
Anadolu	18 321 154
Arabistan	16 802 021
	82 695 669
Yüzde yirmi hesabıyla tevkifi bulunan	- 16 540 046
	66 155 623
Dersaadet emtia gümrüğünün altmış altı senesinden itibaren vaki olan zammı	7 700 000
Rüsûmî vâridatı	86 220 800
Mea-cezâir Rumeli	40 104 557
Anadolu	25 976 133
Arabistan	22 350 866
	88 431 556
Yüzde iki buçuk gurusu hesabıyla mümteni'	- 2 210 756
Memleketeyn ve Sisam ve Aynaroz ve Belgrad maktûâtı	5 837 500
Gayri-ez cizye ve gümrük Bosna ve Iskenderiye ve Hersek vâridatı	5 326 602
Mısır vergi-i maktûu	30 000 000
Girid ceziresi varidatının gayri-ez gümrük fazla-i maktûuyla mürûr tezâkiri esmânı	2 744 149
Ağnam ve duhan ve kereste gümrükleri ve postahâne ve zecriye ve balıkhâne vesâir mâiûm-ül-ism vâridatı	58 862 686
Maadin-i hümâyûn hâsılatı	10 500 000
Yekun	800 992 265

Kaynak: BOA, I. DH, nr. 12 265.

DİE, OSMANLI MALİ İSTATİSTİKLERİ, BÜTÇELER, 1841-1918

TANZİMAT DÖNEMİ BÜTÇELERİ

2.10 (1266)1850/ ' 51 malî yılı bütçesi(devam)

[Maliye hazine-i celilesinin altmış beş senesine kıyasen ve usul-ü maliyeye tevfiikan işbu altmış altı iptidasından Şubatı intihasına kadar bir senelik varidat-ı mukarrere ve gayri-mukarrere-i muhammenesiyle kezalik mukarrer ve gayri-mukarrer olan mesarîf-i mahdudesinin ve açık görünen mebalîğin takriben miktarını mübeyyin hulasa defteridir]

	(Kuruş)
Ber vech-i bâlâ mûmteni' add olunan ve gümrüklerin yüzde yirmi hesabıyla tevkifatı bulunan	- 68 811 603
	732 180 660
Hazine hâssâ-i şâhâne matlubât-ı atıkası olarak verilmek üzere tenzil olunan	- 30 051 348
	702 129 312

Mukarrer ve gayri-mukarrer olan mesârif-i mahdûdenin takriben miktarı	Tahsisat miktarı
---	------------------

Mesârif-i mukarrerinin miktarı

Hazine-i hâssa-i şâhâne tertibi	75 000 000
Nizâmiye hazinesi tertibi	261 856 250
Tersâne-i âmire hazinesi tertibi	37 215 376
Haremeyn ve evkâf-ı hümâyûn hazineleri tertibi	16 282 500
Harbiye ve müteferriâtı mesârifi tertibi	9 885 400
Demir fabrikası mesârifi tertibi	9 000 000
Tophâne-i âmire mesârifi tertibi	4 478 250
Dökümhâneler mesârifi tertibi	850 000
Maâdin-i hümâyûn mesârifi tertibi	8 000 000
Maaş ve sâliye ve atâyây-ı mûtâde ve bedel-i tâyinât tertibi	72 929 500
Vükelây-ı izâm hazeratıyla sair zevât ve mahall-i mâlûme nân-ı aziz tâyinât bahâsı tertibi	1 750 000
Sürre-i hümâyûn ve kiler-i hacc ve cerde ve müteferriâtı mesârifi tertibi	5 500 000
Süferây-ı Devlet-i Aliyye maaşları ve sefarethâneler icârâtı	3 075 000
Mukâtaât ve maktûât ve zeâmet ve timârât ve sâire fâizleri tertibi	54 293 000
Esham ve evrâk-ı nakdiyye fâizleri tertibi	27 230 000
Vezâif tertibi	935 000
Nâfia tertibi	2 500 000
Dârülfünûn tertibi	1 250 000

Mesârif-i gayri-mukarrere-i muhammenenin miktarı

Süferây-ı Devlet-i Aliyye'nin harcirah ve atâyâ ve sair zuhûrâtı tertibi	1 000 000
Zuhûrât-ı atâyây-ı seniye tertibi	3 750 000
Nişan-ı zîşan ve süyûf ve kutu ve sâire bahâsı tertibi	2 500 000
Ebniye mesârifi tertibi	29 400 000
Kaldırım mesârifi tertibi	750 000
Mefrûşât mesârifi tertibi	1 000 000
Mâbeyn-i hümâyûn ve Bâb-ı Âlî ve sâire mesârif-i müteferrikasıyla iyâdiye ve kisve bedeli ve tulumba ve kırtasiye misüllü mesârif-i müteferrika tertibi	3 000 000
Navl-ı sefâyin tertibi	2 000 000
Harcirah tertibi	1 500 000
Tâyinata verilecek gûşt ve ağnam ve sâire bahâsı tertibi	9 135 000
Bazı husûsun tahkiki zımmında taşra memur olanlara muvakkaten tahsis olan maaş tertibi	750 000
Taşradan vürûd eden bazı misafirine muvakkaten tahsis olunan me'kulât mesârifi tertibi	750 000
Mukarrer ve mukarrer hükmünde olan mesârifât-ı âdiyeden maadâ vukubulacak zuhûrât mesârifi	9 000 000
Eflak'ın fevkalâde mesârifi tertibi	3 750 000
Cidde eyaletiyle haremeyn-iş-şerefeyn mesârifi tertibi	25 000 000
Müstesna olarak idare olunan Bosna ve Belgrad eyaletleriyle İşkodra ve Hersek sancaklarının mesârifi tertibi	4 850 000
Dâhil-i dâire-i Tanzimat olan mahaller mesârifi tertibi	119 733 500

TANZİMAT DÖNEMİ BÜTÇELERİ

2.10 (1266)1850/ ' 51 malî yılı bütçesi(devam)

[Maliye hazine-i celilesinin altmış beş senesine kıyasen ve usul-ü maliyeye tevfikan işbu altmış altı iptidasından Şubatı intihasına kadar bir senelik varidat-ı mukarrere ve gayri-mukarrere-i muhammenesıyla kezalik mukarrer ve gayri-mukarrer olan mesarif-i mahdudesinin ve açık görünen mebalîğin takriben miktarını mübeyyin hulasa defteridir]

	(Kuruş)
Kambiyonun sâl-i hâl mesârifi	11 250 000
Alyon ve Baltacı bazirganlardan altmış dört senesinde alınan kırk bin kîsenin sâl-i hâl güzeştesi	1 200 000
Hazîne-i hâssa için altmış beş senesinde alınan on bin kîsenin sâl-i hâl güzeştesi	300 000
İhtiyat mesârifi için kezalik altmış beş senesinde alınan altmış bin kîsenin sâl-i hâl güzeştesi	<u>2 970 000</u>
Yekun	825 618 776
Mizan	
Bir senelik mesârifi	825 618 776
Bir senelik vâridâtı	<u>- 702 129 311</u>
Açık görünen	123 489 465

TANZİMAT DÖNEMİ BÜTÇELERİ**2.11 (1266)1850/ ' 51 malî yılı giderleri****Maliye hazinesinin 1266 senesi mesarifatı****(Kuruş)****Tertibi**

Nizamiye hazinesi	258 590 895
Hazine-i hassa	75 000 000
Tersane	43 215 376
Evkaf-ı hümayun ve haremeyn-ş-şerefeyn hazinesi	16 282 500
Mühimmat-ı harbiye	9 885 400
Tophane	4 478 250
Mukataat ve zeamet ve timarat bedelatı	34 293 000
Atıyye-i şahane	8 250 000
Dersaadet'de bulunan memurinin maaşı	73 049 089
Harcirah	2 000 000
Mesarif-i müteferrika	3 000 000
Me'külat-ı misafirîn	750 000
Süfera harcirah ve mesarifi	1 400 000
Süferanın maaş mesarifi	3 075 000
Zuhurat mesarifi	3 375 000
Darülfünun mesarifi	1 250 000
Ebniye-i mîriyye	25 108 684
Taşra memurlarına muvakkaten tahsis olunan maaş	500 000
Eflak mesarifi	1 000 000
Surre-i hümayun ve kiler-i hacc	5 775 411
Samako ve Praveşte dökümhaneleri	850 000
Maadin-i hümayun	7 000 000
Vükelanın nan-ı aziz tayinatları	1 750 000
Evrak-ı nakdiyye faizi	10 650 000
Esham faizi	16 580 000
Vezaif-i huddâm ve duagûyân	910 000
Nişan-ı zîşan	1 250 000
Navl-ı sefayin	1 739 113
Kaldırım tamiri	775 000
Mefruşat	1 485 887
Asakir-i redifin avdet mesarifi	3 099 045
Ondalık ağnamı	9 135 000
Aktar-ı Hicaziye mesarifi	25 000 000
Bosna eyaletinin mesarifi	2 250 000
Tesviye-i tarik ve maabir	2 500 000
Hersek sancağı mesarifi	125 000
İşkodra eyaleti mesarifi	1 850 000
Belgrad tertibi	1 625 000
Zeytinburnu demir fabrikası	9 000 000
Takvim-i şahane tertibi	3 000 000
Memalik-i mahruşedeki memurîn maaş ve mesarifi	119 456 411
Kambiyo mesarifi	10 720 000

Yekun**801 029 061****Kaynak: BOA, MAD, nr. 11 942, ss. 176-81.**

TANZİMAT DÖNEMİ BÜTÇELERİ**2.12 (1267)1851/ ' 52 mali yılı giderleri****Maliye hazinesinin 1267 senesi mesarifatı****(Kuruş)**

Tertibi	Tahsisat miktarı
Hazine-i hassa-i şahane	75 000 000
Nizamiye hazinesi	259 349 867
Tersane-i âmire	37 215 376
Evkaf-ı hümayun	16 382 500
Mühimmat-ı harbiye	9 885 400
Tophane	4 478 250
Maadin-i hümayun	7 000 000
Samako ve Praveşte dökümhaneleri	850 000
Surre-i hümayun	4 847 852
Aktar-ı Hicaziye	25 873 650
Nişan-ı zîşan	1 125 000
Vükelay-ı izâm tayinatları	1 760 000
Atâyây-ı şahane	2 000 000
Harcirah mesarifi	1 250 000
Navl-ı sefayin	1 425 000
Esham faizi	18 684 500
Evrak-ı nakdiyye faizi	9 300 000
Mukataat ve zeamet ve timarat bedelatı	40 315 500
Vezaif mesarifi	935 000
Zuhurat mesarifi	4 000 000
İhtiyat mesarifi	3 000 000
Ebniye-i mîriyye	8 490 000
Kaldırım mesarifi	750 000
Me'külat mesarifi	750 000
Mefruşat bahası	750 000
Süfera maaşları	4 448 500
Süfera mesarifi	950 000
Ağnam ve bedel-i gûşt tayinatı	9 135 000
Mesarif-i müteferrika	2 500 000
Zeytinburnu demir fabrikası mesarifi	6 000 000
Muvakkaten memurların maaşı	750 000
Meclis-i umumî memurları maaş ve mesarifi	500 000
Samsun vre Trabzon tarikleri mesarifi	1 250 000
Bosna eyaletinin mesarifi	500 000
İşkodra eyaleti mesarifi	1 850 000
Hersek kazasının mesarifi	125 000
Belgrad mesarifi	1 625 000
Kambiyo mesarifi	14 470 000
Maaş-ı memurîn mesarifi	76 658 836
Daire-i Tanzimat olan mahaller mesarifi	121 845 600
Yekun	778 025 831

Kaynak: BOA, MAD, nr. 11 858, ss. 178-83.

TANZİMAT DÖNEMİ BÜTÇELERİ

2.13 (1268)1852/ ' 53 malî yılı bütçesi

[Maliye hazinesinin altmış yedi senesine kıyasen ve güzëran eden altmış sekiz senesi tahsilat ve mesarifatına nazaran mezkur altmış sekiz senesi Martı iptidasından Şubatı intihasına kadar bir senelik varidat-ı imukarrere ve gayri-mukarrere-i muhammenesiyile kezalik mukarrer ve gayri-mukarrer olan mesarif-i mahdudesinin ve açık görünen mebalîğin miktarını mübeyyin ilmühaberdir]

	(Kuruş)
	Gelir miktarı
Varidat muhasebelerinden terkim olunan bir kıta defter natık olduğu üzere bir senelik varidat-ı mukarrere ve gayri-mukarreresinin miktarı	796 270 393
İmhâl olunub henüz cevabı vürûduyla tesviye olunamayan	- 2 920 265
	793 350 128
Sene-i sâbika muvazenesine kıyâsen mümteni' add olunan	- 42 500 000
	750 850 128
İşbu altmış sekiz senesi vâridatı mesârifine gayri-vaff' göründüğünden altmış dokuz senesi Mısır vergisi olarak nakl ve zam olunan	30 000 000
	780 850 128
Bağdad'dan fazla-i vâridât vürûd etmemek ve sülûk saydiyyesi ve duhan gümrükleri dahi henüz kâmilan takarrur etmemek mülâbesesiyle bunlardan mesârif-i mürettebeye karşılık add olunamayan vâridât	- 7 878 500
	772 971 628
	Tahsisat miktarı
Mukarrer ve gayri-mukarrer olan mesârif-i mahdûdesinin miktarı	
Mesârif-i mukarrerenin miktarı	
Hazîne-i hâssa-i şâhâne tertibi	75 000 000
Nizâmiye hazînesi tertibi	259 349 867
Tersâne-i âmire hazînesi tertibi	37 215 376
Haremeyn ve evkâf-ı hümâyûn hazîneleri tertibi	16 415 000
Harbiye ve müteferriâtı mesârfi tertibi	9 874 415
Tophâne-i âmire mesârfi tertibi	4 467 266
Dökümhâneler mesârfi tertibi	850 000
Maâdin-i hümâyûn mesârfi tertibi	7 000 000
Maaş ve sâliye ve atâyây-ı mütâde ve bedel-i tâyinât tertibi	74 750 000
Vûkelây-ı izâm hazerâtıyla sâir zevât ve mahâll-i mâlûme nân-ı azîz ve tâyinât bahâsı tertibi	1 825 000
Sûrre-i hümâyûn ve kiler-i hacc ve cerde ve müteferriâtı mesârfi tertibi	4 500 000
Süferây-ı Devlet-i Aliyye maaşları ve sefarethâneler icârâtı tertibi	4 475 000
Mukâtaât ve maktûât ve zeâmet ve timârât ve sâire faizleri tertibi	29 462 500
Bâ-berât-ı âliye eshâbı uhdelerinde bulunan eshâmın gayri-ez harc faizleri tertibi	19 550 000
Evrâk-ı nakdiyyenin gayri-ez harc faizi	7 762 000
Vezâif tertibi	1 100 000
Darülfünûnun gayri-ez ebniye kûsûr zuhurat mesârfi tertibi	500 000
Mesarif-i gayri-mukarrerenin miktarı	
Süferây-ı Devlet-i Aliyye'nin harcirah ve atâyâ ve sâir zuhûrâtı tertibi	1 075 000
Zuhûrât-ı atâyây-ı seniye tertibi	2 250 000
Nişan ve süyûf ve sâire bahâsı tertibi	1 400 000
Ebniye-i umumiye mesârfi tertibi	4 000 000
Medîne-i Münnevvere ebniye-i âliyesi tertibi	435 000
Selimiye kışla-ı hümâyûnu tertibi	1 500 000
Darülfünûn ebniyesi tertibi	700 000
Kaldırım mesârfi tertibi	750 000
Taşra mahallerde olan turuk ve maâbirin tesviyesi tertibi	1 250 000

Kaynak: BOA, MAD, nr. 10 566, ss.238-9.

TANZİMAT DÖNEMİ BÜTÇELERİ

2.13 (1268)1852/ ' 53 malî yılı bütçesi (devam)

[Maliye hazinesinin altmış yedi senesine kıyasen ve güzere eden altmış sekiz senesi tahsilat ve mesarifatına nazaran mezkur altmış sekiz senesi Martı iptidasından Şubatı intihasına kadar bir senelik varidat-ı mukarrere ve gayri-mukarrere-i muhammenesiyle kezalik mukarrer ve gayri-mukarrer olan mesarif-i mahdudesinin ve açık görünen mebalığın miktarını mübeyyin ilmühaberdır]

	(Kuruş)
Mefruşât mesârif-i tertibi	375 000
Mabeyn-i hümayûn ve Bâb-ı Âlî ve maliye ve mahâl-i sâire mesârif-i müteferrikasıyla ihbâriye ve kisve bedeli ve tulumba ve kırtasiye ve sakankur misüllü mesârif-i müteferrika tertibi	3 250 000
Navl-ı sefâyin tertibi	2 750 000
Harcirah tertibi	1 150 000
Tayinâta verilecek gûşt ve ağnâm ve sâire bahâsı ve mesârif-i sâiresi tertibi	9 475 000
Bazı husûsun tahkiki zımmında taşra memur olanlara muvakkaten tahsis olunan maaş tertibi	1 000 000
Taşradan vürûd eden bazı misâfirine muvakkaten tahsis olunan me'külât mesârif-i tertibi	750 000
Mukarrer ve mukarrer hükmünde olan mesârif-i âdiyeden maadâ vukubulacak zuhûrat mesârif-i tertibi	11 500 000
Cidde eyaletiyle haremeyn-iş-şerefeyn mesârif-i tertibi	29 250 000
Belgrad eyâleti tertibi	850 000
İşkodra sancağı tertibi	1 450 000
Banka-i atîk mesârif-i tertibi	30 000 000
Dâhil-i dâire-i Tanzimât olan mahaller mesârif-i tertibi	110 229 500
Bağdad ve Şehrîzor eyâletleri mesârif-i	24 781 500
Bosna'ya memur olan bazı zevâtın maaş ve mâhiye ve mesârif-i sâireleri tertibi	125 000
Yekun	794 392 424

Mizan

Mesârif-i mahdûdenin miktarı	794 392 424
Gayri-ez-fazla-i Bağdad ve saydıyye-i sülûk ve gümrük-ü duhan kûsûr vâridât	- 772 971 628
Ziyâde-i mesârifât	21 420 796

TANZİMAT DÖNEMİ BÜTÇELERİ

2.14 (1269)1853/ ' 54 malî yılı bütçesi

[Maliye hazinesinin altmış yedi ve sekiz senelerine kıyasen ve usul-ü maliyeye tevfikân işbu altmış dokuz senesi Martı iptidasından Şubatı intihasına kadar bir senelik varidat-ı mukarrere ve gayri-mukarrere-i muhammenesiyle kezalik mukarrer ve gayri-mukarrer olan mesârif-i mahdudesinin ve açık görünen mebalîğın miktarı]

	(Kuruş)
	Gelir miktarı
Varidat muhasebelerinden terkim olunan bir kıta defter natık olduğu üzere bir senelik varidat-ı mukarrere ve gayri-mukarrere-i muhammenesinin miktarı	844 035 428
Sene-i sâbika muvâzenesine kıyâsen mümteni' add olunan	- 42 500 000
	801 535 428
Geçen altmış sekiz senesi vâridatı mesârifine gayri-vâfi görüldüğünden altmış dokuz senesi Mısır vergisinden mezkur altmış sekiz senesi vâridâtına zam ile işbu yekundan tenzil olunan	- 30 000 000
	771 535 428
Bağdad'dan fazla-i varidat zuhurat etmemek ve duhan gümrükleriyle sülûk saydıyyesi henüz ihâle kılınamamak mülâbesesiyle bunlardan mesârif-i mürettebeye karşılık add olunamayan vâridât	- 14 075 758
	757 459 670

Mukarrer ve gayri-mukarrer olan mesârif-i mahdûdesinin miktarı

Mesârif-i mukarrerinin miktarı	Tahsisat miktarı
Hazîne-i hâssâ-i şâhane tertibi	75 000 000
Nizâmiye hazînesi tertibi	259 349 867
Tersâne-i âmire hazînesi tertibi	38 256 126
Haremeyn ve evkaf-ı hümâyûn hazîneleri tertibi	17 972 500
Harbiye ve müteferriâtı mesârif-i tertibi	9 803 431
Tophâne-i âmire mesârif-i tertibi	4 456 281
Demir fabrika-i hümâyûnu mesârif-i tertibi	3 000 000
Dökümhâneler mesârif-i tertibi	850 000
Maâdin-i hümâyûn mesârif-i tertibi	8 000 000
Maaş ve sâliye ve atâyây-ı mütâde ve bedel-i tâynât tertibi	74 368 000
Vûkelây-ı izâm hazerâtıyla sâir zevât ve mahâll-i mâlûme nân-ı aziz ve tâynat bahâsı tertibi	1 727 000
Surre-i hümâyûn ve kiler-i hacc ve cerde ve müteferriâtı mesârif-i tertibi	5 500 000
Süferây-ı Devlet-i Aliyye maaşlarıyla sefârethaneler icârâtı	4 009 000
Mukâtaât ve maktûât ve zeâmet ve timârât ve sâire faizleri tertibi	29 462 500
Bâ-berât-ı âliye eshâbı uhdelinde bulunan eshâmın gayri-ez harc faizleri tertibi	19 550 000
Evrak-ı nakdiyyenin gayri-ez harc faizi	7 762 000
Vezâif tertibi	1 100 000
Darülfünûnun gayri-ez ebniye kûsûr zuhûrat mesârif-i tertibi	500 000

Mesârif-i gayri-mukarrerinin miktarı

Süferây-ı Devlet-i Aliyye'nin harcirah ve atâyâ ve sâir zuhuratları tertibi	1 250 000
Zuhûrât-ı atâyây-ı seniye tertibi	1 250 000
Nişan ve süyûf ve kutu ve sâire bahâsı	1 000 000
Medine-i Münevvere ebniye-i âliyesi tertibi	6 000 000
Ebniye-i umûmiye mesârif-i tertibi	6 321 500
Selimiye kışla-ı hümâyûnu tertibi	1 000 000
Darülfünûn ebniyesi tertibi	5 000 000
Silistre kıla'ıyla boğazlar istihkâmâtı tertibi	600 000
Kaldırım mesârif-i tertibi	1 000 000
Taşra mahallerde olan turuk ve maâbirin tesviyesi tertibi	5 000 000
Mefrûşât mesârif-i tertibi	750 000
Mabeyn-i hümâyûn ve Bâb-ı Âlî ve maliye ve mahâll-i sâirenin mesârif-i müteferrikasıyla ihbariye ve kisve bedeli ve tulumba ve kırtasiye ve sakankur misûllü mesârif-i müteferrika tertibi	3 000 000

Kaynak: BOA, MAD, nr. 10 566, ss.240-2.

TANZİMAT DÖNEMİ BÜTÇELERİ

2.14 (1269)1853/ ' 54 malî yılı bütçesi (devam)

[Maliye hazinesinin altmış yedi ve sekiz senelerine kıyasen ve usul-ü maliyeye tevfikân işbu altmış dokuz senesi Martı iptidasından Şubatı intihasına kadar bir senelik varidat-ı mukarrere ve gayri-mukarrere-i muhammenesıyla keزالik mukarrer ve gayri-mukarrer olan mesarîf-i mahdudesinin ve açık görünen mebalîğın miktarı]

	(Kuruş)
Navl-ı sefâyn tertibi	1 500 000
Harcirah tertibi	1 000 000
Tâyinâta verilecek gûşt ve ağnam ve sâire bahâsı ve mesârîf-i sâiresi tertibi	8 875 000
Bazı hususun tahkiki zimmında taşra memur olanlara muvakkaten tahsis olunan maaş tertibi	1 000 000
Taşradan vürûd eden bazı misafirîne muvakkaten tahsis olunan me'külat mesârîf-i tertibi	1 000 000
Mukarrer ve mukarrer hükmünde olan mesârîf-i âdiyeden maadâ vukûbulacak zuhûrat mesârîf-i tertibi	7 000 000
Cidde eyaletiyle haremeyn-iş-şerefeyn ve Yemen eyâleti mesârîf-i tertibi	27 500 000
Belgrad eyâleti mesârîf-i tertibi	950 000
Dâhil-i dâire-i Tanzimât olan mahaller mesârîf-i tertibi	110 904 500
Bağdad ve Şehrîzor eyâletleri mesârîf-i tertibi	25 099 500
İşkodra sancağı mesârîf-i tertibi	1 450 000
Yekun	779 117 205
Mizan	
Mesârîf-i mahdûdenin miktarı	779 117 205
Gayri-ez fazla-i Bağdad ve gümrük-ü duhan ve saydlyye-i sülûk kûsûr vâridat	- 757 459 670
Ziyâde-i mesârîfat	21 657 535

TANZİMAT DÖNEMİ BÜTÇELERİ

2.15 (1270)1854/ ' 55 malî yılı giderleri

Maliye hazîne-i celilesinin 1270 senesi mesârifâtı olub 1270-1278 senelerinde itâ olunan mebâliğin miktârı

(Kuruş)

<u>Tertibi</u>	<u>Tahsisat miktarı</u>
Hazîne-i hassa-i şâhâne	50 191 385
Nizâmiye hazinesi Asitâne tertibi	104 399 328
Nizâmiye hazinesi taşra tertibi	131 043 098
Tersâne-i âmîre	56 982 219
Evkâf-ı hümâyûn	16 959 015
Mühimmât-ı harbiye	8 964 727
Tophâne	2 910 001
Sermâye-i çiftlikhâ-i hümâyûn	60 000
Dökümhâne-i Samako ve Praveşte	934 039
Surre-i hümâyûn	893 548
Nişan-ı zîşan	3 112 388
Eyâlet-i Cidde	16 627 533
Tâyinât-ı nân-ı aziz-i vükelây-ı izâm	4 124 205
Atâyây-ı şâhâne	1 308 015
Harcirah	336 903
Navl-ı sefâyin	841 463
Faiz-i eshâm	16 292 597
Faiz-i evrâk-ı nakdiyye	10 058 166
Bedel-i mukâtaât ve zeâmet ve timârât	21 191 904
Faiz-i eshâm-ı mümtâze	465 250
Ebniye-i âmire	1 077 196
Vezâif	864 898
Zuhûrât	5 635 902
Ebniye-i mîriyye	3 003 244
Me'kûlât-ı misâfirîn	175 285
Maaşhâ-i süferâ	4 577 019
Mesârif-i süferây-ı Devlet-i Aliyye	1 129 931
Kaldırım tamir ve tesviye mesarifi	191 708
Mefrûşat	317 771
Ağnâm	1 441 541
Müteferrika	6 056 364
Müteferrik maaş	624 577
Darülfünûn mesârifi	430 194
Tesviye-i turûk ve maâbir	1 905
Tâvizât	12 457 265
Hazîne-i nâfia	568 137
İşkodra mesârifi	468 945
Belgrad mesârifi	664 894
İstirdâd ve tereke bahâ	37 067 468
Mesârif-i ordu-u hümâyûn-u Arab ve Hicaz	7 518 142
Ber-hâsılât-ı bîmârhâne	215 560
Maaşhâ-i memûre	78 413 761
Maaş ve mâhiye ve mesârifât-ı vâkıa-i memâlik-i şâhâne	34 966 334
Mesârif-i ihtiyât	462 565 723
Yekun	1 108 129 548

Kaynak: BOA, MAD, nr. 11 928, ss.1-157.

TANZİMAT DÖNEMİ BÜTÇELERİ

2.16 (1272)1856/ ' 57 malî yılı bütçesi

[Maliye hazinesinin yetmiş iki senesi Mart-Şubat mesarîf-i mukarrere ve muayyenesiyle mesarîf-i umumîyesinin ber-vech-i tahmin miktarını mübeyyin bir senelik muvazenesi]

	(Kuruş)
Mesarîf-i mahsusa-i muhammenenin miktarı	Tahsisat miktarı
Hazine-i celile-i hassanın tahsisat-ı seniyesi	117 031 000
Nizâmiye hazînesinin muhassasâtı	269 697 000
Tophâne-i âmile ve kâffe-i mühimmât-ı harbiyenin muhassasâtı	17 609 500
Tersâne-i âmile hazînesinin muhassasâtı	42 500 000
Umûr-u şer'îye muhassasâtı	10 361 000
Evkâf-ı hümayûn hazînesinin mürettebâtıyla mesârîf-i Hicâziye mürettebâtı	45 077 500
Umûr-u dahiliye muhassasâtı	
Maaş ve bedel-i tâyinât	65 312 500
Nân-ı aziz ve tâyinât-ı sâire bahâsı	6 675 000
Tâyinât-ı lahmîyenin bahâsı ve ağnam celbi için mesârîf	7 500 000
Aklâm-ı mevcûde için mübayaa olunan kırtasiye ve tobra ve hatab ve kömür ve kağıd ve mürekkebe ve sâire bahâsı	5 000 000
Nişân ve süyûf ve kutu bahâsı	9 000 000
Ebniye-i umûmiye mesârîf	8 750 000
Bazı misafirîne muvakkaten tahsis olunan me'kûlât mesârîf	500 000
Mefrûşat mesarîf	500 000
Navl-ı sefâyin tertibi	750 000
Harcirah tertibi	750 000
Zuhûrât-ı atâyây-ı seniyeye tertibi	2 500 000
Bazı husûsun tahkiki zımnında taşra memur olanlara tahsis olunan maaş	500 000
Zuhûrât mesârîf	5 000 000
Bazı memûrîn-i mülkiyece lüzum görünen maaşların iktizasına göre hüsn-ü tanzîmi zımnında zam olunan	7 000 000
Taşra emvâlinden muhassasât	106 776 500
Bu seneye mahsus olarak müceddeden inşa olunacak fenârlar mesârîf-i icûn tertib olunan	6 000 000
Habishaneler için tertib olunan	2 500 000
Dâire-i hâriciye memurları maaş ve sefâretler mesârîf	11 686 000
Umûr-u maliye muhassasâtı	33 535 500
Umûr-u ticâret ve nâfia muhassasâtı	7 656 500
Maârif-i umûmiye muhassasâtı	1 288 000
Mesârîf-i umûmiyenin miktarı	
Deyn-i haricî	66 538 500
Evrak-ı nakdiyye faizleri	10 113 500
Eshâm-ı mümtâze faizleri	10 000 000
Timarât ve mukataât ve zeâmet ve her nevi esham faizleri	48 754 500
Hazîne-i celîlenin bir sene zarfında tutacağı mâl-ı ihtiyat	2 500 000
Yekun	929 362 500
Mizân	
Ber mücib-i bâlâ tertib olunan mesarîfât-ı muhammenenin miktarı	929 362 500
Varidât-ı muhammenenin miktarı	- 888 053 500
Açık görünen	41 309 000

Kaynak: BOA, I. MMS, nr. 338.

TANZİMAT DÖNEMİ BÜTÇELERİ

2.17 (1273)1857/ ' 58 malî yılı gelirleri

[Maliye hazinesinin yetmiş dört senesi muvazenesinin icrası zımında Anadolu ve Rumeli varidat muhasebeleri kuyudundan ihraç olunan yetmiş üç senesi vergi ve gayri-ez zam varidat-ı sairesinin miktarı ile bazı muhasebe defterleri vürud etmeyen mahaller emaneti varidatının hasılat-ı sabıkına kıyasen ve bedel-i askeriye-i mahsusasının ceride muhasebesinden verilen ilmühabere tevfikân cem' ve terkîm olunan mebalîğîn kemiyetini mübeyyin hulasadır]

	(Kuruş)
Kısm-ı evvel	Gelir miktarı
Vergi-i seneviye	276 995 500
Mea-cezâir Rumeli	89 967 000
Mea-Arabistan Anadolu	187 028 500
Bedel-i askeriye	62 698 500
Mea-cezâir Rumeli	44 397 500
Mea-Arabistan Anadolu	15 801 000
Âsitâne	2 500 000
Emlâk-ı mîriyye vâridâtı	8 530 000
Mea-cezâir Rumeli	6 984 000
Mea-Arabistan Anadolu	120 500
Âsitâne	1 425 500
Zikr-i âtî eyâlât ve sâire maktûâtı	45 787 000
Mısır vergisi	40 000 000
Eflak vergisi	2 000 000
Boğdan vergisi	1 000 000
Sırbli mâl-ı maktûu	2 300 000
Aynaroz cezîresi maktûu	87 000
Sisam cezîresi maktûu	400 000
Kısm-ı sâni	
Âşar vâridâtı	356 456 500
Mea-cezâir Rumeli	208 898 500
Mea-Arabistan Anadolu	147 558 000
Rûsûmî vâridatı	170 094 000
Mea-cezâir Rumeli	70 862 000
Mea-Arabistan Anadolu	71 836 500
Âsitâne	27 395 500
Emtia ve duhan gümrükleri	157 079 500
Mea-cezâir Rumeli	26 563 000
Mea-Arabistan Anadolu	62 913 000
Âsitâne	67 603 500
Tapu rûsumuyla arâzi-i mahlûle muaccesesi	5 800 000
Mea-cezâir Rumeli	2 598 500
Mea-Arabistan Anadolu	3 201 500
Evrak-ı sahiha hâsılatı	2 546 000
Mea-cezâir Rumeli	845 500
Mea-Arabistan Anadolu	829 000
Asitane	871 500

Kaynak: BOA, I. MMS, nr. 529.

TANZİMAT DÖNEMİ BÜTÇELERİ

2.17 (1273)1857/ ' 58 malî yılı gelirleri (devam)

[Maliye hazinesinin yetmiş dört senesi muvazenesinin icrası zımında Anadolu ve Rumeli varidat muhasebeleri kuyudundan ihraç olunan yetmiş üç senesi vergi ve gayri-ez zam varidat-ı sairesinin miktarı ile bazı muhasebe defterleri vürud etmeyen mahaller emaneti varidatının hasılat-ı sabıkına kıyasen ve bedel-i askerîye-i mahsusasının ceride muhasebesinden verilen ilmûhabere tevfikân cem' ve terkim olunan mebalîğin kemiyetini mübeyyin hulasadır]

	(Kuruş)
Kontrato hâsılatı	1 110 000
Mea-cezâir Rumeli	1 100 500
Mea-Arabistan Anadolu	9 500
Yekun	1 087 097 000
Tevkif olunan ve emânet vâridâtı noksanı	- 1 652 000
	1 085 445 000
Sene-i sabık muvazenesine kıyâsen mümteniâtı olmak lazım gelen	- 42 500 000
	1 042 945 000

TANZİMAT DÖNEMİ BÜTÇELERİ**2.18 (1274)1858/ ' 59 malî yılı bütçesi**

[Maliye hazine-i cellesinin geçen yetmiş dört senesi Martı ibtidasından Şubatı intihasına kadar bir senelik varidatıyla mesarifat-ı mukarrere ve muayyene ve mesarif-i umumiyesinin miktar ve kemiyetini mübeyyin defterdir]

	(Kuruş)
Varidat-ı mübeyyenesi	Gellr miktarı
Kısm-ı evvel İtibar olunan	
Vergi-i seneviyesi	276 390 500
Mea-cezâir Rumeli	90 023 500
Mea-Arabistan Anadolu	187 028 500
	277 052 000
Noksanı	- 661 500
Bedel-i askeriye	59 288 500
Mea-cezâir Rumeli	44 397 500
Mea-Arabistan Anadolu	15 649 000
Âsitâne-i Saâdet	2 500 000
	62 546 500
Noksanı	- 3 258 000
Emlak-i mîriyye varidatı	7 763 000
Mea-cezâir Rumeli	6 172 000
Mea-Arabistan Anadolu	120 500
Âsitâne-i Saâdet	1 428 500
	7 721 000
Zammı	42 000
Bazı eyalât ve saire maktûâtı	46 787 000
Kısm-ı sâni İtibar olunan	
Âşâr vâridâtı	361 374 500
Rumeli	195 199 500
Anadolu	166 175 000
Rûsûmî vâridâtı	220 166 500
Rumeli	109 351 500
Anadolu	85 859 000
Âsitâne	24 956 000
Emtia ve mea-rûsûm-u ruhsâtiye duhan gümrükleri	192 019 500
Mea-cezâir Rumeli	31 344 500
Mea-Arabistan Anadolu	104 092 500
Âsitâne-i Saâdet	56 582 500
Tapu rûsûmuyla arâzi-i mahlûle muaccelesi	7 858 000
Rumeli	3 266 000
Anadolu	4 592 000
Evrâk-ı sahiha hâsılâtı	2 795 000
Rumeli	940 000
Anadolu	766 500
Âsitâne	1 088 500

Kaynak: BOA, İ. MMS, nr. 529 ve 684.

DİE, OSMANLI MALİ İSTATİSTİKLERİ, BÜTÇELER, 1841-1918

TANZİMAT DÖNEMİ BÜTÇELERİ

2.18 (1274)1858/ ' 59 malî yılı bütçesi (devam)

[Maliye hazîne-i celîlesinin geçen yetmiş dört senesi Martı ibtidâsından Şubatı intihâsına kadar bir senelik varidatıyla mesarîfat-ı mukarrere ve muayyene ve mesarîf-i umûmiyesinin miktar ve kemiyetini mübeyyin defterdir]

	(Kuruş)
Kontrato hâsılâtı	1 359 000
Rumeli	119 000
Anadolu	139 500
Âsitâne	1 100 500
Yekun	1 175 801 500
Sene-i sâbika kıyâsen mümteni' olması lazım gelen	- 42 500 000
	1 133 301 500

Maliye hazînesinin işbu yetmiş dört senesi Martı ibtidâsından Şubatı nihâyetine kadar mesarîf-i mukarrere ve muayyenesiyle mesârif-i umûmiyesinin miktârını mübeyyin hülasası

	Tahsisat miktarı
Mesârif-i mahsûsa-i mukarrerinin miktarı	
Hazîne-i hâssa-i şâhânenin tahsîsât-ı seniyesi	117 031 000
Nizâmiye hazînesi tertibi	347 136 526
Tophâne tahsîsâtı	15 109 500
Tersâne-i âmire hazînesi muhassasâtı	47 029 420
Umur-u şer'îye muhassasatı	10 637 500
Evkaf-ı hümayun hazînesinin muhassasatı	18 192 500
Mea-Yemen mesârif-i Hicâziyye mürettebâtı tertibi	35 377 415
Umûr-u dahiliye muhassasâtı	
Maaş ve bedel-i tâyinât	79 948 500
Tâyinât-ı lahmiyenin bahâsı	8 368 500
Nân-ı aziz ve tâyinât-ı sâire bahâsı	6 675 000
Mühimmât-ı kırtasiye	6 000 000
Nişan ve süyûf ve kutu bahâsı	4 000 000
Ebniye-i umûmiye mesârfi	15 500 000
Harcirah tertibi	2 500 000
Zuhûrât-ı atâyây-ı seniye tertibi	3 500 000
Me'kûlât-ı misafirîn	750 000
Mefrûşât mesârfi	1 000 000
Navl-ı sefâyin tertibi	2 500 000
Taşra memur olanların maaş-ı muvakkatesi	2 500 000
Zuhûrât mesârfi tertibi	10 000 000
Taşra memurlarının muhassasâtı	121 450 000
Habishaneler mesarifi	1 250 000
Dâire-i hâriciye memurları maaş ve sefâretler tertibi	16 535 609
Umûr-u maliye muhassasâtı	41 274 500
Umûr-u ticâret ve nâfia muhassasâtı	10 027 500
Maârif-i umûmiye muhassasâtı	2 057 200
Mesârif-i umûmiyenin miktarı	
Avrupa'dan istikraz olunan mebâliğ-i mâlûmenin fâiz ve re'sülmâlî	72 550 000
Eytam sandıklarıyla sâir mahalden istikraz olunan akçe faizi	1 629 000
Zeâmet ve mukâtaât ve sâir bedelât ve faizi	27 562 526
Eshâm-ı âdiye faizi	19 751 500
Vezâif	1 000 000
Evrâk-ı nakdiyye faizi	17 820 000
Eshâm-ı mümtaze faizi	6 000 000

TANZİMAT DÖNEMİ BÜTÇELERİ

2.18 (1274)1858/ ' 59 malî yılı bütçesi (devam)

[Maliye hazine-i celîlesinin geçen yetmiş dört senesi Martı ibtidasından Şubatı intihasına kadar bir senelik varidatıyla mesarifat-ı mukarrere ve muayyene ve mesarif-i umumiyesinin miktar ve kemiyetini mübeyyin defterdir]

	(Kuruş)
Hazîne-i celîle tahvilât faizi	15 000 000
Müceddeden küşâd olunacak eshâm-ı cedidenin taksit-i evvel faizi	10 981 500
Tuna boğazları tathîri mesarifi tertibi	10 000 000
Hazînenin bir senede tutacağı mâl-ı ihtiyâtiyesi	4 000 000
Yetmiş dört senesi muvazenesine ithâli irâde-i seniye iktizâsından olan	<u>88 020 740</u>
Yekun	1 200 665 935
Mizan	
Mesârifat	1 200 665 500
Vâridât	<u>-1 133 301 500</u>
Mesarifin açığı	67 364 000

TANZİMAT DÖNEMİ BÜTÇELERİ

2.19 (1275)1859/ ' 60 malî yılı bütçesi

[Maliye hazînesinin işbu yetmiş beş senesi Martı ibtidâsından Şubatı intihâsına kadar bir senelik vâridâtıyla mesarîf-i mukarrere ve umûmiyesinin miktar ve kemiyetini mübeyyin defter]

	(Kuruş)
Vâridât-ı umûmiye-i mukarreresi	Gellr miktarı
Kısm-ı evvel itibar olunan	
Vergi-i seneviye	278 038 500
Mea-cezâir Rumeli	90 928 000
Mea-Arabistan Anadolu	187 110 500
Bedelât-ı askeriye	59 607 000
Rumeli mea-cezâir	41 227 000
Anadolu mea-Arabistan	15 880 000
Âsitâne	2 500 000
Emlâk-ı miriyye vâridâtı	8 844 000
Mea-cezâir Rumeli	7 205 500
Mea-Arabistan Anadolu	165 000
Âsitâne	1 473 500
Bazı eyâlât maktûu	46 787 000
Kısm-ı sâni itibar olunan	
Âşârî	352 625 500
Rumeli	174 675 000
Anadolu	177 950 500
Rûsûmî	154 186 000
İstanbul	24 929 500
Rumeli	47 708 500
Anadolu	81 548 000
Emtia ve meyve ve zahire ve kereste ve duhan gümrükleri	201 066 500
İstanbul	59 906 000
Rumeli	27 589 000
Anadolu	113 571 500
Ağnâm Rûsûmu	87 509 500
Rumeli	54 635 000
Anadolu	32 874 500
Tapu rûsûmuyla arâzi-i mahlûle muaccelesi	9 350 500
Rumeli mea-cezâir	4 822 000
Anadolu	4 528 500
Evrâk-ı sahiha hâsılâtı	3 591 500
Rumeli mea-cezâir	1 330 000
Anadolu	1 041 000
Âsitâne	1 220 500
Kontrato hâsılâtı	2 270 000
Rumeli mea-cezâir	223 500
Anadolu	206 500
Âsitâne	1 840 000
	1 203 876 000
Sene-i sâbika kıyâsen mümteniât mukâbili tenzîl olunan	- 42 500 000
Yekun	1 161 376 000

Kaynak: BOA, I. MMS, nr. 684.

DİE, OSMANLI MALİ İSTATİSTİKLERİ, BÜTÇELER, 1841-1918

TANZİMAT DÖNEMİ BÜTÇELERİ

2.19 (1275)1859/ ' 60 malî yılı bütçesi (devam)

[Maliye hazînesinin işbu yetmiş beş senesi Martı ibtidâsından Şubatı intihâsına kadar bir senelik vâridâtıyla mesarîf-i mukarrere ve umûmiyesinin miktar ve kemiyetini mübeyyin defter]

	(Kuruş)
Mesârif-i mahsûsa ve umûmiyesi	Tahsisat miktarı
Mesârif-i mukarreresi	
Hazîne-i hâssa-i şâhâne muhassasâtı	125 437 600
Asâkir-i berriyye-i şâhânenin mesârif-i dâimesi muhassasâtı	341 889 780
Tophâne-i âmire ve kâffe-i mühimmât-ı harbiye muhassasâtı	15 109 500
Asâkir-i bahriye-i şâhâne ve donanmay-ı hümayûn muhassasatı	46 941 422
Umûr-u şer'iye muhassasatı	10 655 500
Hayrat ve meberrâta mahsus olan vâridât-ı vakfiyeden hazîne-i celîlenin idâresinde olan vâridât bedelâtı	18 374 952
Mea-Yemen mesârif-i Hicâziyye mürettebâtıyla sürre-i hümayûn ve müteferriâtı tertibi	47 949 671
Selâtin-i izâm ve vükelây-ı fehhâm ve müşîrân hazerâtı ve memûrîn-i sâireye maaş olarak muhassas olan	77 620 911
Tâyinât-ı lahmiyenin bahâ ve mesârif-i	31 228 883
Dâire-i hariciye memurları maaş ve sefâretler mesârif-i	24 294 527
Dersaâdet ve taşralarda bulunan mal memurları maaşlarıyla tahsilât-ı emvâl mesârif-i olmak üzere umûr-u maliye tertibi	41 622 642
Dâire-i ticâret ve umûr-u nâfia memurlarıyla bunlara müteallik mesârif mukabili umûr-u ticâret ve nâfia muhassasâtı	12 204 413
Maârif-i umumiyenin tahsisatı	2 472 075
Nân-ı azîz ve tâyinât bahâsı	6 675 000
Aklâm-ı mevcûde için mübayaa olunan mühimmât-ı kırtasiye tobra ve hatab ve kömür ve mesârif-i müteferrika-ı sâiresi	8 150 000
Nişan ve süyûf ve kutu ve sâire bahâsı	4 485 087
Harcirah tertibi	1 500 000
Ebniye-i umûmiye mesârif-i	15 467 000
Zuhurât-ı atâyây-ı seniye mesârif-i	7 000 000
Bazı misafirîne muvakkaten tahsis olunan me'külât mesârif-i	1 000 000
Mefrûşât mesârif-i	750 000
Navl-ı sefâyin tertibi	10 000 000
Bazı husûsun tahkiki ve tesviyesi zımında taşra memur olanların maaş-ı muvakkatı	5 032 743
Zuhûrat mesârif-i tertibi	10 000 000
Taşra memurlarının muhassasâtı	136 925 852
Habishaneler mesârif-i	500 000
Her bir dâirenin mesârif-i mahsûsasından fazla olarak vukû bulacak mesârif-i mühimmeye karşılık hazîne-i celîlenin bir senede tutacağı mâl-ı ihtiyâtiyesi	2 500 000
Mesârif-i umûmiyenin miktarı	
İstikrâz-ı hâriciye faiz ve resûlmâlî	111 377 890
Eshâm-ı cedîde ve mümtâze ve tahvilât-ı sâire faizleri	36 000 000
Timârât ve mukâtaât ve sâire bedelâtı ve faizi	48 792 500
Bâlâda muharrer muhassasâtın maada ithali icab eden	
Nizamiye hazinesinin tahsisatının takarrürüne kadar itası irade buyurulan	60 000 000
Tersane-i âmire'de inşa olunmakda olan havuz mesarifi için muhassas olan	6 000 000
Anadolu ordu-u hümayunu maiyetinde olan asakir-i avniyye ile üç yüz nefer piyade asakir-i muvazzafa maaş ve tayinat bahaları	2 512 500
Hanım sultan hazretlerinin cihaz takımı mesarifi	4 392 320
Eytam sandıklarıyla sair mahalden istikraz olunan akçe faizi	2 663 736

TANZİMAT DÖNEMİ BÜTÇELERİ

2.19 (1275)1859/ ' 60 malî yılı bütçesi (devam)

[Maliye hazinesinin işbu yetmiş beş senesi Martı ibtidâsından Şubatı Intihâsına kadar bir senelik vâridâtıyla mesarîf-i mukarrere ve umûmiyesinin miktar ve kemiyetini mübeyyin defter]

	(Kuruş)
Tuna boğazının tathîri mesarîf-i	5 400 000
Karadeniz'de kullanılmak üzere inşa olunmakda olan on kıta vapurun mesarîf-i	
inşaiye ve makine ve top ve edevât-ı saire bahası	10 559 145
Kazak süvari birinci alayı ile dragon bölüklerinin maaş ve tayinat bahaları	3 959 964
Irak ve Hicaz ordu-u hümayunu tahsisatının haricinde kalan mütekaidîn maaşlarıyla	
elbise-i şitaiyye esmanı ve mesarîf-i sairesi	1 745 994
Bazı mesarîf-i mühimmenin tesviyesi için tüccar ve saireden istikraz olunan mebaliğ-i	
malûmenin faizi	4 939 418
İngiltere devlet-i fehîmesinin ahz ve ita eylediği eşya bahasından saltanat-ı seniyede	
matlubu olarak itâsı mukarrer olan	5 917 818
Hazine-i celilenin varidat-ı mukarreresinden verilen ve nizamiye hazinesi ve efrad	
ve eşhas ve elviye-i malume ahali matlubları bulunan	23 569 974
Sultanahmet meydanında kain evrak mahzeni ve hiyamiye kışla-i hümayunun ebniye-i	
mevcudesinden nim-kargir olarak zabtiye daireleri ve mahbushaneler ve müteferriatının tesviye	
ve inşası mesarîf-i	5 659 674
Seddülbahr'den Dersaadet'e ve Edirne'ye ve oradan Aleksance'ye ve Rusçuğa iki kol ve	
Dersaadet'ten Selanik ve Manastır tarikiyle Avlonya'ya ve oradan İşkodra'ya ve Rusya telgraf	
hatlarına rabt olunmak üzere Varna'dan Tulca'ya kadar temdid olunacak hatlara ilave ve	
müceddeden vaz olunacak tel ve eşya-i saire esmanı	9 840 000
Mösyö Sişa'nın cihet-i malumeden dolayı matlubu olub 74 senesi Kanun-u Sani-i efrencinin	
ibtidasından itibaren yetmiş altı senesi Şubat-ı frenci ibtidâsına değin yirmi altı taksit ile	
bila-faiz aynen frank olarak itası mukarrer olan akçeden yetmiş beş senesi ibtida-i Şubat-ı	
efrenciye kadar verilecek olan	13 996 241
Mizân	
Ber vech-i bâlâ itâsı icâb eden	1 363 114 732
Asâkir-i redife mesârifine iâneten bir aylık maaşın nısıfı olarak tevkif olunan	- 4 083 473
Ber vech-i bâlâ mesârif-i mahsûsâ ve umûmiyenin miktarı	1 367 198 204
Ber mûcib-i bâlâ varidât-ı mübeyyenenin miktarı	-1 161 376 000
Mesarîf-i merkûmenin açığı	205 822 204

TANZİMAT DÖNEMİ BÜTÇELERİ**2.20 (1275)1859/ ' 60 malî yılı bütçesi****1275 senesi varidat ve mesarifatı****(Kuruş)**

Esâmi-i varidat	Gelir miktarı
Birinci kısım: Doğrudan doğruya alınan tekalif	337 649 140
Vergi	278 040 021
Bedel-i askerî	59 609 119
İkinci kısım: Bil-vasıta alınan tekalif ve rüsumat	780 440 755
Aşar	355 564 374
Ağnam	88 291 531
Canavar	10 452 473
Emtia gümrükleri	173 179 783
Duhan rüsumu	25 727 718
Sayd-ı mahî	8 487 253
Kontrato	2 350 924
Varaka-i sahiha	3 113 620
Müskirat rüsumu	4 690 874
Tapu	6 924 908
Rüsumât-ı maktua ve varidat-ı müteferrika	101 657 297
Üçüncü kısım: Hasılat-ı mütenevvia	49 074 088
Postahane	6 267 736
Basmahane	916 286
Emlak-i mütenevvia-i mîriyye	3 457 318
Dalyan	2 003 097
Orman	660 972
Çiftlikât-ı hümayun	7 810 745
Tuzlalar	10 692 175
Maadin	1 143 809
Satılan emlak bahası	505 000
Tersane-i âmire'nin varidat-ı mahsusası	14 839 888
Ticarethanenin varidat-ı mahsusası	777 062
Dördüncü kısım: Varidat-ı maktua	46 787 000
Vergi-i Mısır	40 000 000
Vergi-i Eflak	2 500 000
Vergi-i Boğdan	1 500 000
Vergi-i Sırp	2 300 000
Vergi-i Sisam ve Aynaroz	487 000
Yekun	1 213 950 983

Kaynak: Maliye Bakanlığı, Osmanlı Maliyesi Hakkında İngiliz Raporları (1861-1892), Ankara, 2000 s.38 ve 160-1.

TANZİMAT DÖNEMİ BÜTÇELERİ**2.20 (1275)1859/ ' 60 malî yılı bütçesi (devam)**

1275 senesi varidat ve mesarifatı		(Kuruş)
Nev'-i mesarifat		Tahsisat miktarı
Kısm-ı evvel: Deyn-i haricî		111 377 890
Deyn-i haricînin faiz ve re'sûlmali		111 377 890
Kısm-ı sanî: Deyn-i dahill		85 850 009
Esham-ı cedide ve mümtaze ve tahvilat-ı saire faizleri		37 057 509
Timarat ve mukataat ve saire bedelatı ve faizi		48 792 500
Yekun maâşât ve mürettebât		89 865 207
Hicaz ve Yemen ve surre-i hümayun ve müteferriatı ve mürettebatı		48 031 553
Mazulîn ve mütekaidîn ve muhtacîn maaşları ve vezaif		26 913 008
Mecalis-i âliye ve Meclis-i Vâlâ memurları maaşları		14 920 646
Nezaret ve dairelerin muhassasatı		1 098 980 572
Hazine-i hassa-i şahane ve müteferriatı mürettebatı		156 734 871
Nizamiye hazinesi muhassasatı		425 152 500
Tophane-i âmire muhassasatı		18 191 270
Tersane-i âmire muhassasatı		98 850 205
Umur-u şer'îye muhassasatı		10 655 500
Evkaf-ı hümayun hazinesi muhassasatı		19 042 666
Umur-u dahiliye muhassasatı		190 541 749
Umur-u hariciye muhassasatı		25 676 586
Ticaret ve nafia nezareti muhassasatı		9 742 504
Maarif muhassasatı		2 802 478
Umur-u maliye nezaretinin mesarif-i umumiyesi		127 793 579
Umum zabtiye ve muvazzafa muhassasatı		<u>13 796 664</u>
Yekun		1 386 073 678

TANZİMAT DÖNEMİ BÜTÇELERİ**2.21 (1276)1860/ ' 61 malî yılı bütçesi****1276 senesi varidat ve mesarifatı****(Kuruş)**

<u>Esâmi-i varidat</u>	<u>Gelir miktarı</u>
Birinci kısım: Doğrudan doğruya alınan tekalif	334 116 681
Vergi	274 507 599
Bedel-i askerî	59 609 082
İkinci kısım: Bil-vasıta alınan tekalif ve rüsumat	785 106 188
Aşar	358 140 849
Ağnam	83 327 309
Canavar	4 896 317
Emtia gümrükleri	165 046 135
Duhan rüsumu	30 816 008
Sayd-ı mahî	8 490 574
Kontrato	1 661 285
Varaka-i sahiha	2 713 425
Rüsumat-ı müctemia	12 033 644
Tapu	9 100 896
Rüsum-u müteferrika	108 879 746
Üçüncü kısım: Hasılat-ı mütenevvia	34 057 616
Postahane	6 906 790
Basmahane	916 286
Emlak-i mütenevvia-i mîriyye	3 601 168
Dalyan	2 145 527
Orman	428 833
Çiftlikât-ı hümayun	7 676 595
Tuzlalar	10 694 124
Maadin	911 231
Ticarethanenin varidat-ı mahsusası	777 062
Dördüncü kısım: Varidat-ı maktua	46 787 000
Vergi-i Mısır	40 000 000
Vergi-i Eflak	2 500 000
Vergi-i Boğdan	1 500 000
Vergi-i Sırp	2 300 000
Vergi-i Sisam	400 000
Vergi-i Aynaroz	<u>87 000</u>
Yekun	1 200 067 485

Kaynak: Ruzname-i Ceride-i Havadis, İlave Numara 354.

TANZİMAT DÖNEMİ BÜTÇELERİ**2.21 (1276)1860/ ' 61 malî yılı bütçesi (devam)**

1276 senesi varidat ve mesarifatı	(Kuruş)
<u>Nev'-i mesarifat</u>	<u>Tahsisat miktarı</u>
Kısm-ı evvel: Deyn-i harici	92 230 535
Deyn-i haricinin faiz ve re'sûlmali	92 230 535
Kısm-ı sanî: Deyn-i dahili	131 966 357
Esham-ı cedide ve tahvilat-ı mümtaze faiz ve resûlmali	35 000 000
Esham-ı mümtaze ve on senelik sergilerin faizleri	31 837 990
Esham-ı âdiye ve mukataat faiz ve timarat bedelâtı	48 937 709
Eytam sandığına olan düyun faiziyle nizamiye hazinesinden müntakil düyun faizi ve taşra ahalisinden alınan nısıf verginin rub'u	16 190 658
Yekun maâşât ve mürettebât	90 097 784
Hicaz ve Yemen ve surre-i hümayun ve müteferriatı ve mürettebatı	47 335 500
Mazulîn ve mütekaidîn ve muhtacîn maaşları ve vezaif	28 813 294
Mecalis-i âliye ve Meclis-i Vâlâ memurları maaşları	13 948 990
Nezaret ve dairelerin muhasasatı	997 342 288
Hazine-i hassa-i şahane ve müteferriatı mürettebatı	131 594 148
Nizamiye hazinesi muhasasatı	425 000 000
Tophane-i âmire muhasasatı	20 500 000
Tersane-i âmire muhasasatı	57 954 214
Umur-u şer'îye muhasasatı	10 655 500
Evkaf-ı hümayun hazinesi muhasasatı	18 976 966
Umur-u dahiliye muhasasatı	170 176 110
Umur-u hariciye muhasasatı	16 218 879
Ticaret ve nafia nezareti muhasasatı	4 074 823
Maarif muhasasatı	2 324 828
Umur-u maliye nezaretinin mesarif-i umûmiyesi	126 528 299
Umum zabtiye muhasasatı	<u>13 338 521</u>
Yekun	1 311 636 964

TANZİMAT DÖNEMİ BÜTÇELERİ

2.22 (1277)1861/ ' 62 malî yılı bütçesi

[Maliye hazîne-i celîlesinin yetmiş yedi senesi vâridât ve mesârifat-ı umûmiyyesinin muvâzenesi]

1277 senesi varidât ve mesarifatı	(Kuruş)
Esâmi-i vâridât	Gelir miktarı
Vergi	289 371 108
Bedelât-ı askeriye	59 609 082
Aşar	361 355 093
Ağnam	83 976 731
Canavar	4 896 317
Emtia gümrükleri	165 227 700
Mea-ruhsatiye duhan gümrükleri	30 766 459
Sayd-ı mâhî	8 460 791
Kontrato	1 661 285
Varaka-i sahiha	2 713 425
Rûsûm-u müctemia	12 033 644
Tapu	9 100 896
Rûsûm-u müteferrika	111 166 425
Postahâne	6 906 790
Basmahâne	916 286
Emlâk-i mütenevvia-i mîriyye	3 601 168
Dalyan	2 157 275
Orman	428 357
Çiftlikât-ı hümayun	7 676 595
Tuzlalar	10 694 124
Maâdin	906 731
Vergi-i Mısır	40 000 000
Vergi-i Eflak	2 500 000
Vergi-i Boğdan	1 500 000
Vergi-i Sırp	2 300 000
Vergi-i Sisam	400 000
Vergi-i Aynaroz	147 000
Ticarethânenin varidat-ı mahsûsası	710 878
Yekûn	1 221 184 160

Kaynak: Ruznâme-i Ceride-i Havadis, İlave Numara 354.

TANZİMAT DÖNEMİ BÜTÇELERİ**2.22 (1277)1861/ ' 62 malî yılı bütçesi (devam)**

[Maliye hazine-i celîlesinin yetmiş yedi senesi vâridât ve mesârifat-ı umûmiyyesinin muvâzenesi]

1277 senesi varidât ve mesarifatı	(Kuruş)
<u>Nev-i mesarîfât</u>	<u>Tahsisat miktarı</u>
Deyn-i haricînin faiz ve resûlmâli	104 749 409
Eshâm-ı cedîde ve tahvilât-ı mümtâzenin faiz ve resûlmâli	62 500 000
Açıkdâ bulunan düyûndan eshâm-ı mümtâze ve on senelik sergilerin faizleri	28 897 500
Eshâm-ı âdiye ve mukataât ve timârât ve zeâmet faiz ve bedelâtı	48 680 000
Eytam sandığına olan düyûn faiziyle nizâmiye hazinesinden müntakıl düyûn faizi ve re'sûlmâli ve taşra ahalisinden alınan nısıf virgûnün rub'u	82 179 500
Hicaz ve Yemen ve surre-i hümayûn muhassasâtı	40 359 500
Hazîne-i hâssa-i şâhâne ve müteferriâtı muhassasâtı	129 863 755
Mazûlîn ve mütekâidîn ve muhtâcîn maaşları ve vezâif	29 202 644
Mecâlis-i âliye ve Meclis-i Ahkâm-ı Adliye ve Meclis-i Hazâin muhassasâtı	11 604 202
<u>Nezaret ve dairelerin muhassasâtı</u>	
Nizamiye hazinesi muhassasâtı	433 830 000
Tophâne-i âmire muhassasâtı	20 298 500
Tersâne-i âmire hazinesi muhassasâtı	71 254 252
Umûr-u şer'îye muhassasâtı	10 664 000
Evkâf-ı hümayûn hazinesi muhassasâtı	20 600 000
Umûr-u dahiliye muhassasâtı	173 046 326
Umûr-u hariciye muhassasâtı	14 809 000
Ticaret ve umûr-u nâfia muhassasâtı	4 609 061
Maârif-i umûmiyye muhassasâtı	2 467 842
Umûr-u zabtiye muhassasâtı	23 048 500
Umûr-u maliye nezaretinin mesârif-i umûmiyesi	80 743 553
Yekun	1 393 407 544

TANZİMAT DÖNEMİ BÜTÇELERİ**2.23 (1278)1862/ ' 63 mali yılı bütçesi**

1278 senesi varidat ve mesarifatı	(Kuruş)
<u>Esâmi-i varidat</u>	Gelir miktarı
Birinci kısım: Doğrudan doğruya alınan tekalif	377 049 971
Vergi	316 652 640
Bedel-i askerî	60 397 331
İkinci kısım: Bil-vasıta alınan tekalif ve rûsumat	1 100 760 108
Aşar	434 290 903
Ağnam	85 168 008
Canavar	2 364 965
Emtia gümrükleri	282 999 068
Duham rûsumu	92 500 000
Sayd-ı mahî	7 358 589
Kontrato	4 202 471
Varaka-i sahiha	22 496 582
Müskirat rûsumu	14 883 958
Tapu	21 083 782
Rûsumât-ı maktua ve varidat-ı müteferrika	133 411 782
Üçüncü kısım: Hasılat-ı mütenevvia	136 424 167
Postahane	9 077 765
Basmahane	1 110 709
Emlak-ı mütenevvia-i mîriyye	3 492 948
Dalyan	2 072 619
Orman	3 332 351
Çiftlikât-ı hümayun	8 212 084
Tuzlalar	74 545 559
Maadin	11 830 661
Satılan emlak bahası	73 010
Evkaf	15 000 000
Tersane-i âmirenin varidat-ı mahsusası	6 139 631
Ticarethanenin varidat-ı mahsusası	1 536 830
Dördüncü kısım: Varidat-ı maktua	46 787 000
Vergi-i Mısır	40 000 000
Vergi-i Eflak	2 500 000
Vergi-i Boğdan	1 500 000
Vergi-i Sırp	2 300 000
Vergi-i Sisam ve Aynaroz	487 000
Yekun	1 661 021 246

Kaynak: Devlet-i Aliyye'nin 79 Senesi Muvazene Defteridir, İstanbul, tarihsiz.

TANZİMAT DÖNEMİ BÜTÇELERİ**2.23 (1278)1862/ ' 63 malî yılı bütçesi (devam)**

1278 senesi varidat ve mesarifatı	(Kuruş)
<u>Nev'-i mesarifat</u>	<u>Tahsisat miktarı</u>
Kısm-ı evvel: Deyn-i haricî	122 985 299
Deyn-i haricînin faiz ve re'sûlmali	122 985 299
Kısm-ı sanî: Deyn-i dahilî	190 163 500
Esham-ı cedide ve tahvilat-ı mümtaze faiz ve resûlmali	62 500 000
Esham-ı mümtaze ve on senelik sergilerin faizleri	28 897 500
Esham-ı âdiye ve mukataat faiz ve timarat bedelatı	52 434 998
Taşra ahalisinden alınan nısıf verginin rub'u	31 422 500
Dahilde istikraz olunacak dört yüz bin kisenin faizi	12 000 000
Emval-i eytamdandır istikraz olunan akçe faizi	2 908 502
Umur-u mühimme mesarifi için hazine-i ihtiyatiye tertibi	27 500 000
Maaşat ve mürettebat	78 431 154
Hicaz ve Yemen ve surre-i hümayun ve müteferriatı ve mürettebatı	37 195 201
Mazulîn ve mütekaidîn ve muhtacîn maaşları ve vezaif	32 748 759
Mecalis-i âliye ve Meclis-i Vâlâ memurları maaşları	8 487 194
Nezaret ve dalrelerin muhassasatı	1 071 613 095
Hazine-i hassa-i şahane ve müteferriatı mürettebatı	123 399 690
Nizamiye hazinesi muhassasatı	479 727 984
Tophane-i âmire muhassasatı	21 638 500
Tersane-i âmire muhassasatı	122 946 276
Umur-u şer'îye muhassasatı	10 653 000
Evkaf-ı hümayun hazinesi muhassasatı	20 120 475
Umur-u dahiliye muhassasatı	179 770 094
Umur-u hariciye muhassasatı	14 332 657
Ticaret muhassasatı	1 887 647
Umur-u nafia ve maarif-i umûmiye muhassasatı	5 385 987
Umur-u maliye nezaretinin mesarif-i umûmiyesi	76 916 301
Umum zabtiye ve muvazzafa muhassasatı	<u>14 834 484</u>
Yekun	1 490 693 048

TANZİMAT DÖNEMİ BÜTÇELERİ
2.24 (1279)1863/ ' 64 malî yılı bütçesi

1279 senesi varidat ve mesarifatı	(Kuruş)
<u>Nev'-i varidat</u>	<u>Gelir miktarı</u>
Kısm-ı evvel: Doğrudan doğruya alınan tekalif	365 689 352
Vergi	305 103 532
Bedelât-ı askeriye	60 585 820
Kısm-ı sanî: Bil-vasıta alınan tekalif ve rûsumat	982 103 531
Aşar	412 571 071
Ağnam rûsumu	88 283 570
Canavar rûsumu	1 459 014
Emtia gümrükleri	250 000 000
Duham rûsumu	60 000 000
Balık saydiyesi	5 719 074
Kontrato	1 570 802
Varaka-i sahiha	15 000 000
Müskirat rûsumu	12 500 000
Tapu	12 500 000
Rûsum-u müteferrika	122 500 000
Kısm-ı salıs	13 093 850
Postahane	10 076 090
Basmahane	1 094 751
Emlak-i mütenevvia-i mîriyye	1 923 009
Kısm-ı rabî'	97 596 102
Dalyan	2 290 314
Orman	1 590 269
Çiftlikât-ı hümayun	8 699 010
Tuzlalar	62 500 000
Maadin	9 290 124
Satılan emlak bahası	5 633 225
Tersane-i âmirenin varidat-ı mahsusası	6 034 744
Ticarethanenin ve ebniyenin varidat-ı mahsusası	1 558 416
Kısm-ı hâmis: Varidat-ı maktua	46 787 000
Vergi-i Mısır	40 000 000
Vergi-i Eflak	2 500 000
Vergi-i Boğdan	1 500 000
Vergi-i Sırp	2 300 000
Vergi-i Sisam ve Aynaroz	487 000
Yekun	1 505 269 835

Kaynak: BOA, Y. EE, nr. 25/98; ML, nr. 1 062.

TANZİMAT DÖNEMİ BÜTÇELERİ**2.24 (1279)1863/ ' 64 malî yılı bütçesi (devam)**

1279 senesi varidat ve mesarifatı	(Kuruş)
<u>Nev'-i mesarifat</u>	<u>Tahsisat miktarı</u>
Kısm-ı evvel: Deyn-i haricî	175 785 299
Deyn-i haricînin faiz ve re'sûlmali	175 785 299
Kısm-ı sanî: Deyn-i dahillî	230 186 615
Esham-ı cedide ve tahvilat-ı mümtaze faiz ve resûlmali	142 500 000
Esham-ı mümtaze ve on senelik sergilerin faizleri	22 897 500
Esham-ı âdiye ve mukataat faiz ve timarat bedelatı	61 880 613
Eytam sandığına olan düyun faizi	2 908 502
Yekun maaşat ve mürettebat	78 034 375
Hicaz ve Yemen ve surre-i hümayun ve müteferriatı ve mürettebatı	37 058 400
Mazulîn ve mütekaidîn ve muhtacîn maaşları ve vezaif	34 110 151
Mecalis-i âliye ve Meclis-i Vâlâ memurları maaşları	6 865 824
Nezaret ve dairelerin muhassasatı	966 780 616
Hazine-i hassa-i şahane ve müteferriatı mürettebatı	120 491 160
Nizamiye hazinesi muhassasatı	413 906 644
Tophane-i âmire muhassasatı	19 000 000
Tersane-i âmire muhassasatı	105 178 679
Umur-u şer'îye muhassasatı	10 447 368
Evkaf-ı hümayun hazinesi muhassasatı	20 120 475
Umur-u dahiliye muhassasatı	176 119 757
Umur-u hariciye muhassasatı	13 114 234
Ticaret ve nafia nezareti muhassasatı	1 995 229
Maarif muhassasatı	4 715 036
Umur-u maliye nezaretinin mesarif-i umûmiyesi	65 217 144
Umum zabtiye ve muvazzafa muhassasatı	16 474 890
Mesarifât-ı saire	33 715 587
Taşra ahâlisinde alınan nısıf verginin rub'u	31 215 587
Muhacirîn mesarifi	2 500 000
Yekun	1 484 502 492

TANZİMAT DÖNEMİ BÜTÇELERİ**2.25 (1280)1864/ ' 65 malî yılı bütçesi****1280 senesi varidat ve mesarifatı****(Kuruş)****Esâmi-i varidat****Gelir
miktarı****Kısm-ı evvel: Doğrudan doğruya alınan tekalif****364 287 852**

Vergi

303 204 747

Bedel-i askerî

61 083 105

Kısm-ı sanî: Bilâvasıta alınan tekalif ve rûsumat**1 058 324 096**

Aşar

438 307 918

Ağnam rûsumu

111 739 447

Canavar rûsumu

1 821 621

Emtia gümrükleri

213 000 000

Duhan rûsumu

117 500 000

Sayd-ı mahî

6 241 105

Kontrato

1 714 005

Varaka-i sahiha

15 000 000

Müskirat rûsumu

18 000 000

Tapu

12 500 000

Rûsumât-ı maktua ve varidat-ı müteferrika

122 500 000

Kısm-ı salis**151 711 111**

Postahane

10 076 090

Basmahane

1 250 000

Emlak-i mütenevvia-i mîriyye

1 678 751

Kısm-ı rabî

Dalyan

2 290 314

Orman

1 750 000

Çiftlikât-ı hümayun

8 309 458

Tuzlalar

110 000 000

Maadin

7 922 202

Nafia

1 532 203

Tersane-i âmirenin varidat-ı mahsusası

6 438 278

Ticarethanenin varidat-ı mahsusası

463 815

Kısm-ı hamis: Varidat-ı maktua**46 787 000**

Vergi-i Mısır

40 000 000

Vergi-i Eflak

2 500 000

Vergi-i Boğdan

1 500 000

Vergi-i Sırp

2 300 000

Vergi-i Sisam ve Aynaroz

487 000

Yekun**1 621 110 059**

Kaynak: BOA, ML, nr. 1 048; İ. MMS, nr. 1 191.

TANZİMAT DÖNEMİ BÜTÇELERİ**2.25 (1280)1864/ ' 65 malî yılı bütçesi (devam)**

1280 senesi varidat ve mesarifatı	(Kuruş)
	Tahsisat miktarı
Nev'-i mesarifat	
Kısm-ı evvel: Deyn-i haricî	229 024 050
Deyn-i haricinin faiz ve re'sûlmali	229 024 050
Kısm-ı sanî: Deyn-i dahillî	246 953 286
Esham-ı cedide ve tahvilat-ı mümtaze faiz ve resûlmali	167 500 000
Esham-ı mümtaze ve on senelik sergilerin faizleri	22 219 950
Esham-ı âdiye ve mukataat faiz ve timarat bedelatı	52 279 250
Eytam sandığına olan düyun faizi	4 954 086
Yekun maaşat ve mürettebat	105 073 252
Hicaz ve Yemen ve surre-i hümayun ve müteferriatı ve mürettebatı	37 489 147
Mazulîn ve mütekaidîn ve muhtacîn maaşları ve vezaif	59 187 441
Mecalis-i âliye ve Meclis-i Vâlâ memurları maaşları	8 396 664
Nezaret ve dairelerin muhassasatı	938 529 803
Hazine-i hassa-i şahane ve müteferriatı mürettebatı	120 599 895
Nizamiye hazinesi muhassasatı	328 524 987
Tophane-i âmire muhassasatı	66 673 197
Tersane-i âmire muhassasatı	102 102 817
Umur-u şer'îye muhassasatı	10 472 589
Evkaf-ı hümayun hazinesi muhassasatı	19 727 787
Umur-u dahiliye muhassasatı	184 117 715
Umur-u hariciye muhassasatı	13 187 854
Ticaret ve nafia nezareti muhassasatı	2 392 743
Maarif muhassasatı	6 294 042
Umur-u maliye nezaretinin mesarif-i umûmiyesi	68 180 064
Umum zabtiye ve muvazzafa muhassasatı	16 256 113
Mesarifat-ı saire	83 255 794
Bank-ı Osmanî'nin hesab-ı carî faizi	17 618 000
Suriye sergileri faiz ve re'sûlmali	29 280 000
Taşra ahalisinden alınan nısıf verginin rub'u	11 357 794
Muhacirîn mesarifi	25 000 000
Yekun	1 602 836 185

TANZİMAT DÖNEMİ BÜTÇELERİ**2.26 (1281)1865/ ' 66 malî yılı gelirleri**

1281 senesi varidat-ı umûmiyesi	(Kuruş)
Esâmi-i varidat	Gelir miktarı
Birinci kısım: Doğrudan doğruya alınan tekalif	376 093 278
Vergi	316 682 020
Bedel-i askerî	59 411 258
İkinci kısım: Bil-vasıta alınan tekalif ve rûsumat	1 069 611 548
Aşar	427 775 425
Ağnam	130 633 584
Canavar	2 508 342
Rûsumat idaresi	379 314 703
Harc-ı vesaik	1 717 453
Rûsum-u mütenevvia	62 027 661
Emlak-i mîriyye	1 940 937
Kontrato	2 063 799
Varaka-i sahiha	10 500 299
Orman	185 513
Tapu	16 981 337
Hasılat-ı müteferrika	33 962 495
Üçüncü kısım: Hasılat-ı mütenevvia	29 355 555
Postahane	16 933 415
Zaptiye	1 057 864
Maadin	3 957 670
Bahriye	6 438 278
Karantina	504 513
Ticarethanenin varidat-ı mahsusası	463 815
Dördüncü kısım: Varidat-ı maktua	50 522 400
Yekun	1 525 582 781

Kaynak: BOA, ML. VRD, nr. 3 480.

TANZİMAT DÖNEMİ BÜTÇELERİ
2.27 (1282)1866/ ' 67 mali yılı bütçesi

[1282 senesi mesarifat-ı umûmiyesinden varidatı bil-mahsub kûsur açığını mübeyyin hulasa cetveli]

1282 senesi varidat ve mesarifatı	(Kuruş)
Esâmi-i varidat	Gelir miktarı
Birinci kısım: Doğrudan doğruya alınan tekalif	374 507 894
Vergi	311 291 105
Bedel-i askerî	63 216 789
İkinci kısım: Bil-vasıta alınan tekalif ve rûsumat	1 142 272 463
Aşar	401 449 463
Ağnam	142 582 776
Canavar	2 232 282
Emtia gümrükleri	192 011 911
Duhan rûsumu	70 754 350
Sayd-ı mahî	7 138 479
Kontrato	2 092 868
Varaka-i sahiha	4 066 276
Müskirat rûsumu	11 440 321
Tapu	17 796 195
Rûsumât-ı maktua ve varidat-ı müteferrika	120 346 895
Telgrafhane	12 387 241
Postahane	3 952 420
Basmahane	292 968
Emlak-i mütenevvia-i mîriyye	1 779 620
Dalyan	1 648 885
Orman	2 647 735
Çiftlikât-ı hümayun	7 000 106
Tuzlalar	127 524 332
Maadin	3 957 630
Satılan emlak bahası	2 790 968
Tuna vilayetinin harc-ı vesaik ve sairesi	2 500 000
Sikke-i mağşûşe hasılatı	3 878 742
Üçüncü kısım: Vergi	81 772 400
Vergi-i Mısır	75 000 000
Vergi-i Eflak	2 500 000
Vergi-i Boğdan	1 500 000
Vergi-i Sırp	2 300 000
Vergi-i Sisam ve Aynaroz	472 400
Varidat-ı mütenevvia	8 216 254
Tersane-i âmir'e'nin varidat-ı mahsusası	6 478 839
Ticarethanenin varidat-ı mahsusası	404 528
Nafia dairesinin varidat-ı mahsusası	1 332 887
Yekun	1 606 769 011
Mümteniât ve tehir-i tahsilat mukabili yüzde üç itibariyle tenzil	- 48 202 511
Yekun	1 558 566 500

Kaynak: BOA, I. MMS, nr. 1 301; ML, nr. 997.

TANZİMAT DÖNEMİ BÜTÇELERİ**2.27 (1282)1866/ ' 67 mali yılı bütçesi (devam)****[1282 senesi mesarifat-ı umûmiyesinden varidatı bil-mahsub kûsur açığını mübeyyin hulasa cetveli]**

1282 senesi varidat ve mesarifatı	(Kuruş)
<u>Nev'-i mesarifat</u>	<u>Tahsisat miktarı</u>
Kısm-ı evvel: Deyn-i haricî	290 143 500
Deyn-i haricînin faiz ve re'sûlmali	290 143 500
Kısm-ı sanî: Deyn-i dahilî	280 096 823
Esham-ı umûmiyenin faiz ve re'sûlmali	210 000 000
Emval-i eytam istikrazı faizi	4 711 410
Esham-ı âdiye ve mukataat faiz ve timarat bedelatı	49 133 413
Bankanın mesarifi	16 252 000
Maâşât ve mürettebât	93 675 127
Hicaz ve Yemen ve surre-i hümayun ve müteferriatı ve mürettebatı	21 282 315
Mazulîn ve mütekaidîn ve muhtacîn maaşları ve vezaif	63 571 198
Mecalis-i âliye ve Meclis-i Vâlâ memurları maaşları	8 821 614
Nezaret ve dairelerin muhassasatı	874 424 552
Hazine-i hassa-i şahane ve müteferriatı mürettebatı	119 939 860
Nizamiye hazinesi muhassasatı	257 805 000
Asakir-i redife ve sair fevkalade mesarifi	50 000 000
Darbhane-i âmire muhassasatı	50 000 000
Tersane-i âmire muhassasatı	75 000 000
Umur-u şer'îye muhassasatı	10 443 500
Evkaf-ı hümayun hazinesi muhassasatı	6 000 000
Umur-u dahiliye muhassasatı	108 322 460
Umur-u hariciye muhassasatı	14 773 822
Ticaret ve ziraat muhassasatı	2 220 815
Umur-u nafia muhassasatı	11 781 482
Maarif muhassasatı	3 521 026
Telgraf muhassasatı	14 207 042
Umum zabtiye ve muvazzafa muhassasatı	150 409 545
Mesarifat-ı saire	116 177 372
Umur-u maliyenin mesarifi-i umûmiyesi	70 368 872
Rûsumat emaneti mesarifi	45 808 500
Mesarif-i fevkalade	25 076 431
Sikke-i mağşûşe tebeddülü mesarifi	8 400 000
Tahrir-i emlak ve sair memûrîn-i muvakkate maaş ve mesarifi	11 676 431
Muhacirîn mesarifi	<u>5 000 000</u>
Yekun	1 679 593 840
Mizan	
Seksen iki senesi mesarifinin yekunu	1 679 593 840
Varidat-ı muhammene	<u>-1 558 566 500</u>
Açığı	121 027 340

TANZİMAT DÖNEMİ BÜTÇELERİ**2.28 (1283)1867/ ' 68 mali yılı bütçesi**

1283 senesi varidât ve mesarifatı	(Kuruş)
	Gelir miktarı
<u>Nev'-i varidat</u>	
Kısm-ı evvel: Doğrudan doğruya alınan tekalif	368 347 099
Vergi	304 682 276
Bedelât-ı askerî	63 664 823
Kısm-ı sanî: Bîl-vasıta alınan tekalif ve rûsumat	1 542 596 100
Aşar	440 145 158
Ağnam	143 921 500
Canavar	3 417 545
Sayd-ı mahî ve dalyan	6 050 106
Kontrato	1 667 336
Varaka-i sahiha ve tezakir ve evrak-ı saire-i mütenevvia	10 015 115
Tapu	13 186 455
Rûsumât-ı mütenevvia ve varidat-ı müteferrika	81 605 217
Çiftlikât-ı hümayun	7 139 203
Satılan emlak bahası	4 614 383
Karantina hasılatı	2 596 080
Rûsumat emaneti hasılatı	394 721 716
Emtia gümrükleri	218 940 500
Duham	55 813 061
Memleahalar varidatı	99 453 642
Harir	5 308 430
Müskirat rûsumu	15 206 083
Gayri-ez tezakir Şehremaneti varidatı	4 980 598
Gayri-ez kontrato zabtiye varidatı	1 164 444
Telgrafhane	12 563 938
Postahane	3 959 360
Maarif nezareti varidatı	378 692
Meadin-i humayun idaresi varidatı	2 823 588
Tersane-i âmirenin varidat-ı mahsusası	7 399 894
Ticaret ve nafia daireleri varidat-ı mahsusası	2 024 056
Sikke-i mağşûşe hasılatı	3 500 000
Vergi-i Mısır, Eflak, Boğdan, Sırb, Sısam ve Aynaroz	81 772 400
Yekun	1 597 993 883

Kaynak: BOA, I. MMS, nr. 1 412.

TANZİMAT DÖNEMİ BÜTÇELERİ

2.28 (1283)1867/ ' 68 malî yılı bütçesi (devam)

1283 senesi varidât ve mesarifatı	(Kuruş)
<u>Nev'-i mesarifat</u>	<u>Tahsisat miktarı</u>
Düyun	556 095 189
Deyn-i haricînin faiz ve re'sûlmali	287 320 000
Deyn-i dahilî	
Esham-ı umûmiyenin faiz ve re'sûlmali	190 000 000
Emval-i eytam istikrazı faizi	4 705 788
Müteveffa Baltacı Todoraki veresesi istikraz faizi	7 470 139
Esham-ı âdiye ve mukataat faiz ve timarat bedelâtı	66 599 262
Muhassasat	786 326 045
Hicaz ve Yemen ve surre-i hümayun ve müteferriatı muhassasatı	32 916 015
Kiler-i hacc ve cerde mesarifi	4 938 952
Hazine-i hassa-i şahane ve müteferriatı muhassasatıyla selatîn tayinat bahası ve kışlalalar ebniyesi ve saire mesarifi	131 055 893
Umur-u şer'îye muhassasatı	10 662 500
Evkaf-ı hümayun hazinesi muhassasatı	6 000 000
Nizamiye hazinesi muhassasatı	307 805 500
Tersane hazinesi muhassasatı	75 000 000
Tophane hazinesi muhassasatı	50 000 000
Umur-u hariciye muhassasatı	14 278 282
Umum zabtiye muhassasatı	125 756 208
Umur-u nafia ve ticaret muhassasatı	9 886 648
Maarif muhassasatı	3 767 576
Telgraf muhassasatı	14 258 471
Maâşât	244 571 225
Vükelay-ı fehham ve memurîn-i kiram ve ketebe-i aklam ve saire maaşları	33 899 261
Vûlat-ı ızâm ve mutasarrıfîn-i kiram ve kaymakam ve muhasebeci ve mal tahrirat katibleri ve müdürân ve saire maaşları	69 566 500
Cebel-i Lübnan mutasarrıflığı mesarifi	6 000 000
Tercüman ve hekim ve sandık eminleri ve tahsildar ve odacı ve hamal ve saire maaşları	8 332 488
Defterhane memurları maaşları	2 479 962
Rûsumat memurları maaş ve mesarifi	44 427 634
Postahane memurları maaş ve mesarifi	8 025 692
Karantina memurları maaş ve mesarifi	4 439 249
Tahrir-i emlak memurları maaş ve mesarifi	7 674 610
Mazulîn ve mütekaidîn ve muhtacîn ve saire maaşları	59 725 829
Mesarifat-ı saire	281 325 617
Atıyye-i seniye ve zuhurat ve ebniye ve misafirîn yevmiyeleri ve süyuf ve nişan ve bendegân ve saire mesarifi misûllü hazine-i celilenin mesarifi	13 350 079
Eyalât ve elviyede vukubulan kırtasiye ve mefruşat ve bazı tamirat-ı cûziyye ve habishaneler ve techiz ve tekfin-i fukara ve saire mesarifiyle konak ve habishaneler icarı ve bazı memurîn harcirah ve bargir ücreti	14 658 445
İzmir ve Varna ve Kasaba demiryolları teminat akçesi	21 019 200
Meskûkat-ı mağşûşe karşılığı	8 400 000
Bank-ı Osmanî'den istikraz olunan beşyüz bin liranın faizi	3 300 000
Bankın muhassasat-ı seneviyesi	2 190 000
Bank vasıtasıyla tesviye olunan düyunun komisyonu	4 520 000
Bank vasıtasıyla altına tebdil olunan meskûkatın fark-ı fiyatı	13 148 100
Bank vasıtasıyla Avrupa'ya çekilecek kambioların iskontosu	5 637 120

TANZİMAT DÖNEMİ BÜTÇELERİ**2.28 (1283)1867/ ' 68 malî yılı bütçesi (devam)**

1283 senesi varidât ve mesarifatı	(Kuruş)
	Tahsisat miktarı
Mesarif-i umûmiyenin tesviyesi için seksen üç senesi içinde ihtiyar olunacak istikrazat-ı muvakkate faiz ve komisyonu	25 000 000
Seksen iki senesi içinde istikraz olunub seksen üç senesi aşar malından tediyesi taht-ı teahhüdde bulunan düyunun mea-faiz ve komisyon miktarı	83 131 636
Paris'de akd olunan on iki milyon frank istikrazın bakıyyesi altı milyon bu kadar bin frangın fiyat-ı mîriyyesi üzere mea-güzeşte bedeli	28 116 037
Berrişşam tazminatı sergileri bedelatı	23 855 000
On senelik sergiler faiziyle Mısır vilayeti celilesinin vergi-i munzamından dört senede tediye olunmak üzere beher sene mahsubu lazım gelen	10 000 000
Bank vasıtasıyla seksen iki senesinde tediyesi taht-ı teahhüdde bulunan düyuna karşılık gösterilen akçenin açığı	<u>25 000 000</u>
Yekun	1 868 318 076
Mizan	
Ber-vech-i bala mesarifat	1 868 318 076
Ber-vech-i bala varidat	<u>-1 597 993 883</u>
Açığı	270 324 193

TANZİMAT DÖNEMİ BÜTÇELERİ

2.29 (1284)1868/ ' 69 malî yılı bütçesi

[1284 senesi varidat ve mesarifat-ı âdiye ve fevkalade bütçesinin hûlasa cetveli]

	(Kuruş)
<u>Nev'-i varidat</u>	<u>Gellr miktarı</u>
Birinci kısım: Doğrudan doğruya alınan tekalif	371 217 500
Vergi	306 725 000
Bedelât-ı askerî	64 492 500
İkinci kısım: Bil-vasıta alınan tekalif ve rûsumat	1 106 413 500
Aşar	566 930 000
Ağnam	159 646 500
Canavar	3 284 500
Emtia gümrükleri	199 742 500
Duhan	51 654 000
Harir	7 756 000
Müskirat rûsumu	20 339 000
Tapu	11 199 500
Varaka-i sahiha ve tezakir	9 580 500
Kontrato	1 343 500
Harc-ı vesaik ve resm-i tahsiliye	9 211 500
Rûsum-u mütenevvîa	65 726 000
Üçüncü kısım: Hasılat-ı mütenevvîa	153 436 500
Memlehalâr varidatı	69 766 500
Emlak-i mîriyye	8 667 000
Orman	7 568 000
Bahriyenin varidat-ı mahsusası	9 179 000
Ticaret dairesinin varidat-ı mahsusası	692 500
Karantina	1 986 000
Maadin	7 672 500
Telgrafhane	14 279 000
Postahane	3 402 000
Zaptiyyenin varidat-ı mahsusası	652 000
Rûsum-u mütenevvîa	29 572 000
Dördüncü kısım: Varidat-ı maktua	81 772 000
Verg-i Mısır	75 000 000
Vergi-i Eflak ve Boğdan	4 000 000
Vergi-i Sırb	2 300 000
Vergi-i Sisam ve Aynaroz	472 000
Yekun	1 712 839 500

Kaynak: Devlet-i Aliyye'nin 85 Senesi Muvazene Defteridir, İstanbul, 1285.

TANZİMAT DÖNEMİ BÜTÇELERİ**2.29 (1284)1868/ ' 69 malî yılı bütçesi (devam)**

[1284 senesi varidat ve mesarifat-ı âdiye ve fevkalade bütçesinin hûlâsa cetveli]

	(Kuruş)
<u>Nev'-i mesarifat</u>	<u>Tahsisat miktarı</u>
Birinci kısım: Düyun-u umûmiye	565 157 500
Deyn-i haricinin faiz ve re'sûlmaile mahsub mebalîği	290 374 500
Deyn-i dahilî	
Esham-ı umûmiyenin faizi	180 826 500
Esham-ı âdiye ve mukataat ve timarat ve zeamet faizleriyle evkaf kura bedelatı	60 886 000
Düyun-u gayri-muntazama faiz ve komisyonu	33 070 500
İkinci kısım: Mürettebât-ı mukannene	166 326 500
Hazine-i hassa-i şahane mürettebatı	101 279 500
Evkaf-ı hümayun hazinesi mürettebatı	6 000 000
Mazulîn ve mütekaidîn ve muhtacîn ve saire maaşları	59 047 000
Üçüncü kısım: Reddiyat ve mümteniat	26 029 000
Reddiyat	1 029 000
Mümteniat	25 000 000
Dördüncü kısım: Maliye	102 402 000
Daire-i maliye	58 593 000
Rûsumat emaneti	43 209 000
Orman idaresi	600 000
Beşinci kısım: Dahiliye	250 439 000
Daire-i dahiliye	245 975 000
Şehremaneti	1 242 500
Ebniye idaresi	3 221 500
Altıncı kısım: Şer'iye ve deavî	23 294 500
Şer'iye idaresi	22 742 000
Deavî	552 500
Yedinci kısım: Hariciye	15 227 000
Daire-i hariciye	15 227 000
Sekizinci kısım: Nizamiye	359 780 500
Daire-i nizamiye	359 780 500
Dokuzuncu kısım: Tophane	50 000 000
Daire-i tophane	50 000 000
Onuncu kısım: Bahriye	83 700 500
Daire-i bahriye	83 700 500
Onbirinci kısım: Ticaret ve sıhhiye	5 340 500
Daire-i ticaret	1 644 500
İdare-i sıhhiye	3 696 000
Onikinci kısım: Maarif-i umûmiye	5 935 500
Daire-i maarif	5 225 000
Tabhane	710 500

TANZİMAT DÖNEMİ BÜTÇELERİ

2.29 (1284)1868/ ' 69 malî yılı bütçesi (devam)

[1284 senesi varidat ve mesarifat-ı âdiye ve fevkalade bütçesinin hülâsa cetveli]

1284 senesi varidât ve mesarifatı	(Kuruş)
	Tahsisat miktarı
Onüçüncü kısım: Nafia	32 299 500
Daire-i nafia	2 602 000
Telgrafhane	16 655 500
Postahane	7 509 000
Maadin	5 533 000
Ondördüncü kısım: Zaptiye	15 158 500
Daire-i zaptiye	<u>15 158 500</u>
Yekun	1 701 090 500
1284 senesi fevkalade bütçesi	
Varidat:	
Zamime-i aşar bedelatı	97 500 000
Sikke-i mağşuşe hasılatı	3 780 000
Seksen dört senesi varidat-ı âdiye bütçesinin fazlası	11 749 000
Paris şirket-i umûmiyesi istikrazı	<u>258 751 000</u>
Yekun	371 780 000
Mesarifat:	
Maliye	130 215 500
Dahiliye	54 747 500
Nizamiye	80 304 000
Tophane	49 849 000
Bahriye	25 810 000
Nafia	<u>30 854 000</u>
Yekun	371 780 000

TANZİMAT DÖNEMİ BÜTÇELERİ**2.30 (1285)1869/ ' 70 malî yılı bütçesi**

[1285 senesi varidat ve mesarifat-ı âdiye ve fevkalade bütçesinin hûlasa cetveli]

1285 senesi varidât ve mesarifatı	(Kuruş)
<u>Nev'-i varidat</u>	Gelir miktarı
Birinci kısım: Doğrudan doğruya alınan tekalif	376 217 500
Vergi	311 725 000
Bedelât-ı askerî	64 492 500
İkinci kısım: Bil-vasıta alınan tekalif ve rûsumat	1 148 288 500
Aşar	534 430 000
Rub'-u aşar	92 375 000
Ağnam	153 646 500
Canavar	3 034 500
Emtia gümrükleri	197 242 500
Duhan	51 654 000
Harir	7 756 000
Müskirat rûsumu	20 339 000
Tapu	11 199 500
Varaka-i sahiha ve tezakir	9 580 500
Kontrato	1 093 500
Harc-ı vesaik ve resm-i tahsiliye	9 211 500
Rûsum-u mütenevvia	56 726 000
Üçüncü kısım: Hasılat-ı mütenevvia	168 866 500
Memlehalar varidatı	79 766 500
Emlak-i mîriyye	8 667 000
Sikke-i mağşuşe hasılatı	3 780 000
Orman	7 568 000
Bahriyenin varidat-ı mahsusası	10 579 000
Ticaret dairesinin varidat-ı mahsusası	1 192 500
Karantina	1 986 000
Maadin	6 672 500
Telgrafhane	15 029 000
Postahane	3 402 000
Zaptiyyenin varidat-ı mahsusası	652 000
Hasılat-ı müteferrika	29 572 000
Dördüncü kısım: Varidat-ı maktua	81 772 000
Vergi-i Mısır	75 000 000
Vergi-i Eflak ve Boğdan	4 000 000
Vergi-i Sırp	2 300 000
Vergi-i Sisam ve Aynaroz	472 000
Yekun	1 775 144 500

Kaynak: BOA, Y. EE, nr. 26/10; Devlet-i Aliyye'nin 85 Senesi Muvazene Defteridir, İstanbul, 1286.

TANZİMAT DÖNEMİ BÜTÇELERİ

2.30 (1285)1869/ ' 70 malî yılı bütçesi (devam)

[1285 senesi varidat ve mesarifat-ı âdiye ve fevkalade bütçesinin hûlasa cetveli]

1285 senesi varidât ve mesarifatı	(Kuruş)
<u>Nev'-i mesarifat</u>	<u>Tahsisat miktarı</u>
Birinci kısım: Düyunat-ı umûmiye	735 823 500
Deyn-i haricinin faiz ve re'sûlmaile mahsub mebalîği	442 853 500
Deyn-i dahilî	
Esham-ı umûmiyenin faizi	180 826 500
Esham-ı âdiye ve mukataat ve timarat ve zeamet faizleriyle evkaf kura bedelatı	60 136 000
Düyun-u gayri-muntazama ve hesab-ı carî ve emval-i eytam faizleri	39 420 500
Mukassaten tediyesi mukarrer olan bazı istikrazat muhassasatı	12 587 000
İkinci kısım: Mürettebat-ı mukannene	168 261 500
Hazine-i hassa-i şahane mürettebatı	102 314 500
Evkaf-ı hümayun hazinesi mürettebatı	9 000 000
Mazulîn ve mütekaidîn ve muhtacîn ve saire maaşları	56 947 000
Üçüncü kısım: Reddiyat ve mümteniat	34 689 500
Reddiyat	1 064 000
Mümteniat	33 625 500
Dördüncü kısım: Maliye	115 646 000
Daire-i maliye	69 800 500
Rûsumat emaneti	44 874 000
Orman idaresi	971 500
Beşinci kısım: Dahiliye	312 803 500
Daire-i dahiliye	256 231 000
Şehremaneti	1 342 500
Ebniye idaresi	3 651 500
Girid vilayetin idare-i mülkiye mesarîf-i fevkaladesi	8 347 500
Bosna ve Kıbrıs fevkaladesi	14 449 500
Fevkalade olarak istihdam olunan asakir-i muntazama muhassasatı	9 211 500
Daire-i zabtiye	19 570 000
Altıncı kısım: Şer'iye ve deavî	34 344 500
Şer'iye idaresi	33 792 000
Deavî	552 500
Yedinci kısım: Hariciye	15 389 000
Daire-i hariciye	15 389 000
Sekizinci kısım: Daire-i nizamiye	336 329 000
Daire-i nizamiye	325 461 500
Silah altına alınan asakir-i redife mesarîf-i	5 867 500
Bab-ı Seraskerî ebniyesi mesarîf-i	5 000 000
Dokuzuncu kısım: Tophane	90 417 500
Mesarîf-i askeriye	75 157 500
Bazı mübayaat-ı fevkalade ve mesarîf-i	7 760 000
Erzurum istihkamâtı	7 500 000

TANZİMAT DÖNEMİ BÜTÇELERİ**2.30 (1285)1869/ ' 70 malî yılı bütçesi (devam)**

[1285 senesi varidat ve mesarifat-ı âdiye ve fevkalade bütçesinin hûlasa cetveli]

1285 senesi varidât ve mesarifatı	(Kuruş)
	Tahsisat miktarı
Onuncu kısım: Bahriye	107 632 500
Tahsisat-ı âdiye	74 844 000
Mübayaat-ı fevkalade	32 788 500
Onbirinci kısım: Ticaret	5 895 500
Daire-i ticaret	1 845 000
Idare-i sıhhiye	4 050 500
Onikinci kısım: Maarif-i umûmiye	7 935 500
Daire-i maarif	7 143 500
Tabhane	792 000
Onüçüncü kısım: Nafia	70 916 500
Daire-i nafia	4 915 000
Telgrafhane	18 963 000
Postahane	8 060 000
Maadin	5 624 500
Demiryollarının teminat akçesi	28 354 000
Trabzon tarıkı mesarifi	2 500 000
İşkodra tarıkı mesarifi	<u>2 500 000</u>
Yekun	2 036 084 000

TANZİMAT DÖNEMİ BÜTÇELERİ

2.31 (1286)1870/ ' 71 mali yılı bütçesi

[1286 senesi varidat ve mesarifat-ı âdiye bütçesinin hülâsa cetveli]

1286 senesi varidât ve mesarifatı

(Kuruş)

Nev'-i varidat

Gelir
miktarı

Birinci kısım: Doğrudan doğruya alınan tekalif

385 129 000

Vergi

317 919 500

Bedelât-ı askerî

67 209 500

İkinci kısım: Bil-vasıta alınan tekalif ve rûsumat

1 190 082 500

Aşar

557 367 500

Rub'-u aşar

96 995 500

Ağnam

160 143 000

Canavar

3 334 500

Emtia gümrükleri

207 693 000

Duhan

56 562 500

Harir

8 756 000

Müskirat rûsumu

22 333 500

Tapu

10 467 000

Varaka-i sahiha ve tezakir

12 647 000

Kontrato

1 562 000

Harc-ı vesaik ve resm-i tahsiliye

10 228 000

Rûsum-u mütenevvia

41 993 000

Üçüncü kısım: Hasılat-ı mütenevvia

182 497 500

Memlehalat varidatı

87 112 500

Emlak-ı mîriyye

7 782 000

Sikke-i mağşuşe hasılatı

3 780 000

Orman

7 568 000

Bahriyenin varidat-ı mahsusası

10 947 500

Ticaret dairesinin varidat-ı mahsusası

1 692 500

Karantina

1 430 500

Maadin

7 672 500

Teigrafhane

15 005 500

Postahane

4 402 000

Zaptiyyenin varidat-ı mahsusası

532 500

Hasılat-ı müteferrika

34 572 000

Dördüncü kısım: Varidat-ı maktua

81 772 000

Vergi-i Mısır

75 000 000

Vergi-i Eflak ve Boğdan

4 000 000

Vergi-i Sırp

2 300 000

Vergi-i Sisam ve Aynaroz

472 000

Yekun

1 839 481 000

Kaynak: BOA, Y. EE, nr. 26/10.

TANZİMAT DÖNEMİ BÜTÇELERİ**2.31 (1286)1870/ ' 71 malî yılı bütçesi (devam)**

[1286 senesi varidat ve mesarifat-ı âdiye bütçesinin hülâsa cetveli]

1286 senesi varidât ve mesarifatı	(Kuruş)
<u>Nev'-i mesarifat</u>	<u>Tahsisat miktarı</u>
Birinci kısım: Düyunat-ı umûmiye	724 648 000
Deyn-i haricînin faiz ve re'sûlmaile mahsub mebalîği	424 819 000
Deyn-i dahilî	
Esham-ı umûmiyenin faizi	180 826 500
Esham-ı âdiye ve mukataat ve timarat ve zeamet faizleriyle evkaf kura bedelâtı	59 578 500
Düyun-u gayri-muntazama ve hesab-ı carî ve emval-i eytam faizleri	49 500 000
Mukassaten tediyesi mukarrer olan bazı istikrazat muhassasatı	9 924 000
İkinci kısım: Mürettebat-ı mukannene	178 214 500
Hazine-i hassa-i şahane mürettebatı	103 741 500
Evkaf-ı hümayun hazinesi mürettebatı	14 740 000
Mazulîn ve mütekaidîn ve muhtacîn ve saire maaşları	59 733 000
Üçüncü kısım: Reddiyat ve mümteniat	34 498 500
Reddiyat	873 000
Mümteniat	33 625 500
Dördüncü kısım: Kısım-ı maliye	142 514 500
Daire-i maliye	94 693 000
Rüsumat emaneti	44 971 500
Orman idaresi	2 850 000
Beşinci kısım: Dahiliye	322 684 500
Daire-i dahiliye	297 667 000
Daire-i zabtiye	15 853 000
Bağdad vilayetinin fazla-i mesarifi	9 164 500
Altıncı kısım: Şer'iye ve adliye	44 731 000
Şer'iye idaresi	44 731 000
Yedinci kısım: Hariciye	16 451 500
Daire-i hariciye	16 451 500
Sekizinci kısım: Daire-i nizamiye	325 461 500
Daire-i nizamiye	325 461 500
Dokuzuncu kısım: Tophane	61 500 000
Mesarif-i askeriye	21 500 000
İmalat-ı harbiye	30 000 000
Erzurum istihkamâtı	10 000 000
Onuncu kısım: Bahriye	88 315 500
Tahsisat-ı âdiye	88 315 500
Onbirinci kısım: Ticaret	6 281 500
Daire-i ticaret	2 322 500
İdare-i sıhhiye	3 959 000

TANZİMAT DÖNEMİ BÜTÇELERİ

2.31 (1286)1870/ ' 71 malî yılı bütçesi (devam)

[1286 senesi varidat ve mesarifat-ı âdiye bütçesinin hülâsa cetveli]

1286 senesi varidât ve mesarifatı	(Kuruş)
	Tahsisat miktarı
Onikinci kısım: Maarif-i umûmiye	10 624 000
Daire-i maarif	10 429 500
Tabhane	194 500
Onüçüncü kısım: Nafia	115 004 500
Daire-i nafia	12 015 500
Telgrafhane	24 390 000
Postahane	8 257 500
Maadin	6 841 500
Demiryollarının teminat akçesi	53 500 000
Trabzon tariki mesarifi	2 500 000
Bağdad vilayetinin umur-u nafia muhassasatı	7 500 000
Yekun	2 070 929 500

TANZİMAT DÖNEMİ BÜTÇELERİ
2.32 (1287)1871/ ' 72 malî yılı bütçesi

1287 senesi varidat ve mesarifat-ı umûmiyesi **(Kuruş)**

Nev'-i varidat	Gelir miktarı
BİRLİNCİ KISIM: Doğrudan doğruya alınan tekalif	385 129 000
Vergi	317 919 500
Bedelât-ı askerî	67 209 500
İKİNCİ KISIM: Bil-vasıta alınan tekalif ve rûsumat	1 270 850 500
Aşar	654 363 000
Ağnam	200 000 000
Canavar	3 194 500
Emtia gümrükleri	215 140 500
Duhan	82 500 000
Harir	5 409 500
Müskirat rûsumu	24 324 500
Tapu	12 500 000
Varaka-i sahiha ve tezakir	15 000 000
Kontrato	1 376 500
Harc-ı vesaik ve resm-i tahsiliye	15 000 000
Rûsum-u mütenevvia	42 042 000
ÜÇÜNCÜ KISIM: Hasılat-ı mütenevvia	182 330 000
Memlehalat varidatı	82 287 500
Emlak-i mîriyye	8 895 500
Sikke-i mağşûşe	3 780 000
Orman	10 000 000
Bahriyenin varidat-ı mahsusası	11 612 000
Ticaret dairesinin varidat-ı mahsusası	1 391 000
Karantina	1 828 000
Maadin	8 979 000
Telgrafhane	15 005 500
Postahane	4 223 500
Zaptiyyenin varidat-ı mahsusası	532 500
Hasılat-ı müteferrika	33 795 500
DÖRDÜNCÜ KISIM: Vergi-i maktua	81 772 000
Vergi-i Mısır, Eflak, Boğdan, Sırb, Sisam ve Aynaroz	81 772 000
Yekun	1 920 081 500

Kaynak: Devlet-i Aliyye'nin 88 Senesi Muvazene Defteridir, İstanbul, 1289; BOA, İ. MMS, nr. 1 754.

TANZİMAT DÖNEMİ BÜTÇELERİ**2.32 (1287)1871/ ' 72 malî yılı bütçesi (devam)**

1287 senesi varidat ve mesarifat-ı umûmiyesi	(Kuruş)
<u>Nev'-i mesarifat</u>	<u>Tahsisat miktarı</u>
Birinci kısmın yekunu	917 965 000
Deyn-i haricinin faiz ve re'sûlmaile mahsub mebalîği	619 724 000
Deyn-i dahilî	
Esham-ı umûmiyenin faizi	180 826 500
Esham-ı âdiye ve mukataat ve timarat ve zeamet faizleriyle evkaf kura bedelatı	61 711 000
Düyun-u gayri-muntazama faiz ve komisyonu	49 450 000
Mukassaten tediyesi mukarrer olan bazı istikrazat muhassasatı	6 253 500
İkinci kısmın yekunu	200 794 000
Hazine-i hassa-i şahane mürettebatı	130 471 000
Evkaf-ı hümayun hazinesi mürettebatı	12 000 000
Mazulîn ve mütekaidîn ve muhtacîn ve saire maaşları	58 323 000
Üçüncü kısmın yekunu	25 914 000
Reddiyat	914 000
Mümteniat	25 000 000
Dördüncü kısmın yekunu	130 370 500
Daire-i maliye	82 049 000
Rûsumat emaneti	44 971 500
Orman idaresi	3 350 000
Beşinci kısmın yekunu	292 036 000
Daire-i dahiliye	272 547 000
Şehremaneti	19 489 000
Altıncı kısmın yekunu	50 000 000
Şer'iye idaresi	50 000 000
Yedinci kısmın yekunu	17 367 000
Daire-i hariciye	17 367 000
Sekizinci kısmın yekunu	385 100 000
Daire-i nizamiye	370 600 000
Bağdad vilayeti dahilinde vaki Necd mesarifi	10 000 000
Ebniye-i askeriye mesarifi	4 500 000
Dokuzuncu kısmın yekunu	50 263 000
Daire-i tophane	45 263 000
Erzurum istihkamâtı	5 000 000
Onuncu kısmın yekunu	82 646 500
Daire-i bahriye	82 646 500
Onbirinci kısmın yekunu	7 785 000
Daire-i ticaret	2 565 000
Idare-i sıhhiye	5 220 000

TANZİMAT DÖNEMİ BÜTÇELERİ**2.32 (1287)1871/ ' 72 malî yılı bütçesi (devam)**

1287 senesi varidat ve mesarifat-ı umûmiyesi	(Kuruş)
	Tahsisat miktarı
Onikinci kısmın yekunu	10 971 500
Daire-i maarif	10 807 000
Tabhane	164 500
Onüçüncü kısmın yekunu	105 321 000
Daire-i nafia	9 581 500
Telgrafhane	23 157 000
Postahane	8 308 000
Maadin	7 308 500
Demiryollar teminat akçesi	53 466 000
Trabzon ve Livane tarikleri mesarifi	<u>3 500 000</u>
Yekun	2 276 533 500
Varidat	<u>-1 920 081 500</u>
Fazla-i mesarifat	356 452 000

TANZİMAT DÖNEMİ BÜTÇELERİ
2.33 (1288)1872/ ' 73 malî yılı bütçesi

1288 senesi varidat ve mesarifat-ı umûmiyesi

(Kuruş)

Nev'-i varidat	Gellr miktarı
Birinci kısım: Doğrudan doğruya alınan tekalif	391 363 500
Vergi	325 654 000
Bedelât-ı askerî	65 709 500
İkinci kısım: Bîl-vasıta alınan tekalif ve rûsumat	1 393 941 500
Aşar	749 567 500
Ağnam	204 970 000
Canavar	3 354 000
Emtia gümrükleri	215 140 500
Duhan	52 769 000
Harir	5 409 500
Müskirat rûsumu	24 995 000
Tapu	52 500 000
Varaka-i sahiha ve tezakir	20 000 000
Kontrato	5 000 000
Harc-ı vesaik ve resm-i tahsiliye	11 576 500
Rûsum-u mütenevvîa	48 659 500
Üçüncü kısım: Hasılat-ı mütenevvîa	276 644 000
Memlehalat varidatı	82 287 500
Emlak-ı mîriyye	17 924 000
Orman	13 000 000
Bahriyenin varidat-ı mahsusası	12 655 000
Ticaret dairesinin varidat-ı mahsusası	1 470 000
Karantina	3 752 000
Maadin	8 979 000
Telgrafhane	24 488 000
Postahane	10 685 500
Zaptiyyenin varidat-ı mahsusası	402 000
Yüzde beş	2 986 500
Tahrir masrafı mukabili varidat	16 333 000
Tahrir masrafı mukabili alınacak akçe fazlası	3 550 000
Necd varidatı	5 000 000
Müskirat ve duhan rûsum-u cedidesi	37 000 000
Hasılat-ı müteferrika	36 131 500
Dördüncü kısım: Varidat-ı maktua	81 872 000
Vergi-i Mısır	75 000 000
Vergi-i Eflak	2 500 000
Vergi-i Bağdad	1 500 000
Vergi-i Sırp	2 200 000
Vergi-i Sisam ve Aynaroz	<u>472 000</u>
Yekun	2 143 721 000
Aşardan rub' tenzil	<u>- 80 000 000</u>
Yekun	2 063 721 000

Kaynak: Devlet-i Aliyye'nin 88 Senesi Muvazene Defteridir, İstanbul, 1289; BOA, İ. MMS, nr. 1 754.

TANZİMAT DÖNEMİ BÜTÇELERİ**2.33 (1288)1872/ ' 73 malî yılı bütçesi (devam)**

1288 senesi varidat ve mesarifat-ı umûmiyesi	(Kuruş)
<u>Nev'-i mesarifat</u>	<u>Tahsisat miktarı</u>
Birinci kısmın yekunu	945 270 000
Deyn-i haricînin faiz ve re'sûlmaile mahsub mebalîği	651 523 000
Deyn-i dahilî	
Esham-ı umûmiyenin faizi	180 826 500
Esham-ı âdiye ve mukataat ve timarat ve zeamet faizleriyle evkaf kura bedelatı	57 243 000
Düyun-u gayri-muntazama faiz ve hesab-ı carî ve emval-i eytam faizleri ve komisyonu	49 424 000
Mukassaten tediyesi mukarrer olan bazı istikrazat muhassasatı	6 253 500
İkinci kısmın yekunu	191 676 500
Hazine-i hassa-i şahane mürettebatı	130 886 500
Evkaf-ı hûmayun hazinesi mürettebatı	3 500 000
Mazulîn ve mütekaidîn ve muhtacın ve saire maaşları	57 290 000
Üçüncü kısmın yekunu	13 002 500
Reddiyat	502 500
Mümteniât	12 500 000
Dördüncü kısmın yekunu	98 755 500
Daire-i maliye	54 973 500
Rûsumat emaneti	40 128 000
Orman idaresi ve maadin	3 654 000
Beşinci kısmın yekunu	236 510 500
Daire-i dahiliye	222 838 500
Şehremaneti	13 672 000
Altıncı kısmın yekunu	39 331 500
Şer'iye idaresi	39 331 500
Yedinci kısmın yekunu	14 551 500
Daire-i hariciye	14 551 500
Sekizinci kısmın yekunu	344 506 000
Daire-i nizamiye	340 006 000
Bağdad vilayeti dahilinde vaki Necd mesarifi	2 000 000
Ebniye-i askeriye mesarifi	2 500 000
Dokuzuncu kısmın yekunu	47 763 000
Daire-i tophane	45 263 000
Erzurum istihkamâtı	2 500 000
Onuncu kısmın yekunu	80 000 000
Daire-i bahriye	80 000 000
Onbirinci kısmın yekunu	6 584 000
Daire-i ticaret	1 566 500
Idare-i sihiye	5 017 500

TANZİMAT DÖNEMİ BÜTÇELERİ**2.33 (1288)1872/ ' 73 malî yılı bütçesi (devam)**

1288 senesi varidat ve mesarifat-ı umûmiyesi	(Kuruş)
	Tahsisat miktarı
Onikinci kısmın yekunu	8 202 500
Daire-i maarif	8 089 000
Tabhane	113 500
Onüçüncü kısmın yekunu	114 291 500
Daire-i nafia mea-tarik-ı Livane	7 435 500
Telgrafhane ve postahane	44 248 500
Maadin	6 641 500
Demiryollar ve teminat akçesi	53 466 000
Trabzon ve Livane tarikleri mesarifi	2 500 000
Yekun	2 140 445 000
Varidat	-2 063 721 000
Fazla-i mesarifat	76 724 000

TANZİMAT DÖNEMİ BÜTÇELERİ**2.34 (1289)1873/ ' 74 malî yılı bütçesi****1289 senesi varidat ve mesarifat-ı umûmiyesi****(Kuruş)**

<u>Nev'-i varidat</u>	<u>Gelir miktarı</u>
Birinci kısım: Doğrudan doğruya alınan tekalif	391 416 000
Vergi	325 654 000
Bedel-i askerî	65 762 000
İkinci kısım: Bil-vasıta alınan tekalif ve rûsumat	1 421 795 500
Aşar	700 000 000
Ağnam	225 000 000
Canavar	3 238 500
Emtia gümrükleri	225 000 000
Duham	107 500 000
Harir	5 409 500
Müskirat rûsumu	25 000 000
Tapu	50 000 000
Varaka-i sahiha ve tezakir	20 000 000
Kontrato	5 000 000
Harc-ı vesaik ve resm-i tahsiliye	12 500 000
Rûsum-u mütenevvia	43 147 500
Üçüncü kısım: Hasılat-ı mütenevvia	214 944 000
Memlehalat varidatı	82 500 000
Emlak-i miriyye, orman, maadin ve sayd-ı mahî	8 277 000
Orman	11 250 000
Bahriye	12 500 000
Ticaret	1 650 500
Karantina	3 752 000
Maadin	8 979 000
Telgraf	32 489 000
Posta	13 262 000
Zabtiye	119 000
Tahrir icra olunacak mahaller mesarifi mukabili alınacak olan	3 200 000
Hasılat-ı müteferrika	36 965 500
Dördüncü kısım: Varidat-ı maktua	81 772 000
Vergi-i Mısır	75 000 000
Vergi-i Eflak ve Boğdan	4 000 000
Vergi-i Sırp	2 300 000
Vergi-i Sisam ve Aynaroz	<u>472 000</u>
Yekun	2 109 927 500

Kaynak: Devlet-i Aliyye'nin 90 Senesi Muvazene Defteridir, İstanbul, tarihsiz.

TANZİMAT DÖNEMİ BÜTÇELERİ**2.34 (1289)1873/ ' 74 malî yılı bütçesi (devam)**

1289 senesi varidat ve mesarifat-ı umûmiyesi	(Kuruş)
<u>Nev'-i mesarifat</u>	<u>Tahsisat miktarı</u>
Birinci kısmın yekunu	1 087 306 500
Deyn-i haricinin faiz ve re'sûlmele mahsub mebalîği	784 437 000
Deyn-i dahilî	
Esham-ı umûmiyenin faizi	187 259 000
Esham-ı cedide ve düyun-u mübeddelenin faizi	5 000 000
Esham-ı âdiye ve mukataat ve timarat ve zeamet faizleriyle evkaf kura bedelatı	60 858 000
Düyun-u gayri-muntazama faiz ve hesab-ı carî komisyonu ve emval-i eytam faizleri	49 352 500
Mukassaten tediyesi mukarrer olan bazı istikrazat muhassasatı	400 000
İkinci kısmın yekunu	199 451 500
Hazine-i hassa-i şahane mürettebatı	131 576 000
Evkaf-ı hümayun hazinesi mürettebatı	3 500 000
Mazulîn ve mütekaidîn ve muhtacîn ve saire maaşları	64 375 500
Üçüncü kısmın yekunu	13 033 500
Reddiyat	533 500
Mümteniat	12 500 000
Dördüncü kısmın yekunu	132 547 000
Daire-i maliye	62 500 000
Defterhane nezareti	16 717 500
Rûsumat emaneti	42 500 000
Orman idaresi	10 829 500
Beşinci kısmın yekunu	283 789 500
Daire-i dahiliye	268 798 500
Şehremaneti	14 991 000
Altıncı kısmın yekunu	46 251 000
Şer'iye idaresi	46 251 000
Yedinci kısmın yekunu	16 509 000
Daire-i hariciye	16 509 000
Sekizinci kısmın yekunu	415 291 000
Daire-i nizamiye	415 291 000
Dokuzuncu kısmın yekunu	100 000 000
Daire-i tophane	97 500 000
Erzurum istihkamâtı	2 500 000
Onuncu kısmın yekunu	125 000 000
Daire-i bahriye	125 000 000
Onbirinci kısmın yekunu	8 869 000
Daire-i ticaret	2 598 000
Idare-i sıhhiye	6 271 000
Onikinci kısmın yekunu	9 281 000
Daire-i maarif	9 281 000

TANZİMAT DÖNEMİ BÜTÇELERİ**2.34 (1289)1873/ ' 74 malî yılı bütçesi (devam)**

1289 senesi varidat ve mesarifat-ı umûmiyesi	(Kuruş)
	Tahsisat miktarı
Onüçüncü kısmın yekunu	181 332 500
Daire-i nafia	8 743 500
Telgrafhane ve postahane	61 484 000
Demiryollar teminat akçesi	<u>111 105 000</u>
Yekun	2 618 661 500

TANZİMAT DÖNEMİ BÜTÇELERİ**2.35 (1290)1874/ ' 75 malî yılı bütçesi****1290 senesi varidat ve mesarifat-ı umûmiyesi****(Kuruş)**

<u>Nev'-i varidat</u>	<u>Gellr miktarı</u>
Birinci kısım: Doğrudan doğruya alınan tekalif	484 259 500
Vergi	325 971 000
Bedel-i askerî	83 288 500
Patent resmi ve Dersaadet'in sair bazı varidatı	75 000 000
İkinci kısım: Bil-vasıta alınan tekalif ve rüsumat	1 676 648 000
Aşar	700 000 000
Rub'-u öşür	175 000 000
Ağnam	217 500 000
Canavar	3 238 500
Emtia gümrükleri	207 500 000
Duhan	150 000 000
Harir	5 409 500
Müskirat rüsumu	25 000 000
Tapu	75 000 000
Varaka-i sahiha ve tezakir	50 000 000
Kontrato	10 000 000
Harc-ı vesaik ve resm-i tahsiliye	12 500 000
Rüsum-u mütenevvia	45 500 000
Üçüncü kısım: Hasılat-ı mütenevvia	238 062 500
Memlehalat varidatı	82 500 000
Emlak-i mîriyye	10 000 000
Orman	25 000 000
Bahriyenin varidat-ı mahsûsası	12 500 000
Ticaret dairesinin varidat-ı mahsûsası	1 750 000
Daire-i sıhhiye	3 752 000
Maadin	15 150 000
Telgrafhane	32 489 000
Postahane	13 262 000
Zaptiye'nin varidat-ı mahsusası	119 000
Tahrir icra olunacak mahaller mesarifi olarak alınacak	3 200 000
Hasılat-ı müteferrika	38 340 500
Dördüncü kısım: Varidat-ı maktua	81 772 000
Vergi-i Mısır, Eflak, Boğdan, Sırb, Sisam ve Aynaroz	81 772 000
Yekun	2 480 742 000

Kaynak: Devlet-i Aliyye'nin 90 Senesi Muvazene Defteridir, İstanbul, tarihsiz; BOA, İ. MMS, nr. 2 314.

TANZİMAT DÖNEMİ BÜTÇELERİ**2.35 (1290)1874/ ' 75 malî yılı bütçesi (devam)**

1290 senesi varidat ve mesarifat-ı umûmiyesi	(Kuruş)
<u>Nev'-i mesarifat</u>	<u>Tahsisat miktarı</u>
Birinci kısım: Düyun-u umûmiye yekunu	943 759 000
Deyn-i haricînin faiz ve re'sûlmal tahsisatı	631 234 500
Deyn-i dahilî	
Esham-ı umûmiyenin faizi	196 000 000
Esham-ı cedide faizleri	7 500 000
Esham-ı âdiye ve mukataat ve timarat ve zeamet faizleriyle evkaf kura bedelatı	59 672 000
Düyun-u gayri-muntazama faiz ve komisyonu, emval-i eytam faizi ve Bank-ı Osmanî'nin hesab-ı carî faizi	49 352 500
İkinci kısım: Mürettebat-ı mukannene yekunu	199 000 000
Hazine-i hassa-i şahane mürettebatı	131 500 000
Evkaf-ı hümayun hazinesi mürettebatı	3 500 000
Mazulîn ve mütekaidîn ve muhtacîn ve saire maaşları	64 000 000
Üçüncü kısım: Reddiyat ve mümteniat yekunu	13 033 500
Reddiyat	533 500
Mümteniat	12 500 000
Dördüncü kısım: Maliye yekunu	159 931 500
Daire-i maliye	81 500 000
Defterhane	15 931 500
Rûsumat emaneti	45 000 000
Orman ve maadin	17 500 000
Beşinci kısım: Dahiliye yekunu	284 364 500
Daire-i dahiliye	269 460 000
Daire-i zabtiye	14 904 500
Altıncı kısım: Şer'îye yekunu	46 251 000
Şer'îye idaresi	46 251 000
Yedinci kısım: Hariciye yekunu	17 500 000
Daire-i hariciye	17 500 000
Sekizinci kısım: Nizamiye yekunu	415 291 000
Daire-i nizamiye	415 291 000
Dokuzuncu kısım: Tophane yekunu	90 000 000
Daire-i tophane	90 000 000
Onuncu kısım: Bahriye yekunu	100 000 000
Daire-i bahriye	100 000 000
Onbirinci kısım: Ticaret yekunu	8 869 000
Daire-i ticaret	2 598 000
Idare-i sıhhiye	6 271 000
Onikinci kısım: Maarif yekunu	12 500 000
Daire-i maarif	12 500 000

TANZİMAT DÖNEMİ BÜTÇELERİ

2.35 (1290)1874/ ' 75 malî yılı bütçesi (devam)

1290 senesi varidat ve mesarifat-ı umûmiyesi	(Kuruş)
	Tahsisat miktarı
Onüçüncü kısım: Nafia yekunu	222 958 500
Daire-i nafia	11 398 000
Telgrafhane ve posta	64 940 000
Demiryollar teminat akçesi	<u>146 620 500</u>
Yekun	2 513 458 000

TANZİMAT DÖNEMİ BÜTÇELERİ

2.36 (1291)1875/ ' 76 malî yılı bütçesi

1291 senesi varidat ve mesarifat-ı umûmiyesi	(Kuruş)
<u>Nev'-i varidat</u>	<u>Gelir miktarı</u>
Birinci kısım: Doğrudan doğruya alınan tekalif	412 850 000
Vergi	317 500 000
Bedel-i askerî	80 000 000
Dersaadet vergisi	15 350 000
İkinci kısım: Bil-vasıta alınan tekalif ve rûsumat	1 686 914 000
Aşar	696 000 000
Rub'-u öşür	174 000 000
Ağnam	201 980 000
Canavar	3 215 000
Emtia gümrükleri	207 500 000
Duhan	165 000 000
Harir	5 500 000
Müskirat rûsumu	40 000 000
Tapu	96 500 000
Varaka-i sahiha ve tezakir	30 000 000
Kontrato	5 000 000
Harc-ı vesaik ve resm-i tahsiliye	14 569 000
Rûsum-u mütenevvia	47 650 000
Üçüncü kısım: Hasılat-ı mütenevvia	206 758 000
Memleahalar varidatı	80 000 000
Emlak-i mîriyye	10 000 000
Orman	15 000 000
Bahriyenin varidat-ı mahsusası	11 878 000
Ticaret	2 130 000
Daire-i sıhhiye	6 250 000
Maadin	18 000 000
Telgrafhane	16 250 000
Postahane	6 000 000
Zaptiyenin varidat-ı mahsusası	250 000
Tahrir icra olunacak mahaller mesarifi olarak alınacak	5 000 000
Hasılat-ı müteferrika	36 000 000
Dördüncü kısım: Varidat-ı maktua	81 772 000
Vergi-i Mısır	75 000 000
Vergi-i Eflak	2 500 000
Vergi-i Boğdan	1 500 000
Vergi-i Sırp	2 400 000
Vergi-i Sisam ve Aynaroz	372 000
Yekun	2 388 294 000

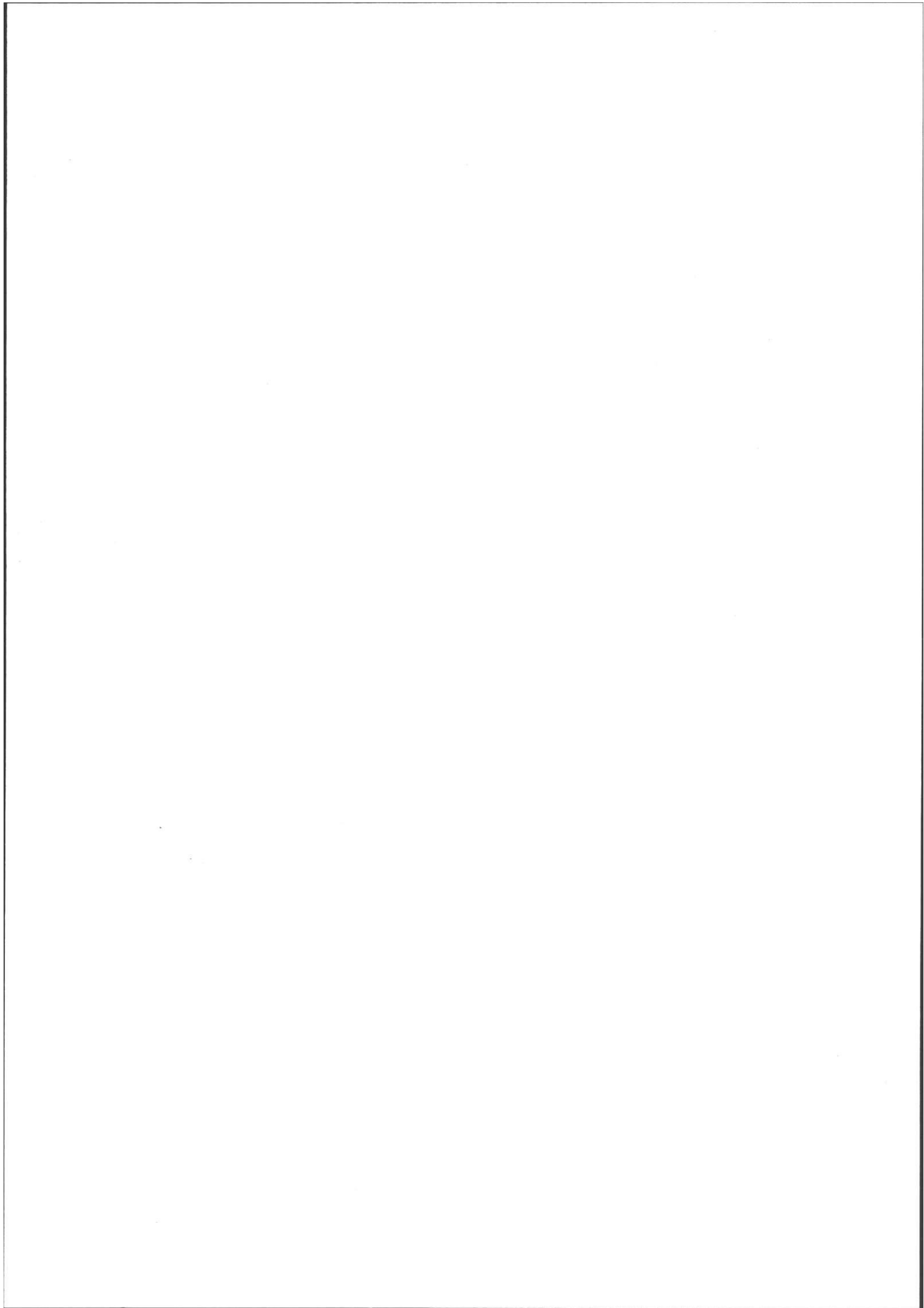
Kaynak: Devlet-i Aliyye'nin 91 Senesi Muvazene Defteridir, İstanbul, tarihsiz; BOA, İ. MMS, nr. 2 314.

TANZİMAT DÖNEMİ BÜTÇELERİ**2.36 (1291)1875/ ' 76 malî yılı bütçesi (devam)**

1291 senesi varidat ve mesarifat-ı umûmiyesi	(Kuruş)
<u>Nev'-i mesarifat</u>	<u>Tahsisat miktarı</u>
Birinci kısım: Düyun-u umûmiye yekunu	1 486 924 500
Deyn-i haricînin faiz ve re'sûlmal tahsisatı	720 320 000
Deyn-i dahilî	
Esham-ı umûmiyenin faizi	383 188 500
Rumeli demiryolları tahvilatı muhassasatı	121 214 500
Esham-ı cedide faizleri	9 000 000
Esham-ı âdiye ve mukataat ve timarat ve zeamet faizleriyle evkaf kura bedelatı	59 159 000
Düyun-u gayri-muntazama faiz ve komisyonu	111 250 000
Bank-ı Osmanî'nin hesab-ı carî faizi	21 250 000
Emval-i eytam faizi	6 042 500
Meskukat-ı mağşuşe farkı	25 000 000
Kambiyolar farkıyla iskonto	12 500 000
Meskukat-ı mağşuşenin tedavülden kaldırılması için	18 000 000
İkinci kısım: Mürettebat-ı mukannene yekunu	199 342 000
Hazine-i hassa-i şahane mürettebatı	133 775 500
Evkaf-ı hümayun hazinesi mürettebatı	3 500 000
Mazulîn ve mütekaidîn ve muhtacîn ve saire maaşları	62 066 500
Üçüncü kısım: Reddiyat ve mümteniat yekunu	700 000
Reddiyat	700 000
Mümteniat	-
Dördüncü kısım: Maliye yekunu	194 385 500
Daire-i maliye	91 073 000
Defterhane	28 117 000
Rüsumat emaneti	55 000 000
Orman	8 036 000
Maadin	12 159 500
Beşinci kısım: Dahiliye yekunu	293 377 500
Daire-i dahiliye	275 774 500
Daire-i zabtiye	17 603 000
Altıncı kısım: Şer'iye yekunu	47 897 000
Şer'iye idaresi	47 897 000
Yedinci kısım: Hariciye yekunu	17 500 000
Daire-i hariciye	17 500 000
Sekizinci kısım: Nizamiye yekunu	390 291 000
Daire-i nizamiye	390 291 000
Dokuzuncu kısım: Tophane yekunu	80 000 000
Daire-i tophane	80 000 000
Onuncu kısım: Bahriye yekunu	80 000 000
Daire-i bahriye	80 000 000

TANZİMAT DÖNEMİ BÜTÇELERİ**2.36 (1291)1875/ ' 76 mali yılı bütçesi (devam)**

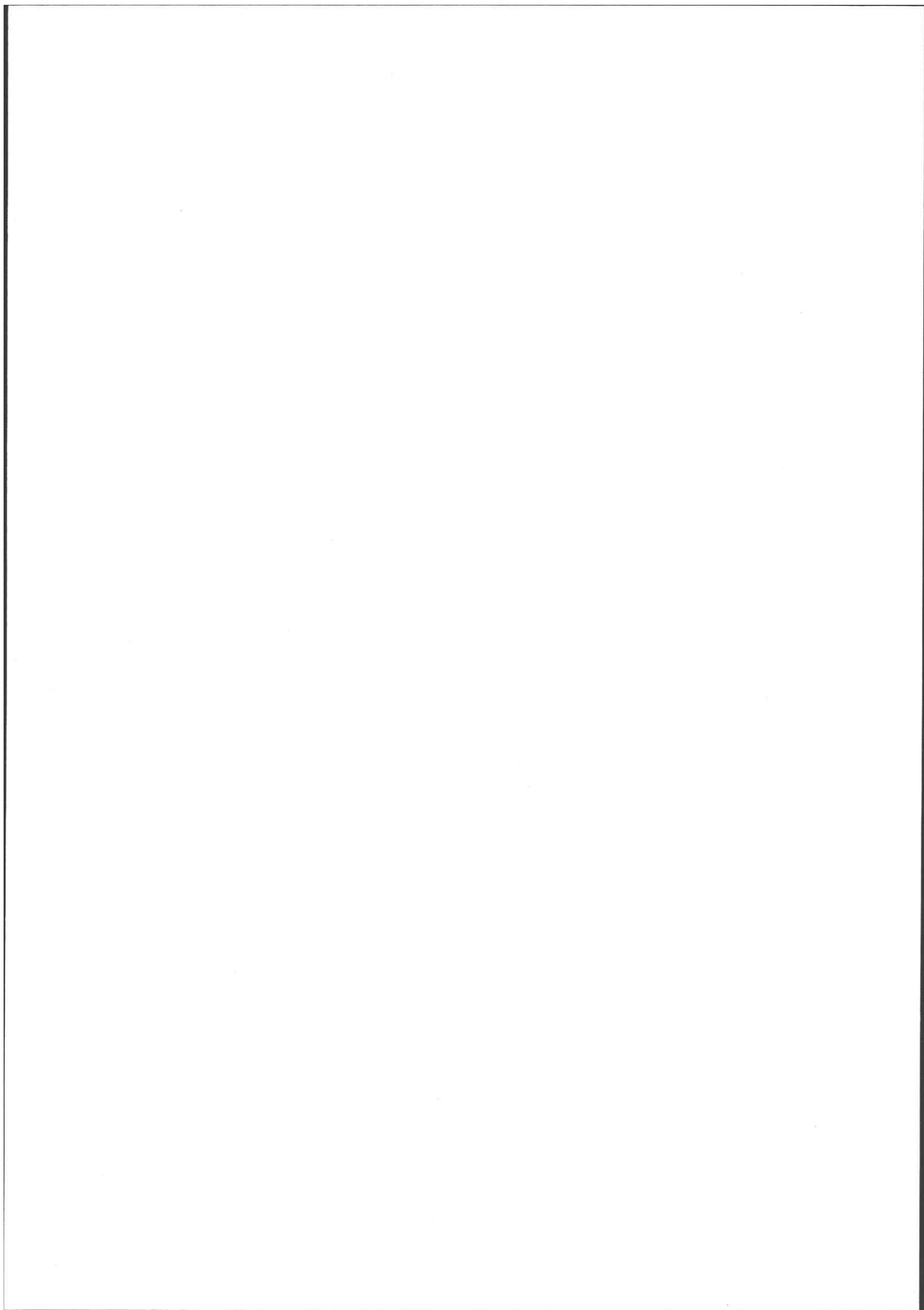
1291 senesi varidat ve mesarifat-ı umûmiyesi	(Kuruş)
	Tahsisat miktarı
Onbirinci kısım: Ticaret yekunu	11 213 000
Daire-i ticaret	2 674 000
Idare-i sıhhiye	8 539 000
Onikinci kısım: Maarif yekunu	12 705 500
Daire-i maarif	12 705 500
Onüçüncü kısım: Nafia yekunu	78 573 500
Daire-i nafia	11 185 000
Telgrafhane ve posta	42 740 000
Demiryollar teminat akçesi	<u>24 648 500</u>
Yekun	2 892 909 500

BÖLÜM III

II. ABDÜLHAMİT DÖNEMİ BÜTÇELERİ

(1292) 1876/'77 - (1324) 1908/'09

II. ABDÜLHAMİT DÖNEMİ BÜTÇELERİ

3.1 (1292)1876/ ' 77 malî yılı bütçesi

1292 senesi varidat ve mesarifat-ı umûmiyesi

(Kuruş)

<u>Nev'-i varidat</u>	<u>Gelir miktarı</u>
Birinci kısım: Doğrudan doğruya alınan tekalif	511 278 000
Vergi	338 006 000
Bedel-i askerî	90 000 000
Mısır vergisi	76 500 000
Eflak vergisi	2 500 000
Boğdan vergisi	1 500 000
Sırp vergisi	2 300 000
Sisam vergisi	400 000
Aynaroz vergisi	72 000
İkinci kısım: Bil-vasıta alınan tekalif ve rûsumat	1 691 469 000
Aşar	742 886 500
Ağnam, deve ve camus	205 000 000
Canavar	3 215 000
Emtia gümrükleri	187 132 500
Duhan	115 175 500
Müskirat	22 618 000
Harir öşrû	4 493 000
Evrak-ı sahiha	24 080 500
Memleahalar	80 000 000
Tapu	96 801 000
Kontrato	5 000 000
Harc-ı vesaik	15 000 000
Emlak-i miriyye	15 000 000
Orman	15 793 000
Bahriye	12 243 500
Ticaret	2 132 500
Karantina	6 291 500
Maadin	21 966 000
Telgraf ve posta	24 828 000
Zabtiye	685 000
Tahrir mesarifi karşılığı	5 000 000
Hasılat-ı müteferrika	36 000 000
Rûsum-u mütenevvia	<u>50 127 500</u>
Yekun	2 202 747 000

<u>Nev'-i mesarifat</u>	<u>Tahsisat miktarı</u>
Birinci kısım: Düyun-u umûmiye	997 165 000
Deyn-i haricînin faiz ve re'sûlmal tahsisatı	444 481 500
Esham-ı umûmiye faizi	194 122 000
Rumeli demiryolları tahvilatı muhassasatı	60 634 500
Aydın ve Varna demiryolları teminatı	12 307 500
Esham-ı cedide	10 000 000
Esham-ı âdiye ve mukataat faiziyle timar ve zeamet ve evkaf kura bedelatı	57 384 000
Bank-ı Osmanî'nin hesab-ı carî faiziyle komisyonu	54 250 000
Emval-i eytam faizi	<u>5 932 000</u>

Kaynak: BOA, MAD, nr. 14 506.

II. ABDÜLHAMİT DÖNEMİ BÜTÇELERİ

3.1 (1292)1876/ ' 77 malî yılı bütçesi (devam)

1292 senesi varidat ve mesarifat-ı umûmiyesi	(Kuruş)
Düyun-u gayri-muntazama faiz ve komisyonu	124 053 500
Meskûkat-ı mağşûşe karşılığı	23 000 000
Kambiyolar farkıyla iskonto	11 000 000
İkinci kısım: Mürettebat-ı mukannene	198 895 000
Hazine-i hassa-i şahane mürettebatı	134 321 500
Evkaf-ı hümayun hazinesi mürettebatı	3 500 000
Mazulîn ve mütekaidîn ve muhtacîn maaşları ve saire	61 073 500
Üçüncü kısım: Reddiyat	690 500
Reddiyat	690 500
Dördüncü kısım: Maliye	164 850 500
Daire-i maliye	49 923 000
Defterhane	24 229 000
Rûsumat	59 865 000
Tahrir	9 861 500
Orman	5 921 500
Maadin	15 050 500
Beşinci kısım: Dahiliye	284 535 500
Daire-i dahiliye	267 547 500
Daire-i zabtiye	16 988 000
Altıncı kısım: Şer'iye	47 320 500
Daire-i şer'iye	47 320 500
Yedinci kısım: Hariciye	18 000 000
Daire-i hariciye	18 000 000
Sekizinci kısım: Nizamiye	596 722 500
Daire-i nizamiye	596 722 500
Dokuzuncu kısım: Tophane	95 822 000
Daire-i tophane	95 822 000
Onuncu kısım: Bahriye	80 000 000
Bahriye	80 000 000
Onbirinci kısım: Ticaret	10 921 000
Daire-i ticaret	2 492 500
Idare-i sıhhiye	8 428 500
Onikinci kısım: Maarif	14 103 000
Maarif	14 103 000
Onüçüncü kısım: Nafia	63 598 500
Daire-i nafia	10 837 000
Telgraf ve posta	<u>52 761 500</u>
Yekun	2 572 624 000

II. ABDÜLHAMİT DÖNEMİ BÜTÇELERİ

3.2 (1293)1877/ ' 78 malî yılı bütçesi

1293 senesi varidat ve mesarifat-ı umûmiyesi

(Kuruş)

<u>Nev'-i varidat</u>	<u>Gellr miktarı</u>
Birinci kısım: Doğrudan doğruya alınan tekalif	511 275 000
Vergi	334 891 500
Bedel-i askerî	93 111 500
Mısır vergisi	76 500 000
Eflak vergisi	2 500 000
Bağdad vergisi	1 500 000
Sırp vergisi	2 300 000
Sisam vergisi	400 000
Aynaroz vergisi	72 000
İkinci kısım: Bil-vasıta alınan tekalif ve rûsumat	1 495 821 500
Aşar	650 000 000
Ağnam, deve ve camus	176 749 000
Canavar	2 671 500
Emtia gümrükleri	179 594 000
Duhan	110 717 500
Müskirat	31 652 500
Harir öşrü	3 936 000
Evrak-ı sahiha	20 131 000
Memlehalar	84 325 000
Tapu	67 138 000
Kontrato	506 500
Harc-ı vesaik	12 001 500
Emlak-i mîriyye	1 282 500
Orman	14 560 000
Bahriye	11 538 500
Ticaret	210 500
Maadin	22 827 000
Telgraf ve posta	27 610 000
Zabtiye	200 500
Hasılat-ı müteferrika	29 980 500
Rûsum-u mütenevvîa	<u>48 189 500</u>
Yekun	2 007 096 500

<u>Nev'-i mesarifat</u>	<u>Tahsisat miktarı</u>
Birinci kısım: Düyun-u umûmiye	1 740 350 000
Deyn-i haricînin faiz ve re'sûlmal tahsisatı	991 132 500
Esham-ı umûmiye faizi	414 616 000
Rumeli demiryolları tahvilatı muhassasatı	121 318 000
Aydın ve Varna demiryolları teminatı	24 615 000
Esham-ı cedide	10 500 000
Esham-ı âdiye ve mukataat faiziyle timar ve zeamet ve evkaf kura bedelatı	53 457 000
Bank-ı Osmanî'nin hesab-ı carî faiziyle komisyonu	68 900 000
Emval-i eytam faizi	5 811 500
Doksan üç senesinde tedavülden kaldırılacak kavaim-i nakdiyye karşılığı	<u>50 000 000</u>

Kaynak: BOA, MAD, nr. 14 506.

II. ABDÜLHAMİT DÖNEMİ BÜTÇELERİ

3.2 (1293)1877/ ' 78 malî yılı bütçesi (devam)

1293 senesi varidat ve mesarifat-ı umûmiyesi	(Kuruş)
İkinci kısım: Mürettebat-ı mukannene	177 953 500
Hazine-i hassa-i şahane mürettebatı	107 354 500
Evkaf-ı hümayun hazinesi mürettebatı	5 000 000
Mazulîn ve mütekaidîn ve muhtacîn maaşları ve saire	65 599 000
Üçüncü kısım: Reddiyat	735 000
Reddiyat	735 000
Dördüncü kısım: Maliye	160 578 000
Daire-i maliye	51 226 500
Defterhane	17 747 000
Rüsumat	60 764 000
Tahrir	11 174 000
Orman	5 500 000
Maadin	14 166 500
Beşinci kısım: Dahiliye	304 112 000
Daire-i dahiliye	286 972 000
Daire-i zabtiye	17 140 000
Altıncı kısım: Şer'iye ve adliye	48 595 000
Daire-i şer'iye	48 595 000
Yedinci kısım: Hariciye	16 537 500
Daire-i hariciye	16 537 500
Sekizinci kısım: Nizamiye	450 000 000
Daire-i nizamiye	450 000 000
Dokuzuncu kısım: Tophane	103 185 000
Daire-i tophane	103 185 000
Onuncu kısım: Bahriye	90 000 000
Bahriye	90 000 000
Onbirinci kısım: Ticaret	12 932 500
Daire-i ticaret	4 499 500
İdare-i sıhhiye	8 433 000
Onikinci kısım: Maarif	13 827 000
Maarif	13 827 000
Onüçüncü kısım: Nafia	56 599 000
Daire-i nafia	4 089 000
Telgraf ve posta	<u>52 510 000</u>
Yekun	3 175 404 500
Mesarif-i fevkalade	1 452 919 500
Nizamiye	1 167 860 500
Tophane	226 410 500
Bahriye	<u>58 648 500</u>
Yekun	4 628 324 000

II. ABDÜLHAMİT DÖNEMİ BÜTÇELERİ

3.3 (1295)1879/ ' 80 malî yılı bütçesi

1295 senesi varidat ve mesarifat-ı umûmiyesi

(Kuruş)

Nev'-i varidat

Gelir
miktarı

Birinci kısım: Doğrudan doğruya alınan tekalif

244 000 000

Vergi

210 000 000

Bedel-i askerî

34 000 000

İkinci kısım: Bil-vasıta alınan tekalif ve rûsumat

950 250 000

Aşar

450 000 000

Ağnam

140 000 000

Canavar

700 000

Emtia gümrükleri

160 000 000

Duhan

100 000 000

Harir

3 500 000

Müskirat rûsumu

18 000 000

Tapu

20 000 000

Varaka-i sahiha ve tezakir

14 000 000

Kontrato

250 000

Harc-ı vesaik ve resm-i tahsiliye

8 800 000

Rûsum-u mütenevvia

35 000 000

Üçüncü kısım: Hasılat-ı mütenevvia

157 460 000

Memiehalar varidatı

70 000 000

Emlak-i mîriyye

8 500 000

Orman

8 000 000

Bahriyenin varidat-ı mahsusası

9 500 000

Ticaret

200 000

Karantina

5 135 000

Maadin

18 000 000

Telgrafhane

15 700 000

Postahane

6 300 000

Zaptiye'nin varidat-ı mahsusası

125 000

Hasılat-ı müteferrika

16 000 000

Dördüncü kısım: Varidat-ı maktua

76 872 000

Vergi-i Mısır

76 500 000

Vergi-i Sisam ve Aynaroz

372 000

Yekun

1 428 582 000

Nev'-i mesarifat

Tahsisat
miktarı

Birinci kısım: Düyun-u umûmiye yekunu

389 983 374

Deyn-i haricînin faiz ve re'sûlmal tahsisatı

82 074 003

Deyn-i dahilî

Esham-ı cedide faizi

12 187 011

Esham-ı âdiye ve mukataat ve timarat ve zeamet faizleriyle evkaf kura bedelatı

47 641 858

Hums-u varidata mukabil doksan altı senesinde istihsal olunarak imha olunacak kavaim-i

nakdiyye karşılığı

237 616 400

Emval-i eytam faizi

6 996 602

İstikraz-ı mecburî tahvilatının doksan altı senesi muhassasatı

3 467 500

Kaynak: Devlet-i Aliyye'nin 96 Senesi Muvazene-i Umûmiyesi, İstanbul, tarihsiz; BOA, I. MMS, nr. 3 101.

II. ABDÜLHAMİT DÖNEMİ BÜTÇELERİ

3.3 (1295)1879/ ' 80 malî yılı bütçesi (devam)

1295 senesi varidat ve mesarifat-ı umûmiyesi	(Kuruş)
İkinci kısım: Mürettebat-ı mukannene yekunu	208 533 651
Hazine-i hassa-i şahane mürettebatı	107 390 245
Evkaf-ı hümayun hazinesi mürettebatı	9 500 000
Mürettebat-ı Hicaziyye	17 573 863
Heyet-i ayan ve mebusan mürettebatı	11 875 000
Mazulîn ve mütekaidîn ve muhtacîn ve saire maaşları	62 194 543
Üçüncü kısım: Reddiyat ve mümteniat yekunu	575 000
Reddiyat	575 000
Mümteniat	-
Dördüncü kısım: Devair-i âlîye	924 568 314
Başvekalet dairesi	4 507 675
Şuray-ı Devlet	3 661 446
Dahiliye dairesi	59 708 253
Umur-u mülkiye-i tıbbiye nezareti	1 425 000
Telgraf ve posta idaresi	28 500 000
İlmiye dairesi	20 037 087
Maliye dairesi	44 650 000
Rûsumat idaresi	42 750 000
Adliye dairesi	38 230 128
Hariciye dairesi	12 350 000
Sıhhiye dairesi	7 105 169
Nizamiye dairesi	332 500 000
Umum asakir-i zabtiye idaresi	148 881 056
Tophane dairesi	91 200 000
Bahriye dairesi	60 800 000
Maarif-i umûmiye dairesi	9 500 000
Nafia dairesi	5 462 500
Ticaret ve ziraat dairesi	1 900 000
Orman ve maadin	11 400 000
Yekun	1 523 660 339

II. ABDÜLHAMİT DÖNEMİ BÜTÇELERİ

3.4 (1296)1880/ ' 81 malî yılı bütçesi

1296 senesi varidat ve mesarifat-ı umûmiyesi

(Kuruş)

<u>Nev'-i varidat</u>	<u>Gelir miktarı</u>
Birinci kısım: Doğrudan doğruya alınan tekalif	271 000 000
Vergi	225 000 000
Bedel-i askerî	46 000 000
İkinci Kısım: Bil-vasıta alınan tekalif ve rûsumat	1 041 993 000
Aşar	500 000 000
Ağnam	165 000 000
Canavar	844 000
Emtia gümrükleri	180 000 000
Duham	100 000 000
Harir	3 500 000
Müskirat rûsumu	18 000 000
Tapu	20 000 000
Varaka-i sahiha ve tezakir	14 000 000
Harc-ı vesaik ve resm-i tahsiliye	10 000 000
Rûsum-u mütenevvia	30 649 000
Üçüncü kısım: Hasılat-ı mütenevvia	188 719 000
Memlehalat varidatı	70 000 000
Emlak-i mîriyye	5 200 000
Orman	6 070 000
Bahriyenin varidat-ı mahsusası	36 905 000
Ticaret	200 000
Karantina	5 135 000
Harbiye	28 500 000
Maadin	2 309 000
Telgrafhane ve postahane	22 000 000
Zaptiyyenin varidat-ı mahsusası	70 000
Tophane	4 009 000
Hasılat-ı müteferrika	8 321 000
Dördüncü kısım: Varidat-ı maktua	113 872 000
Vergi-i Mısır	76 500 000
Vergi-i Sisam ve Aynaroz	372 000
Rumeli-i Şarkî'den alınacak varidat	24 000 000
Kıbrıs ceziresinin fazla-i varidatı	13 000 000
Yekun	1 615 584 000

<u>Nev'-i mesarifat</u>	<u>Tahsisat miktarı</u>
Birinci kısım: Düyun-u umûmiye yekunu	659 557 207
Deyn-i haricînin faiz ve re'sûlmal tahsisatı	209 647 961
Deyn-i dahili	
Esham-ı cedide ve esham-ı âdiye ve mukataat ve timarat ve zeamet faizleriyle evkaf kura bedelâtı	55 369 061
Emval-i eytam faizi	5 895 100

Kaynak: Devlet-i Aliyye'nin 96 Senesi Muvazene-i Umumiyesi, İstanbul, tarihsiz; BOA, İ.MMS, nr. 3 101.

II. ABDÜLHAMİT DÖNEMİ BÜTÇELERİ

3.4 (1296)1880/ ' 81 malî yılı bütçesi (devam)

1296 senesi varidat ve mesarifat-ı umûmiyesi	(Kuruş)
Düyun-u gayri-muntazama faiz ve komisyonu	197 404 500
Hums-u varidata mukabil doksan altı senesinde istihsal olunarak imha olunacak kavaim-i nakdiyye karşılığı	120 000 000
Bank-ı Osmanî'nin hesab-ı carî faizi	23 500 000
Meskûkat-ı mağşûşe ve kambiolar fark ve iskontosu	42 375 400
İstikraz-ı mecburî tahvilatının doksan altı senesi muhassasatı	5 365 185
İkinci kısım: Mürettebat-ı mukannene yekunu	203 816 300
Hazine-i hassa-i şahane mürettebatı	105 923 168
Evkaf-ı humayun hazinesi mürettebatı	9 000 000
Mürettebat-ı Hicaziyye	16 648 923
Heyet-i ayan ve mebusan mürettebatı	11 250 000
Mazulîn ve mütekaidîn ve muhtacîn ve saire maaşları	59 356 409
Divan-ı Muhasebat	1 637 800
Üçüncü kısım: Reddiyat	575 000
Reddiyat	575 000
Dördüncü kısım: Devâir-i âliye	1 331 052 450
Başvekalet dairesi	3 555 405
Şuray-ı Devlet	2 763 000
Dahiliye dairesi	56 944 575
Umur-u mülkiye-i tıbbiye nezareti	2 396 236
Telgraf ve posta idaresi	35 091 857
İlmiye dairesi	18 957 689
Maliye dairesi	107 203 438
Rûsumat idaresi	43 156 000
Adliye dairesi	40 399 074
Hariciye dairesi	11 700 000
Sıhhiye dairesi	7 105 169
Nizamiye dairesi	547 401 575
Umum asakir-i zabtiye idaresi	185 117 680
Tophane dairesi	128 762 159
Bahriye dairesi	98 901 563
Maarif-i umûmiye dairesi	9 641 400
Nafia dairesi	14 775 830
Ticaret ve ziraat dairesi	2 179 800
Orman ve maadin	15 000 000
Yekun	2 195 000 957

II. ABDÜLHAMİT DÖNEMİ BÜTÇELERİ

3.5 (1297)1881/ ' 82 malî yılı bütçesi

1297 senesi varidat ve mesarifat-ı umûmiyesi	(Kuruş)
Nev'-i varidat	Gelir miktarı
Birinci kısım: Doğrudan doğruya alınan tekalif	282 055 700
Vergi	239 727 700
Bedel-i askerî	42 328 000
İkinci kısım: Bil-vasıta alınan tekalif ve rûsumat	1 029 777 000
Aşar	450 000 000
Ağnam	160 000 000
Canavar	828 000
Emtia gümrükleri	172 492 400
Memlehalar	67 627 200
Duhan	92 860 900
Harir	4 369 100
Müskirat	14 614 000
Varaka-i sahiha	10 060 300
Tapu	13 200 000
Mehakim-i umûmiye	14 762 800
Rûsum-u mütenevvia	28 962 300
Üçüncü kısım: Hasılat-ı mütenevvia	154 207 400
Emlak-i mîriyye	4 866 600
Orman	7 516 000
Bahriye	45 129 300
Nafia	1 208 000
Ticaret	202 400
Karantina	5 357 600
Harbiye	27 244 500
Maarif	16 475 000
Telgraf	25 331 000
Posta	6 741 600
Zaptiye	56 000
Tophane	4 544 800
Hariciye	180 000
Maliye	1 665 500
Müteferrika	7 689 100
Dördüncü kısım: Varidat-ı maktua	114 372 000
Mısır vergisi	76 500 000
Sisam vergisi	300 000
Aynaroz vergisi	72 000
Rumeli-i Şarkî varidatı	24 500 000
Kıbrıs ceziresinin fazla-i varidatı	13 000 000
Yekun	1 580 412 100
Fevkalade varidat muvazenesi	238 838 500
İstikraz-ı dahilî	225 000 000
Vergi-i şahsî	8 000 000
Satılacak emlak muaccelatı	5 838 500
Yekun	1 819 250 600

Kaynak: BOA, Y. A. RES, nr. 12/31.

II. ABDÜLHAMİT DÖNEMİ BÜTÇELERİ

3.5 (1297)1881/ ' 82 malî yılı bütçesi (devam)

1297 senesi varidat ve mesarifat-ı umûmiyesi	(Kuruş)
Nev'-i mesarifat	Tahsisat miktarı
Düyun-u umûmiye	467 306 069
Deyn-i haricî	209 647 961
Deyn-i dahiliye	257 658 108
Devâir-i merkezîye ve vilayât tahsisatı	491 308 953
Hazine-i hassa-i şahane muhassasatı	62 747 112
Şehzadegân ve selatîn maâşât ve muayyenatı	23 793 394
Heyet-i ayan ve mebusan ve Şurây-ı Devlet ve Divan-ı Muhasebat	12 810 553
Başvekalet	4 361 306
İlmiye	15 906 980
Dahiliye	66 443 541
Posta ve telgraf	37 163 925
Hariciye	19 810 232
Adliye	39 827 862
Maarif-i umûmiye	8 775 208
Nafia	11 603 674
Ticaret ve ziraat ve orman ve maadin	15 178 680
Maliye	42 817 337
Rûsumat	25 626 652
Rûsum-u sitte	29 875 000
Vergi emaneti	24 567 497
Aşar ve ağnam emaneti	50 000 000
Kuvve-i askeriye	1 190 122 814
Nizamiye	818 056 365
Zaptiye	200 956 060
Bahriye	84 965 902
Tophane	86 144 487
Tahsisat-ı saire	87 680 004
Mürettebat-ı hayriye	27 091 119
Mütekaidîn ve saire maaşatı	58 908 860
Reddiyat	1 680 025
Yekun	2 236 417 840
Mesarif-i fevkalade-i askeriye ve mülkiye	520 432 345
Harbiye	429 939 556
Bahriye	30 492 789
Muhacirîn	60 000 000
Yekun	2 756 850 185

II. ABDÜLHAMİT DÖNEMİ BÜTÇELERİ

3.6 (1298)1882/ ' 83 mali yılı bütçesi

1298 senesi varidat ve mesarifatı

(Kuruş)

<u>Nev'-i varidat</u>	<u>Gelir miktarı</u>
Maktu vergiler	114 372 000
Emlak vergisi	4 265 000
Maliye	741 000
Hasılat-ı müteferrika	6 329 039
Rüsum-u mütenevvia	26 092 000
Vergi	231 680 000
Bedel-i askerî	44 260 000
Tapu	12 620 000
Tezakir esmanı	1 156 261
Aşar	431 743 000
Ağnam ve deve resmi	146 466 000
Canavar resmi	841 000
Gümrükler	187 440 000
Tuz	65 405 000
Tütün	89 005 000
Müskirat	17 779 000
Damga	11 213 000
Dersaadetle bazı mevaki sayd-ı mahî rüsumu	2 508 000
Bazı mevaki harir öşrü	1 576 000
Posta	6 810 000
Telgraf	21 280 000
Hariciye	350 000
Sıhhiye	5 586 000
Adliye	15 640 000
Maarif	825 000
Nafia	1 225 000
Ticaret ve ziraat	180 000
Maadin	3 240 000
Orman	7 129 000
Harbiye	17 353 000
Zaptiye	56 000
Bahriye	28 998 700
Tophane	1 740 000
Yekun	1 505 904 000

<u>Nev'-i mesarifat</u>	<u>Tahsisat miktarı</u>
Düyun-u umûmiye	450 804 191
Tahsisat-ı seniye	62 717 112
Selatîn	24 129 279
Heyet-i ayan ve mebusan	9 407 177
Şuray-ı Devlet	2 324 816
Divan-ı Muhasebat	1 220 640
Sadaret	3 831 718
İlimiye	15 858 628
Dahiliye	71 935 993
Posta ve telgraf	42 496 000
Hariciye	13 781 252
Sıhhiye	6 346 739
Adliye	38 834 042

Kaynak: BOA, Y. PRK. ML, nr. 4/28.

II. ABDÜLHAMİT DÖNEMİ BÜTÇELERİ

3.6 (1298)1882/ ' 83 mali yılı bütçesi (devam)

1298 senesi varidat ve mesarifatı	(Kuruş)
Maarif	13 809 836
Nafia	13 471 110
Ticaret ve ziraat	15 735 120
Maliye	37 141 366
Rüsumat	25 614 188
Vergi emaneti	29 455 066
Aşar emaneti	68 453 649
Nizamiye	616 410 014
Zaptiye ve jandarma	182 816 204
Bahriye	99 270 302
Tophane	90 036 696
Mürettebat-ı hayriye	26 855 170
Maâşât-ı zâtiye	55 351 330
Reddiyat	1 680 025
Yekun	2 019 787 663

II. ABDÜLHAMİT DÖNEMİ BÜTÇELERİ

3.7 (1299)1883/ ' 84 malî yılı bütçesi

1299 senesi varidatı ve komisyon-u mahsusunca tahsisi tensib buyurulan mesarifatı

(Kuruş)

<u>Fasıl</u>	<u>Madde</u>	<u>Nev'-i varidat</u>	<u>Gelir miktarı</u>
1		Daire-i maliye	114 372 000
	1	Mısır vergisi	76 500 000
		Sisam vergisi	300 000
		Aynaroz vergisi	72 000
		Şarkî Rumeli vergisi	24 500 000
		Kıbrıs ceziresinin fazla-i varidatı	13 000 000
2		Hasılat-ı müteferrika	38 129 000
	7	Emlak-i mîriyye	3 591 000
	8	Hasılat-ı mahsusa-i daire-i maliye	397 000
	9	Meskukat-ı şahane idaresi	115 000
	10	Hasılat-ı müteferrika	10 780 000
	11	Rûsum-u mütenevvia	23 246 000
3		Vergi emaneti	346 555 000
	12	Vergi	
		Emlak vergisi	226 126 000
		Temettü vergisi	49 430 000
	13	Bedelât-ı askerî	52 598 000
	14	Tapu	13 901 000
	15	Tezakir esmanı	4 500 000
4		Aşar emaneti	596 306 000
	16	Aşar	
		Hububat öşrü	280 104 000
		Duham öşrü	7 386 000
		Harir öşrü	1 661 000
		Mahsulat-ı saire	145 326 000
	17	Ağnam ve deve resmi	160 743 000
	18	Canavar resmi	1 086 000
5		Rûsumat emaneti	384 794 000
	19	Gümrükler	
		Rûsumat-ı dahiliye	139 638 000
		Rûsumat-ı hariciye	8 720 000
		Sarfiyat-ı dahiliye	36 415 000
		Mütenevvia	2 667 000
	20	Tuz	72 642 000
	21	Tütün	92 023 000
	22	Müskirat	16 791 000
	23	Damga	11 832 000
	24	Dersaadet bazı mevaki sayd-ı mahî rûsumu	2 347 000
	25	Bazı mevaki harir öşrü	1 719 000
6		Daire-i dahliliye	49 520 500
	26	Nüfus idare-i umûmiyesi	16 387 500
		Posta ve telgraf idaresi	
	27	Posta	8 100 000
	28	Telgraf	25 033 000

Kaynak: BOA, Y. PRK. ML, nr. 4/28; Y. A. RES, nr. 27/24.

II. ABDÜLHAMİT DÖNEMİ BÜTÇELERİ

3.7 (1299)1883/ ' 84 malî yılı bütçesi (devam)

1299 senesi varidatı ve komisyon-u mahsusunca tahsisi tensib buyurulan mesarifatı			(Kuruş)
7	Daire-i hariciye		7 408 000
29	Hasılat-ı mahsusa		1 514 000
30	Daire-i sıhhiye		5 894 000
8	Daire-i adliye		19 462 000
	Harc-ı vesaik ve icra-i ilamat rüsumu		19 462 000
9	Daire-i maarif		1 259 000
10	Daire-i nafia		1 231 000
11	Daire-i ticaret ve ziraat		181 000
12	Orman ve maadin		25 859 000
13	Maadin		15 563 000
14	Orman		10 296 000
15	Daire-i harbiye		18 488 000
16	Daire-i bahriye		30 395 000
17	Daire-i tophane		1 466 000
	Daire-i zaptiye		<u>73 000</u>
	Yekun		1 635 498 500

<u>Nev'-i mesarifat</u>	<u>Tahsisat miktarı</u>
Düyun-u umûmiye	462 558 357
Tahsisat-ı seniye	62 717 112
Selatın	24 512 228
Heyet-i ayan ve mebusan	9 653 129
Şuray-ı Devlet	2 481 616
Divan-ı Muhasebat	1 223 640
Sadaret	3 831 718
İlimiye	18 198 663
Dahiliye	81 884 717
Posta ve telgraf	46 741 071
Hariciye	15 327 338
Sıhhiye	6 510 728
Adliye	43 247 983
Maarif	14 477 893
Nafia	25 475 523
Ticaret ve ziraat	19 583 120
Maliye	37 751 075
Rüsumat	26 165 711
Vergi emaneti	34 617 839
Aşar emaneti	68 797 246
Nizamiye	641 940 996
Zaptiye ve jandarma	160 740 054
Bahriye	90 728 226
Tophane	104 509 878
Mürettebat-ı hayriye	28 640 904
Maâşât-ı zâtiye	56 935 377
Reddiyat	<u>1 740 000</u>
Yekun	2 090 992 142

II. ABDÜLHAMİT DÖNEMİ BÜTÇELERİ

3.8 (1300)1884/ ' 85 malî yılı gelirleri

1300 senesi varidatı			(Kuruş)
Fasıl	Madde	Nev'-i varidat	
1		Daire-i maliye	116 372 000
	1	Mısır vergisi	76 500 000
		Sisam vergisi	300 000
		Aynaroz vergisi	72 000
		Şarkî Rumeli vergisi	26 500 000
		Kıbrıs cezâresinin fazla-i varidatı	13 000 000
2		Hasılat-ı müteferrika	30 149 000
	7	Emlak-i mîriyye	3 595 000
	8	Hasılat-ı mahsusa-i daire-i maliye	392 000
	9	Meskûkat-ı şahane idaresi	11 000
	10	Hasılat-ı müteferrika	2 731 000
	11	Rûsum-u mütenevvia	23 420 000
3		Vergi emaneti	347 724 000
	12	Vergi	
		Emlak vergisi	229 911 000
		Temettü vergisi	46 337 000
	13	Bedelat-ı askerî	53 208 000
	14	Tapu	14 268 000
	15	Tezakir esmanı	4 000 000
4		Aşar emaneti	569 833 000
	16	Aşar	
		Hububat öşrü	316 432 000
		Duham öşrü	7 386 000
		Harir öşrü	2 202 000
		Mahsulat-ı saire	65 260 000
	17	Ağnam ve deve resmi	177 457 000
	18	Canavar resmi	1 096 000
5		Rûsumat emaneti	361 544 000
	19	Gümrükler	
		Rûsumat-ı dahiliye	145 354 000
		Rûsumat-ı hariciye	9 243 000
		Sarfiyat-ı dahiliye	29 901 000
		Mütenevvia	2 809 000
	20	Tuz	68 000 000
	21	Tütün	75 468 000
	22	Müskirat	16 000 000
	23	Damga	9 169 000
	24	Dersaadet bazı mevaki sayd-ı mahî rûsumu	3 600 000
	25	Bazı mevaki harir öşrü	2 000 000
6		Daire-i dahiliye	49 412 000
	26	Nüfus idare-i umûmiyesi	17 257 000
		Posta ve telgraf idaresi	
	27	Posta	8 860 000
	28	Telgraf	23 295 000

Kaynak: BOA, Y. A. RES, nr. 27/24.

II. ABDÜLHAMİT DÖNEMİ BÜTÇELERİ

3.8 (1300)1884/ ' 85 malî yılı gelirleri (devam)

1300 senesi varidatı			(Kuruş)
7	Daire-i hariciye		7 203 000
29	Hasılat-ı mahsusa		1 250 000
30	Daire-i sıhhiye		5 953 000
8	Daire-i adliye		20 057 000
	Harc-ı vesaik ve icra-i ilamat rûsumu		20 057 000
9	Daire-i maarif		2 132 000
10	Daire-i nafia		1 231 000
11	Daire-i ticaret ve ziraat		180 000
	Orman ve maadin		20 715 000
12	Maadin		9 069 000
13	Orman		11 646 000
14	Daire-i harbiye		16 481 000
15	Daire-i bahriye		30 488 000
16	Daire-i tophane		3 272 000
17	Daire-i zaptiye		<u>110 000</u>
	Yekun		1 576 903 000

II. ABDÜLHAMİT DÖNEMİ BÜTÇELERİ

3.9 (1303)1887/ ' 88 malî yılı bütçesi

1303 senesi varidat ve mesarifat-ı umûmiyesi

(Kuruş)

<u>Nev'-i varidat</u>	<u>Gelir miktarı</u>
Vergiler	
Emlak ve akar vergisi	236 829 789
Temettü vergisi	66 880 281
Bedel-i askerî	60 535 871
Aşar ve rûsumat-ı mütenevvia	
Aşar	404 068 190
Duhan öşrü	10 000 000
Ağnam ve deve resmi	188 945 630
Canavar resmi	1 503 168
Emlak-i emîriyye muaccesesi ve hasılatı	3 933 735
Rûsum-u mütenevvia	22 096 993
Tuz resmi	65 600 000
Müskirat resmi	23 000 000
Tütün resmi	75 900 000
Harir öşrü	2 750 000
Damga resmi	15 900 000
Adliye	26 103 900
Sayd-ı bahrî ve berrî	3 900 000
Dahiliye varidatı	13 678 400
Gümrükler	201 423 600
Posta ve telgraf	34 000 000
Zabtiye	113 000
Hariciye	2 525 000
Maarif	58 500
Nafia ve ticaret	12 205 700
Umur-u tıbbiye-i mülkiye	123 700
Defter-i hakanî	29 571 116
Orman ve maadin	21 110 895
Nizamiye	38 858 089
Tophane	7 098 400
Bahriye	11 923 500
Sıhhiye	4 962 495
Mısır vergisi	75 000 000
Zeyla vergisi	1 500 000
Sisam vergisi	300 000
Aynaroz vergisi	72 000
Kıbrıs fazla-i varidatı	13 000 000
İdare-i merkeziye ve vilayât hasılat-ı müteferrikası	11 317 900
İdare-i mahsusa varidatı	38 383 300
Ereğli madeni	5 709 000
Rumeli-i Şarkî vergisi	<u>26 500 000</u>
Yekun	1 757 382 152

Kaynak: Devlet-i Aliyye-i Osmaniyye'nin 1303 Senesi Varidat ve Mesarifatının Muhasebe-i Kat'iyyesidir
İstanbul, 1310.

II. ABDÜLHAMİT DÖNEMİ BÜTÇELERİ

3.9 (1303)1887/ ' 88 malî yılı bütçesi (devam)

1303 senesi varidat ve mesarifat-ı umûmiyesi

(Kuruş)

<u>Nev'-i mesarifat</u>	<u>Tahsisat miktarı</u>
Hazine-i hassa	88 183 500
İlmiye	19 398 900
Dahiliye	76 267 500
Umur-u tıbbiye-i mülkiye	1 461 700
Telgraf ve posta	34 322 700
Zabtiye	13 271 080
Hariciye	16 298 400
Sıhhiye	7 373 100
Adliye ve mezahib	47 999 200
Maarif	10 320 000
Nafia ve ticaret	21 922 700
Maliye	55 120 800
Orman ve maadin	9 701 000
Rüsumat	28 151 700
Defter-i hakanî	7 320 400
Nizamiye	694 404 100
Jandarma	132 954 300
Bahriye	79 568 000
Tophane	56 383 400
Mütekaidin-i askerî	20 027 259
Evkaf-ı hümayun	6 910 240
Surre-i hümayun	4 837 626
Maaşât-ı zâtiye	31 017 500
Tereke reddiyatı	410 000
Bimarhane	619 300
Idare-i mahsusa	25 056 300
Muhacirîn masrafı	5 709 000
Düyun-u umûmiye	<u>568 520 800</u>
Yekun	2 063 530 505
Mesarifat-ı fevkalade	
Muhacirîn	2 500 000
Maliye	12 031 000
Tophane	35 040 400
Nizamiye	149 011 500
Bahriye	<u>10 000 000</u>
Yekun	208 582 900
Yekun	2 272 113 405

II. ABDÜLHAMİT DÖNEMİ BÜTÇELERİ

3.10 (1304)1888/ ' 89 mali yılı bütçesi

1304 senesi varidat ve mesarifat-ı umumiyesi

(Kuruş)

<u>Nev'-i varidat</u>	<u>Gelir miktarı</u>
Vergiler	
Emlak ve akar vergisi	251 167 375
Temettü vergisi	87 506 476
Bedel-i askerî	81 804 122
Vergi tezakiri esmanı	4 261 430
Aşar ve rüsumat-ı mütenevvia	
Aşar	419 068 190
Duhan öşrü	10 000 000
Ağnam ve deve resmi	182 000 000
Canavar resmi	2 103 168
Emlak-i emîriyye muacceleli ve hasılatı	5 975 924
Rüsum-u mütenevvia	32 096 993
Tönbeki bey'iyesi	400 982
Saydiyye tezakiri esmanı	309 167
Mehakim-i şer'iye hasılatı	3 484 240
Esham ve saire berat harçları	86 500
Bankada merhun tahvilat faizi	9 420 350
Hasılat-ı müteferrika	7 076 331
Tuz resmi	67 600 000
Müskirat resmi	22 800 000
Tütün resmi	75 600 000
Harir öşrü	3 200 000
Damga resmi	19 700 000
Saydiye resmi	3 900 000
Düyun-u umumiye varidat-ı muhassasa idaresinin akçe ve tahvil faizi	700 000
Dahiliye varidatı	8 666 450
Hariciye	2 525 000
Rüsumat	205 000 000
Defter-i hakanî	31 671 811
Posta ve telgraf	38 054 974
Orman ve maadin	24 217 255
Sıhhiye	4 962 495
Adliye	22 711 650
Nafia ve ticaret	12 193 766
Zabtiye	113 000
Maarif	58 500
Meskukat-ı şahane	70 000
Nizamiye	12 961 756
Tophane	1 798 306
Bahriye	11 303 525
İdare-i mahsusa varidatı	23 368 501
Ereğli madeni	7 449 522
Mısır ve Zeyla vergisi	76 500 000
Sisam vergisi	300 000
Aynaroz vergisi	72 000
Rumeli-i Şarkî vergisi	26 500 000
Kıbrıs fazla-i varidatı	13 000 000
Yekun	1 813 759 759

Kaynak: BOA, ML, nr. 1 174.

II. ABDÜLHAMİT DÖNEMİ BÜTÇELERİ

3.10 (1304)1888/ ' 89 malî yılı bütçesi (devam)

1304 senesi varidat ve mesarifat-ı umumiyesi

(Kuruş)

<u>Nev'-i mesarifat</u>	<u>Tahsisat miktarı</u>
Tahsisat-ı âdiye	
Hazine-i hassa-i şahane	69 077 546
Dahiliye	73 502 066
İlimiye	20 987 624
Hariciye	16 548 019
Adliye ve mezahib	44 296 432
Sihhiye	4 962 495
Maarif	5 000 000
Nafia ve ticaret	22 002 638
Maliye ve Divan-ı Muhasebat ve orman ve maadin	127 115 700
Nizamiye	604 866 866
Tophane	91 913 800
Bahriye	65 912 334
Jandarma	115 636 766
Zaptiye	13 770 792
Defter-i hakanî	8 853 763
Telgraf ve posta	35 565 607
Tıbbiye-i mülkiye	654 716
Askerî tekaüd sandığı	20 027 259
Evkaf-ı hümayun	6 910 240
Bimarhane	619 300
Rüsumat	27 951 121
Surre-i hümayun	4 805 995
Emval-i eytam re'sûlmal ve reddiyatı	950 000
Terekat reddiyatı	500 000
İdare-i mahsusa	15 522 605
Ereğli madeni	7 449 522
Eşhas matlubatı	5 000 000
Düyun-u umûmiye	
Düyun-u muntazama	372 998 725
Düyun-u gayri muntazama	199 459 919
Tahsisat-ı fevkalade	
Nizamiye	49 150 000
Tophane	31 741 100
Bahriye	11 656 600
Maliye	22 800 000
Nafia	1 000 000
Muhacirîn	<u>2 500 000</u>
Yekun	2 101 709 550

II. ABDÜLHAMİT DÖNEMİ BÜTÇELERİ

3.11 (1305)1889/ ' 90 malî yılı bütçesi

1305 senesi varidat ve mesarifat-ı umûmiyesi

(Kuruş)

<u>Nev'-i varidat</u>	<u>Gelir miktarı</u>
Vergiler	
Emlak ve akar vergisi	245 288 700
Temettü vergisi	87 038 500
Bedel-i askerî	81 238 200
Vergi tezakiri esmanı	3 551 500
Aşar ve rûsumat-ı mütenevvia	
Aşar	424 500 000
Duhan öşrü	10 000 000
Ağnam ve deve resmi	168 263 000
Canavar resmi	1 400 000
Emlak-i emîriyye muaccesesi ve hasılatı	4 551 000
Rûsum-u mütenevvia	28 000 000
Tönbeki bey'iyesi	310 200
Mehakim-i şer'iye hasılatı	3 484 200
Bankada merhun tahvilat faizi	9 420 300
Hasılat-ı müteferrika	7 169 600
Tuz resmi	67 600 000
Müskirat resmi	22 800 000
Tütün resmi	75 600 000
Harir öşrü	5 458 300
Damga resmi	19 700 000
Saydiye resmi	10 171 500
Düyun-u umûmiye varidat-ı muhassasa idaresinin akçe ve tahvil faizi	700 000
Dahiliye varidatı	9 811 100
Hariciye	3 102 800
Rûsumat	197 000 000
Defter-i hakanî	23 607 700
Posta ve telgraf	39 106 700
Orman ve maadin	26 084 000
Sihhiye	7 341 500
Adliye	23 668 100
Nafia ve ticaret	9 428 900
Zabtiye	196 000
Tıbbiye-i mülkiye	105 000
Nizamiye	9 290 000
Tophane	1 643 400
Bahriye	11 361 300
Jandarma	41 400
İdare-i mahsusa varidatı	24 403 500
Ereğli madeni	3 617 300
Mısır ve Zeyla vergisi	76 500 000
Sisam vergisi	300 000
Aynaroz vergisi	72 000
Rumeli-i Şarkî vergisi	26 500 000
Kıbrıs fazla-i varidatı	<u>10 120 000</u>
Yekun	1 779 545 700

Kaynak: BOA, ML, nr. 1 207.

II. ABDÜLHAMİT DÖNEMİ BÜTÇELERİ

3.11 (1305)1889/ ' 90 malî yılı bütçesi (devam)

1305 senesi varidat ve mesarifat-ı umûmiyesi		(Kuruş)
<u>Nev'-i mesarifat</u>		<u>Tahsisat miktarı</u>
Tahsisat-ı âdiye		
Hazine-i hassa-i şahane		70 075 082
Dahiliye		80 433 448
İlmiye		22 244 266
Hariciye		16 968 806
Adliye ve mezahib		45 275 317
Sıhhiye		7 928 688
Maarif		5 000 000
Nafia ve ticaret		19 531 061
Maliye ve Divan-ı Muhasebat ve orman ve maadin		94 068 869
Maaşât-ı zâtiye		34 419 979
Nizamiye		550 000 000
Tophane		76 500 000
Bahriye		60 000 000
Jandarma		119 021 290
Zaptiye		13 758 403
Defter-i hakanî		8 358 923
Telgraf ve posta		39 175 580
Tıbbiye-i mülkiye		1 546 962
Askerî tekaüd sandığı		20 027 259
Evkaf-ı hümayun		6 500 000
Bimarhane		619 300
Rûsumat		30 522 322
Surre-i humayun		4 805 995
Emval-i eytam re'sûlmal ve reddiyatı		950 000
Terekat reddiyatı		500 000
İdare-i mahsusa		24 403 500
Ereğli madeni		3 165 186
Düyun-u umûmiye		
Düyun-u muntazama		446 850 602
Düyun-u gayri muntazama		160 281 839
Tahsisat-ı fevkalade		
Nizamiye		78 781 948
Tophane		32 777 634
Bahriye		30 081 600
Maliye		9 075 265
Muhacirîn		<u>1 750 000</u>
Yekun		2 115 399 124

II. ABDÜLHAMİT DÖNEMİ BÜTÇELERİ

3.12 (1306)1890/ ' 91 malî yılı bütçesi

1306 senesi varidat ve mesarifat-ı umûmiyesi

(Kuruş)

<u>Nev'-i varidat</u>	<u>Gelir miktarı</u>
Vergiler	
Emlak ve akar vergisi	240 288 700
Temettü vergisi	87 038 500
Bedel-i askerî	81 238 200
Vergi tezakiri esmanı	3 551 500
Aşar ve rûsumat-ı mütenevvia	
Aşar	403 977 689
Duhan öşrü	10 000 000
Ağnam ve deve resmi	178 669 637
Canavar resmi	1 180 116
Emlak-i emîriyye muaccelesi ve hasılatı	3 382 244
Rûsum-u mütenevvia	26 691 576
Tönbeki bey'iyesi	391 390
Mehakim-i şer'îye hasılatı	3 484 200
Bankada merhun tahvilat faizi	3 869 200
Hasılat-ı müteferrika	7 169 600
Tuz resmi	69 008 500
Müskirat resmi	21 832 000
Tütün resmi	75 194 000
Harir öşrü	5 991 653
Damga resmi	19 950 500
Saydiye resmi	8 432 676
Düyun-u umûmiye varidat-ı muhassasa idaresinin akçe ve tahvil faizi	250 000
Dahiliye varidatı	9 811 100
Hariciye	3 293 050
Rûsumat	202 460 000
Defter-i hakanî	23 363 681
Posta ve telgraf	34 954 592
Orman ve maadin	24 420 250
Sıhhiye	7 890 632
Adliye	23 668 100
Nafia ve ticaret	8 340 233
Zabtiye	196 000
Tıbbiye-i mülkiye	105 000
Nizamiye	13 000 000
Tophane	2 739 380
Bahriye	12 242 064
Jandarma	41 400
Idare-i mahsusa varidatı	36 187 288
Ereğli madeni	8 806 181
Mısır ve Zeyla vergisi	76 500 000
Sisam vergisi	300 000
Aynaroz vergisi	72 000
Rumeli-i Şarkî vergisi	26 500 000
Kıbrıs fazla-i varidatı	10 259 600
Yekun	1 776 742 432

Kaynak: BOA, ML, nr. 1 185.

II. ABDÜLHAMİT DÖNEMİ BÜTÇELERİ

3.12 (1306)1890/ ' 91 malî yılı bütçesi (devam)

1306 senesi varidat ve mesarifat-ı umûmiyesi	(Kuruş)
Nev'-i mesarifat	Tahsisat miktarı
Tahsisat-ı âdiye	
Hazine-i hassa-i şahane	70 777 506
Dahiliye	76 182 374
İlmiye	21 513 332
Hariciye	17 446 547
Adliye ve mezahib	45 211 162
Sıhhiye	8 477 820
Maarif	5 000 000
Nafia ve ticaret	2 690 543
Maliye ve Divan-ı Muhasebat ve orman ve maadin	86 996 043
Maaşât-ı zâtiye	34 719 962
Nizamiye	513 000 000
Tophane	62 564 753
Bahriye	56 375 000
Jandarma	119 320 000
Zaptiye	13 426 606
Defter-i hakanî	8 826 523
Telgraf ve posta	32 810 155
Tıbbiye-i mülkiye	500 000
Askerî tekaüd sandığı	20 027 259
Evkaf-ı hümayun	5 500 000
Bimarhane	619 300
Rüsumat	32 268 604
Surre-i hümayun	4 805 995
Terekat reddiyatı	500 000
Idare-i mahsusa	28 125 891
Ereğli madeni	6 277 099
Düyun-u umûmiye	
Düyun-u muntazama	425 069 919
Düyun-u gayri muntazama	129 469 178
Tahsisat-ı fevkalade	
Nizamiye	109 303 820
Tophane	10 750 694
Bahriye	42 422 541
Muhacirîn	<u>1 750 000</u>
Yekun	1 992 728 626

II. ABDÜLHAMİT DÖNEMİ BÜTÇELERİ

3.13 (1307)1891/ ' 92 malî yılı bütçesi

1307 senesi varidat ve mesarifat-ı umûmiyesi

(Kuruş)

Nev'-i varidat	Gelir miktarı
Emlak ve akar vergisi	240 594 545
Temettü vergisi	87 038 500
Bedel-i askerî	83 786 763
Ağnam ve deve resmi	178 669 637
Canavar resmi	1 180 116
Aşar	403 977 689
Duhan öşrü	10 000 000
Emlak-i emîriyye muaccele ve hasılatı	3 382 244
Rûsum-u mütenevvîa	26 691 576
Vergi tezakiri esmanı	3 945 050
Tönbeki bey'iyesi	391 390
Mehakim-i şer'îye hasılatı	3 365 547
Bankada merhun tahvilat faizi	3 869 200
Hasılat-ı müteferrika	7 390 699
Tuz resmi	69 008 500
Müskirat resmi	21 832 000
Tütün resmi	75 194 000
Harir öşrü	5 991 653
Damga resmi	19 950 500
Saydiye resmi	8 432 676
Düyun-u umûmiye varidat-ı muhassasa idaresinin akçe ve tahvil faizi	250 000
Dahiliye varidatı	9 811 100
Hariciye varidatı	3 406 600
Rûsumat varidatı	217 700 000
Defter-i hakanî varidatı	23 363 681
Posta ve telgraf varidatı	33 438 459
Orman ve maadin	26 080 000
Sıhhiye varidatı	6 776 425
Adliye varidatı	22 623 250
Nafia ve ticaret varidatı	8 453 630
Zaptiye varidatı	220 500
Tıbbiye-i mülkiye varidatı	85 000
Nizamiye varidatı	13 000 000
Tophane varidatı	3 017 343
Bahriye varidatı	11 205 401
Jandarma varidatı	59 162
İdare-i mahsusa varidatı	36 187 288
Ereğli madeni varidatı	8 234 215
Mısır ve Zeyla vergisi	76 500 000
Sisam vergisi	300 000
Şarkî Rumeli vergisi	26 500 000
Kıbrıs fazla-i varidatı	10 259 600
Aynaroz vergisi	72 000
Yekun	1 792 235 939

Kaynak: BOA, ML, nr. 1 205.

II. ABDÜLHAMİT DÖNEMİ BÜTÇELERİ

3.13 (1307)1891/ ' 92 malî yılı bütçesi (devam)

1307 senesi varidat ve mesarifat-ı umûmiyesi

(Kuruş)

<u>Nev'-i mesarifat</u>	<u>Tahsisat miktarı</u>
Tahsisat-ı âdiye	
Hazine-i hassa-i şahane	62 717 976
Dahiliye	79 137 405
Adliye ve mezahib	46 228 543
İlmiye	21 587 732
Hariciye	18 397 577
Maarif	5 000 000
Nafia ve ticaret	20 841 388
Maliye ve Divan-ı Muhasebat ve orman ve maadin	113 336 908
Maaşat-ı zâtiye	34 719 962
Nizamiye	537 986 279
Tophane	60 831 599
Bahriye	56 375 000
Jandarma	125 643 007
Zabtiye	13 755 760
Defter-i hakanî	8 826 523
Telgraf ve posta	36 029 872
Tıbbiye-i mülkiye	1 278 586
Askerî tekaüd sandığı	20 027 259
Evkaf-ı hümayun	6 500 000
Bimarhane	619 300
Sıhhiye	7 363 613
Rüsumat	41 830 298
Reddiyat	500 000
Surre-i humayun	4 805 995
Idare-i mahsusa	24 604 865
Ereğli madeni	7 206 867
Düyun-u umûmiye	
Düyun-u muntazama	450 067 419
Düyun-u gayri muntazama	82 449 746
Tahsisat-ı fevkalade	
Nizamiye	75 075 631
Tophane	5 001 643
Bahriye	13 471 469
Muhacirîn	1 750 000
Maliye	<u>240 000</u>
Yekun	1 984 208 222

II. ABDÜLHAMİT DÖNEMİ BÜTÇELERİ

3.14 (1308)1892/ ' 93 malî yılı bütçesi

1308 senesi varidat ve mesarifat-ı umûmiyesi

(Kuruş)

<u>Nev'-i varidat</u>	<u>Gellr miktarı</u>
Emlak ve akar vergisi	247 811 370
Temettü vergisi	76 916 351
Bedel-i askerî	84 847 516
Ağnam ve deve resmi	172 706 027
Canavar resmi	1 255 000
Aşar	427 453 104
Duhan öşrü	10 000 000
Emlak-i emîriyye muaccele ve hasılatı	3 163 519
Rûsum-u mütenevvîa	27 673 676
Vergi tezakiri esmanı	3 475 550
Tönbeki bey'iyesi	391 390
Mehakim-i şer'îye hasılatı	3 490 250
Bankada merhun tahvilat faizi	3 869 300
Hasılat-ı müteferrika	15 108 592
Tuz resmi	70 895 000
Müskirat resmi	22 093 000
Tütün resmi	75 194 000
Harîr öşrü	6 980 653
Damga resmi	21 005 000
Saydiye resmi	8 452 176
Düyun-u umûmiye varidat-ı muhassasa idaresinin akçe ve tahvil faizi	250 000
Tönbeki resm-i inhisarı	6 375 000
Dahiliye varidatı	9 811 100
Hariciye varidatı	3 464 500
Rûsumat varidatı	225 700 000
Defter-i hakanî varidatı	23 363 181
Posta ve telgraf varidatı	34 051 419
Orman ve maadin varidatı	27 117 600
Sihhiye varidatı	6 656 512
Adliye varidatı	24 789 790
Nafia ve ticaret varidatı	9 256 005
Zaptiye varidatı	235 000
Tıbbiye-i mülkiye varidatı	147 500
Nizamiye varidatı	13 000 000
Tophane varidatı	5 432 376
Bahriye	13 382 079
Jandarma varidatı	155 675
İdare-i mahsusa varidatı	26 844 125
Ereğli madeni varidatı	7 998 355
Mısır ve Zeyla vergisi	76 500 000
Sisam vergisi	300 000
Şarkî Rumeli vergisi	26 500 000
Kıbrıs fazla-i varidatı	13 000 000
Aynaroz vergisi	72 000
Yekun	1 837 183 691

Kaynak: BOA, ML, nr. 1 206.

II. ABDÜLHAMİT DÖNEMİ BÜTÇELERİ

3.14 (1308)1892/ ' 93 malî yılı bütçesi (devam)

1308 senesi varidat ve mesarifat-ı umûmiyesi		(Kuruş)
<u>Nev'-i mesarifat</u>		<u>Tahsisat miktarı</u>
Tahsisat-ı âdiye		
Hazine-i hassa-i şahane		62 717 112
Dahiliye		78 657 603
Adliye ve mezahib		45 946 633
İlmiye		21 731 624
Hariciye		18 860 447
Maarif		5 000 000
Nafia ve ticaret		10 701 497
Maliye ve Divan-ı Muhasebat ve orman ve maadin		114 432 779
Maaşât-ı zâtiye		34 924 807
Nizamiye		531 394 563
Tophane		57 744 421
Bahriye		56 074 214
Jandarma		122 119 500
Zabtiye		13 974 052
Defter-i hakanî		9 065 005
Telgraf ve posta		32 056 166
Tıbbiye-i mülkiye		1 116 650
Askerî tekaüd sandığı		19 474 520
Evkaf-ı humayun		6 500 000
Bimarhane		619 300
Sıhhiye		7 443 700
Rüsumat		34 001 396
Reddiyat		500 000
Surre-i humayun		4 805 995
Idare-i mahsusa		26 844 125
Ereğli madeni		7 998 355
Düyun-u umûmiye		
Düyun-u muntazama		454 277 919
Düyun-u gayri muntazama		87 089 462
Tahsisat-ı fevkalade		
Nizamiye		53 440 272
Bahriye		7 830 056
Muhacirîn		<u>1 750 000</u>
Yekun		1 929 092 173

II. ABDÜLHAMİT DÖNEMİ BÜTÇELERİ

3.15 (1309)1893/ ' 94 malî yılı bütçesi

1309 senesi varidat ve mesarifat-ı umûmiyesi

(Kuruş)

Nev'-i varidat	Gellr miktarı
Emlak ve akar vergisi	248 697 867
Temettü vergisi	76 024 771
Bedel-i askerî	87 016 550
Ağnam ve deve resmi	170 145 162
Canavar resmi	1 260 755
Aşar	410 645 000
Duhan öşrü	10 000 000
Emlak-i mîriyye muaccele ve hasılatı	3 177 286
Rûsum-u mütenevvia	27 024 020
Vergi tezakiri esmanı	3 558 087
Tönbeki bey'iyesi	391 390
Mehakim-i şer'îye hasılatı	3 491 736
Bankada merhun tahvilat faizi	3 869 200
Hasılat-ı müteferrika	10 231 974
Tuz resmi	71 442 000
Müskirat resmi	22 904 000
Tütün resmi	75 390 000
Harir öşrü	7 954 653
Damga resmi	22 955 000
Saydiyye resmi	8 939 176
Düyün-u umûmiye varidat-ı muhassasa idaresinin akçe ve tahvil faizi	300 000
Tönbeki resm-i inhisarı	6 375 000
Dahiliye varidatı	9 811 100
Hariciye varidatı	3 497 500
Rûsumat varidatı	230 000 000
Defter-i hakanî varidatı	23 503 339
Posta ve telgraf varidatı	35 074 735
Orman ve maadin	24 925 082
Sihhiye varidatı	7 534 143
Adliye varidatı	25 182 050
Nafia ve ticaret	10 402 378
Zaptiye varidatı	245 000
Tıbbiye-i mülkiye varidatı	147 500
Nizamiye varidatı	22 122 344
Tophane varidatı	4 228 081
Bahriye	13 242 023
Jandarma varidatı	41 400
İdare-i mahsusa varidatı	22 570 492
Ereğli madeni varidatı	12 037 451
Mısır ve Zeyla vergisi	76 500 000
Sisam	300 000
Şarkî Rumeli	26 500 000
Aynaroz	72 000
Kıbrıs fazla-i varidatı	10 259 600
Yekun	1 829 989 845

Kaynak: BOA, ML, nr. 1 240.

II. ABDÜLHAMİT DÖNEMİ BÜTÇELERİ

3.15 1309/1893-94 malî yılı bütçesi (devam)

1309 senesi varidat ve mesarifat-ı umûmiyesi		(Kuruş)
<u>Nev'-i mesarifat</u>		<u>Tahsisat miktarı</u>
Tahsisat-ı âdiye		
Hazine-i hassa-i şahane		62 717 112
Dahiliye		81 742 534
Adliye ve mezahib		46 159 578
İlmiye		21 973 724
Hariciye		18 932 184
Maarif		5 000 000
Nafia ve ticaret		10 701 497
Maliye		105 376 238
Orman ve maadin ve ziraat		8 632 450
Maâşât-ı zâtiye		35 027 171
Nizamiye		563 878 035
Tophane		60 464 544
Bahriye		56 953 897
Jandarma		122 119 500
Zabtiye		14 151 264
Defter-i hakanî		9 065 005
Telgraf ve posta		35 017 062
Tıbbiye-i mülkiye		1 116 650
Askerî tekaüd sandığı		19 474 520
Evkaf-ı hümayun		6 500 000
Bimarhane		619 300
Sıhhiye		7 877 617
Rüsumat		34 448 195
Reddiyat		500 000
Surre-i humayun		4 812 995
Idare-i mahsusa		23 601 674
Ereğli madeni		7 997 355
Düyun-u umûmiye		
Düyun-u muntazama		458 792 919
Düyun-u gayri muntazama		116 077 905
Tahsisat-ı fevkalade		
Nizamiye		141 075 659
Tophane		18 566 584
Bahriye		41 096 883
Muhacirîn		<u>1 750 000</u>
Yekun		2 142 220 051

II. ABDÜLHAMİT DÖNEMİ BÜTÇELERİ

3.16 (1310)1894/ ' 95 malî yılı bütçesi

1310 senesi varidat ve mesarifat-ı umûmiyesi

(Kuruş)

<u>Nev'-i varidat</u>	<u>Gelir miktarı</u>
Emlak ve akar vergisi	250 547 555
Temettü vergisi	74 397 392
Bedel-i askerî	88 615 122
Ağnam ve deve ve canavar resmi	171 834 922
Aşar	420 728 000
Duhan öşrü	10 000 000
Emlak-i mîriyye muaccele ve hasılatı	3 148 072
Rûsum-u mütenevvîa	27 114 225
Vergi tezakiri esmanı	3 704 200
Tönbeki bey'iyesi	103 188
Mehakim-i şer'iye hasılatı	4 152 059
Bankada merhun tahvilat faizi	3 869 250
Hasılat-ı müteferrika	10 631 611
Tuz resmi	78 411 000
Müskirat resmi	24 367 000
Tütün resmi	75 429 500
Harir öşrü	10 604 766
Damga resmi	27 390 189
Saydiye resmi	11 099 157
Düyun-u umûmiye varidat-ı muhassasa idaresinin akçe ve tahvil faizi	400 000
Tönbeki resm-i inhisarı	4 000 000
Rej'nin hisse-i temettüü	4 710 000
Dahiliye varidatı	4 543 069
Hariciye varidatı	3 550 500
Rûsumat varidatı	220 000 000
Defter-i hakanî varidatı	24 888 407
Posta ve telgraf varidatı	41 284 953
Orman ve maadin varidatı	23 993 870
Sıhhiye varidatı	6 529 624
Adliye varidatı	24 777 410
Nafia ve ticaret	10 622 503
Zaptiye varidatı	250 000
Tıbbiye-i mülkiye varidatı	147 500
Nizamiye varidatı	32 040 724
Tophane varidatı	8 954 516
Bahriye	15 765 634
Jandarma varidatı	448 839
Idare-i mahsusa varidatı	22 939 306
Ereğli madeni varidatı	6 037 464
Mısır ve Zeyla vergisi	76 500 000
Sisam	300 000
Şarkî Rumeli	26 500 000
Aynaroz	72 600
Kıbrıs fazla-i varidatı	10 259 000
Yekun	1 865 663 127

Kaynak: BOA, ML, nr. 1 243.

II. ABDÜLHAMİT DÖNEMİ BÜTÇELERİ

3.16 (1310)1894/ ' 95 malî yılı bütçesi (devam)

1310 senesi varidat ve mesarifat-ı umûmiyesi		(Kuruş)
Nev'-i mesarifat		Tahsisat miktarı
Tahsisat-ı âdiye		
Hazine-i hassa-i şahane		62 717 212
Dahiliye		84 889 750
Adliye ve mezahib		46 472 498
İlmiye		22 304 556
Hariciye		18 402 875
Maarif		1 327 125
Nafia ve ticaret		7 347 497
Maliye		106 216 289
Orman ve maadin ve ziraat		9 916 741
Maaşât-ı zâtiye		35 453 655
Nizamiye		534 846 457
Tophane		58 289 447
Bahriye		57 340 044
Jandarma		124 486 881
Zabtiye		15 168 121
Defter-i hakanî		9 067 147
Telgraf ve posta		40 458 508
Tıbbiye-i mülkiye		954 547
Askerî tekaüd sandığı		19 474 510
Evkaf-ı humayun		6 500 000
Bimarhane		619 300
Sıhhiye		7 319 624
Rüsumat		34 121 295
Reddiyat		500 000
Surre-i humayun		4 811 995
İdare-i mahsusa		22 939 306
Ereğli madeni		3 193 579
Düyun-u umûmiye		
Düyun-u muntazama		484 797 661
Düyun-u gayri muntazama		105 055 011
Tahsisat-ı fevkalade		
Nizamiye		97 354 960
Tophane		12 000 000
Bahriye		5 000 000
Muhacirîn		1 750 000
Yekun		2 041 096 591

II. ABDÜLHAMİT DÖNEMİ BÜTÇELERİ

3.17 (1311)1895/ ' 96 malî yılı bütçesi

1311 senesi varidat ve mesarifat-ı umûmiyesi

(Kuruş)

	Gelir miktarı
Nev'-i varidat	
Emlak ve akar vergisi	252 246 376
Temettü vergisi	74 226 422
Bedel-i askerî	89 832 426
Ağnam ve deve ve canavar resmi	171 972 955
Aşar	388 566 833
Duhan öşrü	10 000 000
Emlak-i emîriyye muaccele ve hasılatı	3 148 072
Rûsum-u mütenevvia	27 114 225
Vergi tezakiri esmanı	3 744 242
Tönbeki bey'iyesi	500 314
Mehakim-i şer'îye hasılatı	3 867 177
Bankada merhun tahvilat faizi	3 869 200
Hasılat-ı müteferrika	12 575 437
Tuz resmi	78 411 000
Müskirat resmi	24 367 000
Tütün resmi	75 429 500
Harir öşrü	11 533 563
Damga resmi	27 472 337
Saydiye resmi	11 131 455
Düyün-u umûmiye varidat-ı muhassasa idaresinin akçe ve tahvil faizi	400 000
Tönbeki resm-i inhısarı	4 000 000
Rejî'nin hisse-i temettüü	4 710 000
Dahiliye varidatı	4 543 069
Hariciye varidatı	3 635 500
Rûsumat varidatı	220 000 000
Defter-i hakanî varidatı	24 745 877
Posta ve telgraf varidatı	41 375 869
Orman ve maadin varidatı	23 992 870
Sihhiye varidatı	8 177 867
Adliye varidatı	24 348 250
Nafia ve ticaret varidatı	10 781 374
Zaptiye varidatı	275 000
Tıbbiye-i mülkiye varidatı	197 500
Nizamiye varidatı	23 035 759
Tophane varidatı	8 954 449
Bahriye varidatı	18 730 051
Jandarma varidatı	295 397
İdare-i mahsusa varidatı	21 146 329
Ereğli madeni varidatı	5 603 150
Mısır ve Zeyla vergisi	76 500 000
Sisam vergisi	300 000
Şarkî Rumeli vergisi	26 500 000
Kıbrıs fazla-i varidatı	10 259 000
Aynaroz vergisi	72 600
Yekun	1 832 588 445

Kaynak: BOA, ML, nr. 1 275.

II. ABDÜLHAMİT DÖNEMİ BÜTÇELERİ

3.17 (1311)1895/ ' 96 malî yılı bütçesi (devam)

1311 senesi varidat ve mesarifat-ı umûmiyesi		(Kuruş)
<u>Nev'-i mesarifat</u>		<u>Tahsisat miktarı</u>
Tahsisat-ı âdiye		
Hazine-i hassa-i şahane		62 717 212
Dahiliye		91 278 406
İlmiye		22 961 580
Hariciye		18 585 926
Adliye ve mezahib		46 525 207
Sıhhiye		7 319 624
Maarif		1 327 125
Nafia ve ticaret		7 448 310
Maliye ve Dıvan-ı Muhasebat ve orman ve maadin		109 169 658
Maaşât-ı zâtiye		36 269 465
Nizamiye		534 846 457
Tophane		57 289 437
Bahriye		58 340 044
Jandarma		124 486 881
Zabtiye		15 563 521
Defter-i hakanî		9 067 147
Telgraf ve posta		40 933 904
Tıbbiye-i mülkiye		1 192 557
Askerî tekaüd sandığı		20 027 259
Evkaf-ı hümayun		6 500 000
Bimarhane		619 300
Rûsumat		34 159 821
Orman ve maadin		9 966 042
Reddiyat		500 000
Surre-i humayun		4 811 995
İdare-i mahsusa		22 939 306
Ereğli madeni		3 193 579
Düyun-u umûmiye		
Düyun-u muntazama		501 370 573
Düyun-u gayri muntazama		152 150 402
Tahsisat-ı fevkalade		
Nizamiye		84 712 000
Bahriye		5 000 000
Muhacirîn		1 490 188
Maliye		<u>2 500 000</u>
Yekun		2 095 262 926

II. ABDÜLHAMİT DÖNEMİ BÜTÇELERİ

3.18 (1312)1896/ ' 97 mali yılı bütçesi

1312 senesi varidat ve mesarifat-ı umûmiyesi	(Kuruş)
Nev'-i varidat	Gelir miktarı
Mea-Dersaadet emlak ve akar vergisi	254 762 829
Temettü vergisi	73 045 587
Bedel-i askerî	92 762 771
Ağnam ve deve ve canavar ve camus resmi	183 054 542
Aşar	385 356 826
Emlak-i emîriyye muaccele ve hasılatı	3 023 013
Rûsum-u mütenevvia	23 638 999
Vergi tezakiri esmanı	3 696 308
Tönbeki bey'iyesi	544 900
Mehakim-i şer'îye hasılatı	4 032 339
Bankada merhun tahvilat faizi	3 869 250
Hasılat-ı müteferrika	17 316 386
Tuz resmi	78 619 000
Müskirat resmi	24 853 500
Tütün resmi	75 429 500
Harir öşrü	10 638 690
Duhan öşrü	10 000 000
Damga	27 711 013
Saydiye resmi	10 761 618
Düyun-u umûmiye varidat-ı muhassasa idaresinin akçe ve tahvil faizi	400 000
Tönbeki resm-i inhisarı	4 000 000
Rejînin hasılatından hazineye ait hisse-i temettü	5 177 500
Dahiliye	4 675 079
Hariciye	3 893 600
Rûsumat	195 800 000
Defter-i hakanî	24 745 750
Telgraf ve posta	43 085 116
Orman ve maadin	31 105 550
Sıhhiye	8 782 901
Adliye ve mezahib	23 310 150
Ticaret ve nafia	10 905 844
Zaptiye	297 000
Tıbbiye-i mülkiye	197 500
Nizamiye	23 035 759
Tophane	8 271 623
Bahriye	20 082 092
Jandarma	279 920
İdare-i mahsusa	20 131 195
Ereğli madeni	4 180 000
Mısır ve Zeyla vergisi	76 500 000
Sisam	300 000
Şarkî Rumeli	26 500 000
Aynaroz	72 600
Kıbrıs fazla-i varidatı	10 259 000
Yekun	1 829 105 250

Kaynak: BOA, ML, nr. 1 287.

II. ABDÜLHAMİT DÖNEMİ BÜTÇELERİ

3.18 (1312)1896/ ' 97 malî yılı bütçesi (devam)

1312 senesi varidat ve mesarifat-ı umûmiyesi	(Kuruş)
Nev'-i mesarifat	Tahsisat miktarı
Tahsisat-ı âdiye	
Hazine-i hassa-i şahane	62 717 212
Dahiliye	92 005 370
İlmiye	23 050 189
Hariciye	19 472 582
Adliye ve mezahib	47 664 944
Sıhhiye	9 384 241
Nafia ve ticaret	3 906 429
Maliye ve Divan-ı Muhasebat	109 745 598
Maaşât-ı zâtiye	30 953 926
Nizamiye	739 558 190
Tophane	57 844 292
Bahriye	60 070 946
Jandarma	135 540 130
Zabtiye	18 274 348
Defter-i hakanî	9 437 068
Telgraf ve posta	44 289 493
Tıbbiye-i mülkiye	1 321 560
Askerî tekaüd sandığı	19 474 520
Evkaf-ı hümayun	6 500 000
Bimarhane	619 300
Rüsumat	
Orman ve maadin	10 812 807
Terekat reddiyatı	500 000
Surre-i humayun	4 811 995
İdare-i mahsusa	17 346 168
Ereğli madeni	2 590 623
Düyun-u umûmiye	
Düyun-u muntazama	494 367 945
Düyun-u gayri muntazama	153 957 409
Tahsisat-ı fevkalade	
Nizamiye	121 987 569
Bahriye	2 560 000
Muhacirîn	<u>274 881</u>
Yekun	2 301 039 735

II. ABDÜLHAMİT DÖNEMİ BÜTÇELERİ

3.19 (1313)1897/ ' 98 malî yılı bütçesi

1313 senesi varidat ve mesarifat-ı umûmiyesi

(Kuruş)

<u>Nev'-i varidat</u>	<u>Gelir miktarı</u>
Doğrudan doğruya alınan vergiler ve aşar ve rüsumat	1 025 725 638
Dersaadet emlak ve akar vergisi	27 502 249
Vilayât emlak ve akar vergisi	223 690 212
Vilayât temettü vergisi	50 000 000
Vilayât bedel-i askerîsi	88 621 012
Vergi tezakiri esmanî	2 128 784
Aşar	410 000 000
Ağnam ve deve resmi	193 784 910
Canavar resmi	1 621 266
Emlak-i emîriyye muaccesesi ve bedel-i icar ve hasılatı	3 566 693
Rüsum-u mütenevvia	24 810 512
Rüsumat ve hasılat-ı müteferrika	457 114 684
Gümrükler	200 000 000
Tuz	78 619 000
Tütün	75 429 500
Müskirat	24 853 500
Damga	27 711 013
Sayd-ı mahî	10 761 618
Duhan öşrü	10 000 000
Harir öşrü	10 638 690
Tönbeki bey'iyesi	544 900
Akçe faizi	400 000
Reftiyye tediyaı lede-t-tenzil Reji'nin zirde hazineye ait hisse-i temettüünden maada Duyun-u Umûmiye'ye verilecek hisse-i temettü	5 510 000
Tönbeki resm-i inhisarı	4 000 000
Belova-Vakarel hattının işletilmesinden dolayı Bulgaristan Emareti'nden alınacak olan Şark demiryolları hasılatı	305 496
	8 340 967
Devâir-i askeriye varidatı	53 279 329
Nizamiye	30 750 697
Bahriye	14 980 951
Tophane	7 132 481
Jandarma	415 200
Devâir-i mülkiye	196 203 848
Dahiliye	4 522 022
İlmiye	4 300 826
Hariciye	3 601 451
Adliye ve mezahib	23 388 570
Nafia ve ticaret	2 190 222
Defter-i hakanî	22 422 056
Orman ve maadin	31 084 589
Posta ve telgraf	40 511 559
Zaptiye	290 630
Sihhiye varidatı	8 782 901
Cemiyet-i tıbbiye-i mülkiye	197 500
İdare-i mahsusa	22 734 626
Ereğli madeni	3 960 000

Kaynak: Düstur, 1. Tertip, 7. Cilt, Ankara, 1943, ss. 891-8; BOA, ML, nr. 1 289.

II. ABDÜLHAMİT DÖNEMİ BÜTÇELERİ

3.19 (1313)1897/ ' 98 malî yılı bütçesi (devam)

1313 senesi varidat ve mesarifat-ı umûmiyesi	(Kuruş)
İdare-i merkeziye ve vilayât hasılat-ı müteferrikası	24 347 696
Bankada merhun tahvilat faizi	3 869 200
Duhan rejisinin hazineye ait hisse-i temettüü	5 177 500
Maktu vergiler	113 631 600
Yekun	1 851 132 599
Esâmi-i devâir	Tahsisat miktarı
Hazine-i hassa ve şehzadegân ve selatîn	88 255 002
Hazine-i hassa	57 717 212
Şehzadegân ve selatîn-i izâm hazeratı	30 537 790
Düyun-u umûmiye	645 930 610
Düyun-u muntazama	506 688 848
Düyun-u gayri muntazama	139 241 762
Tahsisat-ı hayriye ve müteferrika	74 232 795
Evkaf-ı humayun	5 525 000
Surre-i humayun	4 811 995
Bimarhane	619 300
Askerî tekaüd sandığı	18 024 534
Timar ve zeamet ve evkaf kura ve memleha bedelatı	12 385 040
Mazulîn ve mütekaidîn-i mülkiyye ve saire	32 366 926
Reddiyat	500 000
Devâir-i askeriye	651 242 035
Nizamiye	448 969 760
Tophane	46 256 897
Bahriye	54 620 948
Jandarma	101 394 430
Devâir-i mülkiye	385 274 499
Daire-i sadaret ve Şûray-ı Devlet ve dahiliye	90 394 591
Ayan	332 856
Divan-ı Muhasebat	1 179 612
İlmiye	20 767 900
Hariciye	18 994 134
Adliye	44 126 372
Maarif	4 250 000
Nafia ve ticaret	3 516 712
Maliye	60 983 923
Defter-i hakanî	7 704 216
Rûsumat	28 178 406
Orman ve maadin ve ziraat	11 620 305
Telgraf ve posta	39 437 201
Mekteb-i tibbiye	943 926
Sıhhiye	9 383 101
Zabtiye	18 396 226
İdare-i mahsusa	22 238 879
Ereğli madeni	2 826 139
Yekun	1 844 934 941

II. ABDÜLHAMİT DÖNEMİ BÜTÇELERİ

3.20 (1314)1898/ ' 99 malî yılı bütçesi

1314 senesi varidat ve mesarifat-ı umûmiyesi

(Kuruş)

<u>Nev'-i varidat</u>	<u>Gelir miktarı</u>
Doğrudan doğruya alınan vergiler ve aşar ve rûsumat	1 008 797 352
Dersaadet emlak ve akar vergisi	28 601 406
Vilayât emlak ve akar vergisi	224 835 065
Vilayât temettü vergisi	47 446 830
Vilayât bedel-i askerîsi	87 416 961
Vergi tezakiri esmanı	2 617 455
Aşar	380 000 000
Ağnam ve deve resmi	208 765 436
Canavar resmi	1 519 902
Emlak-i emîriyye muaccesesi ve bedel-i icar ve hasılatı	3 326 693
Rûsum-u mütenevvia	24 267 604
Rûsumat ve hasılat-ı müteferrika	454 186 562
Gümrükler	200 000 000
Tuz	84 970 000
Tütün	75 190 000
Müskirat	26 120 000
Damga	24 297 893
Sayd-ı mahî	10 884 625
Duham öşrü	10 000 000
Harir öşrü	9 707 719
Tönbeki bey'iyesi	207 114
Bütçe hasılat-ı mütenevviası	10 000
Tönbeki resm-i inhisarı	4 000 000
Belova-Vakarel hattının işletilmesinden dolayı Bulgaristan Emareti'nden alınacak olan	458 244
Şark demiryolları hasılatı	8 340 967
Devâir-i askeriye varidatı	56 023 795
Nizamiye	30 750 697
Bahriye	16 155 613
Tophane	8 794 466
Jandarma	323 019
Devâir-i mülkiye	180 019 127
Dahiliye	6 955 962
İlmiye	3 463 917
Posta ve telgraf	42 028 686
Zaptiye	297 000
Adliye	21 375 548
Hariciye	3 826 275
Nafia ve ticaret	2 923 083
Orman ve maadin	32 198 399
Bankada merhun tahvilat faizi	4 758 930
İdare-i merkeziye ve vilayât hasılat-ı müteferrikası	14 435 072
Defter-i hakanî	15 397 403
Sihhiye	8 448 130
Cemiyet-i tıbbiye-i mülkiye	197 500
İdare-i mahsusa	19 710 222
Ereğli madeni	4 003 000

Kaynak: BOA, Y. EE, nr. 302.

II. ABDÜLHAMİT DÖNEMİ BÜTÇELERİ

3.20 (1314)1898/ ' 99 malî yılı bütçesi (devam)

1314 senesi varidat ve mesarifat-ı umûmiyesi	(Kuruş)
Maktu vergiler	113 631 600
Yekun	1 812 658 436
<u>Esâmî-i devâir</u>	<u>Tahsisat miktarı</u>
Hazine-i hassa ve şehzadegan ve selatîn	88 255 002
Hazine-i hassa	57 717 212
Şehzadegân ve selatîn-i ızâm hazeratı	30 537 790
Düyun-u umûmiye	699 292 424
Düyun-u muntazama	511 778 979
Düyun-u gayri muntazama	187 513 445
Tahsisat-ı hayriye ve müteferrika	73 373 482
Evkaf-ı hümayun	5 625 000
Surre-i hümayun	4 811 995
Bimarhane	619 300
Askerî tekaüd sandığı	18 024 534
Timar ve zeamet ve evkaf kura ve memleha bedelatı	12 359 995
Mazulîn ve mütekaidîn-i mülkiye ve saire	31 432 658
Reddiyat	500 000
Devâir-i askeriye	658 302 845
Nizamiye	450 910 290
Bahriye	54 620 948
Tophane	51 377 177
Jandarma	101 394 430
Devâir-i mülkiye	389 827 785
Daire-i sadaret ve Şûray-ı Devlet ve dahiliye	90 762 717
Ayan	332 856
Divan-ı Muhasebat	1 287 612
İlmiye	21 475 900
Cemiyet-i tıbbiye-i mülkiye	1 026 126
Telgraf ve posta	40 031 111
Zabtiye	21 769 974
Hariciye	19 241 814
Adliye	43 130 039
Mezahib	926 503
Maarif	4 350 000
Nafia ve ticaret	3 516 712
Maliye	62 893 423
Rûsumat	28 501 628
Defter-i hakanî	8 172 411
Orman ve maadin ve ziraat	11 620 305
Sihhiye	9 043 820
İdare-i mahsusa	19 427 440
Ereğli madeni	2 317 394
Yekun	1 909 051 538

II. ABDÜLHAMİT DÖNEMİ BÜTÇELERİ

3.21 (1315)1899/ ' 1900 mali yılı bütçesi

1315 senesi varidat ve mesarifat-ı umûmiyesi

(Kuruş)

<u>Nev'-i varidat</u>	<u>Gelir miktarı</u>
Emlak ve akar vergisi	253 948 511
Temettü vergisi	41 916 283
Bedel-i askerî	93 749 235
Ağnam ve deve resmi	208 795 720
Aşar	412 706 089
Duhan öşrü	10 000 000
Emlak-i mîriyye muaccele ve hasılatı	3 569 558
Rûsum-u mütenevvia	26 627 389
Vergi tezakiri esmanı	2 873 296
Tönbeki bey'iyesi	235 403
Mehakim-i şer'iye hasılatı	3 649 522
Bankada merhun tahvilat faizi	4 758 930
Hasılat-ı müteferrika	16 423 715
Tuz resmi	85 955 500
Müskirat resmi	26 128 000
Tütün resmi	75 005 000
Harir öşrü	8 791 908
Damga resmi	23 848 481
Saydiye resmi	10 468 780
Tönbeki resm-i inhisarı	4 000 000
Dahiliye varidatı	7 623 303
Hariciye varidatı	4 088 970
Rûsumat varidatı	227 500 000
Defter-i hakanî varidatı	15 397 403
Posta ve telgraf varidatı	43 362 551
Orman ve maadin varidatı	31 874 180
Sıhhiye varidatı	8 024 310
Adliye varidatı	21 674 708
Nafia ve ticaret	3 109 832
Zaptiye varidatı	272 000
Tıbbiye-i mülkiye varidatı	197 500
Nizamiye varidatı	30 328 610
Tophane varidatı	8 429 921
Bahriye	17 221 280
Jandarma varidatı	384 346
İdare-i mahsusa varidatı	23 733 154
Ereğli madeni varidatı	3 827 500
Şark demiryolu hasılatı	8 340 967
Belova-Vakarel hattının işletilmesinden dolayı Bulgaristan Emareti'nden alınacak olan	458 244
Maktu vergiler	113 632 200

Yekun 1 882 932 299

Esâmi-i devâir

Tahsisat miktarı

Tahsisat-ı âdiye

Hazine-i hassa-i şahane	57 717 212
Dahiliye	97 140 384

Kaynak: BOA, Y EE, nr. 302.

II. ABDÜLHAMİT DÖNEMİ BÜTÇELERİ

3.21 (1315)1899/ ' 1900 malî yılı bütçesi (devam)

1315 senesi varidat ve mesarifat-ı umûmiyesi	(Kuruş)
İlmiye	22 123 762
Hariciye	21 673 068
Adliye ve mezahib	44 702 622
Sıhhiye	8 624 310
Maarif	4 350 000
Nafia ve ticaret	3 813 152
Maliye ve Divan-ı Muhasebat	101 890 331
Maâşât-ı zâtiye	47 122 904
Nizamiye	448 043 517
Tophane	56 176 463
Bahriye	55 603 467
Jandarma	135 682 816
Zabtiye	21 844 354
Defter-i hakanî	8 198 602
Telgraf ve posta	41 610 365
Tıbbiye-i mülkiye	1 214 526
Askerî tekaüd sandığı	20 027 259
Evkaf-ı humayun	5 625 000
Bimarhane	619 300
Rüsumat	28 437 146
Orman ve maadin varidatı	11 728 305
Terekat reddiyatı	500 000
Surre-i humayun	4 846 016
İdare-i mahsusa	23 733 154
Ereğli madeni	2 322 500
Düyun-u umûmiye	
Düyun-u muntazama	500 263 121
Düyun-u gayri muntazama	<u>242 014 424</u>
Yekun	2 017 648 080

II. ABDÜLHAMİT DÖNEMİ BÜTÇELERİ

3.22 (1316)1900/ ' 01 malî yılı bütçesi

1316 sene-i maliyesi muvazene-i umûmiyesi

(Kuruş)

<u>Nev'-i varidat</u>	<u>Gelir miktarı</u>
Doğrudan doğruya alınan vergiler ve aşar ve rûsumat	1 068 508 703
Dersaadet emlak ve akar vergisi	28 586 327
Vilayât emlak ve akar vergisi	225 894 040
Vilayât temettü vergisi	40 683 741
Vilayât bedel-i askerîsi	93 518 834
Vergi tezakiri esmanı	3 070 197
Aşar	444 361 981
Ağnam ve deve resmi	201 506 604
Canavar resmi	1 359 755
Emlak-i emîriyye muaccesesi ve bedel-i icar ve hasılatı	3 212 770
Rûsum-u mütenevvîa	26 314 454
Rûsumat ve hasılat-ı müteferrika	527 197 784
Gümrükler	265 500 000
Tuz	88 000 000
Tütün	75 505 000
Müskirat	26 000 000
Damga	26 487 482
Sayd-ı mahî	11 682 280
Duhan öşrû	10 000 000
Harir öşrû	10 978 408
Tönbeki bey'iyesi	235 403
Bütçe hasılat-ı mütenevvîası	10 000
Tönbeki resm-i inhisarı	4 000 000
Belova-Vakarel hattının işletilmesinden dolayı Bulgaristan Emareti'nden alınacak olan	458 244
Şark demiryolları hasılatı	8 340 967
Devâir-i askeriye varidatı	56 441 781
Nizamiye	30 750 697
Bahriyye	16 861 852
Tophane	8 439 910
Jandarma	389 322
Devâir-i mülkiye	195 447 777
Dahiliye	7 022 173
İlimiye	3 671 993
Hariciye	4 551 980
Adliye ve mezahib	22 324 540
Nafia ve ticaret	2 945 500
Defter-i hakanî	18 397 403
Orman ve maadîn	37 395 983
Posta ve telgraf	43 150 474
Zaptiye	272 000
Sıhhiye varidatı	7 829 200
Cemiyet-i tıbbiye-i mülkiye	135 000
İdare-i mahsusa	23 735 719
Ereğli madeni	4 269 600

Kaynak: BOA, ML, nr. 1 306.

II. ABDÜLHAMİT DÖNEMİ BÜTÇELERİ

3.22 (1316)1900/ ' 01 malî yılı bütçesi (devam)

1316 sene-i maliyesi muvazene-i umûmiyesi	(Kuruş)
Idare-i merkeziye ve vilayât hasılat-ı müteferrikası	15 786 212
Bankada merhun tahvilat faizi	3 960 000
Maktu vergiler	113 632 000
Yekun	1 961 228 045
Esâmi-i devâir	Tahsisat miktarı
Tahsisat-ı âdiye	
Hazine-i hassa-i şahane	57 744 293
Dahiliye	98 235 131
Adliye ve mezahib	44 514 030
İlmiye	22 849 858
Hariciye	23 160 080
Maarif	4 622 600
Nafia ve ticaret	4 179 957
Maliye ve Divan-ı Muhasebat	105 659 812
Orman ve maadin	12 261 505
Maaşât-ı zâtiye	45 603 399
Nizamiye	539 124 094
Tophane	55 317 464
Bahriye	55 603 467
Jandarma	115 347 572
Zabtiye	22 203 656
Defter-i hakanî	8 204 911
Telgraf ve posta	42 762 451
Tıbbiye-i mülkiye	1 370 436
Askerî tekaüd sandığı	28 906 327
Evkaf-ı hümayun	5 625 000
Bimarhane	619 300
Sıhhiye	8 429 200
Rüsumat	29 445 096
Reddiyat	500 000
Surre-i humayun	4 847 591
Idare-i mahsusa	23 735 719
Ereğli madeni	2 601 868
Düyun-u umûmiye	
Düyun-u muntazama	509 123 942
Düyun-u gayri muntazama	209 183 552
Tahsisat-ı fevkalade	
Muhacirîn	6 000 000
Yekun	2 087 782 311

II. ABDÜLHAMİT DÖNEMİ BÜTÇELERİ

3.23 (1317)1901/ ' 02 malî yılı bütçesi

1317 sene-i maliyesi muvazene-i umûmiyesi

(Kuruş)

<u>Nev'-i varidat</u>	<u>Gelir miktarı</u>
Mea-Dersaadet emlak ve akar vergisi	256 991 617
Temettü	37 579 968
Bedel-i askerî	93 894 710
Ağnam ve deve ve canavar ve camus resmi	198 310 682
Aşar	478 584 469
Emlak-i emîriyye muaccele ve hasılatı	3 472 427
Rûsum-u mütenevvîa	27 606 735
Vergi tezakiri esmanı	3 130 396
Tönbeki bey'iyesi	251 267
Mehakim-i şer'îye hasılatı	4 469 001
Bankada merhun tahvilat faizi	3 960 000
Hasılat-ı müteferrika	25 123 056
Tuz resmi	89 383 000
Müskirat resmi	27 050 000
Tütün resmi	78 244 000
Harir öşrü	13 446 413
Duham öşrü	10 000 000
Damga	26 089 557
Saydiye resmi	11 254 751
Tönbeki resm-i inhısarı	4 000 000
Rejî'nin hasılatından hazineye ait hisse-i temettü	6 997 714
Dahiliye	9 208 904
Hariciye	4 792 600
Rûsumat	191 870 000
Defter-i hakanî	19 122 040
Telgraf ve posta	46 731 625
Orman ve maadin	38 124 872
Sıhhiye	6 472 500
Adliye ve mezahib	22 343 730
Ticaret ve nafia	2 987 930
Zaptiye	272 000
Tıbbiye-i mülkiye	120 000
Nizamiye	28 642 605
Tophane	3 487 116
Bahriye	18 666 187
Jandarma	372 132
Idare-i mahsusa	23 443 000
Ereğli madeni	4 542 224
Şark demiryollarının hasılatı	8 340 967
Belova-Vakarel hattının işletilmesinden dolayı Bulgaristan Emareti'nden alınan	458 244
Maktu vergiler	113 632 000
Yekun	1 943 470 439

Esâmi-i devâir

Tahsisat miktarı

Tahsisat-ı âdiye

Hazine-i hassa-i şahane	57 744 293
Dahiliye	99 842 810

Kaynak: BOA, ML, nr. 1 351.

II. ABDÜLHAMİT DÖNEMİ BÜTÇELERİ

3.23 (1317)1901/ ' 02 malî yılı bütçesi (devam)

1317 sene-i maliyesi muvazene-i umûmiyesi	(Kuruş)
İlmiye	25 367 174
Hariciye	24 809 131
Adliye ve mezahib	44 809 218
Sıhhiye	7 543 680
Maarif	4 880 180
Nafia ve ticaret	4 381 485
Maliye ve Divan-ı Muhasebat	108 056 004
Maaşat-ı zâtiye	47 968 974
Nizamiye	612 974 611
Tophane	53 706 417
Bahriye	55 760 401
Jandarma	120 000 000
Zabtiye	23 163 256
Defter-i hakanî	8 303 515
Telgraf ve posta	46 968 343
Tıbbiye-i mülkiye	1 754 088
Askerî tekaüd sandığı	28 906 327
Evkaf-ı hümayun	8 025 000
Bimarhane	619 300
Rüsumat	34 512 362
Orman ve maadin	11 867 025
Terekat reddiyatı	500 000
Surre-i hümayun	4 847 591
İdare-i mahsusa	23 443 000
Ereğli madeni	2 466 363
Düyun-u umûmiye	
Düyun-u muntazama	516 763 616
Düyun-u gayri muntazama	197 268 126
Tahsisat-ı fevkalade	
Muhacirîn	<u>10 000 000</u>
Yekun	2 187 252 290

II. ABDÜLHAMİT DÖNEMİ BÜTÇELERİ

3.24 (1318)1902/ ' 03 malî yılı bütçesi

1318 sene-i maliyesi muvazene-i umûmiyesi

(Kuruş)

<u>Nev'-i varidat</u>	<u>Gelir miktarı</u>
Mea-Dersaadet emlak ve akar vergisi	259 624 632
Temettü vergisi	39 314 839
Bedel-i askerî	94 895 464
Ağnam ve deve ve canavar ve camus resmi	197 640 544
Aşar	480 417 348
Emlak-i emîriyye muaccele ve hasılatı	3 518 018
Rûsum-u mütenevvia	29 074 771
Vergi tezakiri esmanı	3 107 890
Tönbeki bey'iyesi	230 778
Mehakim-i şer'îye hasılatı	3 728 634
Bankada merhun tahvilat faizi	3 960 000
Hasılat-ı müteferrika	9 593 888
Tuz resmi	92 000 000
Müskirat resmi	27 800 000
Tütün resmi	77 000 000
Harir öşrü	12 263 912
Duhan öşrü	10 000 000
Damga	25 134 024
Saydiye resmi	11 667 710
Tönbeki resm-i inhisarı	4 000 000
Reji'nin hasılatından hazineye ait hisse-i temettü	4 285 715
Dahiliye	9 682 480
Hariciye	4 865 000
Rûsumat	208 000 000
Defter-i hakanî	19 122 040
Telgraf ve posta	47 866 167
Orman ve maadin	35 799 872
Sıhhiye	6 752 000
Adliye ve mezahib	21 707 840
Ticaret ve nafia	3 038 020
Zaptiye	272 000
Tıbbiye-i mülkiye	120 000
Nizamiye	27 991 085
Tophane	3 446 056
Bahriye	22 326 640
Jandarma	378 810
İdare-i mahsusa	23 778 000
Ereğli madeni	4 451 401
Şark demiryollarının hasılatı	8 340 967
Belova-Vakarel hattının işletilmesinden dolayı Bulgaristan Emareti'nden alınan	458 244
Maktu vergiler	113 631 600
Reftiye tediye-i lede-t-tenzil Reji'nin zîrde hazineye ait hisse-i temettüünden maada	
Duyun-u Umumiye'ye verilecek hisse-i temettü	5 000 000
İskan-ı muhacirîne mahsus pullardan	14 250 000
Onbeş kazada icrası mukarrer olan tadilattan	1 860 116
Bu sene darbu tahmin olunan yüz bin liralık meskûkat-ı sağîreden	4 000 000
Yekun	1 976 396 505

Kaynak: BOA, ML, nr. 1 372.

II. ABDÜLHAMİT DÖNEMİ BÜTÇELERİ

3.24 (1318)1902/ ' 03 malî yılı bütçesi (devam)

1318 sene-i maliyesi muvazene-i umûmiyesi	(Kuruş)
Esâmî-i devâir	Tahsisat miktarı
Tahsisat-ı âdiye	
Hazine-i hassa-i şahane	57 744 293
Dahiliye	102 550 862
İlmiye	25 609 227
Hariciye	25 417 063
Adliye ve mezahib	46 556 885
Sıhhiye	7 814 080
Maarif	6 182 000
Nafia ve ticaret	4 605 484
Maliye ve Divan-ı Muhasebat	110 121 609
Maâşât-ı zâtiye	49 278 146
Nizamiye	530 000 000
Tophane	52 557 386
Bahriye	54 850 000
Jandarma	107 831 637
Zabtiye	26 945 162
Defter-i hakanî	8 494 715
Telgraf ve posta	51 955 628
Tıbbiye-i mülkiye	1 373 902
Askerî tekaüd sandığı	28 906 327
Evkaf-ı humayun	8 308 800
Bimarhane	619 300
Rûsumat	34 321 335
Orman ve maadin	14 178 515
Terekat reddiyatı	500 000
Surre-i humayun	4 847 591
İdare-i mahsusa	23 778 000
Ereğli madeni	2 443 271
Düyun-u umûmiye	
Düyun-u muntazama	527 063 432
Düyun-u gayri muntazama	178 327 977
Tahsisat-ı fevkalade	
Muhacirîn	10 000 000
Armstrong fabrikasına sipariş olunan kruvazör esman-ı bakıyesi	31 181 940
Keza top esmanı	540 010
Hayfa demiryolu kumpanyasına verilecek olan	17 050 000
Bu defa silah altına alınan taburlar mesarifi	5 000 000
Macaristan'dan mubayaa edilecek beş yüz re's hayvan esmanı	1 050 000
Lorando matlubu	25 836 000
Tusti matlubu	12 000 000
Mekteb-i tıbbiye-i şahane için Anadolu şimendiferiyle naklolunan levazım masrafı olup bankadan avans suretiyle tesviye edilen	<u>2 000 000</u>
Yekun	2 197 840 577

II. ABDÜLHAMİT DÖNEMİ BÜTÇELERİ

3.25 (1320)1904/ ' 05 malî yılı bütçesi

1320 sene-i maliyesi muvazene-i umûmiyesi

(Kuruş)

<u>Nev'-i varidat</u>	<u>Gelir miktarı</u>
Vergiler ve aşar ve saire	1 093 940 574
Dersaadet emlak ve akar vergisi	29 830 266
Vilayât emlak ve akar vergisi	233 246 104
Vilayât temettü vergisi	38 019 624
Vilayât bedel-i askerîsi	98 070 375
Vergi tezakiri esmanî	6 097 165
Aşar	465 769 440
Ağnam ve deve resmi	190 781 055
Canavar resmi	1 463 265
Emlak-i emîriyye muaccesesi ve bedel-i icar ve hasılatı	3 580 805
Rûsum-u mütenevvîa	27 082 475
Rûsumat ve hasılat-ı müteferrika	509 171 965
Gümrükler	213 000 000
Tuz	95 000 000
Tütün	76 000 000
Müskirat	26 000 000
Damga	39 934 901
Sayd-ı mahî	11 093 844
Duhan öşrû	10 000 000
Harir öşrû	13 735 984
Tönbeki bey'iyesi	208 025
Reftiye tediya-ı lede-t-tenzil Reji'nin zîrde hazineye ait hisse-i temettüünden maada	
Düyun-u Umûmiye'ye verilecek olan	9 000 000
Hasılat-ı mütenevvîa	2 400 000
Tönbeki resm-i inhisarı	4 000 000
Belova-Vakarel hattının işletilmesinden dolayı Bulgaristan Emareti'nden alınacak olan	458 244
Şark demiryolları hasılatından hükümet-i seniye hissesi	8 340 967
Devâir-i askeriye varidatı	59 740 610
Nizamiye	30 788 065
Bahriye	25 004 071
Tophane	3 590 068
Jandarma	358 406
Devâir-i mülkiye	219 898 669
Dahiliye	22 895 460
İlmiye	3 503 884
Hariciye	4 688 300
Adliye ve mezahib	19 396 740
Nafia ve ticaret	3 340 137
Defter-i hakanî	24 781 953
Orman ve maadin	40 113 658
Posta ve telgraf	50 760 264
Zaptiye	272 000
Sihhiye varidatı	7 230 000
Cemiyet-i tibbiye-i mülkiye	120 000
İdare-i mahsusa	23 860 500

Kaynak: BOA, İrade-i Maliye, 2 R 1323, nr. 56.

II. ABDÜLHAMİT DÖNEMİ BÜTÇELERİ

3.25 (1320)1904/ ' 05 malî yılı bütçesi (devam)

1320 sene-i maliyesi muvazene-i umûmiyesi	(Kuruş)
Ereğli madeni	4 204 410
İdare-i merkeziye ve vilayât hasılat-ı müteferrikası	10 771 363
Bankada merhun tahvilat faizi	3 960 000
Varidat-ı saire	143 065 976
Duham rejisinin hazineye ait hisse-i temettüü	7 714 285
Maktu vergiler	113 631 600
Edirne Selanik Manastır Kosova vilayetleri hayvanat-ı ehliye rüsumu olup mesarif-i mahalliyye karşılığı olmak üzere mahallerine terk olunan	11 720 091
Düyun-u Umûmiye varidatı fazlasından hazine-i celileye isabet edecek akçeden bir milyon lira sterinlik avansın faiz karşılığı çıktıktan sonra hazineye alınacak olan	10 000 000
Yekun	2 025 817 794
Esâmi-i devâir	Tahsisat miktarı
Yekun	92 136 361
Hazine-i hassa	57 744 293
Şehzadegân ve selatîn-i izâm hazeratı	34 392 068
Düyun-u umûmiye	733 038 345
Düyun-u muntazama	565 868 606
Düyun-u gayri muntazama	167 169 739
Tahsisat-ı hayriye ve müteferrika	92 947 454
Evkaf-ı humayun	8 309 008
Surre-i humayun	4 809 239
Bimarhane	619 300
Askerî tekaüd sandığı	28 906 327
Timar ve zeamet ve evkaf kura ve memleha bedelatı	11 399 140
Sihriyyet	1 548 000
Çıraklık ve muhtacın	5 726 238
Mütekaidîn-i mülkiye ve maliye ve saire	5 711 556
Mazulîn	4 040 724
Muhtacın	11 775 233
Yurtluk ve ocaklık	1 929 492
Tekaya taamiesiyle lahm tayinatı	4 321 511
Hicaz mürettebat-ı ayniyesi	3 351 686
Reddiyat	500 000
Devâir-i askeriye	712 892 000
Nizamiye	510 000 000
Bahriye	52 892 000
Tophane	50 000 000
Jandarma	100 000 000
Devâir-i mülkiye	492 181 246
Daire-i sadaret ve Şûray-ı Devlet ve dahiliye	112 304 499
Ayan	355 920
Divan-ı Muhasebat	1 316 316

II. ABDÜLHAMİT DÖNEMİ BÜTÇELERİ

3.25 (1320)1904/ ' 05 malî yılı bütçesi (devam)

1320 sene-i maliyesi muvazene-i umûmiyesi	(Kuruş)
İlmiye	27 289 124
Hariciye	24 821 906
Adliye	51 509 890
Mezahib	788 823
Nafia ve ticaret	16 988 466
Maliye	92 739 503
Defter-i hakanî	9 035 598
Rüsumat	30 783 306
Orman ve maadin ve ziraat	14 240 443
Telgraf ve posta	47 993 859
Umur-u tıbbiye-i mülkiye	1 158 295
Sıhhiye	8 292 080
Zabtiye	26 532 527
İdare-i mahsusa	23 860 500
Ereğli madeni	2 170 191
Yekun	2 123 195 406

II. ABDÜLHAMİT DÖNEMİ BÜTÇELERİ

3.26 (1321)1905/ ' 06 malî yılı bütçesi

1321 sene-i maliyesi muvazene-i umûmiyesi

(Kuruş)

<u>Nev'-i varidat</u>	<u>Gelir miktarı</u>
Vergiler	534 656 628
Emlak ve akar vergisi	263 350 019
Temettü	37 049 422
Bedel-i askerî	135 199 853
Şahsî vergi	81 150 000
Vergi tezakiri esmanı	17 907 334
Aşar ve rûsumat-ı mütenevvia	690 241 708
Aşar	468 267 804
Ağnam ve deve resmi	191 505 989
Canavar resmi	1 087 525
Emlak-i emîriyye muaccesesi ve bedel-i icar hasılatı	3 514 726
Rûsum-u mütenevvia	25 865 664
Rûsumat ve hasılat-ı müteferrika	569 151 975
Gümrükler	274 000 000
Tuz	87 000 000
Tütün	71 000 000
Müskirat	26 000 000
Damga	40 534 901
Sayd-ı mahî	11 093 844
Duhan öşrü	20 000 000
Harir öşrü	14 815 984
Tönbeki bey'iyesi ve resm-i inhisarı	4 208 035
Hasılat-ı mütenevvia	20 499 211
Devâir-i askeriye	64 849 139
Nizamiye	31 933 296
Bahriye	23 989 397
Tophane	8 598 293
Jandarma	328 153
Devâir-i mülkiye	234 885 744
Dahiliye	23 258 916
İlmiye	3 331 674
Hariciye	7 694 000
Adliye	20 139 140
Ticaret ve nafia	4 205 258
Defter-i hakanî	24 781 953
Orman ve maadin ve ziraat	41 033 963
Telgraf ve posta	55 718 446
Zaptiye	272 000
Sihhiye	8 035 000
Umur-u tibbiye-i mülkiye	120 000
İdare-i mahsusa	24 405 353
Ereğli madeni	4 056 360
İdare-i merkeziye ve vilayât hasılat-ı müteferrikası	12 947 437
Bankada merhun tahvilat faizi	3 960 000
Techizat-ı askeriye nezareti	926 244

Kaynak: BOA, İrade-i Maliye, 2 R 1323, nr. 56; Düstur, 1. Tertip, 8. Cilt, Ankara, 1943, ss.476-93.

II. ABDÜLHAMİT DÖNEMİ BÜTÇELERİ

3.26 (1321)1905/ ' 06 malî yılı bütçesi (devam)

1321 sene-i maliyesi muvazene-i umûmiyesi	(Kuruş)
Varidat-ı saire	135 345 885
Duhan rejisinin hazineye ait hisse-i temettüü	7 714 285
Maktu vergiler	113 631 600
Arzuhal kaydiyyesi	<u>14 000 000</u>
Yekun	2 229 131 079
<u>Esami-i devâir</u>	<u>Tahsisat</u>
	<u>miktarı</u>
Hazine-i hassa ve şehzadegân ve selatîn	92 226 361
Hazine-i hassa	57 744 293
Şehzadegân ve selatîn-i izâm hazeratı	34 482 068
Düyun-u umûmiye	716 297 043
Düyun-u muntazama	548 872 762
Düyun-u gayri muntazama	167 424 281
Tahsisat-ı hayriye ve müteferrika	93 652 204
Evkaf-ı hümayun	8 309 008
Surre-i hümayun	4 809 239
Bimarhane	619 300
Askerî tekaüd sandığı	28 906 327
Timar ve zeamet ve evkaf kura ve memleha bedelatı	11 390 222
Sihriyyet	1 368 000
Çıraklık ve muhtacîn	18 013 416
Mütekaidîn-i mülkiye ve maliye ve saire	5 918 772
Mazulîn	3 781 524
Yurtluk ve ocaklık	1 864 899
Tekaya taamisiyle lahm tayinatı	4 206 025
Hicaz mürettebat-ı ayniyesi	3 965 472
Reddiyat	500 000
Devâir-i askeriye	793 180 670
Nizamiye	590 499 003
Bahriye	50 454 342
Tophane	55 907 169
Jandarma	96 320 156
Devâir-i mülkiye	500 867 001
Daire-i sadaret ve Şûray-ı Devlet ve dahiliye	110 581 084
Ayan	355 920
Divan-ı Muhasebat	1 322 316
İlmiye	27 289 124
Hariciye	25 039 962
Adliye	52 224 462
Nafia ve ticaret	16 922 916
Maliye	92 068 006
Defter-i hakanî	8 990 614
Rûsumat	32 152 225
Orman ve maadin ve ziraat	14 513 500
Telgraf ve posta	49 452 447
Mekteb-i tıbbiye	<u>1 151 498</u>

II. ABDÜLHAMİT DÖNEMİ BÜTÇELERİ

3.26 (1321)1905/ ' 06 malî yılı bütçesi (devam)

1321 sene-i maliyesi muvazene-i umûmiyesi	(Kuruş)
Sihhiye	9 102 080
Zabtiye	27 287 565
Idare-i mahsusa	24 405 353
Ereğli madeni	2 081 685
İhtiyat	5 000 000
Techizat-ı askeriye nezareti	<u>926 244</u>
Yekun	2 196 223 279

II. ABDÜLHAMİT DÖNEMİ BÜTÇELERİ

3.27 (1322)1906/ ' 07 mali yılı bütçesi

1322 sene-i maliyesi muvazene-i umûmiyesi		(Kuruş)
<u>Nev'-i varidat</u>		<u>Gelir miktarı</u>
Vergiler ve aşar ve saire		1 191 665 507
Dersaadet emlak ve akar vergisi		29 830 266
Vilayat emlak ve akar vergisi		234 957 450
Vilayat temettü vergisi		37 139 278
Vilayat bedel-i askerîsi		135 428 591
Şahsî vergi		51 150 000
Vergi tezakiri esmanı		9 314 368
Aşar		485 018 175
Ağnam ve deve resmi		173 636 938
Canavar resmi		980 727
Emlak-i emîriyye muaccesesi ve bedel-i icar hasılatı		3 580 726
Rûsum-u mütenevvia		30 628 988
Rûsumat ve hasılat-ı müteferrika		649 449 465
Gümrükler		335 624 000
Tuz		100 700 000
Tütün		71 000 000
Müskirat		26 000 000
Damga		48 534 901
Sayd-ı mahî		11 093 844
Duhan öşrü		15 300 000
Harir öşrü		15 035 984
Tönbeki bey'iyyesi ve resm-i inhisarı		4 208 025
Reftiye tediyaatı lede-t-tenzil Rejî'nin zîrde hazineye ait hisse-i temettüünden maada		
Duyun-u Umûmiye'ye verilecek olan		9 000 000
Hasılat-ı mütenevvia		2 400 000
Belova-Vakarel hattının işletilmesinden dolayı Bulgaristan Emareti'nden alınacak		458 244
Şark demiryolları hasılatından hükümet-i seniye'nin hissesi		8 340 967
Dersaadet'den Elâriş'e kadar temdid olunacak hatt-ı telgraf için Köstence kablo kumpanyasından alınan dört yüz bin frankın bedeli		1 753 500
Devâir-i askeriye		61 144 502
Nizamiye		34 655 463
Bahriye		22 574 062
Tophane		3 586 824
Jandarma		328 153
Devâir-i mülkiye		266 886 749
Dahiliye		22 616 194
İlmiye		3 251 989
Hariciye		4 682 300
Adliye		19 819 040
Ticaret ve nafia		3 808 146
Defter-i hakanî		24 795 665
Orman ve maadin ve ziraat		42 174 860
Telgraf ve posta		61 961 296
Zaptiye		312 000
Sıhhiye		8 510 000
Umur-u tıbbiye-i mülkiye		226 000

Kaynak: Düstur, 1. Tertip, Cilt 8, Ankara, 1943, ss.476-93.

II. ABDÜLHAMİT DÖNEMİ BÜTÇELERİ

3.27 (1322)1906/ ' 07 malî yılı bütçesi (devam)

1322 sene-i maliyesi muvazene-i umûmiyesi	(Kuruş)
İdare-i mahsusa	25 250 000
Ereğli madeni	4 255 007
İdare-i merkeziye ve vilayât hasılat-ı müteferrikası	11 503 921
Bankada merhun tahvilat faizi	4 400 000
Techizat-ı askeriye nezareti	18 759 647
Edirne Selanik Manastır Kosova vilayetleri hayvanat-ı ehliye rûsumu olup mesarif-i mahalliyye karşılığı olmak üzere mahallerine terk olunan	10 560 684
Varidat-ı saire	121 345 885
Duhan rejisinin hazineye ait hisse-i temettüü	7 714 285
Maktu vergiler	113 631 600
Yekun	2 290 492 108
Esâmî-i devâir	Tahsisat miktarı
Hazine-i hassa ve şehzadegân ve selâtîn	93 543 529
Hazine-i hassa	57 744 293
Şehzadegân ve selâtîn-i izâm hazeratı	35 799 236
Düyun-u umûmiye	705 662 497
Düyun-u muntazama	547 702 211
Düyun-u gayri muntazama	157 960 286
Tahsisat-ı hayriye ve müteferrika	95 122 005
Evkaf-ı hmayun	8 309 008
Surre-i humayun	4 809 239
Bimarhane	619 300
Askerî tekaüd sandığı	28 906 327
Timar ve zeamet ve evkaf kura ve memleha bedelatı	11 446 458
Sihriyyet	1 518 000
Çiraklık ve muhtacın	19 266 746
Mütekaidîn-i mülkiye ve maliye ve saire	5 923 656
Mazulîn	3 128 460
Yurtluk ve ocaklık	1 870 590
Tekaya taamiesiyle lahm tayinatı	4 333 012
Hicaz mürettebat-ı ayniyyesi	4 491 209
Reddiyat	500 000
Devâir-i askeriye	1 076 717 968
Nizamiye	828 702 768
Bahriye	73 989 057
Tophane	66 209 881
Jandarma	107 816 262
Devâir-i mülkiye	565 410 562
Daire-i sadaret ve Şûray-ı Devlet ve dahiliye	115 586 295
Ayan	355 920
Divan-ı Muhasebat	1 322 316
İlmiye	27 467 266
Hariciye	24 878 277
Adliye	53 349 345
Mezahib	788 823

II. ABDÜLHAMİT DÖNEMİ BÜTÇELERİ

3.27 (1322)1906/ ' 07 malî yılı bütçesi (devam)

1322 sene-i maliyesi muvazene-i umûmiyesi	(Kuruş)
Nafia ve ticaret	16 483 916
Maliye	100 151 559
Defter-i hakanî	9 045 334
Rûsumat	40 268 284
Orman ve maadin ve ziraat	14 989 033
Telgraf ve posta	60 331 796
Mekteb-i tıbbiye	1 421 018
Sıhhiye	9 577 080
Zabtiye	28 393 875
Idare-i mahsusa	25 250 000
Ereğli madeni	1 990 778
İhtiyat	5 000 000
Techizat-ı askeriye nezareti	18 759 647
Muhacirîn	<u>10 000 000</u>
Yekun	2 536 456 561

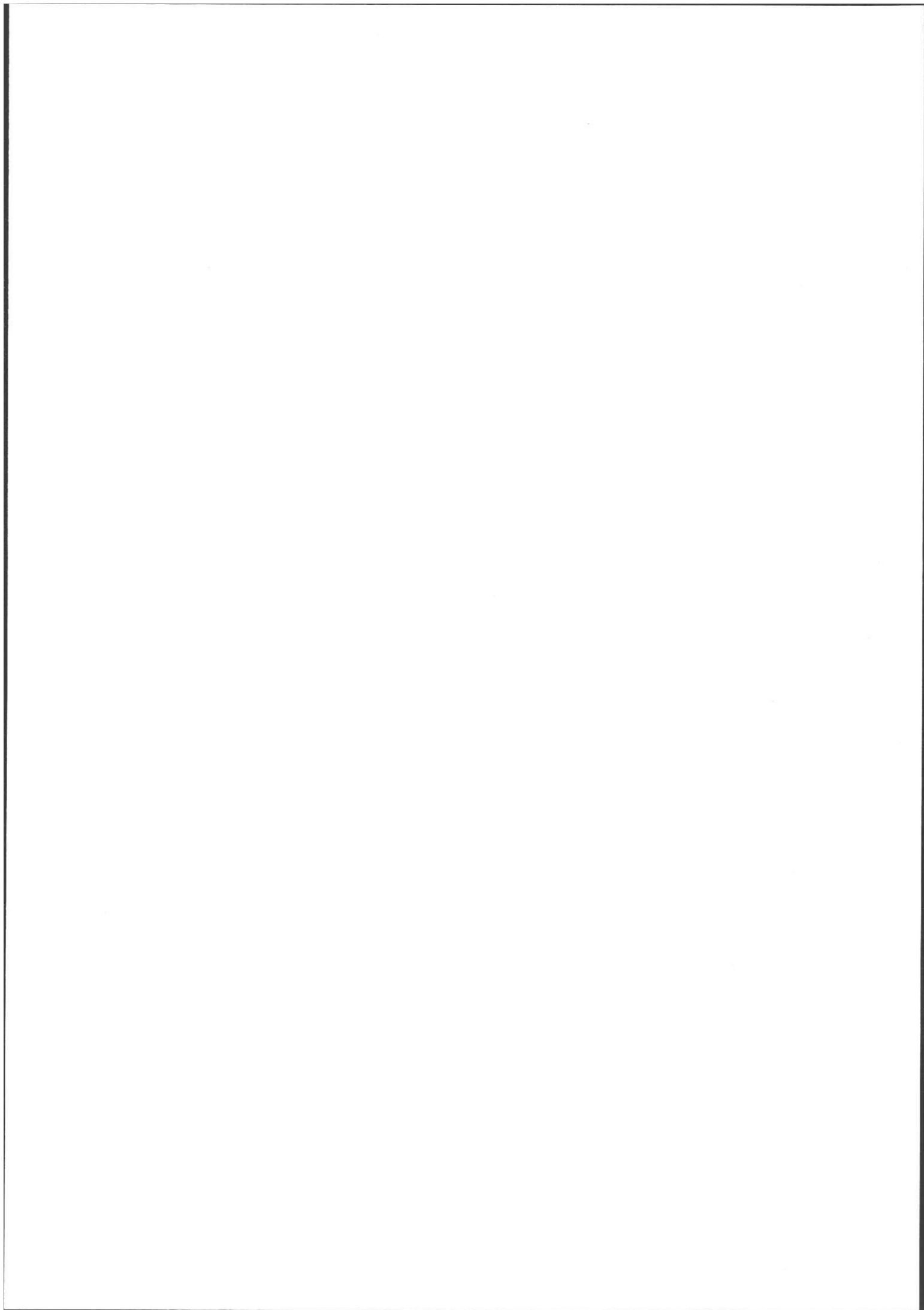
II. ABDÜLHAMİT DÖNEMİ BÜTÇELERİ

3.28 (1324)1908/ ' 09 malî yılı bütçesi

1324 sene-i maliyesi muvazene-i umûmiyesi	(Kuruş)
<u>Nev'-i varidat</u>	<u>Gelir miktarı</u>
Birinci kısım: Bila-vasıta alınan vergiler	1 242 960 557
İkinci kısım: Damga, harçlar ve kaydiyeler	125 770 348
Üçüncü kısım: Bil-vasıta alınan vergiler	432 180 480
Dördüncü kısım: İnhisarlar	278 211 032
Beşinci kısım: Hükümete ait müessesat	20 739 846
Altıncı kısım: Emlak ve eşyay-ı emîriyye	24 596 033
Yedinci kısım: Maktu vergiler	113 631 600
Sekizinci kısım: Hasılat-ı müteferrika	<u>126 864 948</u>
Yekun	2 364 954 844
<u>Nev'-i mesarifat</u>	<u>Tahsisat miktarı</u>
Düyun-u umûmiye	874 233 664
Hazine-i hassa	90 211 009
Meclis-i umumî	280 000
Maliye nezareti	250 587 075
Divan-ı Muhasebat	1 358 316
Defter-i hakanî nezareti	12 810 283
Rüsumat müdüriyeti	50 865 467
Posta ve telgraf müdüriyeti	63 730 767
Sadaret	8 543 921
Şuray-ı Devlet	8 691 961
Dahiliye nezareti	106 074 043
Emniyet-i umûmiye müdürlüğü	30 760 948
Hariciye nezareti	24 772 432
Harbiye nezareti	732 127 022
İmalat-ı harbiye nezareti	62 495 700
Bahriye nezareti	74 740 383
Jandarma dairesi	128 271 152
İlmiye dairesi	28 031 090
Adliye ve mezahib nezareti	56 800 393
Maarif nezareti	44 244 122
Orman, maadin ve ziraat nezareti	27 663 145
Ticaret ve nafia nezareti	127 142 804
Hicaz demiryolu müdüriyeti	<u>64 277 217</u>
Yekun	2 868 712 914

Kaynak: Maliye Bakanlığı, İhsaiyat-ı Maliye: Maliye İstatistikleri, 1885-1909, Ankara, 2000, s.19 ve 327

BÖLÜM IV
İTTİHAT VE TERAKKİ DÖNEMİ BÜTÇELERİ
(1325) 1909/'10 - (1334) 1918/'19

İTTİHAT VE TERAKKİ DÖNEMİ BÜTÇELERİ

4.1 (1325)1909/ ' 10 malî yılı bütçesi

1325 senesi varidat-ı muhammenesi ve tahsisatı

(Kuruş)

1325 senesi varidat-ı muhammenesi		Gelir miktarı
Fasıl	Nev'-i varidat	
	Birinci kısım: Bila-vasıta alınan vergiler	1 336 392 900
1	Emlak ve akar vergisi	243 576 400
f	Temettüat vergisi	47 217 500
3	Bedel-i nakdî	128 961 200
4	Turuk ve maabir mükellefiyet-i şahsiyyesi	48 344 400
5	Ağnam, deve, camus ve canavar vergisi	166 934 900
6	Aşar	538 310 200
7	Hususî ormanlar hasılatından alınan rûsum	12 686 100
8	Maadin rûsumu	5 555 800
9	Vergi tezakiri esmanı	5 660 100
10	Hazine-i hassadan müdevver emlak-i emiriyye hasılatı	62 023 300
11	Menafî ve maarif hisse-i ianeleri	77 123 000
	İkinci kısım: Damga, harçlar, kaydiyeler	106 414 600
12	Damga resmi	42 516 000
13	Harçlar	37 012 800
14	Kaydiyeler	26 885 800
	Üçüncü kısım: Bil-vasıta alınan vergiler	454 771 000
15	Müskirat resmi ve tönbeği bey'iyesi	28 524 300
16	Gümrük resmi	394 624 400
17	Rûsum-u bahriye	16 155 400
18	Rûsum-u sıhhiye-i hayvaniye	1 932 800
19	Sayd-ı berrî ve bahrî	13 534 100
	Dördüncü kısım: İnhisarlar	303 202 700
20	Tuz	116 481 800
21	Reji idaresinden maktuan ve Düyun-u Umûmiye ve hazine hissesi olarak alınan	95 097 300
22	Tönbeği rejisinden	4 000 000
23	Barut ve fişenk	7 263 400
24	Meskukat	1 101 300
25	Posta ve telgraf ve telefon	79 258 900
	Beşinci kısım	85 676 700
26	Hicaz şimendiferi işletme hasılatı	7 600 000
27	Dolmabahçe gazhanesi hasılatı	5 720 600
28	Nekteb-i sanayî hasılatı	910 000
29	Haliç köprüleri varidatı	5 936 500
30	Maadin hasılatı	12 413 400
	Altıncı kısım	26 548 100
31	Füruht olunan emlak muaccele ve icar ve hasılatı	8 626 000
32	Füruht olunan eşya bedeli	2 437 100
33	Mîrî ormanlar hasılatı	15 485 000

Kaynak: Maliye Nezareti, Devlet-i Osmaniyye'nin 1325 Senesine Mahsus Bütçesidir, İstanbul, 1325.

İTTİHAT VE TERAKKİ DÖNEMİ BÜTÇELERİ

4.1 (1325)1909/ ' 10 malî yılı bütçesi (devam)

1325 senesi varidat-ı muhammenesi ve tahsisatı (Kuruş)

	Yedinci kısım: Maktu vergiler	87 131 600
34	Mısır, Zeyla, Kıbrıs, Aynaroz ve Sisam maktu vergileri	87 131 600
	Sekizinci Kısım	160 854 800
35	Hazine muamelatından hasıl olan varidat	8 946 700
36	Ziraat Bankası temettüatı	7 709 800
37	Mekteb-i tıbbiye hasılatı	307 700
38	İhtira beratı	193 100
39	Cezay-ı nakdiyyeler	1 725 700
40	İmtiyazlı şirketler hasılat ve temettuatından hazine hissesi	1 193 500
41	Demiryollarından hazine hissesi	17 320 400
42	İmtiyazlı kumpanyalardan teftiş mesarifine mukabil alınan	1 768 000
43	Hicaz demiryolu ianesi	24 054 000
44	Techizat-ı askeriye	58 634 300
45	Hasılat-ı müteferrika	39 001 600
	Yekun	2 534 444 300

1325 senesi için verilen tahsisat Tahsisat miktarı

<u>Esâmi-i devâir</u>	
Düyun-u umûmiye	802 473 465
Maaşât-ı zâtiye	26 952 737
Hazine-i hassa	52 257 027
Meclis-i Umumî	21 534 600
Maliye nezareti	272 323 482
Divan-ı Muhasebat	1 628 400
Rûsumat müdüriyet-i umûmiyesi	51 483 876
Defter-i hakanî emaneti	11 382 000
Posta ve telgraf ve telefon nezareti	69 289 953
Daire-i sadaret	3 449 417
Şûray-ı Devlet	5 152 227
Dahiliye nezareti	108 511 292
Emniyet-i umûmiye müdüriyeti	40 363 010
Hariciye nezareti	21 831 025
Harbiye nezareti	828 054 263
Tophane	43 145 148
Bahriye nezareti	122 884 086
Jandarma dairesi	180 071 462
İlmiye dairesi	48 543 377
Adliye nezareti	65 191 720
Maarif-i umûmiye nezareti	66 052 751
Orman ve maadin ve ziraat	34 549 695
Ticaret ve nafia nezareti	106 412 355
Hicaz demiryolu	69 325 124
Sıhhiye	1 092 080
Yekun	3 053 954 572

İTTİHAT VE TERAKKİ DÖNEMİ BÜTÇELERİ

4.2 (1326)1910/ ' 11 malî yılı bütçesi

1326 senesi varidat-ı muhammenesi ve tahsisatı

(Kuruş)

Fasıl	Nev'-i varidat	Gelir miktarı
	Birinci kısım: Bila-vasıta alınan vergiler	1 363 628 500
1	Emlak ve akar vergisi	259 942 000
2	Temettüat vergisi	40 855 200
3	Bedel-i nakdî	128 961 200
4	Turuk ve maabir mükellefiyet-i şahsiyyesi	55 393 800
5	Ağnam, deve, camus ve canavar vergisi	180 414 100
6	Aşar	674 695 000
7	Hususî ormanlar hasılatından alınan rüsum	13 009 500
8	Maadin rüsumu	4 514 300
9	Vergi tezakiri esmanı	5 843 400
	İkinci kısım: Damga, harçlar ve kaydiyeler	111 344 400
1	Damga resmi	46 007 900
2	Harçlar	35 810 500
3	Kaydiyeler	29 526 000
	Üçüncü kısım: Bil-vasıta alınan vergiler	482 577 100
1	Müskirat resmi	28 308 000
2	Tönbeki bey'iyesi	203 700
3	Gümrük resmi	421 775 200
4	Rüsum-u bahriye	14 842 400
5	Rüsum-u sıhiye-i hayvaniyye	2 052 900
6	Sayd-ı berrî ve bahrî	15 394 900
	Dördüncü kısım: İnhisarlar	334 126 400
1	Tuz	122 775 000
2	Tütün	98 625 400
3	Tönbeki	4 104 000
4	Barut	10 362 500
5	Meskukat	7 046 600
6	Posta ve telgraf ve telefon	91 212 900
	Beşinci kısım	40 289 600
1	Hicaz şimendiferi işletme hasılatı	15 200 000
2	Dolmabahçe gazhanesi hasılatı	5 913 000
3	Nekteb-i sanayî hasılatı	853 600
4	Haliç köprüleri varidatı	6 251 300
5	Maadin hasılatı	12 071 700
	Altıncı kısım	51 283 800
1	Emlak-i emîriyye hasılatı	30 766 400
2	Füruht olunan eşya bedeli	3 047 300
3	Mîrî ormanlar hasılatı	17 470 100
	Yedinci kısım: Maktu vergiler	89 387 100
1	Mısır ve Zeyla vergisi	78 489 000
2	Kıbrıs vergisi	10 525 700
3	Aynaroz vergisi	72 400
4	Sisam vergisi	300 000

Kaynak: Maliye Nezareti, Devlet-i Osmaniyye'nin 1326 Senesine Mahsus Bütçesidir, İstanbul, 1326

İTTİHAT VE TERAKKİ DÖNEMİ BÜTÇELERİ

4.2 (1326)1910/ ' 11 malî yılı bütçesi (devam)

1326 senesi varidat-ı muhammenesi ve tahsisatı (Kuruş)

Sekizinci kısım	128 873 200
1 Hazine muamelatından hasıl olan varidat	9 163 000
2 Ziraat Bankası temettüatı	7 111 300
3 Mekteb-i tıbbiye hasılatı	333 800
4 İhtira beratı	213 800
5 Cezay-ı nakdiyyeler	1 723 100
6 İmtiyazlı şirketler hasılat ve temettuatından hazine hissesi	1 195 300
7 Demiryollarından hazine hissesi	20 171 900
8 İmtiyazlı kumpanyalardan teftiş mesarifine mukabil alınan	1 868 200
9 Hicaz demiryolu ianesi	27 440 000
10 Hasılat-ı müteferrika	<u>59 652 800</u>
Yekun	2 601 510 100

1326 senesi için verilen tahsisat

Tahsisat miktarı

Esâmi-i devâir

Düyun-u umûmiye	817 022 367
Maaşât-ı zâtiye	20 425 677
Zat-ı hazret-i padişahî ve hanedan-ı saltanat tahsisatı	49 364 000
Meclis-i Umumî	21 763 040
Maliye nezareti	316 854 435
Divan-ı Muhasebat	1 888 800
Rûsumat müdüriyet-i umûmiyesi	47 756 699
Defter-i hakanî emaneti	10 898 731
Posta ve telgraf ve telefon nezareti	79 011 446
Hicaz demiryolu	61 584 324
Daire-i sadaret	2 677 760
Şûray-ı Devlet	3 275 200
Dahiliye nezareti	131 054 412
Emniyet-i umûmiye müdüriyeti	45 040 510
Hariciye nezareti	25 871 359
Harbiye nezareti	900 000 000
İmalat-ı harbiye	48 967 062
Bahriye nezareti	164 031 181
Jandarma dairesi	175 701 900
İlmiye dairesi	49 857 081
Adliye nezareti	76 368 344
Maarif-i umûmiye nezareti	94 639 804
Orman ve maadin ve ziraat	39 584 350
Ticaret ve nafia nezareti	<u>116 133 715</u>

Yekun **3 299 772 197**

Tahsisat-ı fevkalade

Harbiye fevkaladesi	175 000 000
Ticaret ve nafia fevkaladesi	<u>94 606 200</u>
Yekun	269 606 200

Yekun **3 569 378 397**

İTTİHAT VE TERAKKİ DÖNEMİ BÜTÇELERİ

4.3 (1327)1911/ ' 12 malî yılı bütçesi

1327 senesi varidat-ı muhammenesi ve tahsisatı

(Kuruş)

1327 senesi varidat-ı muhammenesi		Gelir miktarı
Fasıl	Nev'-i varidat	
	Birinci kısım: Bila-vasıta alınan vergiler	1 357 211 100
1	Musakkafat ve arazi ve arsalar vergisi	266 798 000
2	Temettüat vergisi	31 995 600
3	Bedel-i nakdî	102 000 000
4	Tarik bedel-i nakdiyyesi	55 393 800
5	Ağnam, deve, camus ve canavar vergisi	195 712 200
6	Aşar	688 590 000
7	Hususî ormanlar hasılatı	5 798 300
8	Maadin rûsumu	7 423 200
9	Vergi tezkereleri	3 500 000
	İkinci kısım: Damga, harçlar, kaydiyeler	127 735 500
10	Damga resmi	48 218 100
11	Harçlar	42 739 000
12	Kaydiyeler	36 778 400
	Üçüncü kısım: Bil-vasıta alınan vergiler	535 997 300
13	Müskirat resmi	29 113 700
14	Tönbeki bey'iyesi	198 400
15	Gümrük resmi	470 042 500
16	Rûsum-u bahriye	14 812 000
17	Rûsum-u sıhhiye-i hayvaniyye	1 877 700
18	Sayd-ı berrî ve bahrî	19 953 000
	Dördüncü kısım: İnhisarlar	343 808 000
19	Tuz	116 964 000
20	Tütün	103 813 300
21	Tönbeki	4 104 000
22	Barut ve fişenk	7 451 500
23	Meskukat	29 300 000
24	Posta ve telgraf ve telefon	82 175 200
	Beşinci kısım	23 958 700
25	Dolmabahçe gazhanesi hasılatı	5 544 700
26	Nekteb-i sanayi hasılatı	122 500
27	Fırat ve Dicle vapurları	7 084 000
28	Maadin	11 207 500
	Altıncı kısım	79 363 600
29	Emlak-i emîriyye hasılatı	47 047 600
30	Füruht olunan eşya bedeli	3 306 100
31	Mirî ormanlar hasılatı	29 009 900
	Yedinci kısım: Maktu vergiler	89 387 100
32	Mısır ve Zeyla vergisi	78 489 000
33	Kıbrıs vergisi	10 525 700
34	Aynaroz ve Sisam	372 400

Kaynak: Maliye Nezareti, Devlet-i Osmaniyye Hazine Hesab-ı Umumi: Sene 1327, İstanbul, 1333, ss. 80-4 ve 299.

İTTİHAT VE TERAKKİ DÖNEMİ BÜTÇELERİ

4.3 (1327)1911/ ' 12 malî yılı bütçesi (devam)

1327 senesi varidat-ı muhammenesi ve tahsisatı		(Kuruş)
Sekizinci kısım		126 448 800
35	Hazine muamelatından hasıl olan varidat	10 012 700
36	Ziraat Bankası temettüatı	7 000 000
37	Mekteb-i tıbbiye hasılatı	422 200
38	İhtira beratı	346 400
39	Cezay-ı nakdiyyeler	1 038 900
40	İmtiyazlı şirketler hasılat ve temettuatından hazine hissesi	2 265 800
41	Demiryollarından hazine hissesi	24 366 100
42	İmtiyazlı kumpanyalardan teftiş mesarifi mukabili alınan	2 686 900
43	Hicaz demiryolu ianesi	28 278 000
44	Hasılat-ı müteferrika	50 031 800
Dokuzuncu kısım		38 965 800
45	Bağdad, Hadide, San'a, Soma-Bandırma demiryoluna inşaat esnasında verilip istirdad edilecek olan	34 610 800
46	Üç yüz yirmi altı tavizatı olub üç yüz yirmi yedi senesinde istirdad edilecek olan	3 500 000
47	Müşterek muhafaza masrafına mukabil Reji şirketinden ita olunacak olan	855 000
Onuncu kısım: Tekaüd ve mazulîn sandıkları		124 863 200
48	Mülkiye tekaüd sandığı	50 050 300
49	Mazulîn tekaüd sandığı	5 759 300
50	Askeriye tekaüd sandığı	65 426 100
51	İlmiye tekaüd sandığı	<u>3 627 500</u>
Yekun		2 847 739 100

1327 senesi için verilen tahsisat

	Tahsisat miktarı
<u>Esâmi-i devâir</u>	
Düyun-u umûmiye	837 099 647
Maaşât-ı zâtiye	22 888 896
Mütekaidîn ve mazulîn	323 228 360
Hanedan-ı saltanat	50 348 000
Meclis-i Umumî	21 871 101
Maliye nezareti	285 545 662
Divan-ı Muhasebat	1 917 090
Rûsumat müdüriyet-i umûmiyesi	50 808 248
Defter-i hakanî emaneti	11 659 900
Posta ve telgraf ve telefon nezareti	79 537 608
Daire-i sadaret	2 640 360
Şûray-ı Devlet	3 308 200
Dahiliye nezareti	135 581 352
Emniyet-i umûmiye müdüriyeti	48 351 170
Hariciye nezareti	24 518 824
İlmiye dairesi	51 068 642
Adliye nezareti	78 645 224
Maarif-i umûmiye nezareti	99 448 185
Nafia nezareti	155 386 660
Ticaret ve ziraat nezareti	48 194 063
Bahriye nezareti	168 271 712
Harbiye nezareti	900 000 000
İmalat-ı harbiye müdüriyet-i umûmiyesi	49 157 478
Jandarma dairesi	<u>173 842 205</u>
Yekun	3 623 318 587

İTTİHAT VE TERAKKİ DÖNEMİ BÜTÇELERİ

4.4 (1328)1912/ ' 13 malî yılı bütçesi

1328 senesi varidat-ı muhammenesi ve tahsisatı (Kuruş)

1328 senesi varidat-ı muhammenesi		Gelir miktarı
Fasıl	Nev'-i varidat	
	Birinci kısım: Bila-vasıta alınan vergiler	1 487 038 100
1	Musakkafat ve arazi vergileri	293 811 000
2	Temettüat	39 740 000
3	Bedel-i nakdî	107 643 000
4	Tarik bedel-i nakdiyyesi	55 393 800
5	Ağnam, deve, camus ve canavar vergisi	204 384 000
6	Aşar	769 824 300
7	Hususî ormanlar hasılatından alınan rûsum	4 835 000
8	Maadin rûsumu	5 907 000
9	Vergi tezkeresi	5 500 000
	İkinci kısım: Damga, harçlar, kaydiyeler	136 188 600
10	Damga resmi	53 100 000
11	Harçlar	46 260 500
12	Kaydiyeler	36 828 100
	Üçüncü kısım: Bil-vasıta alınan vergiler	569 272 800
13	Müskirat resmi	31 830 000
14	Tönbeği resmi	198 400
15	Gümrük resmi	500 000 000
16	Rûsum-u bahriye	14 812 000
17	Rûsum-u sıhhiye	2 479 400
18	Sayd-ı berrî ve bahrî	19 953 000
	Dördüncü kısım: İnhisarlar	344 737 300
19	Tuz	104 000 000
20	Tütün	110 233 300
21	Tönbeği	4 104 000
22	Barut ve fişenk	9 000 000
23	Meskukat	29 300 000
24	Posta ve telgraf ve telefon	88 100 000
	Beşinci kısım	30 186 700
25	Dolmabahçe gazhanesi hasılatı	5 544 700
26	Nekteb-i sanayî hasılatı	122 500
27	Fırat ve Dicle vapurları	12 000 000
28	Maadin	12 519 500
	Altıncı kısım	86 876 400
29	Emlak-i emîriyye hasılatı	50 428 600
30	Füruht olunan eşya bedeli	3 447 800
31	Mirî ormanlar hasılatı	33 000 000
	Yedinci kısım: Maktu vergiler	89 387 700
32	Mısır ve Zeyla vergisi	78 489 000
33	Kıbrıs vergisi	10 526 300
34	Aynaroz ve Sisam vergisi	372 400

Kaynak: Maliye Nezareti, Devlet-i Osmaniyye'nin 1328 Senesi Bütçesi, İstanbul, 1328.

İTTİHAT VE TERAKKİ DÖNEMİ BÜTÇELERİ

4.4 (1328)1912/ ' 13 malî yılı bütçesi (devam)

1328 senesi varidat-ı muhammenesi ve tahsisatı		(Kuruş)
Sekizinci kısım		149 292 794
35	Hazine muamelatından hasıl olan varidat	17 900 000
36	Ziraat Bankası temettüatı	7 000 000
37	Mekteb-i tıbbiye hasılatı	937 000
38	İhtira beratı	595 000
39	Cezay-ı nakdiyyeler	1 415 500
40	İmtiyazlı şirketler hasılat ve temettuatından hazine hissesi	1 739 000
41	Demiryollarından hazine hissesi	28 186 500
42	İmtiyazlı kumpanyalardan teftiş mesarifine mukabil alınan	2 131 120
43	Hicaz demiryolu ianesi	28 278 000
44	Hasılat-ı müteferrika	61 110 674
Dokuzuncu kısım		40 584 200
45	Bağdad, Hadide, San'a, Soma-Bandırma demiryoluna inşaat esnasında verilip istirdad edilecek olan	19 329 200
46	Üç yüz yirmi yedi tavizatı olub üçyüz yirmi sekizde iade edilecek olan	3 000 000
47	Tuz ücret-i nakliyesi tahsilatından	17 400 000
48	Müşterek muhafaza masrafına mukabil Reji şirketinden ita olunacak olan	855 000
Onuncu kısım: Tekaüd ve mazulîn sandıkları		117 851 260
49	Mülkiye tekaüd sandığı	50 050 300
50	Mazulîn tekaüd sandığı	6 348 460
51	Askeriye tekaüd sandığı	57 825 000
52	İlimiye tekaüd sandığı	3 627 500
Yekun		3 051 415 854
1328 senesi için verilen tahsisat		Tahsisat miktarı
Esâmi-i devâir		
Düyun-u umûmiye		848 217 131
Maaşât-ı zâtiye ve tekaüd sandıkları		334 119 212
Hanedan-ı saltanat		50 240 000
Meclis-i Umumî		22 808 921
Maliye nezareti		276 682 983
Divan-ı Muhasebat		2 166 090
Rûsumat müdüriyet-i umûmiyesi		42 828 448
Defter-i hakanî emaneti		11 554 500
Posta ve telgraf ve telefon nezareti		74 150 000
Daire-i sadaret		2 988 360
Şuray-ı Devlet		3 308 200
Dahiliye nezareti		127 806 602
Emniyet-i umûmiye müdüriyeti		49 835 838
Hariciye nezareti		23 757 824
İlimiye dairesi		51 058 729
Adliye nezareti		78 700 106
Maarif-i umûmiye nezareti		94 030 752
Nafia nezareti		130 400 560
Ticaret ve ziraat nezareti		48 766 416
Bahriye nezareti		127 600 000
Harbiye nezareti		850 000 000
İmalat-ı harbiye müdüriyet-i umûmiyesi		48 870 513
Jandarma dairesi		167 775 985
Yekun		3 467 667 170

İTTİHAT VE TERAKKİ DÖNEMİ BÜTÇELERİ

4.5 1330/1914-15 malî yılı bütçesi

1330 senesi varidat-ı muhammenesi ve tahsisatı

(Kuruş)

1330 senesi varidat-ı muhammenesi		Gelir miktarı
Fasıl	Nev'-i varidat	
	Birinci kısım: Bila-vasıta alınan vergiler	1 385 350 000
1	Musakkafat ve arazi ve arsalar vergisi	350 000 000
2	Temettüat vergisi	50 000 000
3	Bedel-i nakdî	100 000 000
4	Ağnam, deve, camus ve canavar vergisi	210 000 000
5	Aşar	663 000 000
6	Hususî ormanlar hasılatından alınan rûsum	1 350 000
7	Maadin rûsumu	7 000 000
8	Vergi tezakiri esmanı	4 000 000
	İkinci kısım: Damga, harçlar, kaydiyeler	170 558 000
9	Damga resmi	48 890 000
10	Harçlar	63 733 000
11	Kaydiyeler	57 935 000
	Üçüncü kısım: Bil-vasıta alınan vergiler	549 732 000
12	Müskirat resmi	22 290 000
13	Tönbeği bey'iyesi	184 000
14	Gümrük resmi	500 000 000
15	Rûsum-u bahriye	11 000 000
16	Rûsum-u sıhhiye-i hayvaniyye	900 000
17	Sayd-ı berrî ve bahrî	15 358 000
	Dördüncü kısım: İnhisarlar	315 173 000
18	Tuz	110 000 000
19	Tütün	90 007 000
20	Tönbeği	4 066 000
21	Barut	15 000 000
22	Meskukat	12 100 000
23	Posta ve telgraf ve telefon	84 000 000
	Beşinci kısım	16 090 000
24	Nekteb-i sanayi hasılatı	25 000
25	Fırat ve Dicle vapurları hasılatı	7 000 000
26	Maadin hasılatı	9 065 000
	Altıncı kısım	93 913 000
27	Emlak-i emîriyye hasılatı	61 113 000
28	Füruht olunan eşya bedeli	2 800 000
29	Mirî ormanlar hasılatı	30 000 000
	Yedinci kısım: Maktu vergiler	89 015 349
30	Mısır ve Zeyla vergisi	78 489 000
31	Kıbrıs vergisi	10 526 349

Kaynak: Maliye Nezareti, Devlet-i Osmaniyye'nin 1330 Senesine Mahsus Bütçesidir, İstanbul, 1330

İTTİHAT VE TERAKKİ DÖNEMİ BÜTÇELERİ

4.5 1330/1914-15 malî yılı bütçesi (devam)

1330 senesi varidat-ı muhammenesi ve tahsisatı		(Kuruş)
	Sekizinci kısım	135 693 000
32	Hazine muamelatından hasıl olan varidat	21 000 000
33	Mekteb-i tıbbiye hasılatı	170 000
34	İhtira beratı	500 000
35	Cezay-ı nakdiyyeler	1 850 000
36	İmtiyazlı şirketler hasılat ve temettuatından hazine hissesi	1 910 000
37	Demiryollarından hazine hissesi	23 156 000
38	İmtiyazlı kumpanyalardan teftiş mesarifine mukabil alınan	2 577 000
39	Hicaz demiryolu ianesi	27 500 000
40	Hasılat-ı müteferrika	57 030 000
	Dokuzuncu kısım: İstirdadat	48 968 333
41	Bağdat ve Soma-Bandırma demiryolları inşaatı esnasında verilip istirdad edilecek olan	46 515 000
42	Hazinece vukubulan tavizattan istirdad edilecek olan	1 100 000
43	Müşterek muhafaza masrafına mukabil Reji'den alınacak olan	433 333
44	Zabıta-i belediye masrafına mukabil Şehremaneti'nden alınacak olan	920 000
	Onuncu kısım: Tekaüd ve mazulîn sandıkları	288 749 700
45	Mülkiye tekaüd ve mazulîn tevkifatı	70 650 000
46	Askerî tekaüd tevkifatı	57 000 000
47	İlmiye tekaüd tevkifatı	4 530 000
48	Harp vergisi	156 569 700
	Onbirinci kısım	95 800 000
49	İdare-i hususiyyesi teşekkül etmeyen mahaller varidat-ı hususiyyesi	10 000 000
50	Aşar hisse-i ianesi	85 800 000
	Kısm-ı fevkalade	71 656 696
51	1914 senesi istikrazının birinci taksidinden	71 656 696
	Yekun	3 260 699 078
1330 senesi için verilen tahsisat		Tahsisat miktarı
	<u>Esâmî-i devâir</u>	
	Düyun-u umûmiye	1 165 845 728
	Muhassasat-ı zâtiye	333 845 045
	Hanedan-ı saltanat	51 422 000
	Meclis-i Umumî	22 214 360
	Maliye nezareti	241 796 020
	Dıvan-ı Muhasebat	2 832 163
	Rûsumat müdüriyet-i umûmiyesi	38 205 404
	Defter-i hakanî emaneti	10 327 670
	Posta ve telgraf ve telefon nezareti	71 010 476
	Daire-i sadaret	7 054 160
	Dahiliye nezareti	102 716 036
	Sıhhiye	12 755 830
	Şuray-ı Devlet	2 417 200
	Emniyet-i umûmiye müdüriyeti	56 595 645

İTTİHAT VE TERAKKİ DÖNEMİ BÜTÇELERİ

4.5 1330/1914-15 malî yılı bütçesi (devam)

1330 senesi varidat-ı muhammenesi ve tahsisatı	(Kuruş)
Hariciye nezareti	25 998 484
İlmiye dairesi	42 070 319
Adliye nezareti	65 617 872
Maarif-i umûmiye nezareti	55 349 237
Nafia	55 650 787
Ticaret ve ziraat	39 894 165
Bahriye nezareti	131 875 207
Harbiye nezareti	598 905 600
İmalat-ı harbiye	45 061 209
Jandarma dairesi	<u>221 739 779</u>
Yekun	3 401 200 396

İTTİHAT VE TERAKKİ DÖNEMİ BÜTÇELERİ

4.6 (1331)1915/ ' 16 malî yılı bütçesi

1331 senesi varidat-ı muhammenesi ve tahsisatı

(Kuruş)

1331 senesi varidat-ı muhammenesi		Gelir miktarı
Fasıl	Nev'-i varidat	
	Birinci kısım: Bila-vasıta alınan vergiler	1 060 350 000
1	Musakakat ve arazi ve arsalar vergisi	280 000 000
2	Temettüat vergisi	70 000 000
3	Bedel-i nakdî	60 000 000
4	Ağnam, deve, camus ve canavar vergisi	162 150 000
5	Aşar	480 000 000
6	Hususî ormanlar hasılatından alınan rüsum	1 200 000
7	Maadin rüsumu	5 000 000
8	Vergi tezakiri esmanı	2 000 000
	İkinci kısım: Damga, harçlar ve kaydiyeler	140 000 000
9	Damga resmi	40 000 000
10	Harçlar	51 000 000
11	Kaydiyeler	49 000 000
	Üçüncü kısım: Bil-vasıta alınan vergiler	489 710 000
12	Müskirat resmi	22 290 000
13	Tönbeki bey'iyesi	120 000
14	Gümrük resmi	444 000 000
15	Rüsum-u bahriye	10 500 000
16	Rüsum-u sıhhiye-i hayvaniyye	800 000
17	Sayd-ı berrî ve bahrî	12 000 000
	Dördüncü kısım: İnhisarlar	298 190 595
18	Tuz	95 000 000
19	Tütün	91 609 595
20	Tönbeki	4 066 000
21	Barut	15 000 000
22	Meskukat	7 500 000
23	Posta ve telgraf ve telefon	85 015 000
	Beşinci kısım	16 090 000
24	Nekteb-i sanayî hasılatı	25 000
25	Fırat ve Dicle vapurları hasılatı	7 000 000
26	Maadin hasılatı	9 065 000
	Altıncı kısım	51 700 000
27	Emlak-i emîriyye hasılatı	29 200 000
28	Füruht olunan eşya bedeli	2 500 000
29	Mîrî ormanlar hasılatı	20 000 000
	Yedinci kısım: Maktu vergiler	89 015 349
30	Mısır ve Zeyla vergisi	78 489 000
31	Kıbrıs vergisi	10 526 349

Kaynak: Maliye Nezareti, Devlet-i Osmaniyye'nin 1331 Senesine Mahsus Bütçesidir, İstanbul, 1331.

İTTİHAT VE TERAKKİ DÖNEMİ BÜTÇELERİ

4.6 (1331)1915/ ' 16 malî yılı bütçesi (devam)

1331 senesi varidat-ı muhammenesi ve tahsisatı		(Kuruş)
	Sekizinci kısım	136 661 364
32	Hazine muamelatından hasıl olan varidat	21 000 000
33	Mekteb-i tıbbiye hasılatı	170 000
34	İhtira beratı	300 000
35	Cezay-ı nakdiyyeler	1 850 000
36	İmtiyazlı şirketler hasılat ve temettuatından hazine hissesi	2 215 720
37	Demiryollarından hazine hissesi	26 595 000
38	İmtiyazlı kumpanyalardan teftiş mesarifine mukabil alınan	2 500 644
39	Hicaz demiryolu ianesi	25 000 000
40	Hasılat-ı müteferrika	57 030 000
	Dokuzuncu kısım: İstirdadat	46 262 500
41	Bağdat ve Soma-Bandırma demiryolları inşaatı esnasında verilip istirdad edilecek olan	22 802 500
42	Hazinece vukubulan tavizattan istirdad edilecek olan	21 000 000
43	Müşterek muhafaza masrafına mukabil Reji'den alınacak olan	1 300 000
44	Zabıta-i belediye masrafına mukabil Şehremaneti'nden alınacak olan	1 160 000
	Onuncu kısım: Tekaüd ve mazulîn sandıkları	285 664 000
45	Tekaüd ve mazulîn tevkifatı	135 664 000
46	Harp vergisi	150 000 000
	Onbirinci kısım	70 000 000
47	İdare-i hususiyyesi teşekkül etmeyen mahaller varidat-ı hususiyyesi	10 000 000
48	Aşar hisse-i ianesi	60 000 000
	Yekun	2 683 643 808
1331 senesi için verilen tahsisat		Tahsisat miktarı
	Esâmi-i devâir	
	Düyun-u umûmiye	1 200 596 273
	Muhassasat-ı zâtiye	357 166 302
	Zat-ı hazret-i padişahî ve hanedan-ı saltanat	51 206 000
	Meclis-i Umumî	25 319 139
	Maliye nezareti	313 480 501
	Divan-ı Muhasebat	3 305 890
	Rûsumat müdüriyet-i umûmiyesi	33 434 936
	Defter-i hakanî emaneti	9 561 950
	Posta ve telgraf ve telefon nezareti	76 632 798
	Daire-i sadaret	3 054 160
	Dahiliye nezareti	97 579 591
	Sıhhiye müdüriyet-i umûmiyesi	15 255 006
	Şûray-ı Devlet	2 389 700
	Emniyet-i umûmiye müdüriyeti	53 904 139
	Hariciye nezareti	25 811 691
	İlmiye dairesi	47 949 279
	Adliye nezareti	63 981 004
	Maarif-i umûmiye nezareti	65 640 490
	Nafia nezareti	50 098 046
	Ticaret ve ziraat nezareti	37 998 613
	Bahriye nezareti	159 224 527
	Harbiye nezareti	604 410 798
	İmalat-ı harbiye müdüriyet-i umûmiyesi	44 901 553
	Jandarma dairesi	222 852 171
	Yekun	3 565 754 557

İTTİHAT VE TERAKKİ DÖNEMİ BÜTÇELERİ

4.7 (1332)1916/ ' 17 malî yılı bütçesi

1332 senesi varidat-ı muhammenesi ve tahsisatı

(Kuruş)

1332 senesi varidat-ı muhammenesi		Gelir miktarı
Fasıl	Nev'-i varidat	
	Birinci kısım: Bila-vasıta alınan vergiler	952 250 000
1	Musakkafat ve arazi ve arsalar vergisi	220 000 000
2	Temettüat vergisi	45 000 000
3	Bedel-i nakdî	40 000 000
4	Ağnam, deve, camus ve canavar vergisi	171 050 000
5	Aşar	469 000 000
6	Hususî ormanlar hasılatından alınan rûsum	1 000 000
7	Maadin rûsumu	5 000 000
8	Vergi tezakiri esmanı	1 200 000
	İkinci kısım: Damga, harçlar ve kaydiyeler	107 500 000
9	Damga resmi	35 000 000
10	Harçlar	37 500 000
11	Kaydiyeler	35 000 000
	Üçüncü kısım: Bil-vasıta alınan vergiler	346 820 000
12	Müskirat resmi	18 000 000
13	Tönbeki bey'iyesi	120 000
14	Gümrük resmi	311 500 000
15	Rûsum-u bahriye	8 800 000
16	Rûsum-u sıhhiye-i hayvaniyye	400 000
17	Sayd-ı berrî ve bahrî	8 000 000
	Dördüncü kısım: İnhisarlar	364 679 995
18	Tuz	75 000 000
19	Tütün	81 869 595
20	Tönbeki	2 000 000
21	İmalat-ı harbiye satışı	110 000 000
22	Meskukat	10 748 400
23	Posta ve telgraf ve telefon	85 062 000
	Beşinci Kısım	11 376 000
24	Mekatib ve müessesat-ı sınaîyye ve ziraiyye hasılatı	554 000
25	Matbaa-i bahriye hasılatı	1 105 000
26	Fırat ve Dicle vapurları hasılatı	1 000 000
27	Maadin hasılatı	8 717 000
	Altıncı kısım	73 868 000
28	Emlak-i emîriyye hasılatı	48 868 000
29	Furuht olunan eşya bedeli	10 000 000
30	Mîrî ormanlar hasılatı	15 000 000
	Yedinci kısım: Maktu vergiler	89 015 349
31	Mısır ve Zeyla vergisi	78 489 000
32	Kıbrıs vergisi	10 526 349

Kaynak: Maliye Nezareti, Devlet-i Osmaniyye'nin 1332 Senesine Mahsus Bütçesidir, İstanbul, 1332.

İTTİHAT VE TERAKKİ DÖNEMİ BÜTÇELERİ

4.7 (1332)1916/ ' 17 malî yılı bütçesi (devam)

1332 senesi varidat-ı muhammenesi ve tahsisatı		(Kuruş)
Sekizinci Kısım		127 660 694
33	Hazine muamelatından hasıl olan varidat	30 000 000
34	Tıp fakültesi hasılatı	170 000
35	İhtira beratı	300 000
36	Cezay-ı nakdiyyeler	1 200 000
37	İmtiyazlı şirketlerden hazine hissesi	792 000
38	Demiryollarından hazine hissesi	22 500 000
39	İmtiyazlı kumpanyalardan teftiş mesarifine mukabil alınan	2 678 694
40	Hicaz demiryolu ianesi	20 000 000
41	Hasılat-ı müteferrika	50 020 000
Dokuzuncu kısım: İstirdadat		66 193 190
42	Bağdat, Soma, Bandırma inşaatından istirdadat	22 313 690
43	Tavizata mukabil istirdadat	41 419 500
44	Müşterek muhafaza masrafına mukabil Reji'den alınacak olan	1 300 000
45	Zabıta-i belediye masrafına mukabil Şehremaneti'nden alınacak olan	1 160 000
Onuncu kısım: Tekaüd ve mazulîn sandıkları		361 894 000
46	Mülkiye tekaüd sandığı	71 500 000
47	Askerî tekaüd sandığı	83 750 000
48	İlmiye tekaüd sandığı	4 644 000
49	Harp vergisi	106 000 000
50	İdare-i hususiyyesi teşekkül etmeyen mahaller varidat-ı hususiyyesi	8 000 000
51	Aşar hisse-i ianesi	52 000 000
52	Evlad-ı şüheda ianesi	35 000 000
53	Konya ovası ameliyat-ı iskaiyye varidatı	1 000 000
Yekun		2 501 257 228

1332 senesi için verilen tahsisat

Esami-i devâir

Düyun-u umûmiye	1 058 911 867
Muhassasat-ı zâtiye	529 552 659
Zat-ı hazret-i padişahî ve hanedan-ı saltanat	51 991 970
Meclis-i Umumî	29 171 453
Maliye nezareti	438 546 531
Divan-ı Muhasebat	3 343 390
Rûsumat müdüriyet-i umûmiyesi	30 898 136
Defter-i hakanî emaneti	10 573 400
Posta ve telgraf ve telefon nezareti	76 130 954
Daire-i sadaret	3 054 160
Dahiliye nezareti	84 934 893
Sıhhiye müdüriyet-i umûmiyesi	24 126 998
Şûray-ı Devlet	2 389 700
Emniyet-i umûmiye müdüriyeti	55 332 871
Aşâir ve muhacirîn müdüriyet-i umûmiyesi	15 798 000
Hariciye nezareti	36 409 456
İlmiye dairesi	48 206 702
Adliye nezareti	64 567 104

İTTİHAT VE TERAKKİ DÖNEMİ BÜTÇELERİ

4.7 (1332)1916/ ' 17 malî yılı bütçesi (devam)

1332 senesi varidat-ı muhammenesi ve tahsisatı	(Kuruş)
Maarif-i umûmiye nezareti	104 323 279
Nafia nezareti	48 255 672
Ticaret ve ziraat nezareti	46 986 992
Bahriye nezareti	160 201 517
Harbiye nezareti	604 410 798
İmalat-ı harbiye müdüriyet-i umûmiyesi	75 196 683
Askerî demiryolları müdüriyet-i umûmiyesi	146 181 000
Jandarma dairesi	<u>222 975 860</u>
Yekun	3 972 472 045

İTTİHAT VE TERAKKİ DÖNEMİ BÜTÇELERİ

4.8 (1333)1917/ ' 18 malî yılı bütçesi

1333 senesi varidat-ı muhammenesi ve tahsisatı

(Kuruş)

1333 senesi varidat-ı muhammenesi		Gellr miktarı
Fasıl	Nev'-i varidat	
	Birinci kısım: Bila-vasıta alınan vergiler	755 750 000
1	Musakkafat ve arazi vergileri	170 000 000
2	Temettüat vergisi	37 000 000
3	Ağnam, deve, camus ve canavar vergisi	132 550 000
4	Aşar	410 500 000
5	Hususî ormanlar hasılatı	1 000 000
6	Maadin	4 000 000
7	Vergi tezkeresi	700 000
	İkinci kısım: Damga, harçlar, kaydiyeler	78 600 000
8	Damga resmi	30 000 000
9	Harçlar	21 500 000
10	Kaydiyeler	27 100 000
	Üçüncü kısım: Bil-vasıta alınan vergiler	273 850 000
11	Müskirat resmi	11 000 000
12	Tönbeki bey'iyesi	50 000
13	Gümrük resmi	254 100 000
14	Rüsum-u bahriye	1 300 000
15	Rüsum-u sıhhiye	400 000
16	Sayd-ı berri ve bahri	7 000 000
	Dördüncü kısım: İnhisarlar	494 449 595
17	Tuz	97 000 000
18	Tütün	99 809 595
19	İmalat-ı harbiye satışı	200 000 000
20	Meskukat	22 540 000
21	Posta ve telgraf ve telefon	75 100 000
	Beşinci kısım	18 600 000
22	Mekatib ve müessesat-ı sinaiyye ve ziraiyye hasılatı	1 000 000
23	Müessesat-ı sıhhiye hasılatı	1 500 000
24	Matbaa-i bahriye hasılatı	600 000
25	Fırat ve Dicle vapurları	6 000 000
26	Maadin	9 500 000
	Altıncı kısım	54 330 000
27	Emlak-i emîriyye hasılatı	31 330 000
28	Füruht olunan eşya bedeli	8 000 000
29	Miri ormanlar hasılatı	15 000 000
	Yedinci kısım: Maktu vergiler	86 759 600
30	Mısır ve Zeyla vergisi	76 500 000
31	Kıbrıs vergisi	10 259 600

Kaynak: Maliye Nezareti, Devlet-i Osmaniyye'nin 1333 Senesine Mahsus Bütçesidir, İstanbul, 1333.

İTTİHAT VE TERAKKİ DÖNEMİ BÜTÇELERİ

4.8 (1333)1917/ ' 18 malî yılı bütçesi (devam)

1333 senesi varidat-ı muhammenesi ve tahsisatı		(Kuruş)
Sekizinci kısım		151 546 691
32	Hazine muamelatından hasıl olan	47 500 000
33	Sihhiye müdüriyeti hasılatı	150 000
34	İhtira beratı	300 000
35	Cezay-ı nakdiyyeler	3 000 000
36	Demiryollarından hazine hissesi	40 204 691
37	Kumpanyalardan teftiş mukabili alınan	2 382 000
38	Hicaz demiryolu ianesi	15 000 000
39	Hasılat-ı müteferrika	43 010 000
Dokuzuncu kısım		444 530 712
40	İstirdadat	10 370 712
41	Tavizata mukabil istirdadat	67 000 000
42	Müşterek muhafaza masrafına mukabil Reji'den alınacak olan	1 300 000
43	Zabıta-i belediye masrafına mukabil Şehremaneti'nden	1 160 000
44	Mülkiye tekaüd tevkifatı	71 500 000
45	Askeriye tekaüd tevkifatı	90 000 000
46	İlmiye tekaüd tevkifatı	5 000 000
47	Harb vergisi	102 000 000
48	İdare-i hususiyyesi gayri-müteşekkil mahaller varidat-ı hususiyyesi	5 000 000
49	Aşar hisse-i ianesi	45 000 000
50	Tütün ve müskirat rüsum-u munzamasıyla posta ve telgraf ücretat-ı munzaması	35 000 000
51	Konya ovası ameliyat-ı iskaiyye varidatı	1 200 000
52	Hıdmat-ı muayyene mukabili ianat ve teberruat	-
53	Hükümet kinininden satılan	5 000 000
54	Mevki-i tedavüle çıkarılacak on ve beş parelik pullar hasılatı	5 000 000
Yekun		2 358 416 598

1333 senesi için verilen tahsisat

		Tahsisat miktarı
Cüz	Esâmî-i devâir	
1	Zat-ı hazret-i padişahî ve hanedan-ı saltanat	56 618 600
	Meclis-i Umumî	27 554 994
	Düyun-u umûmiye	1 131 192 669
	Muhassasat-ı zâtiye	593 087 926
	Maliye nezareti	1 373 126 933
	Divan-ı Muhasebat	3 361 880
	Rûsumat müdüriyet-i umûmiyesi	34 926 836
	Defter-i hakanî emaneti	13 208 120
2	Posta ve telgraf ve telefon nezareti	94 920 683
3	Daire-i sadaret	3 282 430
	Şûray-ı Devlet	2 592 560
	Dahiliye nezareti	118 782 818
	Emniyet-i umûmiye müdüriyeti	65 950 720
	Aşâir ve muhacirîn müdüriyet-i umûmiyesi	205 700 440
4	Sihhiye müdüriyet-i umûmiyesi	36 026 488
5	Hariciye nezareti	35 917 678
6	İlmiye dairesi	27 745 030

İTTİHAT VE TERAKKİ DÖNEMİ BÜTÇELERİ

4.8 (1333)1917/ ' 18 malî yılı bütçesi (devam)

1333 senesi varidat-ı muhammenesi ve tahsisatı		(Kuruş)
7	Adliye nezareti	101 758 716
8	Maarif-i umûmiye nezareti	91 513 572
9	Nafia nezareti	62 386 142
10	Ticaret ve ziraat nezareti	137 756 682
11	Bahriye nezareti	160 201 517
12	Harbiye nezareti	604 410 798
	İmalat-ı harbiye müdüriyet-i umûmiyesi	97 214 363
	Jandarma dairesi	251 212 560
Yekun		5 330 451 155

İTTİHAT VE TERAKKİ DÖNEMİ BÜTÇELERİ

4.9 1334/1918-19 malî yılı bütçesi

1334 senesi varidat-ı muhammenesi ve tahsisatı (Kuruş)

1334 senesi varidat-ı muhammenesi		Gelir miktarı
Fasıl	Nev'-i varidat	
	Birinci kısım: Bîla-vasıta alınan vergiler	1 741 650 000
1	Musakkafat ve arazi ve arsalar vergisi	210 000 000
2	Temettüat vergisi	75 000 000
3	Harp vergisi	95 000 000
4	Bedel-i nakdî	1 000 000
5	Muafiyet-i askeriye vergisi	100 000 000
6	Ağnam, deve, camus ve canavar vergisi	250 450 000
7	Aşar	883 000 000
8	Maadin rüsumu	117 000 000
9	Hisse-i iane	1 200 000
10	Hususi ormanlar hasılatından alınan rüsum	3 900 000
11	Maadin	3 800 000
12	Vergi tezakiri	1 300 000
	İkinci kısım: Damga, harçlar ve kaydiyeler	106 980 000
13	Damga resmi	35 000 000
14	Hicaz demiryolu ianesi	20 000 000
15	Harçlar	19 500 000
16	İhtira beratı	380 000
17	Kaydiyeler	27 100 000
18	Cezay-ı nakdîler	5 000 000
	Üçüncü kısım: Bîl-vasıta alınan vergiler	242 400 000
19	Müskirat resmi	22 000 000
20	Tönbeki bey'iyesi	50 000
21	Gümrük resmi	108 400 000
22	İhracat resm-i fevkaladesi	100 000 000
23	Rüsum-u bahriye	1 200 000
24	Rüsum-u sıhhiye-i hayvaniyye	750 000
25	Sayd-ı berrî ve bahrî	10 000 000
	Dördüncü kısım: İnhisarlar	602 029 500
26	Tuz	150 000 000
27	Tütün	111 509 500
28	İmalat-ı harbiye satışı	200 000 000
29	Meskukat	30 500 000
30	Tedavülde nakd pulları	5 000 000
31	Posta ve telgraf ve telefon	105 020 000
	Beşinci kısım: Müessesât	97 100 000
32	Mekatib ve müessesat-ı sınaîyye ve ziraiyye hasılatı	10 900 000
33	Müessesât-ı sıhhiyye hasılatı	1 800 000
34	Sıhhiyye müdüriyeti hasılatı	150 000
35	Hükümet kinini	5 000 000
36	Matbaa-i bahriye hasılatı	750 000
37	Fırat ve Dicle vapurları hasılatı	1 000 000
38	Maadin hasılatı	12 500 000
39	Demiryollarından hazine hissesi	65 000 000

Kaynak: Maliye Nezareti, Devlet-i Osmaniyye'nin 1334 Sene-i Maliyesi Bütçesidir, İstanbul, 1334

İTTİHAT VE TERAKKİ DÖNEMİ BÜTÇELERİ

4.9 1334/1918-19 malî yılı bütçesi (devam)

1334 senesi varidat-ı muhammenesi ve tahsisatı		(Kuruş)
Altıncı kısım: Emlak ve eşya-i emîriyye hasılatı		75 000 000
40	Emlak-i emîriyye hasılatı	37 800 000
41	Füruht olunan eşya bedeli	16 000 000
42	Mîrî ormanlar hasılatı	20 000 000
43	Konya ovası ameliyat-ı iskaiyye varidatı	1 200 000
Yedinci kısım: Maktu vergiler		86 759 600
44	Mısır ve Zeyla vergisi	76 500 000
45	Kıbrıs vergisi	10 259 600
Sekizinci kısım: Hasılat-ı mütenevvia		290 120 000
46	Hazine muamelatından hasıl olan varidat	76 250 000
47	Kumpanyalardan teftiş mesarifine mukabil alınan	1 860 000
48	Hasılat-ı müteferrika	45 010 000
49	Tekaüd tevkifatı	166 500 000
50	İdare-i hususiyye	500 000
Dokuzuncu kısım: İstirdadat		64 830 700
51	Demiryollarından istirdadat	10 370 700
52	Tavizata mukabil istirdadat	52 000 000
53	Müşterek muhafaza masrafına mukabil Reji'den alınacak olan	1 300 000
54	Zabıta-i belediye masrafına mukabil Şehremaneti'nden	1 160 000
Onuncu kısım: İstihlak resmi		96 000 000
55	Sigara kağıdı istihlak resmi	70 000 000
56	Oyun kağıdı istihlak resmi	6 000 000
57	Kibrit ve kav istihlak resmi	20 000 000
Yekun		3 402 869 800

1334 senesi için verilen tahsisat

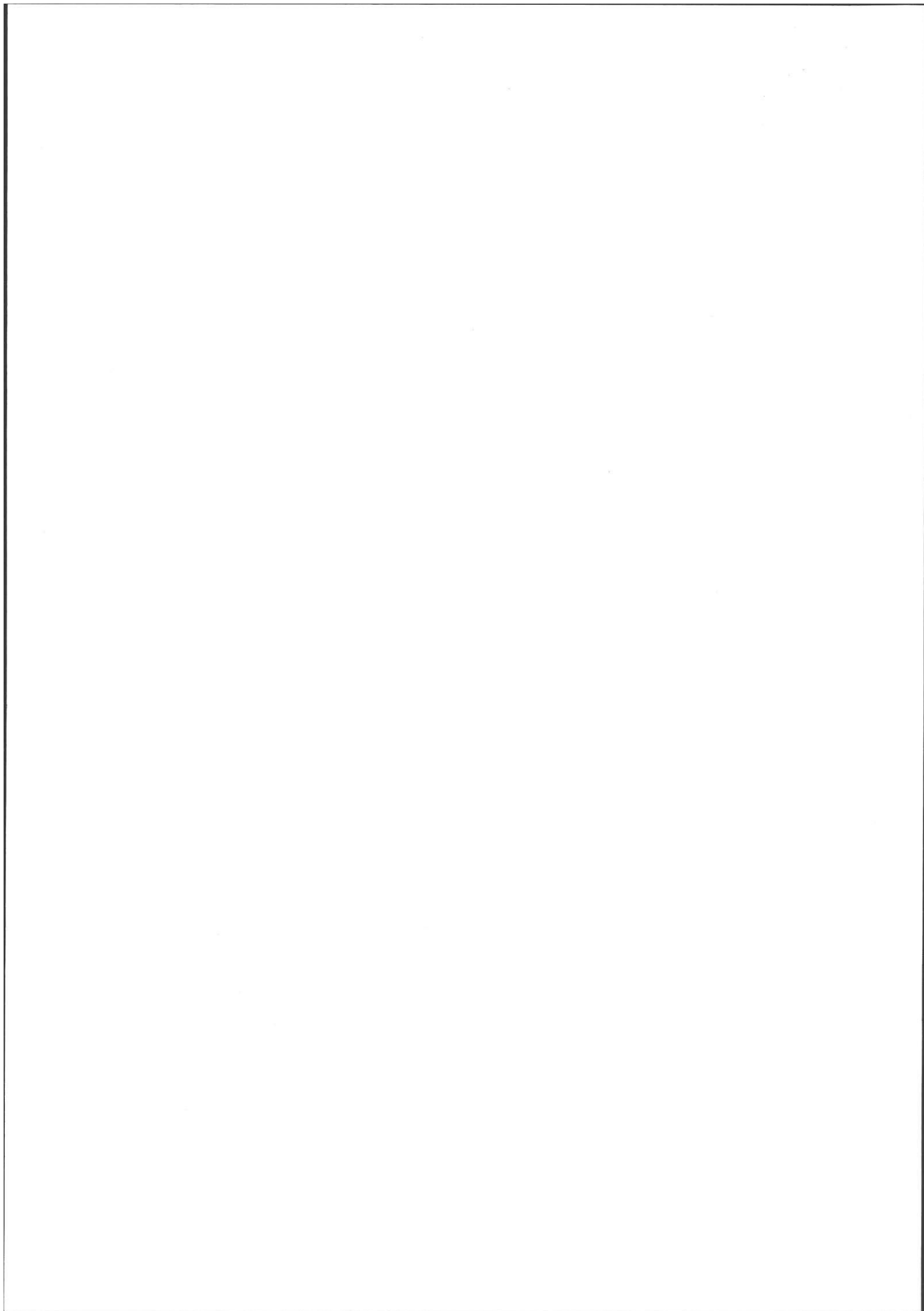
	Tahsisat miktarı
<u>Esâmi-i devâir</u>	
Düyun-u umûmiye	991 776 775
Muhassasat-ı zâtiye	750 965 727
Zat-ı hazret-i padişahî ve hanedan-ı saltanat	55 125 180
Meclis-i Umumî	32 815 225
Maliye nezareti	1 075 521 967
Divan-ı Muhasebat	3 378 000
Rüsumat müdüriyet-i umûmiyesi	35 110 036
Defter-i hakanî emaneti	14 787 120
Posta ve telgraf ve telefon nezareti	121 898 131
Daire-i sadaret	3 719 430
Dahiliye nezareti	127 935 318
Sıhhiye müdüriyet-i umûmiyesi	47 774 208
Şûray-ı Devlet	2 667 260
Emniyet-i umûmiye müdüriyeti	70 871 520
Aşâir ve muhacirîn müdüriyet-i umûmiyesi	205 700 440
Hariciye nezareti	41 692 277
İlmiye dairesi	34 193 544

İTTİHAT VE TERAKKİ DÖNEMİ BÜTÇELERİ

4.9 1334/1918-19 malî yılı bütçesi (devam)

1334 senesi varidat-ı muhammenesi ve tahsisatı	(Kuruş)
Adliye nezareti	107 303 103
Maarif-i umûmiye nezareti	105 128 760
Nafia nezareti	81 816 581
Ticaret ve ziraat nezareti	158 283 916
Bahriye nezareti	170 405 760
Harbiye nezareti	604 410 798
İmalat-ı harbiye müdüriyet-i umûmiyesi	97 214 363
Umum jandarma kumandanlığı	<u>256 475 760</u>
Yekun	5 196 971 199

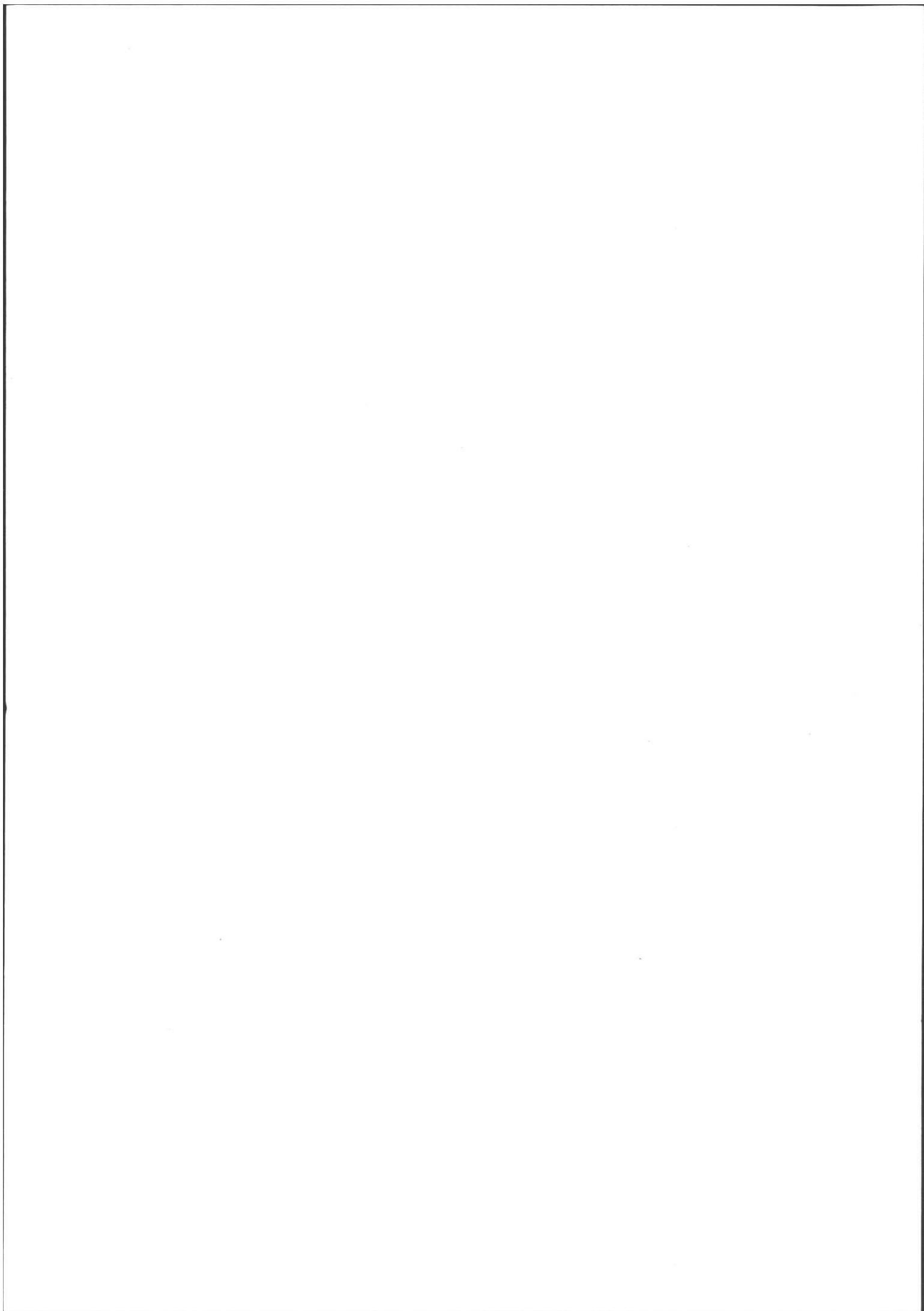
EKLER

Kuruş'un Türk Lirası olarak eşdeğerleri, 1841-1918

Yıl	1 kuruşun 2003 yılı ortasındaki değeri (000 TL)	Yıl	1 kuruşun 2003 yılı ortasındaki değeri (000 TL)
1841	1 134	1887	798
1846	1 106	1888	826
1847	1 246	1889	798
1848	924	1890	784
1849	1 092	1891	742
1850	1 246	1892	826
1851	1 162	1893	826
1852	1 162	1894	910
1853	1 078	1895	896
1856	658	1896	924
1857	658	1897	952
1858	630	1898	952
1859	714	1899	966
1860	714	1900	966
1861	602	1901	1 036
1862	672	1902	1 022
1867	742	1904	966
1868	742	1905	924
1869	812	1906	924
1870	714	1908	798
1871	756	1909	784
1872	700	1910	770
1873	644	1911	714
1874	714	1912	658
1875	770	1913	658
1876	798	1914	658
1877	770	1915	658
1879	812	1916	369
1880	812	1917	123
1884	910	1918	52

Not. Tablodaki veriler Prof.Dr. Şevket Pamuk tarafından hazırlanan " İstanbul ve Diğer Kentlerde 500 Yıllık Fiyatlar ve Ücretler, 1469-1998 " adlı yayından yararlanılarak hesaplanmıştır.

SÖZLÜK

A

ağnam rüsumu: koyun sahiplerinden alınan vergi

aklam: devlet daireleri

arazi-i mahlule: mirasçısı bulunmadığı için devlete intikal eden toprak

asakir: askerler

aşair: oymaklar, kabileler

aşar: tarımsal ürünlerden alınan vergi

atâyâ: hediyeler, bahşişler, armağanlar

atik-atika: eski

B

bab-ı seraskerî: harbiye nezareti

bahriye: deniz kuvvetleri

bakaya: arta kalan, kalıntılar

bâlâ: yukarı, üst

bedel-i askerî: askerlik bedeli, askere gitmemek için ödenen para

bedel-i gûşt: asker ve memurlara et tayinatı yerine ödenen para

bedel-i nakdî: askerlik yapmamak için ödenen para

ber-vech-i tahmin: tahminen

bey': satma, satın alma

bila-vasıta: dolaysız

bil-vasıta: dolaylı

bimarhane: hastane, darüşşüfa

C

canavar rüsumu: domuz sahiplerinden alınan vergi

cebehane: savaş malzemelerinin bulunduğu yer

cem': toplama

ceride muhasebesi: nüfus kayıtlarını tutan maliye dairesi

cezay-ı nakdiyye: para cezası

cezire-cezâir: ada, adalar

D

dalyan: balık avlanma yeri

deavî: davalar

defter-i hakanî: tapu ve kadastro dairesi

devâir: daireler

deyn-düyun: borç, borçlar

divan-ı muhasebat: sayıştay

duagû: duacı

duhan: tütün

düyun-u gayri-muntazama: düzensiz borçlar

düyun-u muntazama: düzenli borçlar

düyun-u umumiye: genel borçlar

E

ebniye: binalar, yapılar

ehem: önemli

elviye: sancaklar

emlak-i mîriyye: mülkiyeti kamuya ait olan mallar

emtia: mallar

emval: mallar, gelirler, fon

esamî: adlar, isimler

esham: devlet iç borçlanması karşılığı verilen senetler

esman: değer, bir şeyin para olarak karşılığı

evkaf: geliri cami, medrese ve imaret gibi kurumlara tahsis edilmiş arazi, bina ve saire

evrak-ı nakdiye: iç borçlanma senetleri, kağıt para

evrak-ı sahiha: damgalı kağıt

eyalât: eyaletler

eytam: yetimler

F

fûruht: satma, satış

G

gayri-ez: hariç

gayri-vafi: yetersiz

gûzeran: geçen

gûzeşte: işlemiş faiz

H

harc-ı mutade: olağan harcamalar

haremeyn: Mekke ve Medine

harik: yangın

harir: ipek

hazain: hazineler

hazine-i hassa: padişaha ait tahsisatı idare eden kurum

hiyamiye: çadırlar

huddam: görevliler, hizmetçiler

hums: beşte bir

İ

iane: yardım amacıyla toplanan para

icar: kira

ihbariye: ihbarname

ihtira beratı: icat sahiplerine verilen belge

ihtisab: çarşı ve pazar denetimi sistemi

ihtiyat: yedek

imhal: erteleme
inhisar: tekel
intiha: son, son bulma
iptida: başlangıç
iskaiyye: sulama
istihlak: tüketim
istikraz-istikrazat: borçlanma, borçlanmalar
istirdad-istirdadat: geri alma

K

kâin: bulunan, mevcut
kalbzen: kalpazan
karargîr: karara bağlanmış
kavaim-i nakdiyye: kağıt para
kaydiye: kayıt ücreti
keff-i yed: vaz geçme
ketebe-küttab: katip, katipler
kıl'a: kaleler
kiler-i hacc ve cerde mesarifi: hac kafilesi ve kutsal beldelerle ilgili giderler
kîse: Beş yüz kuruş karşılığı hesabî para birimi
kisve: kıyafet
kura: köyler
küşad: açma, açılış

L

lahm: et
lede-t-tenzil: düşüldükten sonra

M

maabir: köprüler, geçitler
maadin: madenler
maarif: eğitim
maaşât: aylıklar, maaşlar
mah-be-mah: aylık olarak
mahiye: aylık
maktuat: vergi bedeli olarak belirlenmiş sabit miktar
mal-ı ihtiyat: yedek fon
mantuk: söz, anlam
matlub-matlubat: alacak, alacaklar
mazulîn: işinden çıkarılmışlar
mea: beraber, birlikte
mebalîğ: miktar
meberrât: hayır işleri
mehakim-i şer'îye: şer'î mahkemeler
mekatib: okullar
me'külat: yiyecekler

memleha: tuzla
memleketeyn: Eflak ve Boğdan
memul: beklenilen, umulan
menafi' hissesi: aşara ek olarak tarımsal kredi ve gelişme fonu için alınan vergi
menzil: ev, konak yeri
merhun: rehn edilmiş
mesarifat: giderler
mesarif-i müteferrika: çeşitli küçük masraflar için ayrılan para
meskükat: madenî paralar
meskükat-ı sağire: bozukluk paralar
mezahib: mezhepler
muaccele: peşin ödenen miktar
muhacirîn: göçmenler
muhammen: tahmin olunan
muhassasat: ödenek
muhtacîn: yoksullar
mukaddem-mukaddema: önceki, önceden
mukannen: belirlenmiş
mukarrer: kararlaştırılmış
mukassaten: taksitle
mukataat: maliye kayıtlarına göre ayrı bir birim olarak düzenlenmiş gelir kaynağı
munzam: ek
musakkafat: ev, han, dükkan gibi taşınmazlar
mutasarrıf: sancağın en yüksek yöneticisi
muvazene: denge
mübayaat: satın alma
mübeyyen: açıklanmış
müceddeden: yeniden
müctemia: toplu, toplanmış, çeşitli
mümteni-mümteniat: mümkün olmayan
münderic: içinde yer alan
müretteb-mürettebat: ayrılmış, tayin edilmiş
mürur: geçiş
müskirat resmi: alköllü içkilerden alınan vergi
müşirân: mareşaller
mütেকaidîn: emekliler

N

nafia: bayındırlık
nan-ı aziz: ekmek
navl-ı sefayin: gemi navlunu
nısıf: yarım
nişan-ı zîşan: madalya
nizamiye: kara kuvvetleri

O

ondalık ağnamı: koyun sahiplerinden aynî olarak alınan bir vergi

P

pare: kuruşun kırkta birine eşit para birimi

R

rabi': dördüncü

reddiyat: geri ödeme

reftiye: ihraç edilen eşyadan alınan vergi

reji: tekel

re'sülmal: anapara

revgan-ı zeyd: zeytin yağı

rub': çeyrek, dörtte bir

ruhsatiye: izin kağıdı

rüsum-rüsumat: vergi, vergiler

rüsum-u sitte: altı vergi

S

sadaret: sadrazamlık

sakankur: sargı, ince tül

sal-i hâl: içinde bulunulan yıl

salis: üçüncü

sani: ikinci

sayd-ı bahrî: deniz avı

sayd-ı berri: kara avı

sayd-ı mahî: balık avı

saydiye: av vergisi

selatîn: sultanlar

sergi: tahvil

sihriyet: akrabalık

sikke-i mağşûşe: ayarı düşük madenî para

sinîn: yıllar

surre: hac zamanlarında Mekke ve Medine'ye her yıl gönderilen para ve saire

süfera: elçiler

süyuf: kılıçlar

Ş

şehremaneti: belediye

şimendifer: demiryolu

şitaiyye: kışlık

T

- taamiye:** yemeklik, yemek parası
tabhane: matbaa
tahsisat-ı seniye: padişaha ait ödenek
tahvilat: tahviller, devlet borçlanma senetleri
tarik: yol
tathir: temizleme
tavizat: borç verilen para
tainat: maaşa ek olarak verilen yiyecek
tainat-ı lahmiye: maaşa ek olarak verilen et
tebdil: değiştirme
tebeddül: değişme
tediye-tediyat: ödeme, ödemeler
tekalif: vergiler
tekaüd: emeklilik
tekaya: tekkeler
tekfin: kefenleme
temettü-temettüat: kazanç, gelir
tereke-terekat: miras
terkim: yazma
tersane: deniz kuvvetleri
tevkifat: kesinti
tezakir: beyanname
tönbeki bey'iyesi: tönbeki satışından alınan vergi
turuk: yollar

V

- varidat:** gelirler
vezaif: vakıf görevlilerine ödenen maaş
vilayat: vilayetler
vükelâ: bakanlar, vekiller
vülat: valiler
vürud: gelme

Z

- zamayim:** ekler, ilaveler
zamime: ek, ekleme
zecriye: alköllü içkiler vergisi
zîr: alt
zuhurat: hesapta olmayan, düzensiz
züyuf akçe: değeri düşük akçe

KAYNAKLARIN LİSTESİ

Mali yılı

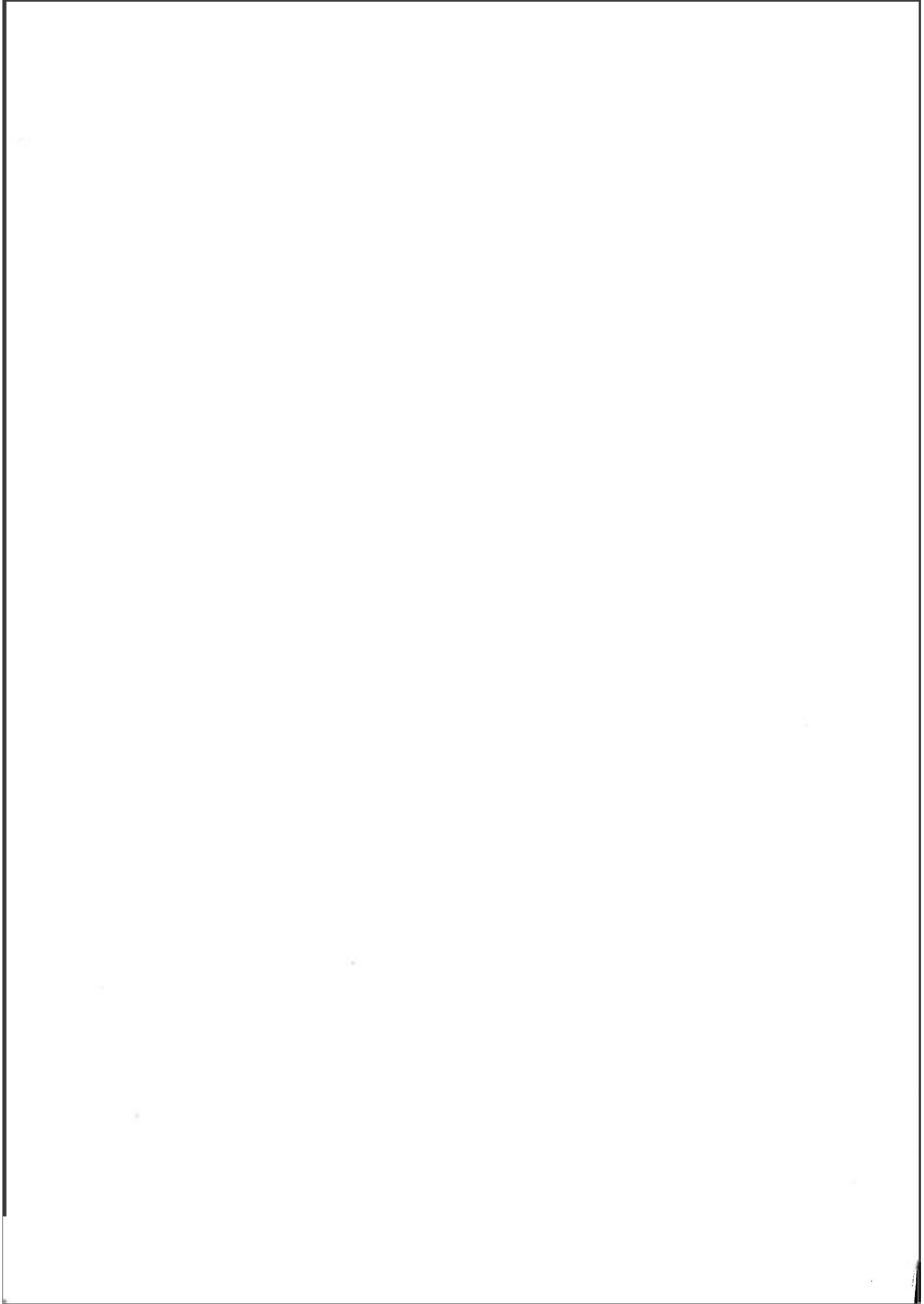
- (1257)1841/ ' 42 **Başbakanlık Osmanlı Arşivi (BOA), İradeler Mesail-i Mühimme (İ. MSM), nr. 419.**
- (1262)1846/ ' 47 **BOA, İ. MSM, nr. 451; Maliyeden Müdevver Defterler (MAD), nr. 10 557, ss. 71-3 ve 11 949, ss. 188-91.**
- (1263)1847/ ' 48 **BOA, MAD, nr. 10 560, ss. 155-6 ve 11 949, ss. 195-8.**
- (1264)1848/ ' 49 **BOA, MAD, nr. 10 561, ss. 202-5 ve 11 942, ss. 90-4.**
- (1265)1849/ ' 50 **BOA, MAD, nr. 8 987, s. 4 ve 11 942, ss. 176-81.**
- (1266)1850/ ' 51 **BOA, İrade Dahiliye (İ. DH), nr. 12 265; MAD, nr. 11 942, ss. 176-81.**
- (1267)1851/ ' 52 **BOA, MAD, nr. 11 858, ss.178-83.**
- (1268)1852/ ' 53 **BOA, MAD, nr. 10 566, ss. 238-9.**
- (1269)1853/ ' 54 **BOA, MAD, nr. 10 566, ss. 240-2.**
- (1270)1854/ ' 55 **BOA, MAD, nr. 11 928, ss. 1-157.**
- (1272)1856/ ' 57 **BOA, İrade Meclis-i Mahsus (İ. MMS), nr. 338.**
- (1273)1857/ ' 58 **BOA, İ. MMS, nr. 529.**
- (1274)1858/ ' 59 **BOA, İ. MMS, nr. 529 ve 684.**
- (1275)1859/ ' 60 **BOA, İ. MMS, nr. 684; Maliye Bakanlığı, Osmanlı Maliyesi Hakkında İngiliz Raporları (1861-1892), Ankara, 2000, s. 38 ve 160-1.**
- (1276)1860/ ' 61 **Ruzname-i Ceride-i Havadis, İlave numara 354.**
- (1277)1861/ ' 62 **Ruzname-i Ceride-i Havadis, İlave numara 354.**
- (1278)1862/ ' 63 **Devleti Aliyye'nin 79 Senesi Muvazene Defteridir, İstanbul, tarihsiz.**
- (1279)1863/ ' 64 **BOA, Yıldız Esas Evrakı (Y. EE), nr. 25/98; Maliye Nezareti Maliye Defterleri (ML), nr. 1 062; Ministère des Finances, Budget des recettes et des dépenses de l'exercice 1863-4, Constantinople, 1863.**
- (1280)1864/ ' 65 **BOA, ML, nr. 1 048; İ. MMS, nr. 1 191.**
- (1281)1865/ ' 66 **BOA, Maliye Nezareti Varidat Defterleri (ML. VRD), nr. 3 480.**
- (1282)1866/ ' 67 **BOA, İ. MMS, nr. 1 301; ML, nr. 997.**
- (1283)1867/ ' 68 **BOA, İ. MMS, nr. 1 412.**
- (1284)1868/ ' 69 **Devlet-i Aliyye'nin 86 Senesi Muvazene Defteridir, İstanbul, 1285.**
- (1285)1869/ ' 70 **Devlet-i Aliyye'nin 85 Senesi Muvazene Defteridir, İstanbul, 1286; BOA, Y. EE, nr. 26/10.**
- (1286)1870/ ' 71 **BOA, Y. EE, nr. 26/10.**
- (1287)1871/ ' 72 **Devlet-i Aliyye'nin 88 Senesi Muvazene Defteridir, İstanbul, 1289; BOA, İ. MMS, nr. 1 754.**

Mali yılı

- (1288)1872/ ' 73 Devlet-i Aliyye'nin 88 Senesi Muvazene Defteridir, İstanbul, 1289; BOA, İ. MMS, nr. 1 754; Ministère des Finances, Budget des recettes et des dépenses de l'exercice 1288(1882-3), Constantinople, 1872.
- (1289)1873/ ' 74 Devleti Aliyye'nin 90 Senesi Muvazene Defteridir, İstanbul, tarihsiz.
- (1290)1874/ ' 75 Devleti Aliyye'nin 90 Senesi Muvazene Defteridir, İstanbul, tarihsiz; BOA, İ. MMS, nr. 2 314; Ministère des Finances, Budget des recettes et des dépenses de l'exercice 1290(1874-5), Constantinople, 1874.
- (1291)1875/ ' 76 Devleti Aliyye'nin 91 Senesi Muvazene Defteridir, İstanbul, tarihsiz; BOA, İ. MMS, nr. 2 314; Ministère des Finances, Budget des recettes et des dépenses de l'exercice 1291(1875-6), Constantinople, 1875.
- (1292)1876/ ' 77 BOA, MAD, nr. 14 506.
- (1293)1877/ ' 78 BOA, MAD, nr. 14 506.
- (1295)1879/ ' 80 Devleti Aliyye'nin 96 Senesi Muvazene-i Umûmiyesi, İstanbul, tarihsiz; BOA, İ. MMS, nr. 3 101.
- (1296)1880/ ' 81 Devleti Aliyye'nin 96 Senesi Muvazene-i Umûmiyesi, İstanbul, tarihsiz; BOA, İ. MMS, nr. 3 101; Ministère des Finances, Budget des recettes et des dépenses de l'exercice 1296(1880-1), Constantinople, 1880.
- (1297)1881/ ' 82 BOA, Yıldız Sadaret Resmi Maruzat Evrakı (Y. A. RES), nr. 12/31.
- (1298)1882/ ' 83 BOA, Yıldız Perakende Evrakı Maliye Maruzatı (Y. PRK. ML), nr. 4/28.
- (1299)1883/ ' 84 BOA, Y. PRK. ML, nr. 4/28; Y. A. RES, nr. 27/24.
- (1300)1884/ ' 85 BOA, Y. A. RES, nr. 27/24.
- (1303)1887/ ' 88 Devlet-i Aliyye-i Osmaniyye'nin 1303 Senesi Varidat ve Mesarifatının Muhasebe-i Kat'iyyesidir, İstanbul, 1310.
- (1304)1888/ ' 89 BOA, ML, nr. 1 174.
- (1305)1889/ ' 90 BOA, ML, nr. 1 207.
- (1306)1890/ ' 91 BOA, ML, nr. 1 185.
- (1307)1891/ ' 92 BOA, ML, nr. 1 205.
- (1308)1892/ ' 93 BOA, ML, nr. 1 206.
- (1309)1893/ ' 94 BOA, ML, nr. 1 240.
- (1310)1894/ ' 95 BOA, ML, nr. 1 243.
- (1311)1895/ ' 96 BOA, ML, nr. 1 275.
- (1312)1896/ ' 97 BOA, ML, nr. 1 287.
- (1313)1897/ ' 98 BOA, ML, nr. 1 289; Düstur, 1. Tertip, Cilt 7, Ankara, 1943, ss. 891-8.
- (1314)1898/ ' 99 BOA, Yıldız Esas Defterleri (Y. EE), nr. 302.
- (1315)1899/1900 BOA, Y. EE, nr. 302.
- (1316)1900/ ' 01 BOA, ML, nr. 1306.
- (1317)1901/ ' 02 BOA, ML, nr. 1351.
- (1318)1902/ ' 03 BOA, ML, nr. 1372.
- (1320)1904/ ' 05 BOA, İrade-i Maliye, 2 R 1323, nr. 56; Y. PRK. ML, nr. 24/58.

Mali yılı

- (1321)1905/ ' 06 BOA, İrade-i Maliye, 2 R 1323, nr. 56; Düstur, 1 Tertip, Cilt 8, Ankara, 1943, ss. 476-93.
- (1322)1906/ ' 07 Düstur, 1 Tertip, Cilt 8, Ankara, 1943, ss.476-93.
- (1324)1908/ ' 09 Maliye Bakanlığı, İhsaiyat-ı Maliye: Maliye İstatistikleri, 1885-1909, Ankara, 2000, s. 19 ve 327.
- (1325)1909/ ' 10 Maliye Nezareti, Devlet-i Osmaniyye'nin 1325 Senesine Mahsus Bütçesidir, İstanbul, 1325.
- (1326)1910/ ' 11 Maliye Nezareti, Devlet-i Osmaniyye'nin 1326 Senesine Mahsus Bütçesidir, İstanbul, 1326.
- (1327)1911/ ' 12 Devlet-i Osmaniyye Hazine Hesab-ı Umumîsi: Sene 1327, İstanbul, 1333; Maliye Nezareti, Devlet-i Osmaniyye'nin 1327 Senesine Mahsus Bütçesidir, İstanbul, 1327.
- (1328)1912/ ' 13 Maliye Nezareti, Devlet-i Osmaniyye'nin 1328 Senesi Bütçesi, İstanbul, 1328; Devlet-i Osmaniyye 1328 Hazine Hesab-ı Umumîsi, İstanbul, 1334.
- (1330)1914/ ' 15 Maliye Nezareti, Devlet-i Osmaniyye'nin 1330 Senesine Mahsus Bütçesidir, İstanbul, 1330.
- (1331)1915/ ' 16 Maliye Nezareti, Devlet-i Osmaniyye'nin 1331 Senesine Mahsus Bütçesidir, İstanbul, 1331.
- (1332)1916/ ' 17 Maliye Nezareti, Devlet-i Osmaniyye'nin 1332 Senesine Mahsus Bütçesidir, İstanbul, 1332.
- (1333)1917/ ' 18 Maliye Nezareti, Devlet-i Osmaniyye'nin 1333 Senesine Mahsus Bütçesidir, İstanbul, 1333.
- (1334)1918/ ' 19 Maliye Nezareti, Devlet-i Osmaniyye'nin 1334 Senesine Mahsus Bütçesidir, İstanbul, 1334.

BİBLİYOGRAFYA

AKAR Şevket Kamil, 1876-1908 Yılları Bütçelerine Göre II. Abdülhamit Dönemi Maliyesi, İstanbul, 1998.

AKARLI Engin, "1872-1916 Bütçeleri Işığında Osmanlı Maliyesinin Sıkıntıları", İktisat Fakültesi Mecmuası, Cilt 38, sayı 1-2, İstanbul, 1984.

BLAISDELL Donald Christy, Osmanlı İmparatorluğu'nda Avrupa Malî Denetimi; 'Düyûn-u Umûmiyye', İstanbul, 1979.

GÜRAN Tefvîk, Tanzimat Döneminde Osmanlı Maliyesi; Bütçeler ve Hazine Hesapları, 1841-1861", Ankara, 1989.

....."Tanzimat Dönemi Osmanlı Maliyesi", İktisat Fakültesi Mecmuası, 49. cilt, İstanbul, 1998, ss.79-95.

HARSLAG Zvi Yehuda, "The Late Otoman Finances, A Case-Study in Guilt and Punishment", Türkiye'nin Sosyal ve Ekonomik Tarihi, Ankara, 1980, ss. 297-310.

İNALCIK Halil-QUATAERT Donald (ed.), An Economic and Social History of the Ottoman Empire, Cambridge University Press, 1994.

ISSAWI Charles, The Economic History of Turkey: 1800-1914, Chicago, 1980.

KAYNAR Reşat, Mustafa Reşid Paşa ve Tanzimat, Ankara, 1985.

KIRAY Emine, Osmanlı'da Ekonomik Yapı ve Dış Borçlar, İstanbul, 1993.

Maliye Bakanlığı, Tanzimat'tan Günümüze Devlet Bütçesi Mevzuatı, Cilt 1, Ankara, 1996.

Maliye Bakanlığı, İhsaiyât-ı Mâliye (Maliye İstatistikleri) 1885-1909, Ankara, 2000.

Maliye Bakanlığı, Osmanlı Bütçeleri (1909-1918), Ankara, 2000.

Maliye Bakanlığı, Osmanlı Maliyesi Hakkında İngiliz Raporları (1861-1892), Ankara, 2000.

MORAWİTZ Charles, Türkiye Maliyesi, Ankara, 1978.

PAMUK Şevket, Osmanlı Ekonomisinde Bağımlılık ve Büyüme (1820-1913), İstanbul, 1994.

SHAW Stanford, "Ottoman Expenditures and Budgets in the Late Nineteenth and Early Twentieth Centuries", International Journal of Middle East Studies, IX(1978), ss.373-8.

....."The Nineteenth Century Ottoman Tax Reforms and Revenue System", International Journal of Middle East Studies, VI(1975), ss.421-59.

SUDÎ Süleyman, Defter-i Muktesid, Dersaadet, 1307.

ŞENER Abdüllatif, Tanzimat Dönemi Osmanlı Vergi Sistemi, İstanbul, 1990.

VEFİK Abdurrahman, Tekalif Kavaidi, Dersaadet, 1330.

VELAY A. de, Türkiye Malî Tarihi, Ankara, 1978.

